



**ПРОГРАМ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА
ДРЖАВНОГ УНИВЕРЗИТЕТА У НОВОМ ПАЗАРУ
ЗА ПЕРИОД 2025 – 2030. ГОД.**

Нови Пазар, 2025.

САДРЖАЈ ПРОГРАМА

1. Увод, **стр. 2**
2. Наставна делатност Државног универзитета у Новом Пазару, **стр. 3**
3. Научноистраживачка делатност Државног универзитета у Новом Пазару, **стр. 4**
4. Основни задаци и циљеви научноистраживачког рада, **стр. 6**
5. Општи и специфични циљеви развоја научноистраживачког рада, **стр. 7**
6. План научноистраживачког рада у оквиру научноистраживачких јединица за период 2025-2030, **стр. 8**
 - 6.1. Природно математичке науке, **стр. 8**
 - 6.2. Друштвене науке, **стр. 39**
 - 6.3. Хуманистичке науке, **стр. 69**
 - 6.4. Техничко-технолошке науке, **стр. 98**
 - 6.5. Медицинске науке, **стр. 111**
7. Унапређење људских ресурса, **стр. 115**
8. Унапређење истраживачке инфраструктуре, **стр. 117**
9. Унапређење међународне сарадње и мобилности истраживача, **стр. 119**
10. Унапређење система управљања квалитетом научноистраживачког рада, **стр. 120**
11. Унапређење дисеминације, промоције и популаризације научноистраживачких резултата, **стр. 122**
12. Закључак, **стр. 125**
13. Прилози, **стр. 126**
 - Прилог 13.1. Подаци о истраживачима који су ангажовани у израдама докторских дисертација као ментори у периоду 2020-2025. год, **стр. 127**
 - Прилог 13.2. Подаци о истраживачима који су ангажовани у израдама докторских дисертација као чланови комисија у периоду 2020-2025. год, **стр. 133**
 - Прилог 13.3. Подаци о истраживачима који су на докторским студијама а који су ангажовани као сарадници Универзитета, **стр. 147**
 - Прилог 13.4. Списак истраживача у установи и области науке којима се баве, **стр. 149**

1. Увод

Програм научноистраживачког рада Државног универзитета у Новом Пазару (ДУНП) за период 2025–2030. године је припремљен у складу са Законом о високом образовању ("Службени гласник РС", бр. 88 од 29. септембра 2017, 27 од 6. априла 2018 - др. закон, 73 од 29. септембра 2018, 67 од 20. септембра 2019, 6 од 24. јануара 2020 - др. закони, 11 од 12. фебруара 2021 - Аутентично тумачење, 67 од 2. јула 2021 - др. закон, 67 од 2. јула 2021, 76 од 7. септембра 2023, 19 од 6. марта 2025.), Законом о науци и истраживањима („Службени гласник РС“, број 49/19), Законом о фонду за науку Републике Србије („Службени гласник РС“, број 95/2018), Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС“, 129/21), позитивним искуствима из стратегија за област научноистраживачке делатности и привредног и индустријског развоја (Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије, Стратегија развоја образовања у Србији, Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије, Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији, Стратегија развоја интелектуалне својине, и др.), Статутом установе, постигнутим резултатима у петогодишњем раду, као и циљевима будућих истраживања у установи.

Државни универзитет у Новом Пазару својим претходним, текућим и будућим активностима на пољу унапређења научноистраживачке делатности своју мисију, визију, план и програм научноистраживачке делатности спроводи у складу са Законом о науци и истраживањима који дефинише основна начела на којима се заснива научни развој – слободу и аутономију научноистраживачког рада, јавност, поштовање стандарда науке и струке, примену међународних стандарда и критеријума у вредновању квалитета научноистраживачког рада, конкурентност и изврсност, примену етичких начела, родне равноправности, повезаност са системом образовања, отвореност за међународну научну и технолошку сарадњу, бригу за одрживи развој и заштиту животне средине, оригиналност и аутентичност, уз поштовање начела заштите и промета интелектуалне својине.

У протеклих пет година рада ДУНП постигнути су значајни резултати у развоју информационог система, опремању лабораторија, обезбеђењу радног простора за наставни процес и литературе за студенте. Поред наставног процеса посебна пажња је посвећена публиковању радова у водећим часописима, презентацији резултата на научним скуповима, организовању научних скупова и покретању сопственог часописа. Наведени резултати су плод великог ангажовања запослених у наставном процесу, опремању лабораторија, учешћу у пројектима Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Фонда за науку Републике Србије, пројектима међународне сарадње, билатералним пројектима, као и пројектима са привредним субјектима, државним органима и органима локалне самоуправе.

ДУНП организује и реализује наставу на 30 акредитованих студијских програма у оквиру седам департмана. Научноистраживачки рад на универзитету реализује се у оквиру научних области, односно департмана као и у Научноистраживачком центру, који је формиран у циљу ефикасније реализације научноистраживачких пројеката. У научноистраживачки рад укључено је 14 редовних професора, 13 ванредних професора, 72 доцента, 4 наставника страног језика, 3 наставника вештина, 2 асистента са докторатом, 28 асистената и 10 сарадника у настави, укупно 146 наставника и сарадника. ДУНП је успоставио сарадњу са свим државним универзитетима у Србији и са десетак универзитета у иностранству, што је омогућило унапређење научноистраживачких капацитета кроз заједничка истраживања и заједничке пројекте, како домаће тако и међународне. У циљу побољшања научноистраживачких капацитета на ДУНП је гостовао већи број познатих домаћих и међународних стручњака из различитих научних области. Поред тога су и наши професори учествовали у организацији одређених међународних и националних научних конференција, где су одржали већи број предавања, а били су и чланови комисија за одбрану докторских дисертација на другим високошколским установама у Републици Србији.

Научноистраживачки рад на ДУНП се одвија у оквиру основних, примењених и развојних

истраживања у научним гранама природно-математичких наука (Биолошке науке, Биомедицина, Екологија, Математика, Физика, Хемијске науке), техничко-технолошких наука (Електроника, Информационе технологије, Телекомуникације, Архитектура, Урбанизам, Просторно планирање, Грађевинарство), медицинских наука (Медицина, Фармација), друштвених наука (Економија, Менаџмент и бизнис, Правне науке, Педагошке науке, Психолошке науке, Филозофија, Физичко васпитање и спорт) и хуманистичких наука (Филолошке науке, Језик и књижевност, Филологија и лингвистика, Библиотекарство). Научноистраживачки рад на ДУНП обавља се кроз активности пројектних тимова и истраживачких група које чине наставници и сарадници запослени у установи. Сем њих, у научноистраживачком раду партиципирају и студенти, у сарадњи и руковођени наставницима и сарадницима запосленим на ДУНП. У научноистраживачки рад укључени су и истраживачи из других НИО из земље и иностранства чије квалификације, рад и резултати доприносе побољшању научних резултата и ефикаснијем развоју установе.

Овај Програм научноистраживачког рада има три основна приоритета. Први је наставак научноистраживачког рада у оквиру већ постојећих садржаја, други је почетак рада на једном броју нових програма, и трећи, рад на побољшању услова за повећање обима и квалитета научног истраживања у наредном периоду. Наведени приоритети се односе на скуп активности које би заједнички требало да доведу до најважнијег циља, а то је да се општи квалитет научноистраживачког рада на ДУНП значајно унапреди.

2. Наставна делатност Државног универзитета у Новом Пазару

Наставни процес на Државном универзитету у Новом Пазару организован је по департаманима (Табела 1). Департмани су наставно-научне организационе јединице Универзитета који су образовани ради остваривања најмање два степена студија и студијских програма из сродних научних области, научних истраживања и уметничког рада. У табели 1 наведени су департмани и студијски програми, звања која стичу завршетком истих и ниво студија.

Табела 1. Департмани и студијски програми на ДУНП

ДЕПАРТМАН ЗА ПРАВНЕ НАУКЕ

Студијски програми	Звање које се стиче и број ЕСПБ	Ниво
Право*	Дипломирани правник – 240 ЕСПБ	ОАС

*У поступку акредитације

ДЕПАРТМАН ЗА ЕКОНОМСКЕ НАУКЕ

Студијски програми	Звање које се стиче и број ЕСПБ	Ниво
Економија и менаџмент	Дипломирани економиста – 240 ЕСПБ	ОАС
Туризам	Дипломирани менаџер – 240 ЕСПБ	ОАС
Пословна економија	Мастер економиста – 60 ЕСПБ	МАС

ДЕПАРТМАН ЗА ФИЛОЗОФСКЕ НАУКЕ

Студијски програми	Звање које се стиче и број ЕСПБ	Ниво
Психологија	Дипломирани психолог – 240 ЕСПБ	ОАС
Васпитач у предшколским установама	Дипломирани васпитач – 240 ЕСПБ	ОАС
Образовање васпитача у предшколским установама	Мастер васпитач – 60 ЕСПБ	МАС

ДЕПАРТМАН ЗА ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ

Студијски програми	Звање које се стиче и број ЕСПБ	Ниво
Српска књижевност и језик	Мастер професор језика и књижевности – 300 ЕСПБ	ИАС
Енглески језик и књижевност	Мастер професор језика и књижевности – 300 ЕСПБ	ИАС

ДЕПАРТМАН ЗА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ

Студијски програми	Звање које се стиче и број ЕСПБ	Ниво

Математика	Дипломирани математичар – 240 ЕСПБ	ОАС
Биологија	Дипломирани биолог – 240 ЕСПБ	ОАС
Хемија	Дипломирани хемичар – 240 ЕСПБ	ОАС
Математика	Мастер математичар – 60 ЕСПБ	МАС
Биологија	Мастер биолог – 60 ЕСПБ	МАС
Хемија	Мастер хемичар – 60 ЕСПБ	МАС
Математика	Доктор наука – математичке науке – 180 ЕСПБ	ДАС
Биологија	Доктор наука – биолошке науке – 180 ЕСПБ	ДАС

ДЕПАРТМАН ЗА БИОМЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Студијски програми	Звање које се стиче и број ЕСПБ	Ниво
Рехабилитација	Дипломирани терапеут – 240 ЕСПБ	ОАС
Спорт и физичко васпитање	Дипломирани професор физичког васпитања и спорта – 240 ЕСПБ	ОАС
Фармација	Магистар фармације – 300 ЕСПБ	ИАС
Здравствена нега	Струковна медицинска сестра – 180 ЕСПБ	ОСС
Рехабилитација	Мастер терапеут – 60 ЕСПБ	МАС
Спорт и физичко васпитање	Мастер професор физичког васпитања и спорта – 60 ЕСПБ	МАС
Спорт и физичко васпитање	Доктор наука – физичко васпитање и спорт – 180 ЕСПБ	ДАС

ДЕПАРТМАН ЗА ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ

Студијски програми	Звање које се стиче и број ЕСПБ	Ниво
Грађевинарство	Дипломирани инжењер грађевинарства – 240 ЕСПБ	ОАС
Архитектура	Мастер инжењер архитектуре – 300 ЕСПБ	ИАС
Софтверско инжењерство	Дипломирани инжењер електротехнике и рачунарства – 240 ЕСПБ	ОАС
Грађевинарство	Мастер инжењер грађевинарства – 60 ЕСПБ	МАС
Грађевинарство	Доктор наука – грађевинарство – 180 ЕСПБ	ДАС
Софтверско инжењерство	Мастер инжењер електротехнике и рачунарства – 60 ЕСПБ	МАС
Софтверско инжењерство	Доктор наука – електротехника и рачунарство – 180 ЕСПБ	ДАС

На ДУНП је ангажовано 146 наставника и сарадника, од чега је 106 наставника и 40 сарадника са пуним или непуним радним временом.

3. Научноистраживачка делатност Државног универзитета у Новом Пазару

Научноистраживачки рад на Универзитету се реализује кроз основна, примењена и развојна истраживања у складу са законом којим се уређује научноистраживачка делатност и Правилником о научноистраживачкој делатности Државног универзитета у Новом Пазару.

Научноистраживачки рад се обавља у оквиру научноистраживачких јединица, департмана, лабораторија и одељења у оквиру Научноистраживачког центра Државног универзитета у Новом Пазару, као и стручних тимова. Са својом интегрисаном структуром, Државни универзитет у Новом Пазару обједињује образовно-научни рад у природно-математичком, медицинском, техничко-технолошком и друштвено-хуманистичком пољу, што даје велике могућности за реализацију мултидисциплинарних и интердисциплинарних истраживања.

ДУНП сарађује у организовању и остваривању научноистраживачког рада са свим државним универзитетима, бројним факултетима, научноистраживачким организацијама и привредним организацијама у земљи. Иако је релативно млада ВШУ, ДУНП има одговарајуће уговоре о сарадњи са бројним научним и образовним институцијама широм региона.

Организација Универзитета подразумева повезаност и активно учешће више различитих организационих јединица и стручних органа установе – студијских програма, департмана, генералног секретаријата и универзитетских центара (Научноистраживачки центар Државног

универзитета у Новом Пазару, Центар за информационе технологије, Центар за доживотно учење, Каријерни центар, Центар за унапређење и популаризацију математике "Проф. др Темал Долићанин", Центар за обезбеђење и унапређење квалитета са Комисијом за праћење, унапређење и контролу квалитета научноистраживачког рада), затим, Библиотеке, Одбора за професионалну етику и Научног-већа докторских студија – чиме се остварују услови одн. пружа неопходна логистичка подршка за квалитетан научноистраживачки и стручни рад.

Посебним уговорима, као и плановима Универзитета, утврђује се намена, начин и динамика трошења средстава намењених за научноистраживачки рад. Опште и главне намене ових средстава су набавка нове и сервисирање постојеће опреме, набавка потрошног материјала, обезбеђивање просторних услова, подршка програму оспособљавања и усавршавања кадра за научноистраживачки рад, а нарочито научног подмлатка, подршка учешћу на стручним скуповима, публиковању научних радова и других научних резултата, научноистраживачкој размени и за друге намене.

Научноистраживачки центар на Државном универзитету у Новом Пазару (<https://www.dunp.np.ac.rs/nic-dunp/>) је организациона јединица без правног статуса у саставу Државног универзитета у Новом Пазару, која на пословима из свог делокруга окупља све наставнике и сараднике Универзитета. У оквиру Центра делују канцеларија за међународну сарадњу, научноистраживачке и стручне лабораторије.

У оквиру Центра формиране су следеће научноистраживачке лабораторије:

1. Лабораторија за биомедицинска истраживања,
2. Лабораторија за бионеорганску хемију,
3. Лабораторија за биоорганску хемију,
4. Лабораторија за хемоинформатику,
5. Лабораторија за рачунарску технику,
6. Лабораторија за нумеричку анализу конструкција.

У оквиру Центра формиране су следеће стручне лабораторије:

1. Лабораторија за рехабилитацију,
2. Лабораторија за испитивање грађевинских материјала "проф. др Вера Николић Станојевић".

Центар координира научноистраживачком и стручном делатношћу у установи, активно учествује у повезивању науке са привредом и друштвом и интеграцији Државног универзитета у Новом Пазару у европски истраживачки простор.

Библиотека

Међу многобројним активностима Библиотеке су услуге издавања библиотечке грађе, међубиблиотечке позајмице, претраживања расположивих сервиса и индексних база, као и обука корисника за самостални рад и коришћење електронских извора информација. У сарадњи са одговарајућим стручним службама, Библиотека активно учествује у ажурирању база издавачке делатности, изради библиографија истраживача и праћењу њихове цитираности.

Као чланица Конзорцијума библиотека Србије за обједињену набавку (CoBSON), Библиотека својим корисницима обезбеђује бесплатан приступ водећим светским електронским сервисима који омогућавају увид у велики број књига у електронском формату и пуне текстове у скоро свим најзначајнијим светским научним часописима. Овим путем омогућено је и коришћење водећих индексних база научних података (Web of Science, Medline, Scopus, Српски цитатни индекс).

Библиотека је априла 2023. приступила дигиталном репозиторијуму *PHAIDRA*. Дигитална платформа на којој је постављен репозиторијум усклађена је са протоколом за прикупљање и размену *OAI-PMH* метаподатака, што је уједно у складу и са Платформом за отворену науку. У 2023. години је библиотека приступила порталу *eНаука* која омогућава одржавање профила истраживача

и научно-истраживачких организација, прикупљање научне продукције, праћење цитираности и слично. Систем омогућава управљање истраживачким профилима (нпр. ORCID, Scopus ID....), коришћење стандардних и различитих трајних идентификатора, повезивање истраживача са институцијама и сл.

Научна периодична публицистика – часописи и конференције

Одлуком Савета ДУНП покренуто је издавање часописа међународног карактера *Scientific Publications of the State University of Novi Pazar, Series A: Applied Mathematics, Informatics and Mechanics*. Први бројеви часописа издати су 2009. године. Часопис излази редовно, два пута годишње. Традиционално, сваке друге године на Универзитету се организује научна конференција у области математике, механике и информатике са међународним учешћем, под називом „*Contemporary problems of mathematics, mechanics and informatics*“.

У наредном периоду планира се: континуитет у издавачкој делатности, издавање уџбеника и приручника, значајно повећање броја монографија и научних радова наставника и сарадника, суиздаваштво научног часописа *Reflexia* (онлајн научни часопис отвореног приступа у области васпитања, образовања и професионалног развоја), покретање и других серија *Scientific Publications of the State University of Novi Pazar*, организовање међународних и домаћих конференција и стручних скупова.

4. Основни задаци и циљеви научноистраживачког рада на Државном универзитету у Новом Пазару

Научноистраживачки рад има за циљ развој науке и стваралаштва, унапређивање делатности високог образовања, односно унапређивање квалитета наставе, развој и усавршавање научноистраживачког подмлатка, увођење студената у научноистраживачки рад, као и стварање материјалних услова за рад и развој Универзитета.

Наставници и сарадници ДУНП активно су укључени у савремене токове развоја и унапређења науке у складу са реалним могућностима, у складу са својим амбицијама и ентузијазмом, захваљујући подршци руководства институције, која препознаје важност промоције установе у региону и свету на основу препознатљивих научних публикација, цени и награђује успешне, а посебно младе истраживаче, у складу са усвојеним Правилником о расподели средстава за научноистраживачки рад на Државном универзитету у Новом Пазару.

Организовани научноистраживачки рад на Универзитету остварује се учешћем у разним пројектима међународног и националног карактера који омогућавају организован и плански начин истраживања, са материјалном подршком, у којој рационално и стратешко планирање омогућава да се средства плански троше у складу са реално постављеним циљевима.

Мисија развоја научноистраживачке делатности на ДУНП је унапређење истраживања у природно-математичким, техничко-технолошким, друштвеним, хуманистичким и медицинским наукама, њихова препознатљивост и изврност и њихов допринос друштвеној заједници ради унапређења квалитета живота, раста запослености и економског развоја. ДУНП настоји да оствари препознатљивост Универзитета као самосталног центра изврности, препознатљивог по квалитету резултата својих истраживања, са значајном мрежом успостављене међународне сарадње. На бази досадашњих достигнућа и научноистраживачких резултата Универзитет ће у наредном периоду да интензивира и унапреди све чиниоце научноистраживачке делатности.

ДУНП перманентно настоји, и то је један од важних елемената његове мисије, да се образовање и истраживање не посматрају одвојено, те да на основама резултата савремених научних истраживања пружа најквалитетније образовање у свим областима науке које су на њему заступљене. Научноистраживачки рад наставника и сарадника остварује се њиховим ангажовањем на научноистраживачким пројектима, као и путем индивидуалних истраживања, путем публикација

радова у референтним часописима, учешћем на домаћим и међународним скуповима, израдом мастер радова и докторских дисертација.

5. Општи и специфични циљеви развоја научноистраживачког рада

Општи циљеви развоја научноистраживачког рада на ДУНП дефинисани су Законом о науци и истраживањима и подразумевају стицање нових знања, допринос развојним процесима науке у свету, јачање међународне научне сарадње и допринос у регионалном, европском и глобалном истраживачком простору, унапређење и ширење стваралачког образовања, подстицање сарадње између институција, као и мобилности истраживача, у оквиру националног, регионалног европског и глобалног истраживачког простора.

На основу ових општих циљева, Универзитет ће за период 2025-2030. године годишњим плановима и актима Универзитета утврђивати специфичне циљеве од значаја за научноистраживачку делатност:

- унапређење услова за реализовање научних пројеката које финансирају ресорно Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије и Фонд за науку Републике Србије;
- учешће на међународним и националним научним пројектима;
- стварање услова за укључивање нових истраживача на постојеће научне пројекте;
- обезбеђивање услова и средстава за добијање нових научноистраживачких пројеката код Фонда, Министарства и на међународним позивима;
- обезбеђивање сопствених средстава за финансирање интерних пројеката Универзитета;
- обезбеђење и усавршавање научног подмлатка;
- укључивање студената докторских студија у постојеће научноистраживачке пројекте који се реализују на Универзитету, посебно стипендиста Министарства и истраживача приправника;
- упућивање студената докторских студија и младих истраживача на усавршавање у значајне научне институције у земљи и иностранству;
- укључивање студената интегрисаних и мастер студија у научноистраживачки рад и сарадња са студентским организацијама на тим активностима;
- сарадња са другим научним и образовним институцијама у земљи и иностранству;
- ангажовање значајних научника из земље и света као гостујућих професора за извођење дела наставе на мастер, а нарочито на докторским академским студијама;
- организовање научних предавања и консултација са младим истраживачима;
- научна размена студената докторских студија и истраживача Универзитета са научним институцијама у иностранству;
- унапређење мобилности истраживача;
- организовање међународних и националних научних скупова;
- формирање центара изврности или иновационих центара на Универзитету;
- унапређење услова за рад истраживачких лабораторија на Универзитету укључујући обнављање, надоградњу, комплетирање и сервисирање опреме;
- обезбеђење средстава за формирање и опремање нових и постојећих лабораторија и средстава за научноистраживачки рад;
- афирмација Универзитета у смислу могућег остваривања финансијске користи приликом продаје услуга или производа, који су резултат научног истраживања;
- усклађивање програма и циљева научноистраживачког рада Универзитета са програмом и циљевима рада Министарства науке, технолошког развоја и иновација.

6. План научноистраживачког рада у оквиру научноистраживачких јединица за период 2025-2030.

Научноистраживачка делатност Државног универзитета у Новом Пазару обавља се у оквиру организационих јединица, департмана и лабораторија, одн. стручних тимова на челу са руководиоцем лабораторије одн. пројекта. Департмани у оквиру Државног универзитета у Новом Пазару се, поред реализације наставног процеса, баве и научним истраживањима из научних области које гравитирају департману и у оквиру којих се научноистраживачким радом баве чланови департмана. Стога је, план научноистраживачких активности за предстојећи период од 2025-2030. године, приказан у оквиру департмана и лабораторија.

6.1. Природно-математичке науке

6.1.1. Научноистраживачка јединица – ЛАБОРАТОРИЈА ЗА БИООРГАНСКУ ХЕМИЈУ

Научна грана:

Хемијске науке (доминантно), Фармација

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру Лабораторије за биоорганску хемију учествују:

- Др Милан Декић, ванредни професор, УНО Органска хемија и биохемија
- Др Марко Младеновић, доцент (50% радног времена), УНО Органска хемија
- Др Весна Зељковић, доцент, УНО Фармација
- Самира Плојовић, асистент, НО Хемијске науке

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Проф. др Милан Декић је ментор једне докторске дисертације на Природно-математичком факултету у Нишу. Био је председник једне и члан такође једне комисије за оцену и одбрану докторске дисертације као и члан две комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације на Природно-математичком факултету у Нишу. Доцент др Марко Младеновић је ангажован у извођењу наставе на докторским студијама на Природно-математичком факултету у Нишу.

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања:

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Лабораторија за биоорганску хемију планирана следећа истраживања:

1. Креирање и синтеза комбинаторних библиотека природних производа биљака и стонога као и њихових синтетских хомолога/аналога у циљу испитивања биолошке активности и проучавања односа између структуре и активности
2. Дизајн, синтеза, структурна карактеризација и биолошка активност нових једињења са антиинфламаторним деловањем
3. Продукција нових антимикробних агенаса кроз примену концепта активирања „успаваних“ генских кластера микроорганизама, идентификација микробних врста које су способне да продукују нове антимикробне лекове (пре свега антибиотике) ефикасне против разних патогених микроорганизама и оптимизација услова за њихово гајење у течним хранљивим подлогама и ферментору
4. Од отпада до ресурса: биоактивни потенцијал ферментисаног отпада из производње сирупа од ђумбира, хемијски профил и евалуација антимикробне, антиоксидантне и антиинфламаторне активности
5. Ракија повезује људе: утврђивање квалитета традиционалних воћних дестилата из Србије, Хрватске и Црне Горе коришћењем сензорне анализе, GC-MS идентификације испарљивих ароматичних састојака и мултиваријантних статистичких техника

*Детаљи о планираном истраживању*1. *Опис истраживања*

Планирана истраживања представљају наставак досадашњег истраживачког рада др Милана Декића и др Марка Младеновића. У циљу испитивања биолошке активности природних производа и њихових хомолога/аналога вршиће се креирање комбинатоних библиотека. Почетак истраживања ће бити базиран на изоловању секундарних метаболита биљака из фамилија Asteraceae, Ariaceae, Brassicaceae и Geraniaceae познатих по етнофармаколошкој примени и одбрамбених секрета стонога из фамилије Julidae применом екстракције органским растварачима и хидродестилацијом. Изоловање смеша метаболита (етарских уља и/или екстраката, одн. аутолизата) биће праћено њиховом идентификацијом коришћењем гасне-хроматографије са масеном детекцијом (GC-MS), једнодимензионалне и дводимензионалне нуклеарне магнетне резонанце (1D и 2D NMR) и течне хроматографије високих перформанси (HPLC). Уколико изолована смеша метаболита садржи непознат(е) састојак(ке), покушаће се њихово изоловање из комплексних смеша коришћењем различитих метода (кристализацијом, фракционом дестилацијом, различитим типовима хроматографије), праћено њиховом синтезом, хемијском трансформацијом, дериватизацијом и креирањем библиотека њихових хомолога/аналога у циљу добијања довољних количина чистих супстанци што омогућава њихову потпуну спектралну карактеризацију. Такође, креирање библиотека чистих супстанци ће омогућити *in silico*, *in vitro* и *in vivo* испитивање биолошке активности и проучавање односа њихове структуре и потенцијално утврђене биолошке активности.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Милан Декић, др Марко Младеновић и Самира Плојовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Изоловање, и идентификација метаболита и синтеза њихових хомолога/аналога ће се реализовати у Лабораторији за биоорганску хемију Државног универзитета у Новом Пазару и Лабораторији за органску хемију и биохемију (бр. 22, Природно-математички факултет у Нишу), Лабораторији за GC-MS анализу (бр. 26, ПМФ у Нишу), док ће се карактеризација NMR методом обављати у NMR лабораторији (бр. 31, ПМФ у Нишу). У истраживању ће се користити следећа методологија: изоловање етарских уља хидродестилацијом по Клевенцеру и екстракцијом одабраним растварачима. Идентификација састојака ће се вршити упоређивањем добивених спектралних (NMR, MS) и хроматографских података (RI) са литературним вредностима. Опрема која је ће се користити у сврху истраживања: Гасни хроматограф Hewlett-Packard 6890N повезан са HP 5975B масено-селективним детектором (Hewlett-Packard, Пало Алто, Калифорнија, САД) и GC-MS Agilent 7890B/240MS; Препаративни Büchi MPLC систем опремљен пумпним модулом C-601 и контролером пумпе C-610 Work-21 pump; Bruker Avance III 400 MHz NMR спектрометар (Fällanden, Швајцарска); Agilent 1290 Infinity LC систем (Agilent Technologies, Санта Клара, Калифорнија, САД), опремљен Agilent 1260 Infinity бинарном пумпом и диодним низ детектором (DAD).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је проналажење нових биолошки активних природних производа или њихових синтетских хомолога/аналога. У оквиру планираног истраживања очекује се израда два докторске дисертације. Очекује се објављивање најмање 5 радова из категорије M₂₀, 2 рада категорије M₅₀, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава пројеката Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) број бр. 451-03-65/2024-03/200252 и 451-03-66/2024-03/200124.

Планира се припрема макар једног предлога пројекта у две календарске године за финансирање из националних фондова (Фонда за науку и Министарства науке, технолошког развоја и иновација). Такође, у плану је наставак сарадње са Институтом за хемију у Ници (*Institut de Chimie de Nice, UMR 7272, Université Côte d'Azur, Parc Valrose, 06108 Nice, France*), Школом фармацеутских наука, Тринити колеџ у Даблину (*School of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences, Panoz Institute, and Trinity Biomedical Sciences Institute, Trinity College Dublin, Dublin, Ireland*) и Департманом за биолошке науке, Федерални универзитет Амапе, Макапа, Бразил (*Department of Biological Sciences and Health, Federal University of Amapá, Macapá, Brazil*).

2. *Опис истраживања*

Дизајн, синтеза, структурна карактеризација и биолошка активност нових једињења са антиинфламаторним дејством је истраживање започето 2024. године у оквиру израде докторске дисертације асистента Самире Плојовић. Избор полазних једињења извршен је одабиром једињења за које је утврђено да испољавају инхибиторно дејство на циклооксигеназу и липоксигеназу (нпр. 5-аминосалицилна киселина). Дизајн нових биоактивних деривата, односно њихов одабир биће извршен на основу резултата докинг анализе са циљем добијања деривата са COX-2/LOX инхибиторним деловањем. Новосинтетисана једињења ће бити структурно окарактерисана спектроскопским техникама (IR, 1D и 2D NMR, MS), након чега ће бити истражена њихова *in silico*, *in vitro* и *in vivo* биолошка активност, акутна токсичност и однос њихове структуре и потенцијално утврђене биолошке активности.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Милан Декић, др Зоран Марковић, др Весна Зељковић, Самира Плојовић, др Нико Радуловић (ПМФ у Нишу), др Владимир Добричић (Фармацеутски факултет у Београду), др Едина Авдовић (Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу) и др Дејан Миленковић (Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Дизајн једињења, испитивање *in silico* биолошке активности и односа структура-активност ће се реализовати у Лабораторији за хемоинформатику Државног универзитета у Новом Пазару и у Институту за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу. Синтеза нових једињења ће бити извршена у Лабораторији за биоорганску хемију Државног универзитета у Новом Пазару и Лабораторији за органску хемију и биохемију (бр. 22, ПМФ у Нишу). Структурна карактеризација новосинтетисаних једињења ће бити реализована у Лабораторији за биоорганску хемију Државног универзитета у Новом Пазару и NMR лабораторији (бр. 31, ПМФ у Нишу). Испитивање *in vitro* и *in vivo* биолошке активности и акутне токсичности биће реализовано у Фармацеутском факултету у Београду, у Лабораторији за биомедицинска истраживања Државног универзитета у Новом Пазару, Институту за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, Лабораторији за органску хемију и биохемију (бр. 22, ПМФ у Нишу) и Институту за молекуларну генетику и генетичко инжењерство у Београду.

Капитална опрема која је ће се користити у сврху истраживања: Гасни хроматограф Agilent 7890В повезан са 240-MS масеноспектрометријским детектором, препаративни Büchi MPLC систем опремљен пумпним модулом С-601 и контролером пумпе С-610 Work-21 pump; Bruker Avance III 400 MHz NMR спектрометар (Fällanden, Швајцарска); Agilent 1290 Infinity LC систем (Agilent Technologies, Санта Клара, Калифорнија, САД), опремљен Agilent 1260 Infinity бинарном пумпом и диодним низ детектором (DAD) и друга опрема.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је синтеза нових антиинфламаторних једињења. У оквиру планираног истраживања очекује се израда једне докторске дисертације. Очекује се објављивање најмање 3 рада из категорије M₂₀, 1 рад категорије M₅₀, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава актуелних пројеката Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) бр. 451-03-65/2024-03/200252 и 451-03-66/2024-03/200124. Ради реализације описаних научноистраживачких активности у плану је наставак сарадње са Фармацеутским факултетом у Београду, Институтом за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, Природно-математичким факултетом у Нишу и другим научноистраживачким установама.

3. *Опис истраживања*

Све већу пажњу научника последњих година привлачи сазнање да бактерије и гљиве поседују „успаване“ гене који кодирају ензиме укључене у биосинтезу различитих секундарних метаболита, као и могућност примене различитих стратегија за активацију ових биосинтетских путева. Способност микроорганизама да синтетишу и излучују секундарне метаболите путем специјализованих биосинтетских путева једна је од најважнијих карактеристика адаптације на променљиве услове животне средине. Стимулисање продукције метаболита од стране микроорганизама различитим еколошким биотичким и абиотичким

факторима представља успешан приступ за идентификацију нових хемијских једињења. Имајући у виду да резистенција микроорганизама на антибиотике представља једну од највећих претњи јавном здрављу на глобалном нивоу, све више пажње се посвећује могућности употребе микробних заједница за проналажење нових антибиотика. Ово истраживање се заснива на примени концепта активирања „успаваних“ генских кластера микроорганизама и продукције секундарних метаболита процесом кокултивације, са циљем добијања нових антимикробних једињења која би била ефикасна у сузбијању патогених микроорганизама. Недавно унапређена „Crowded Plate“ техника, значајно ефикаснија од свих претходних, заснована на истовременом инокулацији микроорганизама изолованих из животне средине са циљним патогеним микроорганизмима, омогућава непосредан скрининг микроорганизама, чланова сложене микробне заједнице, који производе антибиотике. Коришћењем ове методе, повезујући микробиологију, молекуларну биологију, органску хемију, биохемију и токсикологију, истраживање има за циљ изоловање, идентификацију и карактеризацију нових антимикробних агенаса добијених из изолованих микроорганизама гајених у условима течне ферментације, који су ефикасни против различитих патогена, укључујући резистентне ESKAPE микроорганизме, као и оптимизацију услова за добијање веће количине у ферменторима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Милан Декић, др Виолета Јаковљевић, др Мирјана Грујовић (Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу), Самира Плојовић и Сара Николић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано у Лабораторији за биоорганску хемију Државног универзитета у Новом Пазару, Лабораторији за микробиологију Државног универзитета у Новом Пазару (лабораторија ће бити формирана и опремљена уколико буду обезбеђена средства за реализацију овог истраживања), као и у Институту за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, ПМФ-у у Нишу и Институту за молекуларну генетику и генетичко инжењерство у Београду.

Капитална опрема која је ће се користити у сврху истраживања: гасни хроматограф Agilent 7890В повезан са 240-MS масеноспектрометријским детектором, препаративни Büchi MPLC систем опремљен пумпним модулом С-601 и контролером пумпе С-610 Work-21 pump; Bruker Avance III 400 MHz NMR спектрометар (Fällanden, Швајцарска); Agilent 1290 Infinity LC систем (Agilent Technologies, Санта Клара, Калифорнија, САД), опремљен Agilent 1260 Infinity бинарном пумпом и диодним низ детектором (DAD), као и опрема која ће бити набављена финансијским средствима обезбеђеним кроз пројекат (семипрепаративни HPLC систем, биореактор/ферментор, микробиолошка комора, инкубатор, стерилизатор, аутоклав и друга опрема).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход описаног истраживања је изоловање, идентификација и карактеризација нових антимикробних агенаса и оптимизација услова за добијање веће количине метаболита у ферменторима. Очекује се објављивање најмање 3 рада из категорије M₂₀, као и излагање резултата на интернационалним конгресима у другој и трећој години реализације пројекта.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

По Јавном позиву за пријаву научноистраживачких пројеката у оквиру програма Идеје 2024, у сарадњи са Институтом за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, поднет је предлог научноистраживачког пројекта под називом „From Awakening of Microbial Silent Gene Clusters to New Antimicrobials – MSGC-Awake“ Фонду за науку Републике Србије. Координатор пројекта: Државни универзитет у Новом Пазару. Уколико предлог пројекта буде одобрен, финансираће се средствима обезбеђеним од стране Фонда за науку Републике Србије као и средствима актуелног пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) бр. 451-03-65/2024-03/200252.

4. Опис истраживања

Растући глобални изазови у погледу исцрпљивања природних ресурса и генерисања отпада подстичу прелазак ка одрживим праксама, као што су рециклажа и пренамена. Ово истраживање је подстакнуто хитном потребом за иновативним приступима у управљању отпадом од воћа који настаје у производњи

хране и пића, с циљем добијања производа који испољавају позитиван ефекат на људско здравље. Могућност искоришћавања отпада који настаје након прераде ђумбира, богатог биоактивним једињењима као што су гингероли и шогооли, још увек је недовољно истражена и искоришћена. Вредност овог истраживања огледа се у његовом приступу који настоји да, кроз микробну ферментацију уз помоћ одабраних култура микроорганизама, повећа биоактивност овог отпада. Анализа хемијског профила отпада прераде ђумбира у различитим фазама процеса ферментације, као и евалуација антимицробних, антиоксидативних, антиинфламаторних и токсиколошких својстава добијених екстраката, уз идентификацију и изоловање биоактивних једињења одговорних за уочене ефекте, допринеће бољем разумевању трансформације отпада у вредне, функционалне састојке. За анализу хемијског профила у различитим фазама ферментације користиће се техника течне хроматографије високих перформанси (HPLC). *In vitro* и *in vivo* тестови ће се применити за евалуацију биолошке активности екстраката ферментације, док ће идентификована биоактивна једињења бити даље изолована, квантификована и анализирана, укључујући и *in silico* експерименте – као што је молекулско моделовање интеракција са одговарајућим рецепторима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Милан Декић, др Марко Младеновић, др Дејан Миленковић (Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу), др Виолета Јаковљевић, Самира Пљоковић, Сара Николић и Елвира Маврић-Scholze (Универзитет примењених наука у Кетену, Немачка).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано у Лабораторији за биоорганску хемију Државног универзитета у Новом Пазару, Институту за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, ПМФ-у у Нишу и Универзитету примењених наука у Кетену, Немачка.

Капитална опрема која је ће се користити у сврху истраживања: гасни хроматограф Agilent 7890В повезан са 240-MS масеноспектрометријским детектором, препаративни Büchi MPLC систем опремљен пумпним модулом С-601 и контролером пумпе С-610 Work-21 pump; Bruker Avance III 400 MHz NMR спектрометар (Fällanden, Швајцарска); Agilent 1290 Infinity LC систем (Agilent Technologies, Санта Клара, Калифорнија, САД), опремљен Agilent 1260 Infinity бинарном пумпом и диодним низ детектором (DAD), као и опрема лабораторија Универзитета примењених наука у Кетену, Немачка (аналитички HPLC систем, биореактори/ферментори и друга опрема).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултат реализације истраживања је функционални производ добијен ферментацијом отпада прераде ђумбира. Очекује се објављивање најмање 2 рада из категорије M₂₀, као и излагање резултата на интернационалним конгресима током и након реализације пројекта.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Финансирање из средстава Фонда за науку Републике Србије (пројекат „*From waste to resource: Exploring the bioactive potential of fermented ginger syrup production residues through chemical profiling and evaluation of antimicrobial, antioxidant, and anti-inflammatory activities – G-RENEW*“ бр. 219, Фонд за науку Републике Србије) као и средствима актуелног пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) бр. 451-03-65/2024-03/200252.

5. Опис истраживања

Производња домаћих ракија има дугу традицију у балканским земљама, при чему је ракија од шљива (позната као шљивовица) једна од међународно најпрепознатљивијих. Поред шљива, за производњу ракије се често користе и друго узгајано воће – грожђе, јабуке, крушке, трешње, кајсије и дуње. Више од 99% састава воћних ракија чини мешавина етанола и воде, али су присутна и бројна једињења из коришћених сировина и/или формирана током различитих фаза производње. Велики број структурно разноврсних испарљивих састојака (ИС) сматра се кључним за органолептичке карактеристике ракија и алкохолних пића уопште. Њихово присуство/одсуство и њихов однос одређују јединствени укус ракије. Анализа и одређивање квалитета јаких алкохолних пића, укључујући ракију, изузетно је тежак задатак јер је појам квалитета сложен и вишеслојан. Укупни квалитет воћних ракија представља збир индивидуалних

квалитета, чије је перцепција и тачно одређивање једини исправан начин за његову процену. Међутим, органолептички квалитет ракија на тржишту и даље је неадекватан, тј. веома често се током ферментације додаје шећер и/или чист етанол приликом финализације производа. Додатно, фалсификовање произведених воћних пића представља огроман проблем на тржишту алкохолних пића. Са економског аспекта, како би се повећало присуство и успех барем на европском тржишту, које има строгу регулативу о дефиницији и представљању жестоких пића (Регулатива Савета (ЕЕЗ) бр. 1576/89), производња традиционалних ракија захтева стратешки приступ и пажљиво разматрање високих стандарда – доследност у укусу, ароми и производним процесима, што је од суштинског значаја за изградњу репутације попут других воћних пића (нпр. виски, армањак, калвадос, коњак итд.). Из тог разлога, резултати сензорне анализе, заједно са резултатима лабораторијских експеримената, могу се користити за доношење коначне процене квалитета ракије и других алкохолних пића тек након њихове обраде адекватним аналитичким методама. Поред детаљне анализе хемијског састава екстракта ракије, највећи значај се придаје њиховим сензорним карактеристикама, које се сматрају једним од најважнијих фактора квалитета. Одређене природне варијације унутар узорака ракије, које су резултат утицаја еколошких и геолошких услова током раста и бербе воћа, чине одређивање квалитета воћних пића још захтевнијим. Стога, стандардизовани GC протоколи за добијање хроматографских профила ракија, који детаљно приказују хемијске отиске и кључне представнике мирисних састојака, су ургентно потребни.

Основни циљ овог истраживања је да се изврши детаљна анализа испарљивих састојака воћних дестилата припремљених од шљива, грожђа, јабука, крушака и дуња. Намеравамо да идентификујемо једињења која доприносе јединственом укусу ових алкохолних пића и утврдимо вероватне кључне мирисне маркере ових воћних дестилата кроз свеобухватну GC-MS и headspace-GC-MS анализу, затим мултиваријантну статистичку обраду података (MVA) и сензорну евалуацију узорака ракије. Конкретно, истраживање треба да пружи кључне податке који ће омогућити: 1) предлагање аналитичке процедуре за идентификацију кључних мирисних састојака ракије, 2) квалитативно и квантитативно утврђивање кључних мирисних маркера анализираних воћних дестилата, 3) креирање библиотеке са кључним мирисним маркерима која ће представљати алат за једноставно, брзо и јефтино одређивање квалитета традиционалних воћних ракија, и 4) анализу MVA груписања ракија на основу одређених критеријума (порекло, старост, врста воћа коришћеног за дестилацију, итд.).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Марко Младеновић, др Милан Декић, др Зоран Марковић, Самира Плојовић, Сара Николић као и истраживачи из партнерских институција – Биотехничког факултета и Металуршко-технолошког факултета Универзитета Црне Горе и Католичког универзитета Хрватске из Загреба.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано у Лабораторији за биоорганску хемију Државног универзитета у Новом Пазару, лабораторијама Биотехничког факултета и Металуршко-технолошког факултета Универзитета Црне Горе и Католичког универзитета Хрватске из Загреба.

У овом пројекту ће се користити течна-течна екстракција, затим GC-MS, headspace-GC-MS, сензорна евалуација и мултиваријантна статистичка анализа за екстракцију и идентификацију кључних мирисних испарљивих органских једињења из различитих узорака ракије.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекујемо да ће проналажење кључних мирисних маркера одабраних воћних ракија представљати својеврсну револуцију у одређивању квалитета и, уопште, учинити контролу квалитета једноставним задатком, посебно у времену сталног раста производње различитих воћних ракија. Очекује се објављивање најмање 2 рада из категорије M₂₀, као и излагање резултата на интернационалним конгресима током и након реализације пројекта.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

По Јавном позиву за пријаву мултилатералних пројеката у оквиру Програма за финансирање мултилатералне научне и технолошке сарадње у дунавском региону за период 2025-2027. год. објављеном 12.11.2024. године, у сарадњи са Биотехничким факултетом и Металуршко-технолошким факултетом Универзитета Црне Горе и Католичким универзитетом Хрватске из Загреба поднет је предлог пројекта под

називом „Ракија повезује људе: утврђивање квалитета традиционалних воћних дестилата из Србије, Хрватске и Црне Горе коришћењем сензорне анализе, GC-MS идентификације испарљивих ароматичних састојака и мултиваријантних статистичких техника“ Министарству науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије. Координатор пројекта: Државни универзитет у Новом Пазару. Уколико предлог пројекта буде одобрен, финансираће се средствима обезбеђеним од стране Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (МНТРИ) као и средствима актуелног пројекта МНТРИ бр. 451-03-65/2024-03/200252.

Један од главних стратешких циљева овог истраживања је унапређење међународне сарадње, промоција научних резултата и посебно развој научног потенцијала кроз ангажовање младих истраживача. Овај пројекат ће допринети побољшању професионалних капацитета чланова тима – младих истраживача, на пример, студената на докторским студијама: Самире Пљоковић (Државни универзитет у Новом Пазару - ДУНП), Саре Николић (ДУНП) и Анђеле Љујић (Биотехнички факултет Универзитета Црне Горе). Промоција истраживачких резултата, размена експерата и истраживачког искуства, стручни напредак и мобилност младих истраживача допринеће јачању научног потенцијала истраживача и омогућиће нам развој стратешких партнерстава са релевантним међународним истраживачким групама у области истраживања, између Државног универзитета у Новом Пазару, Биотехничког факултета и Металуршко-технолошког факултета Универзитета Црне Горе и Католичког универзитета Хрватске.

6.1.2. Научноистраживачка јединица – ЛАБОРАТОРИЈА ЗА БИОНЕОРГАНСКУ ХЕМИЈУ

Научна грана

Хемијске науке (претежно); Фармација

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру Лабораторије за бионеорганску хемију учествују:

- Др Тања Солдатовић, ванредни професор, УНО Неорганска хемија
- Др Душица Поповић, доцент, УНО Фармација
- Мајда Коленовић Серезлић, асистент, НО Хемија
- Елма Шаћировић, сарадник у настави, НО Фармација

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Ванредни професор Тања Солдатовић је ментор једне докторске дисертације на Факултету медицинских наука, Универзитета у Крагујевцу и једне докторске дисертације која је у изради на Хемијском факултету Универзитета у Београду. Била је члан осам комисија за оцену подобности теме као и четири комисије за оцену и одбрану докторских дисертација.

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања:

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру Лабораторије за бионеорганску хемију планирана су следећа истраживања:

1. Дизајн, синтеза и карактеризација мононуклеарних Pt^{II} , Zn^{II} , Cu^{II} са Шифовим базама и дериватима пиразола опште формуле H_2L^{tBu} , Me_2L^{tBu} , $H_2L^{CatBiPyPh}$ и хетеронуклеарних комплекса опште формуле $Pt^{II}-L-Zn^{II}$ са потенцијалним антиканцерогеним својствима. Опште карактеристике комплексних једињења и механизам интеракција са биомолекулима ће бити испитане различитим методама укључујући UV-Vis спектрофотометрију, NMR спектроскопију, флуоресцентну емисиону спектроскопију, ESI-MS и теоријско испитивање. Фармаколошка својства нових хетерометалних комплекса биће процењена МТТ тестом и испитаће се индукција апоптозе.
2. Развој иновативног гела на бази здравца (*Geranium robertianum*) и испитивање ефекта на зарастање рана
3. Иновативне антиканцерске терапије
4. Експериментално клиничка процена ефекта антиканцерске терапије модулацијом NPL4 / NF-B / HIF-1 / VEGF, ROS или фолатне сигнализације нетоксичним лековима и 18F FDG позитронском емисионом томографијом / компјутеризованом томографијом

Детаљи о планираном истраживању

1. *Опис истраживања*

У последњим деценијама, број оболелих од канцера значајно је порастао, што се делимично може објаснити променама у животној средини, начину живота и напредком медицинске дијагностике који омогућава раније откривање болести. У том контексту, прелазни метали као што су платина, злато, рутенијум и палладијум све више се истражују као потенцијални агенси у лечењу рака. Њихова висока реактивност и способност да утичу на биолошке процесе на ћелијском нивоу омогућавају развој специфичних терапија које циљају ћелије рака, минимизујући оштећење здравих ћелија. С тим у вези истраживања ће обухватити дизајн, синтезу и карактеризацију мононуклеарних мононуклеарних Pt^{II} , Zn^{II} , Cu^{II} са Шифовим базама и дериватима пиразола опште формуле H_2L^{tBu} , Me_2L^{tBu} , $H_2L^{CatBiPyPh}$ и хетеронуклеарних комплексних једињења опште формуле $Pt^{II}-L-Zn^{II}$ као потенцијалних антитуморских агенаса. Мононуклеарни комплекси би садржали бидентатне лиганде Шифове базе пропил-амин или бутил-амин 2,2'-дихидрокси-4-метоксибензофенон, као и деривате пиразола H_2L^{tBu} или 2,6-bis(5-*tert*-бутил-1*H*-пиразол-3-ил)пиридин, Me_2L^{tBu} или 2,6-bis(5-*tert*-бутил-1-метил-1*H*-пиразол-3-ил)пиридин и $H_2L^{CatBiPyPh}$ или 1,2-bis((5-фенил-1*H*-пиразол-3-ил)метокси)бензен. Хетеронуклеарна комплексна једињења би била састављена од два јона метала која имају различиту Луисову киселост, координациону геометрију, кинетичке особине, афинитет и реактивност према биолошки значајним нуклеофилима. дизајном, синтезом и карактеризацијом Механизам интеракција са биомолекулима ће бити испитан различитим методама укључујући UV-Vis спектроскопију, NMR спектроскопију, флуоресцентну емисиону спектроскопију, ESI-MS и теоријско испитивање. Фармаколошка својства нових хетеронуклеарних комплекса биће процењена МТТ тестом за испитивање цитотоксичности; процена индукције апоптозе ће се обавити тестом са Annexin V-fluorescein изотиоцијанат/пропидијум јодидом, такође метода проточне цитометрије ће се користити за одређивање утицаја испитиваних једињења на ћелијски циклус. Вршиће се и анализа нивоа експресије гена. Мостни лиганди биће одабрани на основу флексибилности, геометрије и хидрофобности ароматичног моста, што би могло довести до преференцијалног формирања унакрсних веза између ДНК ланаца.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања у оквиру актуелног пројекта Министарства науке, технолошког развоја и иновација бр. 451-03-65/2024-03/200252 учествоваће следећи истраживачи: проф. др Тања Солдатовић и асистент Мајда Коленовић Серезлић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Реализација истраживања обављаће се у научноистраживачким лабораторијама Државног универзитета у Новом Пазару у лаб. 452/3 (нова зграда), као и у сарадњи са истраживачким групама/лабораторијама Хемијског факултета Универзитета у Београду, Природно-математичког факултета, Факултета медицинских наука и Института за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, као и у сарадњи са Институтом за радиологију и онкологију Србије, у Крагујевцу. У истраживању ће се користити следећа методологија: синтеза комплексних једињења, елементарна микроанализа, инфрацрвена спектроскопија (IR), протонска нуклеарно-магнетно-резонанционна спектроскопија (1H NMR), ESI-MS масена спектрометрија, рендгенска структурна анализа, апсорпциона спектроскопска мерења, флуоресцентна мерења, симулације молекулског докинга, МТТ, анализа апоптотске смрти, ELISA и Quantitative Real Time PCR (qRT-PCR). Опрема која је ће се користити у сврху истраживања: Bruker Avance III 400 MHz и Bruker Avance Neo 500 MHz спектрометри Carlo Erba Elemental Analyzer 1106 и PerkinElmer® Spectrum One FT-IR, Uvikon XS и Perkin Elmer UV/Vis Lambda 35 спекрофотометар, RF-1501 PC спектрофлуорометар, LTQ Orbitrap XL, Rigaku SuperNova XtaLAB и Rigaku XtaLAB Synergy-S дифрактометри, Spectra Max iD3, Applied Biosystems™ 7500 Fast Real-Time PCR System.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће пружити информације о томе како мононуклеарни и хетеронуклеарни комплекси интерагују са биомолекулима. Очекује се да ће ти комплекси показати селективност према одређеним биомолекулима, што ће побољшати њихову антитуморску ефикасност и смањити токсичност. Ова истраживања имају за циљ процену потенцијала комплексних једињења као терапеутских агенаса у лечењу канцера. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије M20, 5 радова категорије M50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) број 451-03-65/2024-03/200252. Планира се припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова и аплицирање за учешће на једном међународном пројекту - Програм билатералне научне сарадње. Планира се успостављање међународне сарадње са Природно-математичким факултетом - одсек за хемију Универзитета у Сарајеву, са институтом „Руђер Бошковић” - центром за NMR и заводом за физичку хемију у Загребу, Хрватска, као и наставак домаће и међународне сарадње са колегама са Института за неорганску хемију, Универзитет у Ерлангену-Нирнберг, Немачка и Катедре за методе нуклеарно-физичких истраживања, Државни универзитет у Санкт Петербургу, Русија.

2. *Опис истраживања*

Истраживање се бави проучавањем биљке здравац и њених потенцијалних медицинских својстава. У првом кораку, анализира се хемијски састав екстракта надземног дела биљке, како би се утврдиле активне супстанце које могу имати терапеутске ефекте. Затим се истражују антиинфламаторна и антиоксидативна својства овог екстракта, са циљем да се процени његова могућа примена у лечењу упала и као природни заштитник од оксидативног стреса. Након тога, формулише се гел на бази овог екстракта, који се затим тестира на стабилност и безбедност, како би се осигурало да је безбедан за употребу на кожи. Коначни део истраживања укључује испитивање ефективности овог гела у лечењу рана, посебно на моделу рана које се јављају код дијабетеса. Процес зарастања прати се током 21 дана, уз помоћ биохемијских и хистолошких анализа, како би се утврдило да ли гел побољшава зарастање рана у овим специфичним условима. Главни циљ истраживања је да се развије нови терапеутски производ који може помоћи у лечењу рана, нарочито код пацијената са дијабетесом.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања у оквиру актуелног пројекта Министарства науке, технолошког развоја и иновација бр. 451-03-65/2024-03/200252 учествоваће сарадник у настави Елма Шаћировић, Мајда Коленовић Серезлић и проф. др Тања Солдатовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Реализација истраживања обављаће се у научноистраживачким лабораторијама Државног универзитета у Новом Пазару у лаб. 452/3 (нова зграда), као и у сарадњи са истраживачким групама/лабораторијама Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу. У истраживању ће се користити следећа методологија: хроматографске методе, испитивање антиоксидационе активности (DPPH· радикали, ABTS радикали, гвожђе-FRAP тест, инхибиције липидне пероксидације), формулација и анализа гела, Тест акутне дермалне иритације, испитивање антиинфламаторног дејства, третирање рана са гелом, анализе на изолованом ткиву шапице пацова (хистолошке анализе и биохемијске анализе). Опрема која је ће се користити у сврху истраживања: Bruker Avance III 400 MHz и Bruker Avance Neo 500 MHz спектрометри, Uvikon XS спекрофотометар, PerkinElmer® Spectrum One FT-IR спектрометар, HPLC (Shimadzu, Kyoto, Japan).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Ово истраживање има за циљ да потврди да гел на бази екстракта здравца помаже убрзавању зарастања рана. Очекивани резултати укључују брже смањење величине ране, бољу структуру ткива и смањење запаљења. Студија је значајна јер може отворити нове могућности за третмане у регенеративној медицини, пружајући природан и сигуран начин за побољшање зарастања. Поред тога, антиинфламаторно дејство гела може помоћи у смањењу запаљења на месту ране, а антиоксидацијске особине могу заштитити ткиво од оштећења. Овај приступ може смањити ризик од компликација и побољшати опоравак од повреда. Очекује се објављивање најмање 2 рада категорије M20, 1 рада категорије M50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) број 451-03-65/2024-03/200252. Планира се припрема једног предлога пројекта за

финансирање из националних фондова. Планира се наставак домаће сарадње са истраживачким групама/лабораторијама Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу.

3. *Опис истраживања*

Испитиваће се антитуморска својства стандардних лекова регистрованих за друге болести и њихових комбинација, као и неких неонколошких препарата (хидрофилне жучне киселине) на експериментално изазваним туморима, инокулацијом култура туморских ћелија ВНК21/С13 код лабораторијских животиња (хрчака). Да би се одредили могући сигнални путеви антиканцерског деловања, спроводиће се комедикација специфичним антагонистима антиканцерских механизма (*rescue experiment*). На моделу неметастазирајућег фибросаркома код хрчака ће се тестирати вакцина против короне (добijена традиционалном методологијом од инактивисаног вируса), са циљем оцене антиканцерских својстава и нешкодљивости вакцине. На моделу неметастазирајућег фибросаркома код хрчака тестираће се антиканцерско дејство модификоване цисплатине са цинком.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

Планирано је да у реализацији овог истраживања учествују наставници ДУНП проф. др Зана Долићанин, проф. др Тања Солдатовић, доц. др Душица Поповић и асистент Мајда Коленовић Серезлић. Ово истраживање планира се у оквиру припреме предлога научноистраживачког пројекта „*INOVATIVE ANTICANCER TREATMENTS*” / „Иновативне антиканцерске терапије” који ће бити пријављен на Јавни позив за пријаву научноистраживачких пројеката којима се реализује Програм ИДЕЈЕ 2024 Фонда за науку Републике Србије, а који је објављен 11.10.2024. године на интернет страници Фонда за науку Републике Србије. Носилац планираног пројекта је Медицински факултет Универзитета у Новом Саду (МФУНС), Учесник планираног пројекта је ДУНП, а руководилац проф. др Јасна Михаиловић (МФУНС).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Део истраживања који се односи на синтезу хетеронуклеарних $Pt^{II}-L-Zn^I$ комплекса ће се реализовати у Лабораторији за бионеорганску хемију ДУНП 452/3 (нова зграда). Експерименти са животињама ће бити спроведени на Заводу за хистологију и ембриологију Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду, а сва планирана клиничка истраживања ће се обављати на Институту за онкологију Војводине (наставној бази МФУНС).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исходи истраживања у оквиру наведеног предлога пројекта су: 1) ефикасна нетоксична или адјувантна терапија против рака: комбинације пренамењених неонколошких лекова и вакцине против *COVID-19*; 2) нови кандидат за онколошки лек на бази платине; 3) ефикасни онколошки протоколи за резистентне пацијенте. Резултати експеримената са пренамењеним неонколошким лековима и вакцином против *COVID-19* могу се одмах применити у онкологији. Експерименти на животињама са хетеронуклеарним $Pt^{II}-L-Zn^I$ комплексима могу довести до клиничких испитивања и развоја новог ефикасног онколошког лека. За постизање брзих антиканцерогених ефеката код пацијената користиће се најефикаснији протоколи утврђени у клиничкој студији.

У оквиру планираног истраживања, очекује се објављивање најмање 5 радова категорије М20 (3 рада категорије М21, 2 рада категорије М23), као и излагање резултата бар два пута годишње на националним интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

У сарадњи са Медицинским факултетом Универзитета у Новом Саду, предлог научноистраживачког пројекта „*INOVATIVE ANTICANCER TREATMENTS*” / „Иновативне антиканцерске терапије” биће пријављен на Јавни позив за пријаву научноистраживачких пројеката којима се реализује Програм ИДЕЈЕ 2024 Фонда за науку Републике Србије, а који је објављен 11.10.2024. године. Уколико предлог пројекта буде одобрен, финансираће се из средстава Фонда за науку Републике Србије.

4. *Опис истраживања*

У оквиру дугорочног пројекта од значаја за развој научноистраживачке делатности АП Војводине (који финансира Република Србија, Аутономна покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за високо образовање и научноистраживачку делатност; носилац пројекта Медицински факултет Универзитета у

Новом Саду) под називом: „Експериментално клиничка процена ефекта антиканцерске терапије модулацијом *NPL4 / NF-κB / HIF-1α / VEGF, ROS* или фолатне сигнализације нетоксичним лековима и *18F FDG* позитронском емисионом томографијом / компјутеризованом томографијом” (број 142-451-2676/2021) наставиће се претклиничко истраживање терапије канцера на животињском моделу неметастазирајућег фибросаркома код хрчака директном биофизичком, патохистолошком, имунохистохемијском анализом тумора, токсиколошком анализом органа, хематолошком и биохемијском анализом крви. Хипотезе које ће се тестирати у овом истраживању су да комбинације два испитивана нетоксична лека *in vitro* модулятора *NF-κB (Nuclear Factor Kappa-light-chain-enhancer of activated B cells), ROS (Reactive Oxygen Species)* или фолата, дозирана перорално еквивалентно стандардним хуманим дозама (нормализоване на телесну површину), показују значајне синергистичке антиканцерске ефекте на фибросарком хрчака *in vivo*, без токсичности.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У наставку реализације истраживања у оквиру овог актуелног пројекта Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност (број 142-451-2676/2021) учествује наставник ДУНП доцент др Душица Поповић, научни сарадник на пројекту чији је носилац Медицински факултет Универзитета у Новом Саду.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Експерименти са животињама спроводе се на Заводу за хистологију и ембриологију Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду, а сва планирана клиничка истраживања обављају се на Институту за онкологију Војводине (наставној бази МФУНС).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултати претклиничких и клиничких истраживања у оквиру наведеног пројекта су откривање нових терапијских протокола у онкологији без токсичности и/или у резистентним случајевима. У оквиру последње године истраживања, очекује се објављивање најмање 4 рада категорије М20 (2 рада категорије М21, 2 рада категорије М23), као и излагање резултата бар два пута у току 2025. године на националним конгресима са интернационалним учешћем.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Покрајински научноистраживачки пројекат под називом: „Експериментално клиничка процена ефекта антиканцерске терапије модулацијом *NPL4 / NF-κB / HIF-1α / VEGF, ROS* или фолатне сигнализације нетоксичним лековима и *18F FDG* позитронском емисионом томографијом / компјутеризованом томографијом” (број 142-451-2676/2021) финансира се из средстава Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност (Република Србија, Аутономна покрајина Војводина); носилац пројекта је Медицински факултет Универзитета у Новом Саду.

6.1.3. Научноистраживачка јединица – ЛАБОРАТОРИЈА ЗА БИМЕДИЦИНСКА ИСТРАЖИВАЊА

Научна грана

Биолошке науке; Медицина

Истраживачи

- Др Наташа Ђорђевић, ванредни професор, НО Биологија, УНО Функционална биологија
- Др Зана Долићанин, редовни професор, НО Медицина, УНО Физиологија и патофизиологија
- Нејла Жупић, асистент, НО Биологија

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Ванредни професор Наташа Ђорђевић је била ментор једне одбрањене докторске дисертације и тренутно је ментор студија у изради једне докторске дисертације на Државном универзитету у Новом Пазару. Била је члан комисије за оцену и одбрану једне докторске дисертације (Природно-математички факултет, Универзитет у Крагујевцу) и 5 комисија за оцену подобности теме докторске дисертације (једне на Државном универзитету у Новом Пазару и 4 на Природно-математичком факултету, Универзитета у Крагујевцу). Ангажована је у реализацији наставе на ДАС Биологија на Државном универзитету у Новом Пазару.

Редовни професор Зана Долићанин је била ментор две одбрањене докторске дисертације (једне на Државном универзитету у Новом Пазару и једне на Факултету медицинских наука, Универзитета у Крагујевцу). Била је члан комисије за оцену и одбрану једне докторске дисертације на Државном универзитету у Новом Пазару. Ангажована је у реализацији наставе на ДАС Биологија на Државном универзитету у Новом Пазару.

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру Лабораторије за биомедицинска истраживања планирана су следећа истраживања:

1. Испитивање молекуларних основа етиопатогенезе различитих патологија у трудноћи (прееклампсија, хипотиреоидизам, тромбофилија, гестациони дијабетес)
2. Испитивање молекуларних механизма регулације миграције и инвазије трофобласта
3. Испитивање молекуларних механизма антиканцерогене активности биљних екстракта

Детаљи о планираном истраживању

1. Опис истраживања

У оквиру испитивања молекуларних основа етиопатогенезе различитих патологија у трудноћи вршиће се детерминација метаболичких фактора који су повезани са клиничким манифестацијама различитих патологија у трудноћи (прееклампсија, хипотиреоидизам, тромбофилија, гестациони дијабетес). Циљ истраживања је да се утврди маркер карактеристичан за наведене патологије.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Наташа Ђорђевић и асист. Нејла Жупић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у Лабораторији за биомедицинска истраживања. У истраживању користиће се следећа методологија: ELISA тестови и спектофотометријске анализе. Опрема која ће се користити у сврху истраживања: читачи микротитар плоча (ELISA microplate reader, RT-6100, Rayto и automatic multi-purpose microtiter plate reader (UV, Fluorescence, Luminescence), Infinite M Plex–TECAN), спектрофотометар (Shimadzu UV-1800), центрифуге са хлађењем (Universal 320 R и ВКС-ТН16RIII) и ултразвучни сонификатор (Ultra-Turrax homogenizer, IKA-Werke).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је боље разумевање етиопатогенезе различитих патологија у трудноћи (прееклампсија, хипотиреоидизам, тромбофилија, гестациони дијабетес). У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање најмање 4 рада категорије M20 и презентација резултата на 4 национална или међународна научна скупа.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Део истраживања је у склопу научноистраживачког предлога пројекта поднет Фонду за науку Републике Србије у оквиру програма Идеје 2024. За део истраживања користиће се средства Државног универзитета у Новом Пазару. Ово истраживање спровешће се у сарадњи са истраживачима са Депатмана за техничко-технолошке науке Државног универзитета у Новом Пазару и Факултета за медицинске науке, Универзитета у Крагујевцу.

2. Опис истраживања

У оквиру испитивања молекуларних механизма регулације миграције и инвазије трофобласта вршиће се испитивање утицаја физиолошких фактора на редокс статус и са њим у вези миграторни и инвазивни капацитет трофобласта. У том циљу спровешће се *in vitro* експериментална истраживања на ћелијским линијама хуманих екстравилозних трофобласта HTR-8/SVneo. Након акутног и субхроничног третмана одредиће се миграторни и инвазивни капацитет трофобласта, као и концентрације и активности параметара оксидационо/антиоксидационог система (супероксид анјон радикал - O_2^- , водоник пероксид - H_2O_2 , нитрити - NO_2^- , пероксинитрити - $ONOO^-$, липидни пероксиди - LPO, редукован глутатион - GSH,

оксидовани глутатион - GSSG, супероксид дисмутаза - SOD, каталаза - CAT, глутатион пероксидаза - GSH-Px, глутатион редуктаза - GR, глутатион-S-трансфераза - GST).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Наташа Ђорђевић, проф. др Зана Долићанин и асист. Нејла Жупић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у Лабораторији за биомедицинска истраживања. У истраживању користиће се следећа методологија: Transwell *in vitro* тестови за ћелијску миграцију и инвазију, ELISA тестови и спектофотометријске анализе. Опрема која ће се користити у сврху истраживања: вертикална ламинарна комора за рад на ћелијским линијама (Faster BIO48-M/FLOWFAST V), CO₂ инкубатор (CB53, BINDER), инвертни микроскоп са дигиталном камером (XDS-3, OPTICA), читачи микротитар плоча (ELISA microplate reader, RT-6100, Rayto и automatic multi-purpose microtiter plate reader (UV, Fluorescence, Luminescence), Infinite M Plex–TECAN), спектрофотометар (Shimadzu UV-1800), центрифуге са хлађењем (Universal 320 R и ВКС-ТН16RIII) и ултразвучни сонификатор (Ultra-Turrax homogenizer, IKA-Werke).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је боље разумевање физиолошких фактора који утичу на миграцију и инвазију трофобласта. У оквиру планираног истраживања очекује се израда једне докторске дисертације и објављивање најмање 2 рада категорије M20 и презентација резултата на 2 национална или међународна научна скупа.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће се финансирати средствима Државног универзитета у Новом Пазару. Ово истраживање спровешће се у сарадњи са истраживачима са Института за информационе технологије, Универзитета у Крагујевцу.

3. Опис истраживања

У оквиру испитивања молекуларних механизма антиканцерогене активности биљних екстракта вршиће се тестирање антиканцерогене активности различитих екстраката биљних врста на хуманим ћелијским линијама колоректалног карцинома (HCT-116) и здравих фибробласта плућа (MRC-5) применом МТТ теста цитотоксичности. Екстракти који покажу антиканцерогену активност даље ће се тестирати како би се утврдили редокс биомаркери у ћелијама колоректалног карцинома посредством којих биљни екстракти утичу на њихову вијабилност и миграторни капацитет. У ту сврху одређиваће се миграторни капацитет HCT-116 и MRC-5 ћелијских линија, као и концентрације и активности параметара оксидационо/антиоксидационог система (супероксид анион радикал - O₂⁻, водоник пероксид - H₂O₂, нитрити - NO₂⁻, пероксинитрити - ONOO⁻, липидни пероксиди - LPO, редуктован глутатион - GSH, оксидовани глутатион - GSSG, супероксид дисмутаза - SOD, каталаза - CAT, глутатион пероксидаза - GSH-Px, глутатион редуктаза - GR, глутатион-S-трансфераза - GST).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Наташа Ђорђевић, асист. Нејла Жупић и Саида Црновршанин студент мастер студија.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у Лабораторији за биомедицинска истраживања. У истраживању користиће се следећа методологија: Transwell *in vitro* тестови за ћелијску миграцију, ELISA тестови и спектофотометријске анализе. Опрема која ће се користити у сврху истраживања: вертикална ламинарна комора за рад на ћелијским линијама (Faster BIO48-M/FLOWFAST V), CO₂ инкубатор (CB53, BINDER), инвертни микроскоп са дигиталном камером (XDS-3, OPTICA), читачи микротитар плоча (ELISA microplate reader, RT-6100, Rayto и automatic multi-purpose microtiter plate reader (UV, Fluorescence, Luminescence), Infinite M Plex–TECAN), спектрофотометар (Shimadzu UV-1800), центрифуге са хлађењем (Universal 320 R и ВКС-ТН16RIII) и ултразвучни сонификатор (Ultra-Turrax homogenizer, IKA-Werke).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исходи истраживања су утврђени антиканцерогени потенцијал и механизам деловања биљних екстраката на ћелијама колоректалног карцинома. У оквиру планираног истраживања очекује се израда једног мастер рада и објављивање најмање 2 рада категорије М20, 1 рада категорије М50 и презентација резултата на 2 национална или међународна научна скупа.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће се финансирати средствима Државног универзитета у Новом Пазару. Ово истраживање спровестиће се у сарадњи са истраживачима са Природно-математичког факултета Универзитета у Крагујевцу.

6.1.4. Научноистраживачка јединица – ЛАБОРАТОРИЈА ЗА ХЕМОИНФОРМАТИКУ

Научна грана

Хемијске науке

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру Лабораторије за хемоинформатику учествују:

- Др Зоран Марковић, редовни професор, УНО Органска хемија
- Др Светлана Јеремић, доцент, УНО Органска хемија
- Др Изудин Реџеповић, доцент, УНО Физичка хемија

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Др Зоран Марковић, редовни професор, био је ментор 4 одбрањене докторске дисертације (3 на Природно-математичком факултету Универзитета у Крагујевцу, и једне на Факултету за физичку хемију Универзитета у Београду). Био је члан комисије за одбрану једне докторске дисертације на Природно-математичком факултету Универзитета у Нишу, и председник комисије за одбрану три докторске дисертације (две на Природно-математичком факултету Универзитета у Крагујевцу, и једна на Факултету за физичку хемију Универзитета у Београду).

Проф. Др Зоран Марковић ангажован је у реализацији наставе на једном обавезном предмету на докторским академским студијама биологија на Државном универзитету у Новом Пазару.

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања:

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Лабораторија за хемоинформатику планирана су следећа истраживања:

1. Испитивање механизма антиоксидативног деловања природних и синтетичких антиоксиданата применом методе функционала густине.
2. Испитивање механизма протеин-лиганд интеракција методом молекулског докинга и молекулске динамике.
3. Униваријантна и мултиваријантна статистичка анализа зависности молекулских дескриптора и активности природних и синтетичких једињења.
4. Предвиђање структуре једињења са жељеном антиоксидативном, инхибиторском и другом биолошком активношћу.

Детаљи о планираном истраживању

1. Опис истраживања

Теоријско испитивање механизма антиоксидативног деловања природних и синтетисаних антиоксиданата подразумеваће израчунавање кинетичких и термодинамичких параметара као показатеља повољности антиоксидативног деловања ових једињења. Израчунавање кинетичких и термодинамичких параметара свих учесника реакција антиоксидативних врста са слободним радикалима биће спроведена применом методе функционала густине и коришћењем Gaussian програмског пакета. На овај начин биће испитана могућност антирадикалског деловања разматраних једињења праћењем различитих реакционих механизма (НАА, RAF, НАА-РА, RAF-НАА, RAF-SPLET, SPLET, SET-PT, и др.). Како би се створио увид у повољност разматраних механистичких путева у различитим реакционим медијумима, пре свега

оним доминантним у физиолошким условима, израчунавања кинетичких и термодинамичких параметара биће спроведена у различитим растварачима. На тај начин стећи ће се увид у механизам деактивације реактивних кисеоничних, затим реактивних азотових врста, као и модел радикала ((DPPH и ABTS) испитиваним антиоксидативним једињењима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Зоран Марковић, доц. др Светлана Јеремић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Реализација испитивања механизма антиоксидативног деловања природних и синтетичких антиоксиданата применом методе функционала густине спроводиће се у Лабораторији за хемоинформатику Научно-истраживачког центра Државног универзитета у Новом пазару. Истраживање ће се спроводити применом методе функционала густине и лиценцираних Gaussian 09 и GaussView програмских пакета. У ту сврху користиће се сервер са 11 централних процесорских јединица, и више десктоп рачунара са по 4 процесорске јединице.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће резултати спроведени у циљу реализације овог истраживања допринети расветљавању оперативних механизма антирадикалске активности разматраних једињења у различитим условима реакције. Поређењем овако добијених резултата са литературним подацима који се односе на експериментално одређивање антиоксидативног капацитета једињења биће омогућена валидација теоријски утврђених механизма реакције, као и процена антиоксидативног капацитета једињења чија би синтеза надаље била од значаја. У оквиру планираног истраживања, очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије М20, 5 радова категорије М50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и међународним научним скуповима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) број 451-03-65/2024-03/200252. Истраживачи Лабораторије за хемоинформатику аплицирали су за учешће на билатералном пројекту Србија-Хрватска 2024-2026, ако и за учешће у мултилатералној научно-технолошкој сарадњи у дунавском региону за период 2025-2027. Тренутно се поднети захтеви за финансирање наведених пројеката налазе у поступку евалуације. У наредном периоду се планира припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова и аплицирање за учешће на више међународних пројеката из програма билатералних, мултилатералних и других сарадњи. Планира се наставак сарадње са следећим институцијама: Природно-математички факултет Универзитета у Крагујевцу, Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, Факултет агробиотехничких наука у Осијеку, Институт Руђер Бошковић у Загребу, Институт за науку о храни и исхрани Факултета за хемијску и прехранбену технологију у Братислави, Универзитет примењених наука у Мерсебургу.

2. *Опис истраживања*

Познато је да је лечење различитих болести у све популарнијој циљаној терапији засновано на инхибицији протеина који учествују у развоју оштећеног ткива. Са друге стране, инхибиција развоја бактерија, вируса и гљивица такође је последица инхибиције протеина који су од значаја за размножавање, раст и развој ових организама. Стога је процена инхибиторске активности испитиваних једињења од великог значаја за предвиђање могућности њихове употребе у циљаној терапији различитих болести, као и у процени ових једињења у сврху антимикубног деловања. Применом методе молекуларног докинга биће процењена могућност инхибиције протеина од значаја датим једињењима, и теоријски добијене вредности биће поређене са експериментално добијеним вредностима нађеним у литератури, или добијеним експериментално у некој од Лабораторија Научно-истраживачког центра ДУНП. Процена инхибиторне активности добиће се на основу вредности одговарајућих термодинамичких параметара као што су константа инхибиције и енергија везивања. Детаљан увид у механизам инхибиције добиће се утврђивањем врсти веза које се остварују приликом формирања стабилног протеин-лиганд комплекса, као и брзином формирања тих веза у задатом временском интервалу, што омогућава молекуларна динамика.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Зоран Марковић, доц. др Светлана Јеремић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Реализација испитивања механизма стварања протеин-лиганд комплекса и инхибиторног капацитета испитиваних једињења спроводиће се у Лабораторији за хемоинформатику Научно-истраживачког центра Државног универзитета у Новом пазару. Истраживање ће се спроводити применом методе молекулског докинга и молекулске динамике. За припрему протеина и лиганда за прорачун, потом за сам прорачун, као и за визуелизацију насталих комплекса, читавање и обраду резултата, користиће се низ програмских пакета отвореног приступа, као што су: AutoDock4, AGFR, BIOVIA Discovery Studio Visualizer, AMBER22, и др. У ту сврху користиће се сервер са 11 централних процесорских јединица, и више десктоп рачунара са по 4 процесорске јединице.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће резултати спроведени у циљу реализације овог истраживања допринети процени могућности употребе испитиваних једињења у циљаној терапији, као и процени могућности њихове употребе као антимикробних агенаса. У оквиру планираног истраживања, очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије М20, 5 радова категорије М50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и међународним научним скуповима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) број 451-03-65/2024-03/200252. Истраживачи Лабораторије за хемоинформатику аплицирали су за учешће на билатералном пројекту Србија-Хрватска 2024-2026, ако и за учешће у мултилатералној научно-технолошкој сарадњи у дунавском региону за период 2025-2027. Тренутно се поднети захтеви за финансирање наведених пројеката налазе у поступку евалуације. У наредном периоду се планира припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова и аплицирање за учешће на више међународних пројеката из програма билатералних, мултилатералних и других сарадњи. Планира се наставак сарадње са следећим институцијама: Природно-математички факултет Универзитета у Крагујевцу, Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, Факултет агробиотехничких наука у Осијеку, Институт Руђер Бошковић у Загребу, Институт за науку о храни и исхрани Факултета за хемијску и прехранбену технологију у Братислави, Универзитет примењених наука у Мерзбургу.

3. *Опис истраживања*

Применом методе униваријантне и мултиваријантне анализе вршиће се корелација различитих индикатора биолошке активности испитиваних једињења са одабраним структурним дескрипторима. У ту сврху користиће се одговарајуће већ постојеће база података, што ће омогућити поређење биолошких активности испитиваних једињења са биолошком активношћу неких већ испитаних и регистрованих једињења познате и значајне биолошке активности. На овај начин биће омогућено и генерисање нових база података са још несинтетисаним једињењима значајне очекиване биолошке активности, као и предвиђање структуре једињења жељене биолошке активности. У ту сврху користиће се већ постојећи компјутерски програми намењени за статистичку анализу података, али ће се развијати и нови и унапређивати постојећи програми ове намене променом Python програмског језика.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Изудин Реџеповић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Статистичка анализа зависности биолошке активности једињења од његове структуре спроводиће се у Лабораторији за хемоинформатику Научно-истраживачког центра ДУНП. Истраживање ће се спроводити применом методе униваријантне и мултиваријантне статистичке анализе, употребом постојећих софтверских пакета отвореног приступа и нових Python програма развијених у Лабораторији за хемоинформатику. У ту сврху користиће се сервер са 11 централних процесорских јединица, и више десктоп рачунара са по 4 процесорске јединице.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће резултати спроведени у циљу реализације овог истраживања допринети бољем разумевању зависности реактивности једињења од његове хемијске структуре. Очекује се проширивање постојећих база података структурних дескриптора биолошки активних једињења, као и формирање нових. У циљу реализације ових истраживачких активности биће унапређени постојећи и развијени нови Python програми за статистичку анализу података. У оквиру планираног истраживања, очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије M20, 5 радова категорије M50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и међународним научним скуповима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) број 451-03-65/2024-03/200252. Истраживачи Лабораторије за хемоинформатику аплицирали су за учешће на билатералном пројекту Србија-Хрватска 2024-2026, ако и за учешће у мултилатералној научно-технолошку сарадњу у дунавском региону за период 2025-2027. Тренунто се поднети захтеви за финансирање наведених пројеката налазе у поступку евалуације. У наредном периоду се планира припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова и аплицирање за учешће на више међународних пројеката из програма билатералних, мултилатералних и других сарадњи. Планира се наставак сарадње са следећим институцијама: Природно-математички факултет Универзитета у Крагујевцу, Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, Факултет агробиотехничких наука у Осијеку, Институт Руђер Бошковић у Загребу, Институт за науку о храни и исхрани Факултета за хемијску и прехранбену технологију у Братислави, Универзитет примењених наука у Мерсебургу.

4. *Опис истраживања*

Дизајн супстанци са жељеном биолошком активношћу је један од најзначајнијих корака у развоју нових фармаколошких једињења, као и једињења са могућношћу употребе у заштити биљних култура, затим хране, козметике, и др. Применом метода дизајна нових супстанци планирано је да се истраживачи у оквиру Лабораторије за хемоинформатику у свом будућем истраживању баве дизајном структуре нових биолошки значајних супстанци са могућношћу њихове даље синтезе и примене. У ту сврху бриће најпре примењен CADMA-Chem протокол (рачунарски протокол заснован на хемијским својствима усмерен на дизајн мултифункционалних антиоксиданата). Овај протокол укључује истовремену анализу могућности употребе једињења као лекова, затим предвиђа њихову токсичност, могућност синтезе, различите облике антиоксидативне заштите, као и афинитет ка рецептор-лиганд везивању. Н тај начин ће, минималном изменом структуре једињења познате значајне биолошке активности, бити омогућено генерисање нових молекулских структура са унапређеном жељеном активношћу. Осим CADMA-Chem протокола планирано је да се у исту сврху користе и други приступи за развој нових биолошки активних једињења, што би омогућило и упоређивање резултата добијених различитим приступима, те сужавање броја супстанци чија би синтеза била од значаја.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Зоран Марковић, доц. др Светлана Јеремић, доц. др Изудин Рецеповић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Генерисање структура жељене биолошке активности спроводиће се у Лабораторији за хемоинформатику Научно-истраживачког центра ДУНП. Истраживање ће се спроводити применом CADMA-Chem протокола, као и других општеприхваћених протокола исте намене. У ту сврху користиће се сервер са 11 централних процесорских јединица, и више десктоп рачунара са по 4 процесорске јединице.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће резултати спроведени у циљу реализације овог истраживања допринети генерисању нових структура значајних биолошких активности, и са могућношћу фармаколошке и медицинске примене, затим са могућношћу примене у заштити биљних култура, као и у заштити хране и козметике. У оквиру планираног истраживања, очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије M20, 5 радова категорије M50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и међународним научним скуповима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) број 451-03-65/2024-03/200252. Истраживачи Лабораторије за хемоинформатику аплицирали су за учешће на билатералном пројекту Србија-Хрватска 2024-2026, ако и за учешће у мултилатералној научно-технолошкој сарадњи у дунавском региону за период 2025-2027. Тренутно се поднети захтеви за финансирање наведених пројеката налазе у поступку евалуације. У наредном периоду се планира припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова и аплицирање за учешће на више међународних пројеката из програма билатералних, мултилатералних и других сарадњи. Планира се наставак сарадње са следећим институцијама: Природно-математички факултет Универзитета у Крагујевцу, Институт за информационе технологије Универзитета у Крагујевцу, Факултет агробиотехничких наука у Осијеку, Институт Руђер Бошковић у Загребу, Институт за науку о храни и исхрани Факултета за хемијску и прехранбену технологију у Братислави, Универзитет примењених наука у Мерсебургу.

6.1.5. Научноистраживачка јединица – ДЕПАРТМАН ЗА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ

Научне гране

Хемијске науке; Биолошке науке; Математика; Физика

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру научноистраживачке јединице Департман за природно-математичке науке учествују:

- Др Изет Еминовић, редовни професор, УНО Генетика и еволуција
- Др Весна Јевремовић, редовни професор, УНО Математика
- Др Владимир Панић, редовни професор (20% радног времена), УНО Примењена хемија
- Др Ениса Селимовић, доцент, УНО Неорганска хемија
- Др Александар Шебековић, доцент, УНО Математика
- Др Емир Зогић, доцент, УНО Алгебра
- Др Един Глогић, доцент, УНО Примењена математика
- Др Енес Качапор, доцент, УНО Математика
- Др Ерсин Гилић, доцент, УНО Математика
- Др Миланка Радуловић, доцент, УНО Функционална биологија
- Др Виолета Јаковљевић, доцент, УНО Функционална биологија
- Др Дејан Мирчић, доцент, УНО Генетика и еволуција
- Др Бојана Вељковић, доцент, УНО Ботаника
- Др Зоран Јовановић, доцент, УНО Физика
- Др Наста Танић, доцент (10% радног времена), УНО Биохемија, молекуларна биологија и микробиологија
- Моника Дудић, асистент, НО Биологија
- Мелиха Хасановић-Ашћерић, асистент, НО Биологија
- Брахо Личина, асистент, НО Биологија
- Атиф Авдовић, асистент, НО Математика
- Мелека Папић, сарадник у настави, НО Математика
- Сара Николић (рођ. Пантовић), сарадник у настави, НО Хемија

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Проф. др Весна Јевремовић је ангажована као ментор студија и докторске дисертације кандидата Атифа Авдовића на студијском програму ДАС Математика Државног универзитета у Новом Пазару. Одбрана се очекује током 2025. године. На истом студијском програму, доц. др Емир Зогић је ангажован као ментор студија кандидату Хамзи Мујановићу. Проф. др Изет Еминовић био је ментор 9 одбрањених докторских дисертација (осам на Природно-математичком факултету Универзитета у Сарајеву и једне на Природно-математичком факултету Универзитета у Бањој Луци). Био је члан комисије за пријаву докторске дисертације на Департману за биомедицинске науке, Државни универзитет у Новом Пазару. Била је члан комисије за оцену и одбрану једне докторске дисертације (Природно-математички факултет, Универзитет у Крагујевцу) и 5 комисија за

оцену подобности теме докторске дисертације (једне на Државном универзитету у Новом Пазару и 4 на Природно-математичком факултету Универзитета у Крагујевцу). Доц. др Виолета Јаковљевић је одређена за ментора докторске дисертације на матичној институцији (ДУНП) и члана комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације на другој ВШУ (Природно-математички факултет, Универзитет у Крагујевцу). Доцент др Дејан Мирчић је био члан комисије за оцену и научну заснованост теме студенту докторских студија Филипу Франети на Пољопривредном факултету Универзитета у Новом Саду. Такође, био је коментор студенткињи докторских студија Анђелини Татовић на Биолошком факултету Универзитета у Београду. У реализацији наставе на докторским студијама ангажовано је 5 наставника студијског програма Биологија (проф. др Изет Еминовић, проф. др Наташа Ђорђевић, доц. др Виолета Јаковљевић, доц. др Миланка Радуловић и доц. др Дејан Мирчић).

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања:

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) на Департману за природно-математичке науке планирана су следећа истраживања:

1. Испитивање фитохемијског састава појединих лишајева и неких лековитих биљака узоркованих са различитих локалитета, као и испитивање антиоксидативног потенцијала биолошких узорака у условима ин витро и утврђивање корелације са фенолним саставом
2. Ботаничка истраживања (етноботаничка, фитохемијска, морфо-анатомска)
3. Испитивање интеракције цијанотоксина и микропластике
4. Антимикробна активност микроалги термалних вода
5. Испитивање биодиверзитета микроалги и инвертебрата реке Трнавe у Рашки
6. Утицај различитих антибиотика на раст популација неколико врста цијанобактерија
7. Испитивање фитохемијског састава и антиоксидативне активности, као и антимикробне екстракта и етарских уља одабраних биљних врста са различитих локалитета општине Тутин
8. Испитивање биолошке улоге Chironomida у воденим екосистемима
9. Дизајн, синтеза и карактеризација координационих једињења прелазних метала. Интеракције синтетисаних комплекса са биолигандима. Испитивање биолошке активности синтетисаних комплекса као и могућности њихове примене у хидротермалној синтези катализатора за системе за алтернативну производњу и складиштење обновљиве енергије
10. Испитивање хемијског профила биљака и природних производа и материјала комбиновану са електроаналитичком карактеризацијом
11. Риманове многострукости
12. Резолвентна енергија графа – рад на отвореним математичким проблемима који су постављени на основу рачунарских експеримената
13. Методика наставе математике – учешће у методичким конференцијама и семинарима као и објављивање радова који се тичу методике наставе комбинаторике
14. Оптимизација облика еластичних тела математичким методама и фракционог рачуна
15. Анализирање економских модела методама фракционог рачуна
16. Анализирање таласних и једначина провођења топлоте методама фракционог рачуна
17. Тест Квантил-зоне за тестирање сагласности са расподелама фамилије са параметрима локације и скалирања
18. Симулациона студија упоређивања р-вредности са алтернативним методама статистичког закључивања (интервали поверења, величина ефекта, Бајесов фактор)
19. Контролне карте базиране на функцији квантил-зоне
20. Испитивање и примена радионуклидне терапије пептидним рецепторима (PRPT)
21. Испитивање у оквиру европског пројекта PIANOFORTE2023
22. Испитивање и примена AI у различитим ситуацијама у заштити од јонизујућег зрачења

Детаљи о планираном истраживању

1. *Опис истраживања*

Доц. др Виолета Јаковљевић ће се бавити истраживањима фитохемијског састава појединих лишајева и неких лековитих биљака. Испитивања њиховог антиоксидативног потенцијала и антимикробне активности су наставак истраживања започетих у претходном периоду. Биолошки материјал је детерминисан применом систематских кључева, екстрахован у растварачима различите поларности и у облику сувих

екстракта депонован за даља истраживања. Квалитативни и квантитативни састав фенола екстракта одређиваће се хроматографском и спектофотометријском методом. Антиоксидативна активност тестираће се применом различитих метода (ДППХ, АБТС, хелатација, итд), а антимикуробна активност одређиваће се диск-дифузионом и микродилуционом методом. Корелација између добијених резултата треба да послужи као смерница за даља истраживања.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања биће ангажована доц. др Виолета Јаковљевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Планирано је оснивање и опремање нове Лабораторије за микробиологију и биохемију у којој би се реализовао део истраживања, а део истраживања би се реализовао у Лабораторији за биоорганску хемију и Лабораторији за микробиологију ИИТКГ. У истраживању би се користила следећа методологија: mCPT, MALDI-TOF, MicrogenGnA + B ID System, IR, 1D/2D NMR, UV-VIS спектроскопија, итд. Опрема која је ће се користити у сврху истраживања: Bruker Avance III 400 MHz NMR spectrometer, Agilent 7890B гасни хроматограф (GC-MS), HP 6890N гасни хроматограф (GC-MS), FTIR спектрофотометар Thermo Nicolet 6700, ламинарна комора (Class II microbiological safety cabinet according to EN 12469), ферментор (Laboratory bench-scale bioreactor), итд.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Предвиђено је публикавање најмање 3 радова категорије M20 и најмање 5 саопштења на националним и интернационалним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Планира се наставак сарадње са Институтом за информационе технологије у Крагујевцу и Природно-математичким факултетом у Крагујевцу. У плану је конкурисање за средства из Фонда за науку Републике Србије, билатералне и трилатералне пројекте.

2. *Опис истраживања*

Доц. др Бојана Вељковић ће у периоду од 2025. до 2030. године спровести истраживања из различитих области ботанике (етноботаника, фитохемија, морфо-анатомија). Етноботаничка студија ће се спроводити у два правца. Први део истраживања подразумева прављење пописа биљних врста које се користе у народној медицини, као и начин употребе и намена коришћења. Други део етноботаничких истраживања подразумева попис аутохтоних сорти воћа које се гаје у Новом Пазару и околним местима. Циљ овог истраживања је да се направи попис аутохтоних сорти воћа, како би се евентуално спровела заштита и сачувао генофонд аутохтоних сорти. Током овог периода испитиваће се и антиоксидативна активност биљних екстракта (листова, плодова, целих биљака), као и утврђивање фитохемијског састава наведених екстракта (укупних фенола, флавоноида, танина и антоцијанина, као и идентификација фенолних киселина). Антиоксидативна активност ће се испитивати различитим методама (DPPH, ABTS, FRAP). Посебан акценат ће бити на испитивању фитохемијског профила врста које расту на серпентинима Ибарске клисуре. У сарадњи са Лабораторијом за биомедицинска истраживања Државног универзитета у Новом Пазару ће се спровести испитивање цитотоксичности биљних екстракта.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања планирани су следећи истраживачи: доц. др Бојана Вељковић. Испитивање цитотоксичности ће се вршити у сарадњи са Лабораторијом за биомедицинска истраживања (проф. др Наташа Ђорђевић и Нејла Жупић, асистент).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Део истраживања ће се спровести на Департману за природно-математичке науке, при чему ће се користити ресурси Лабораторије за биомедицинска истраживања, с обзиром да још увек не постоји Лабораторија за ботаничка истраживања. У оквиру ове лабораторије ће се спровести сва спектрофотометријска мерења (фитохемијска истраживања – укупни феноли, флавоноиди, танини, антоцијанини, као и антиоксидативна активност). Одређивање фенолних киселина ће се спровести у сарадњи са Институтом за хемију, Природно-математички факултет, Универзитет у Крагујевцу (HPLC анализа фенолних киселина).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је мапирање биљних врста које се користе у народној медицини и циљано испитивање њиховог цитотоксичног ефекта на канцерогене ћелије. Такође, утврдиће се коорелација фитохемијских параметара са цитотоксичном активношћу. Предвиђено је да резултати истраживања буду објављени у најмање 3 рада категорије М20 и саопштени на најмање 3 националне и интернационалне конференције.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће се финансирати средствима Државног универзитета у Новом Пазару. Ово истраживање спровешће се у сарадњи са истраживачима са Природно-математичког факултета, Универзитета у Крагујевцу.

3. *Опис истраживања*

Асистенткиња Моника Дудић у наредном петогодишњем периоду планира испитивање интеракције цијанотоксина и микропластике. Истовремено присуство микропластике и других загађивача у води може имати веома лош утицај на акватичне екосистеме, јер микропластика има велику моћ сорпције и самим тим може служити као вектор разних других загађивача, попут цијанотоксина. У циљу испитивања ових интеракција, у лабораторијама Департмана за природно-математичке науке, вршиће се култивација различитих врста цијанобактерија, а у сарадњи са Природно-математичким факултетом Универзитета у Нишу испитиваће се интеракција продуката метаболизма ових цијанобактерија са микропластиком.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистенткиња Моника Дудић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се вршити у лабораторијама Департмана за природно-математичке науке. Методе које ће се користити су традиционалне методе култивације микроорганизама у течним хранљивим подлогама, при константној температури, аерацији и осветљености. Потребан је микробиолошки инкубатор.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход је проширење знања о утицају биофилмова и цијанотоксина на екотоксичност микропластике, као и дефинисање нових протокола екотоксиколошких тестова везаних за микропластику. У наредних пет година, очекује се објављивање најмање 5 радова из области микробиологије, екотоксикологије и хемије.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Уколико буде изабран, пројекат ће бити финансиран од стране Министарства науке, технолошког развоја и иновација, а у оквиру програма Идеје 2024. У оквиру овог пројекта биће остварена сарадња са Природно-математичким факултетом Универзитета у Нишу, који је уједно и носилац пројекта.

4. *Опис истраживања*

У циљу откривања нових антимикробних супстанци, асистенткиња Моника Дудић планира испитивање антимикробне активности микроалги из термалних вода.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистенткиња Моника Дудић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се вршити у лабораторијама Департмана за природно-математичке науке. Начин истраживања обухвата теренски рад и сакупљање узорака, њихову обраду и екстракцију помоћу различитих растварача и вакуум упаривача. Антимикробно испитивање добијених екстраката вршиће се одређивањем МИС (минималне инхибиторне концентрације) и МВС (минималне бактерицидне концентрације). Уколико се покаже значајна антимикробна активност екстраката, вршиће се и хемијска карактеризација екстракта помоћу HPLC технике.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход је проналазак супстанце која има антимикуробно дејство како против референтних сојева, тако и против клиничких и мултирезистентних сојева бактерија. У наредних пет година, очекује се објављивање једног рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће се финансирати средствима Државног универзитета у Новом Пазару.

5. *Опис истраживања*

Асистенткиња Моника Дудић у наредном петогодишњем периоду планира испитивање биодиверзитета микроалги и инвертебрата реке Трнаве у Рашки. Река Трнава је планинска река чији је извор на падинама планине Голије. Целим својим током има константну температуру чија су варирања мала чак и током године. У досадашњим истраживањима уочен је велики диверзитет силикатних алги и многих протозоа. Силикатне алге су значајан показатељ чистих вода и ради очувања ове реке потребно је детаљно утврдити квалитативни и квантитативни састав ових заједница. У ово истраживање могуће је укључити и студенте прве и друге године биологије, у оквиру предмета Основи алгологије и микологије, Општа микробиологија и Систематика инвертебрата 1 и 2.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистенткиња Моника Дудић и асистенткиња Мелиха Хасановић Ашћерић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се вршити у лабораторијама Департмана за природно-математичке науке. Методе које ће се користити су традиционалне методе микроскопије и уколико буде потребно и молекуларне методе идентификације у сарадњи са другим универзитетима или институтима.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход је попис врста силикатних алги и протозоа у реци Трнави, као и одређивање њихове бројности. У наредних пет година, очекује се објављивање најмање 2 рада из области микробне екологије и зоологије.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће се финансирати средствима Државног универзитета у Новом Пазару.

6. *Опис истраживања*

Отпадне воде могу у себи садржати и веће количине антибиотика, па се поставља питање на који начин ове супстанце утичу на популације цијанобактерија које се налазе у слатководним екосистемима. Доказано је да се при одређеним концентрацијама антибиотика убрзава раст појединих микроалги, али механизам дејства још није испитан. У циљу бољег разумевања ових интеракција, асистенткиња Моника Дудић планира праћење раста популације неколико родова цијанобактерија (*Microcystis*, *Nostoc*, *Anabaena*, *Oscillatoria*) мерењем густине популације у течной култури помоћу спектрофотометра.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистенткиња Моника Дудић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се вршити у лабораторијама Департмана за природно-математичке науке. Начин истраживања обухвата теренски рад и сакупљање узорака, изоловање сојева, њихову култивацију, а затим испитивање утицаја различитих концентрација антибиотика на раст популације ових микроорганизама.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход је утврђивање позитивног или негативног дејства антибиотика на раст цијанобактерија. У наредних пет година очекује се објављивање најмање једног рада из области микробне екологије или екотоксикологије.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће се финансирати средствима Државног универзитета у Новом Пазару. Сарадња са ПМФ-ом Универзитета у Нишу.

7. Опис истраживања

Асистент Брахо Личина у наредном петогодишњем периоду планира наставак испитивања утицаја биљних екстраката на оксидо-редуктивне реакције у биолошким системима, посебно њиховог дејства на заустављање ланчаних оксидативних процеса који могу изазвати различите промене на нивоу ћелијских молекула, што може бити основа даље за изоловање ефикасних антиоксидативних једињења и комплекса. Осим одређивања антиоксидативне активности биљних екстраката, планирано је и одређивање антимикуробне активности и утицај на појединачне компоненте ћелија микроорганизама као циљног механизма деловања антимикуробних супстанци.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистент Брахо Личина.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Државни Универзитет у Новом Пазару, Департман за природно-математичке науке. Планирано је оснивање и опремање нове Лабораторије за микробиологију и биохемију у којој би се реализовао део истраживања, а део истраживања би се реализовао у Лабораторији за биоорганску хемију и Лабораторији за микробиологију ИИТКГ. У истраживању би се користила следећа методологија: mCPT, MALDI-TOF, MicrogenGnA + B ID System, IR, 1D/2D NMR, UV-VIS спектроскопија, итд. Опрема која је ће се користити у сврху истраживања: Bruker Avance III 400 MHz NMR spectrometer, Agilent 7890B гасни хроматограф (GC-MS), HP 6890N гасни хроматограф (GC-MS), FTIR спектрофотометар Thermo Nicolet 6700, ламинарна комора (Class II microbiological safety cabinet according to EN 12469), ферментор (Laboratory bench-scale bioreactor), итд.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Као резултат прве групе истраживања очекује се израда докторске дисертације, најмање 2 рада категорије M20 и најмање 3 националне и интернационалне конференције.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Планира се наставак сарадње са Институтом за информационе технологије у Крагујевцу и Природно-математичким факултетом у Крагујевцу. У плану је конкурисање за средства из Фонда за науку Републике Србије, билатералне и трилатералне пројекте.

8. Опис истраживања

Асистенткиња Мелиха Хасановић Ашћерић планира истраживања породице Chironomidae („мушице које не гризу“ у одраслој фази и „крвави црви“ у фази ларве), које чине најраспрострањенију групу макробескичмењака, по броју врста и јединки, које се сусрећу у свим воденим срединама слатководних, копнених, па чак и морских екосистема. Ларве хириномида производе свилене нити које користе за изградњу својих заштитних кокона. Иако није тако раширена као производња свиле од свилених буба (*Bombix mori*), постоје нека истраживања која показују потенцијал у коришћењу тих влакана у различитим индустријама, укључујући медицину, биотехнологију и биолошки разградиве материјале. Влакна ових ларви имају сличне особине као свила коју производе свилене бубе, али су издржљивија и лакша. Један од изазова у производњи свиле је потребна количина инсеката за производњу влакана и сложеност процеса екстракције свилених нити. Међутим, истраживања у овом подручју могу имати потенцијала за будуће примене. Праћењем популације хириномида можемо оценити квалитет воде. Ови организми се користе као биоиндикатори због њихове осетљивости на промене у воденим екосистемима. Многе врсте хириномида су осетљиве на присуство тешких метала и индустријског отпада у води. Такође, различите врсте указују на различита загађења. Присуство одређених врста може указати на загађење органским

материјама, док присуство других указује на чистије воде. Њих одликује кратак животни циклус и брз одговор на промене у животној средини што их чини погодним за оваква истраживања.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистенткиња Мелиха Хасановић Ашћерић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се вршити у лабораторијама Департмана за природно-математичке науке. Начин истраживања обухвата теренски рад и сакупљање узорака, детерминисање врста молекуларним методама у сарадњи са другим факултетима и институцијама.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Доказивање врста које индукују загађење вода тешким металима. У наредних пет година очекује се објављивање најмање једног рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће се финансирати средствима Државног универзитета у Новом Пазару.

9. *Опис истраживања*

Наставак рада на синтези координационих једињења, њиховој карактеризацији и испитивању биолошке активности као и интеракција са биолигандима. Испитивање могућности примене координационих једињења у хидротермалној синтези катализатора за системе за алтернативну производњу и складиштење обновљиве енергије.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Владимир Панић, доц. др Ениса Селимовић и Сара Николић, сарадник.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Државни универзитет у Новом Пазару, лабораторије 311, 452 и 14 и пратећа опрема; Природно-математички факултет, Департман за Хемију, Универзитет у Нишу, microwave oven, ICP-OES, HPLC; ИНТМ, Београд, електроаналитичке методе.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултати би могли имати потенцијалну примену у прехранбеној и фармацеутској индустрији. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије М20, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Подршка Државног универзитета у Новом Пазару, властита средства истраживача и сарадња са другим НИО (Природно-математички факултет, Универзитет у Нишу; ИНТМ, Београд). Истраживања ће бити спроведена и уз подршку Фонда за науку Републике Србије, број пројекта 6666: Renewal of the Waste Oxygen-Evolving anodes from Hydrometallurgy and their improved Activity for Hydrogen Economy, Wastewater and Soil Remediation – ОхуRePair (6666).

10. *Опис истраживања*

Наставак рада на испитивању хемијског профила лековитих биљака и природних производа и материјала (антиоксидационог капацитета, антимицробне активности, елементног састава, садржаја укупних полифенолних једињења, флавоноида и антоцијана применом спектроскопских и спектрофотометријских тестова, као и електроаналитичке карактеризације). Идентификација и квантификација појединачних полифенолних једињења применом течне хроматографије високих перформанси.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Владимир Панић, доц. др Ениса Селимовић и Сара Николић, сарадник.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Државни универзитет у Новом Пазару, лабораторије 311, 452 и 14 и пратећа опрема; Природно-математички факултет, Департман за Хемију, Универзитет у Нишу, microwave oven, ICP-OES, HPLC; ИНТМ, Београд, електроаналитичке методе.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултати би могли имати потенцијалну примену у прехранбеној и фармацеутској индустрији. У оквиру планираног истраживања, очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије М20, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Подршка Државног универзитета у Новом Пазару, властита средства истраживача и сарадња са другим НИО (Природно-математички факултет, Универзитет у Нишу; ИНТМ, Београд). Истраживања ће бити спроведена и уз подршку Фонда за науку Републике Србије, број пројекта 6666: Renewal of the Waste Oxygen-Evolving anodes from Hydrometallurgy and their improved Activity for Hydrogen Economy, Wastewater and Soil Remediation – ОхуRePair (6666).

11. *Опис истраживања*

Риманове многострукости су најбитније поље у проучавању диференцијалне геометрије. У наредном периоду ће акценат бити на истраживању уопштених Винтгенових идеалних поодмногострукости (Лежандрове, Лагранжове, ...). Рад ће бити усмерен на изналажење нових простора где би важиле неједнакости између главних унутрашњих карактеристика подмногострукости и спољашњих карактеристика многострукости, са акцентом на једнакости у добијеним неједнакостима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Александар Шебековић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Департман за природно-математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање најмање једног рада категорија М20 и М50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

12. *Опис истраживања*

Теорија графова је важна мултидисциплинарна област математике која се може користити за моделовање различитих односа и процеса у физичким, хемијским, технолошким, друштвеним, биолошким, економским и информационим системима и има широк спектар важних и корисних примена. Графови представљају природни математички модел молекула који омогућава увид у њихова различита физичко-хемијска својства, или фармаколошке и биолошке активности одговарајућих једињења. Један од ефикасних начина за проучавања неке хемијске структуре је да се њој придружи неки тополошки индекс. У оквиру пројекта предвиђена су истраживања о Винеровом, Сомборском и Рандићевом индексу графа. Истраживање Винеровог индекса графа фокусирано је на отворени проблем одређивања екстремалног стабла са задатим дијаметром, при чему број чворова зависи од самог дијаметра. У оквиру Сомборског и Рандићевог индекса графа, циљ је одредити екстремална стабла за унапред задати број чворова и број независности.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће Проф. др Бојана Боровићанин, проф. др Симон Шпацапан, доц. др Емир Зогић, доц. др Един Глогић, доц. др Драгана Божовић и Даша Штесл.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживања су теоријска, уз коришћење програмског језика Python за спровођење одређених експеримената. Рад се реализује у сарадњи српске и словеначке истраживачке екипе, а заједнички састанци и истраживачки рад одржани су у Марибору, на Факултету за машинство, и у Крагујевцу, на Природно-математичком факултету. Примењене методе укључују: успостављање трансформација графа које смањују Винеров индекс; трансформације које смањују Сомборски индекс и трансформације које повећавају Рандићев индекс. Тестирање неких хипотеза врши се коришћењем програмског језика Python уз помоћ NetworkX библиотеке за анализу и манипулацију графовима.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход је комплетно решавање свих описаних отворених математичких проблема и публиковање бар 3 рада категорије M20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Пројекат је суфинансиран од стране Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије и Министарства за високо образовање, науку и иновације Републике Словеније.

Хамингова енергија графа је један од спектралних инваријаната графа која се заснива на Хаминговој матрици и представља важан аспект у проучавању структура графова. Ова мера енергије налази примену у различитим областима, а посебно је значајна у хемији, где омогућава анализу молекуларних структура и процену њихових стабилности. У овом истраживању фокус је на математичким својствима Хамингове енергије, укључујући анализу граница, екстремалних случајева и повезаности са другим спектралним параметрима графа. Посебна пажња биће посвећена применама у хемији, где се графови користе за моделовање молекула и проучавање њихових својстава. Истраживање се реализује с циљем примене математичких модела у хемијској анализи што омогућава да се теоријски резултати из математике примене на конкретне молекуларне структуре, што доприноси бољем разумевању односа између граф-теоријских инваријанти и физичко-хемијских својстава једињења.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Александар Шебековић, доц. др Емир Зогић, доц. др Един Глогич и доц. др Изудин Реџеповић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Депарتمان за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару; примена Python-а.

Примењене методе укључују: коришћење аналитичких неједнакости за реалне низове; и анализу постојећих уопштених резултата о енергији графа.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање бар једног рада категорије M20 и M50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

Резолвентна енергија графа је релативно нов концепт у спектралној теорији графова, који се заснива на својствима резолвенте матрице графа. Ова графуска инваријанта има потенцијал да пружи нова сазнања о структуралним особинама графова, а посебно је занимљива у анализи екстремалних графова у одређеним класама. Тренутно постоје отворени и нерешени проблеми који се односе на одређивање екстремалних графова у класи бицикличних и трицикличних графова у контексту резолвентне енергије. Ови проблеми су мотивисани рачунарским експериментима, који су указали на одређене обрасце, али без формалне математичке потврде. Истраживање се заснива на комбиновању теоријских метода и рачунарских симулација ради бољег разумевања граница и карактеристика ове инваријанте. Додатно, концепт резолвентне енергије може довести до нових, још непостављених проблема у математици, проширујући спектралну теорију графова и њену примену у различитим областима. Ово истраживање отвара могућности за даље продубљивање знања о повезаности спектралних својстава графа и њихових структурних карактеристика.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Емир Зогић и доц. др Един Глогић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Депарتمان за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару; примена Python-а. Примењене методе укључују: коришћење аналитичких неједнакости за реалне низове; анализу постојећих уопштених резултата о енергији графа; трансформације графа које смањују резолвентну енергију бицикличних графова. Тестирање неких хипотеза врши се коришћењем програмског језика Python.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање бар једног рада категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

13. Опис истраживања

Методика наставе математике представља важан аспект унапређења квалитета образовања, а посебно је значајна у областима као што су анализа и примењена математика, које често изазивају потешкоће код ученика. Наше истраживање је усмерено на развој наставних метода које омогућавају лакше разумевање и примену ових концепата, уз посебан фокус на примену. До сада смо учествовали на методичким конференцијама и семинарима посвећеним настави математике, где смо представили резултате својих истраживања у овој области. Представљени су планови истраживања који подразумевају резултате из наставе комбинаторике, геометрије и статистике.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Александар Шебековић, доц. др Емир Зогић, доц. др Един Глогић, доц. др Енес Качапор, доц. др Ерсин Гилић, Атиф Авдовић и Мелека Папић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Депарتمان за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару. Део истраживања подразумева прикупљање података поређења успешности учења применом стандардних метода и метода које смо развили истраживањем. Подаци ће се обрадити и постављене хипотезе испитати применом морграмског пакета SPSS.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Промоција резултата на конференцијама уз евентуалан један или више радова категорије М50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

14. Опис истраживања

У математици, израз оптимизација, или математичко програмирање, се односи на проучавање проблема у којима се тражи максимизовање или минимизовање реалне функције систематичким бирањем вредности реалних или целобројних променљивих из одређеног скупа. Проблеми оптимизације се јављају у свим квантитативним дисциплинама од рачунарства и инжењерства до оперативних истраживања и економије, а развој метода решавања је вековима од интереса у математици. Оптимизација облика еластичних тела је процес у инжењерству и механици који има за циљ проналажење најбољег геометријског облика тела како би се побољшале његове механичке особине, као што су чврстоћа, стабилност или ефикасност при дејству спољашњих сила. Ова оптимизација укључује примену математичких метода и алгоритама како би се минимизирала или максимизирала одређена својства тела, као што су напон, деформација или тежина, уз задовољавање одређених ограничења (нпр. материјалне чврстоће, димензије или издржљивост).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Енес Качапор.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Департман за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару; примена Mathcad-a.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање бар једног рада категорије M20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

15. Опис истраживања

Фракциони рачун, познат и као рачун са изводима и интегралима нецелог реда, у економским моделима има значајну примену, јер омогућава прецизно анализирање ситуација у којима се ради са делимичним вредностима или односима између варијабли које нису целобројне. Овај тип рачунања користи се за моделирање економских феномена у којима су подаци често представљени у облику пропорција, удела, стопа или индекса. Једна од основних примена фракционог рачунања у економији је у анализама које укључују макроекономске варијабле попут бруто домаћег производа (БДП), инфлације, каматних стопа, или у формулацијама економских теорија које захтевају рад са односима између величина. На пример, у моделима потрошње, уштеда или инвестиција често се користи фракциони рачун како би се приказали односи између различитих економских сектора или тржишта. Такође, фракциони рачун може бити користан у квантитативним анализама као што су анализе производње и дистрибуције ресурса, када је потребно прецизно израчунати утицај промена у једној варијабли на другу. Екстремни случајеви као што су економија скале или фракциона продукција могу бити моделовани помоћу фракционих функција, омогућавајући дубље разумевање ефикасности и производње у условима несавршене конкуренције или ограничених ресурса.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Енес Качапор.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Департман за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару; примена MATLAB-a.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање бар једног рада категорије M20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

16. Опис истраживања

Фракциони рачун је користан алат у механици, посебно у анализи таласних једначина и процеса провођења топлоте у сложеним медијумима. Класични модели који користе целобројне изводе често нису довољни за описивање појава у реалном свету. У таласним једначинама, фракциони рачун омогућава боље разумевање аномалног распрострањивања таласа у медијима који имају нестандартну структуру, као што су порозни или разређени материјали. Овај приступ помаже у моделовању ситуација у којима таласи не прате класично простирање. У једначинама провођења топлоте, фракциони рачун се користи за описивање аномалног преноса топлоте. Ова техника пружа тачније резултате у ситуацијама када традиционални модели не могу адекватно описати понашање топлоте. Фракциони модели омогућавају дубље разумевање сложених процеса и пружају нова решења у различитим областима као што су инжењерство и физика.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Енес Качапор и доц. др Ерсин Гиличић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Департман за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару; примена MATLAB-a.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање бар једног рада категорије M20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

17. *Опис истраживања*

Функција квантил-зоне је погодна за примену у контроли квалитета јер квантификује одступање емпиријске функције расподеле за добијени узорак у односу на функцију расподеле обележја са жељеном нултом расподелом. План истраживања подразумева контролне карте чије су границе функције нулте расподеле са помереним параметром локације. Померање параметра локације се врши за умножак параметра скалирања и одговарајућег изабраног броја. Контролна статистика се формира као просек вредности функције квантил-зоне за сваки елемент узорака. План истраживања укључује теоријско карактерисање контролне карте и добијање емпиријских резултата у виду анализе просечног броја узорака пре детекције првог дефекта и компаративне анализе применом „Monte Carlo” и “bootstrap” симулација.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће Атиф Авдовић и проф. др Весна Јевремовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Депарتمان за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару, Математички факултет у Београду; примена MATLAB-а и R-а.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање једног рада категорије M20, промоција резултата на конференцијама уз евентуалан један или више радова категорије M50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

18. *Опис истраживања*

У досадашњем истраживању на ову тему рађено је на прегледном раду везаном за р-вредност и њене алтернативе. Што се тиче емпиријских резултата везаних за аргументе како за, тако и против р-вредности, нема пуно адекватно одрађених студија које се баве компаративним анализама. Таква једна студија могла би значити дефинитиван одговор на питање да ли се р-вредност и даље треба користити упркос постојању Бајесовог фактора, и ако да, при којим условима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће Атиф Авдовић и доц. др Зоран Видовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Депарتمان за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару; примена MATLAB-а.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање једног рада категорије M20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

19. *Опис истраживања*

Функција квантил-зоне је погодна за примену у контроли квалитета јер квантификује одступање емпиријске функције расподеле за добијени узорак у односу на функцију расподеле обележја са жељеном нултом расподелом. План истраживања подразумева контролне карте чије су границе функције нулте расподеле са помереним параметром локације. Померање параметра локације се врши за умножак параметра скалирања и одговарајућег изабраног броја. Контролна статистика се формира као

просек вредности функције квантил-зоне за сваки елемент узорка. План истраживања укључује теоријско карактерисање контролне карте и добијање емпиријских резултата у виду анализе просечног броја узорака пре детекције првог дефекта и компаративне анализе применом „Monte Carlo” и “bootstrap” симулација.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће Атиф Авдовић и проф. др Весна Јевремовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Департаман за природно математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару; примена MATLAB-а.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављивање једног рада категорије М20, промоција резултата на конференцијама уз евентуалан један или више радова категорије М50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

20. Опис истраживања

У оквиру активности Радне групе 6 (Компјутерска дозиметрија), Радне групе 7 (Интерна дозиметрија) и Радне групе 12 (Дозиметрија у медицинској слици) ЕУРАДОС-а (Европска група за дозиметрију зрачења) одлучено је да се процени изложеност медицинског особља у нуклеарној медицини применом нових радионуклида. Радионуклидна терапија пептидним рецепторима (ПРРТ) постала је, у последњих тридесет година, ефикасан алат у лечењу неуроендокриних тумора (НЕТ). У скорије време, радиофармацеутици обележени са Лу-177 су се показали као обећавајуће средство за лечење рака простате. Ове две праксе су део ширег поља терагностике у онкологији, методологије која комбинује терапију и дијагностику, искоришћавајући посебну карактеристику радионуклида (или пара радиоактивних изотопа истог елемента) да истовремено емитује мање продорно зрачење (погодно за лечење малигних ћелија) и високо пенетрирајуће зрачење имама. Ове терапије несумњиво представљају значајан напредак у лечењу рака; али као и за сваку другу примену са зрачењем, мора се проучити њихов могући допринос повећању дозе за оператера. Нова технологија, нови радиофармацеутици за дијагнозу и терапију, континуирано су расли последњих деценија, а тај раст је праћен све већом употребом у клиничкој пракси. Наиме, недавно је урађена студија која анализира изложеност оператера у различитим болницама у Француској, у периоду 2009-2019, која показује генерално смањење доза различитих од нуле за сва одељења болница осим за одељења нуклеарне медицине, што имплицира да оптимизација заштите од зрачења у тим одељењима и даље игра кључну улогу. У таквом контексту, обавезна је заштита особља од зрачења и одговарајућа процена очекиваних доза у случају нове праксе са новим радионуклидима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће Др Зоран Јовановић, као и остали чланови EURADOS-а.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Валидација симулација је урађена упоређивањем симулираних Нp(3) резултата са мерењима која су обављена у болници *Reggio Emilia Hospital, Italy*, приликом коришћења Lu-177 радиофармацеутика. Методологија истраживања је у сагласности са недавним ИАЕА координисаним истраживачким пројектом „Терапеутски радиофармацеутици означени новим радионуклидима у настајању (2016-2020)“, који је узео у обзир производњу и контролу квалитета радиофармацеутика означених са Cu-67, Re-186 и Sc-47.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се објављивање најмање 2 рада категорије М20, као и излагање резултата на једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Ово истраживање је подржала Европска група за дозиметрију зрачења (EURADOS).

21. *Опис истраживања*

Реализација активности у оквиру европског пројекта PIANOFORTE2023 под називом „Towards Safe, Optimized and personalized radiology and Radiotherapy procedures for pregnant patients“, SONORA, чији је руководилац проф. др Хрвоје Бркић, Faculty of dental medicine and health Osijek, Хрватска. У оквиру пројекта ће бити обављена конструкција воксел модела фантома за примену у педијатрији. Урадиће се комплатне анализе, симулације различитих ситуација реалних случајева, применом Монте Карло методе.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће Др Зоран Јовановић, као и остали чланови EURADOS-а.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање захтева коришћење напредног рачунарског система за масивне симулације помоћу AEGIS04-KG кластера, који је саставни део европске мреже кластера (European Grid Initiative-EGI). Модели ће бити коришћени применом Monte Carlo методе, коришћењем MCNP5/X софтвера.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду:

Очекује се креирање библиотека нумеричких фантома као и 3D физичко представљање фантома за будућа истраживања. Приступити се формулисању метода о распонима феталних доза за најчешће медицинске процедуре на трудницама, као и прорачуну фактора о ограничењима и неизвесностима приликом процена феталних доза и софтвера који се тренутно користе у клиничкој пракси. У оквиру истраживања ће бити одређена и процена о факторима који значајно утичу на феталну дозу у најчешћим процедурама и методама за даљу оптимизацију процедура код трудница, приликом чега ће се обавити детаљна процена феталне дозе укључујући различите технике фотонске и протонске терапије и процедура снимања које се спроводе у 3 фазе трудноће током радиотерапије дојке. Прошириће се методе и приступити коришћењу нових алата и софтвера отвореног кода за персонализовану дозиметрију током протонске терапије у трудноћи. Извршиће се извођење мерења у различитим условима, посебно у случајевима када софтверска симулација предвиђања показују највећу варијабилност, ради валидације софтверског алата који користе Монте Карло метод. Урадиће се и програмирање софтвера, као и постављање и тестирање универзалног протокола за валидацију алата приликом анализирања различитих параметара ЦБЦТ протокола у различитим сценаријима за валидацију софтверских симулација. У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање најмање 3 рада категорије M20, као и излагање резултата једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће бити финансирана из средстава европског пројекта PIANOFORTE2023, под називом SONORA (Ref. IRSN: Contract 2024-0032 као „third parties“).

22. *Опис истраживања*

Вештачка интелигенција (AI) је добила значајну пажњу у разним научним областима поља због своје способности да обрађује велике скупове података. Једна од могућих примена вештачке интелигенције јесте у обради података приликом интеракције јонизујућег зрачења са материјом. У циљу испитивања и комбинујући предности AI, као и његовој имплементацији са различитим софтверима у области за заштиту од јонизујућег зрачења, омогућава се брза и ефикасна анализа у датој области, као и прорачун структурне заштите од јонизујућег зрачења.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће Др Зоран Јовановић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

-

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање најмање 2 рада категорије M20, као и излагање резултата једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживања ће се обавити у колаборацији са: *Division of Radiation Protection and Nuclear Safety Research Center for Accelerator and Radioisotope Science Tohoku University 6-3 Aoba Aramaki Aoba Sendai 980-8578 Miyagi Japan; Nuclear Science and Engineering Center Japan Atomic Energy Agency 2-4 Shirakata Tokai Ibaraki 319-1195 Japan; Department of Physics City University of Hong Kong Tat Chee Avenue Kowloon Tong, Hong Kong China; Korea Institute of Radiological & Medical Sciences 75 Nowon-ro Nowon-gu Seoul Korea; National Institutes for Quantum Science and Technology Anagawa 4-9-1 Inage-ku, Chiba-shi Chiba 263-8555 Japan.*

6.2. Друштвене науке

6.2.1. Научноистраживачка јединица – Департман за економске науке

Научне гране

Економија; Менаџмент и бизнис

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру научноистраживачке јединице Департман за економске науке учествују:

- Др Ернад Кахровић, ванредни професор, УНО Пословна економија и менаџмент
- Др Ахмедин Лекпек, доцент, УНО Банкарство и финансијско управљање
- Др Семир Вехапи, доцент, УНО Маркетинг и савремено предузетништво
- Др Зенаида Шаботић, доцент, УНО Финансије и квантитативна економија
- Др Алма Добарџић, доцент, УНО Општа економија и привредни развој
- Др Шабан Грачанин, доцент, УНО Рачуноводство
- Др Марија Радуловић, доцент, УНО Општа економија и привредни развој
- Др Славица Поповић, доцент, УНО Маркетинг и савремено предузетништво
- Др Адмир Хамзагић, доцент, УНО Банкарство и финансијско управљање
- Маст. екон. Љубивоје Радоњић, асистент, НО Економске науке
- Маст. екон. Миленко Тановић, асистент, НО Економске науке
- Маст. екон. Дамјан Јоловић, сарадник у настави, НО Економске науке

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања:

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Департман за економске науке планирана су следећа истраживања:

1. Дигитална трансформација универзитета – будућност високог образовања у Републици Србији; Дигитална трансформација пословања – будућност пословног сектора у Републици Србији – носилац истраживања: проф. др Ернад Кахровић (2025)
2. Компаративна анализа степена дигитализације сектора високог образовања и пословног сектора у Србији и земљама ЕУ и земљама које нису чланице ЕУ – носилац истраживања: проф. др Ернад Кахровић (2026)
3. Испитивање степена постојања дигиталне културе у сектору високог образовања и пословном сектору, као и обезбеђивање неопходног лидерства у процесу прихватања дигиталне културе – носилац истраживања: проф. др Ернад Кахровић (2027)
4. Дизајнирање решења дигиталне трансформације у сектору високог образовања и пословном сектору у Србији – носилац истраживања: проф. др Ернад Кахровић (2028)
5. Формулисање стратегија дигиталне трансформације за сектор високог образовања и пословни сектор – носилац истраживања: проф. др Ернад Кахровић (2029)
6. Истраживање ставова грађана о условима конкуренције у различитим индустријама/секторима као што су финансијски сектор, сектор информационих и комуникационих технологија у Републици Србији – носилац истраживања: доц. др Марија Радуловић

7. Истраживање утицаја политике заштите конкуренције на услове конкуренције у различитим индустријама/секторима као што су финансијски сектор, сектор информационих и комуникационих технологија, аутомобилска индустрија у земљама Југоисточне Европе (ЈИЕ) – носилац истраживања: доц. др Марија Радуловић
8. Истраживање утицаја прилива страних директних инвестиција (СДИ) на услове конкуренције у различитим индустријама/секторима као што су финансијски сектор, сектор информационих и комуникационих технологија, аутомобилска и авио-индустрија, првенствено у земљама Југоисточне Европе (ЈИЕ), али и другим земљама – носилац истраживања: доц. др Марија Радуловић
9. Истраживање степена дигиталне трансформације у сектору малих и средњих предузећа, али и сектору високог образовања – носилац истраживања: доц. др Марија Радуловић
10. Истраживање могућности примене вештачке интелигенције у области пројектног менаџмента – носилац истраживања: доц. др Марија Радуловић
11. Истраживање повезаности иновација, предузетништва и институција у земљама Западног Балкана, са посебним освртом на Републику Србију – носилац истраживања: доц. др Марија Радуловић
12. Истраживање ефеката примене Рачуноводства фер вредности (РФВ) на квалитет (релевантност и поузданост) информација које учесници на финансијском тржишту Републике Србије користе за доношење пословних одлука – носилац истраживања: доц. др Шабан Грачанин
13. Истраживање предиктивности Рачуноводства фер вредности (РФВ), кроз допринос који информације о фер вредности имају у процени будућих резултата привредних субјеката, њихових пословних могућности и ризика, на финансијском тржишту Републике Србије. – носилац истраживања: доц. др Шабан Грачанин
14. Истраживање једног од фундаменталних проблема финансијског извештавања – мерења, кроз призму предности и недостака историјског трошка у односу на фер вредност и друге мерне атрибуте – носилац истраживања: доц. др Шабан Грачанин
15. Истраживање значаја интегрисаних маркетинг комуникација за остваривање пословног успеха предузећа – носилац истраживања: доц. др Славица Поповић
16. Истраживање улоге маркетинг комуницирања у креирању марке осигуравајућих организација у Републици Србији – носилац истраживања: доц. др Славица Поповић.
17. Истраживање улоге еколошких иновација у остваривању компромиса између економских циљева и очувања ресурса – носилац истраживања: доц. др Славица Поповић
18. Истраживање структурног, релационог и хуманог капитала као сегмената интелектуалног капитала предузећа – носилац истраживања: доц. др Славица Поповић
19. Истраживање ставова корисника у погледу коришћења интернет банкарства у Србији – носиоци истраживања: доц. др Семир Вехапи, доц. др Ахмедин Лекпек и доц. др Зенаида Шаботић
20. Писање и публикавање монографије под темом „Социолошки, економски и правни аспекти примене блокчејн технологије у јавном сектору“ – носилац истраживања: докторанд Љубивоје Радоњић
21. Истраживање о примени вештачке интелигенције у области пројектног менаџмента – носилац истраживања: докторанд Љубивоје Радоњић
22. Израда и одбрана докторске дисертације под насловом „Однос иновација и економских перформанси: искуства региона у Европској унији“ – носилац истраживања: докторанд Љубивоје Радоњић
23. Истраживање о односу иновација и економских перформанси региона у Пољској – носилац истраживања: докторанд Љубивоје Радоњић
24. Истраживање начина обрачуна и управљања трошкова у функцији управљања пољопривредно-прехрамбеним предузећима у Републици Србији – носилац истраживања: докторанд Миленко Тановић
25. Истраживање растућег значаја дигиталне економије у савременим условима пословања – носилац истраживања: докторанд Дамјан Јоловић

Детаљи о планираном истраживању

1. Опис истраживања

Планирано истраживање има за циљ указивање на улогу и значај дигиталне економије и широког спектра дигиталних технологија које се користе и које ће се користити у сектору високог образовања и пословном сектору. Систематски ће бити прегледана литература са циљем детаљног идентификовања предности и недостатака дигиталне трансформације, као и примера дигиталне примене примарних дигиталних технологија, попут мобилне технологије, друштвених мрежа, рачунарских облака, интернета ствари и аналитике великих података, као и секундарних дигиталних технологија, попут 3Д штампача, робитике, дронова, проширене стварности и вештачке интелигенције.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији ових истраживања учествоваће проф. др Ернад Кахровић, проф. др Владимир Радивојевић, доц. др Марија Радуловић и Љубивоје Радоњић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано у научно-истраживачким организацијама у којима су запослени наставници, сарадници и истраживачи. Истраживање ће се спровести прикупљањем података из различитих примарних и секундарних извора, а анализа података ће бити извршена применом различитих научних метода.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати истраживања ће бити публиковани кроз 2 рада у часописима категорије М20 и 2 рада на научним конференцијама (24. научни скуп *Институционалне промене као детерминанта привредног развоја*, у организацији Економског факултета Универзитета у Крагујевцу – М63, и 30. међународни научни скуп *Регионални развој и демографски токови земаља Југоисточне Европе*, у организацији Економског факултета Универзитета у Нишу – М33).

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава истраживача, а као својеврсна припрема за пријаву предлога пројекта код Фонда за науку Републике Србије, под називом "DESIGNING AND IMPLEMENTING SOLUTIONS FOR DIGITAL TRANSFORMATION OF SERBIAN HEIs", чији ће носилац бити Државни универзитет у Новом Пазару, руководилац пројекта проф. др Ернад Кахровић, док ће НИО учеснице на пројекту бити Универзитет у Нишу, Економски факултет; Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет; Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Економски факултет; Универзитет у Нишу, Факултет заштите на раду; Универзитет у Нишу, Иновациони центар; Институт економских наука у Београду. Поред руководиоца, планирани чланови пројектног тима су: проф. др Бојан Крстић, проф. др Јелена Станковић, проф. др Виолета Домановић, проф. др Дејана Златановић, проф. др Слађана Савовић, проф. др Милан Костић, проф. др Владимир Радивојевић, доц. др Тамара Рађеновић, доц. др Марија Радуловић, доц. др Адмир Хамзагић, доц. др Славица Поповић, научни сарадник др Валентина Вукмировић, др Емир Угљанин, др Милица Јовановић Вујатовић, др Ивана Марјановић, Љубивоје Радоњић, Миленко Тановић, Марија Јовановић и Вања Вукојевић.

2. *Опис истраживања*

Планирано истраживање има за циљ процену дигиталне спремности и дигиталне зрелости сектора високог образовања и пословног сектора у Републици Србији, обезбеђујући свеобухватно разумевање његовог тренутног стања и постављање темеља за упоређивање најбољих пракси из ЕУ и других напредних земаља које нису чланице ЕУ. Сходно врсти података који се планирају прикупљати за потребе истраживања, биће реализовано примарно истраживање путем анкетног упитника који ће бити дистрибуиран бројним ВШУ и великом броју предузећа у Републици Србији и региону, ради компарације са европским земљама. Секундарно истраживање ће подразумевати испитивање постојећих података о дигитализацији сектора високог образовања и пословног сектора у Србији, укључујући велики број показатеља, као што су: *Индекс развоја ИКТ* – (енгл. ICT development index – IDI); *Индекс дигиталне економије и друштва* – (енгл. Digital economy and society index – DESI); *Глобални индекс конкурентности* – (енгл. IMD world digital competitiveness index – WDCI); *Индекс дигиталне еволуције* (енгл. Digital evolution index – DEI); *Индекс мрежне спремности* (енгл. Networked readiness index – NRI); *Глобални индекс развоја електронске управе* (енгл. The UN global e-government development index – EGDI); *Индекс е-учешћа* (енгл. Eparticipation index – EPART); *Индекс глобалне повезаности* (енгл. Global connectivity index – GCI); *Глобални индекс иновативности* (енгл. The global innovation index – GI) итд.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији ових истраживања учествоваће велики број истраживача са Државног универзитета у Новом Пазару, Економског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици и Института економских наука у Београду, и то: проф. др Ернад Кахровић, проф. др Владимир Радивојевић, доц. др Марија Радуловић, научни сарадник др Валентина Вукмировић и Љубивоје Радоњић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано у научно-истраживачким организацијама у којима су запослени наставници, сарадници и истраживачи. Истраживање ће се спровести прикупљањем података из различитих примарних и секундарних извора, а анализа података ће бити извршена применом различитих научних метода.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Компаративна анализа дигитализације сектора високог образовања и пословног сектора у Србији у односу на најбоље праксе земаља ЕУ и земаља које нису чланице ЕУ подразумева дубљу анализу различитих аспеката дигитализације у овим областима, са фокусом на кључне разлике, изазове и успехе у примени дигиталних решења. Очекивани резултати истраживања се односе на процену степена дигитализације у сектору високог образовања у Србији и поређење са европским земљама са циљем креирања одговарајућих решења дигиталне трансформације.

Резултати истраживања ће бити публиковани кроз 4 рада у часописима категорије М20, 4 рада у часописима категорије М50 и 4 рада на научним националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће делимично бити финансирано из средстава пројекта Фонда за науку Републике Србије, под претпоставком да исти буде одобрен за финансирање. У супротном, биће финансиран самостално од стране истраживача.

3. *Опис истраживања*

Планирано истраживање има за циљ разумевање и испитивање степена постојања дигиталне културе у сектору високог образовања и пословном сектору, као и обезбеђивање неопходног лидерства у процесу прихватања дигиталне културе. Истраживање ће се спровести анкетним методом на нивоу Републике Србије и земљама у окружењу коришћењем доступних и развијањем модификованих модела оцене прихватања дигиталне културе.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији ових истраживања учествоваће велики број истраживача са Државног универзитета у Новом Пазару и Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, и то: проф. др Ернад Кахровић, проф. др Виолета Домановић, проф. др Дејана Златановић, проф. др Слађана Савовић, проф. др Милан Костић и доц. др Марија Радуловић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано на Департману за економске науке Државног универзитета у Новом Пазару и Економском факултету Универзитета у Крагујевцу. Истраживање ће се спровести прикупљањем података из различитих примарних и секундарних извора, а анализа података ће бити извршена применом различитих научних метода.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати истраживања ће бити публиковани кроз 4 рада у часописима категорије М20, 4 рада у часописима категорије М50 и 4 рада на научним националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће делимично бити финансирано из средстава пројекта Фонда за науку Републике Србије, под претпоставком да исти буде одобрен за финансирање. У супротном, биће финансиран самостално од стране истраживача. Такође, у наведеном периоду се планира аплицирање за још један пројекат који би се тицао промоције дигиталне културе у сектору високог образовања и пословном сектору.

4. *Опис истраживања*

Планирано истраживање има за циљ развијање решења за дигиталну трансформацију високошколских установа у Републици Србији, у циљу остваривања ефикаснијих образовних, истраживачких и административних процеса, као и ефикаснијег управљања високошколским установама и профитним предузећима. Кључна новина ових истраживања биће у дизајнирању алата за мерење дигиталних

перформанси (*DP-SERB-HEI* индекс) и алата за извештавање о дигиталним перформансама (*DP-SERB-HEI* извештај), као и Водича за методологију дигиталне трансформације (*DTMET-SERB-HEI*) са циљем ефикасне формулације и имплементације стратегије дигиталне трансформације високошколских установа у РС и профитних предузећа.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији ових истраживања учествоваће велики број истраживача са Државног универзитета у Новом Пазару и Економског факултета Универзитета у Нишу, и то: проф. др Ернад Кахровић, проф. др Бојан Крстић, проф. др Јелена Станковић, доц. др Адмир Хамзагић, доц. др Славица Поповић, др Емир Угљанин, др Милица Јовановић Вујатовић и др Ивана Марјановић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано на Департману за економске науке Државног универзитета у Новом Пазару и Економском факултету Универзитета у Нишу. Истраживање ће се спровести прикупљањем података из различитих примарних и секундарних извора, а анализа података ће бити извршена применом различитих научних метода.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати истраживања представљају креирање посебних и јединствених решења за дигиталну трансформацију, према специфичностима, перформансама дигиталне зрелости, ресурсима и функционисању високошколских установа у РС. Током истраживања користиће се бројне методе, укључујући примењене, проблемски оријентисане, усмерене на решење, квалитативне и квантитативне. Истраживања ће бити у функцији унапређења управљања дигиталним перформансама и квалитета високошколских установа, чиме ће позитивно утицати на развој и конкурентност сектора високог образовања у РС, а самим тим допринети и развоју српске привреде и друштва у целини.

Резултати истраживања ће бити публиковани кроз 4 рада у часописима категорије М20, 4 рада у часописима категорије М50 и 4 рада на научним националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће делимично бити финансирано из средстава пројекта Фонда за науку Републике Србије, под претпоставком да исти буде одобрен за финансирање. У супротном, биће финансиран самостално од стране истраживача.

5. Опис истраживања

Планирано истраживање има за циљ формулисање стратегија дигиталне трансформације за сектор високог образовања и пословни сектор у Републици Србији, која постаје покретачки фактор менаџмента и критични фактор успеха у процесу дигиталне трансформације.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији ових истраживања учествоваће велики број истраживача са Државног универзитета у Новом Пазару, Факултета заштите на раду Универзитета у Нишу и Иновационог центра Универзитета у Ниши, и то: проф. др Ернад Кахровић, доц. др Тамара Рађеновић, доц. др Марија Радуловић, Љубивоје Радоњић, Миленко Тановић, Марија Јовановић и Вања Вукојевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано у научно-истраживачким организацијама у којима су запослени наставници, сарадници и истраживачи. Истраживање ће се спровести прикупљањем података из различитих примарних и секундарних извора, а анализа података ће бити извршена применом различитих научних метода.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати истраживања ће бити публиковани кроз 4 рада у часописима категорије М20, 4 рада у часописима категорије М50 и 2 рада на научним националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава истраживача, а као својеврсна припрема за пријаву новог предлога пројекта код Фонда за науку Републике Србије или неког другог фонда, чији ће носилац бити Државни универзитет у Новом Пазару, руководилац пројекта проф. др Ернад Кахровић, а пројекат ће се тицати формулисања, имплементације и контроле стратегија дигиталне трансформације.

6. *Опис истраживања*

Планирано истраживање има за циљ испитивање ставова грађана Републике Србије о условима конкуренције у различитим секторима, са посебним фокусом на финансијски сектор и сектор информационих и комуникационих технологија. Истраживање ће се спровести анкетним методом на националном нивоу и представљаће наставак истраживања спроведеног 2021. године. Претходно истраживање, које је било засновано на методологији Европске комисије за земље Европске уније (ЕУ), обухватало је све секторе привреде и представљено је на Јахоринском пословном форуму 2022. године под називом „Испитивање ставова грађана Републике Србије о значају политике заштите конкуренције“. Ново истраживање ће, за разлику од претходног, бити усмерено на одабране секторе, узимајући у обзир актуелне тржишне промене, дигитализацију и развој вештачке интелигенције.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Милан Костић (Економски факултет Универзитета у Крагујевцу) и др Марија Радуловић (Државни универзитет у Новом Пазару). Истраживачи су ангажовани у наставном и научном раду и имају искуство у анализи тржишних структура и политике заштите конкуренције, што доприноси научној релевантности и квалитету истраживања.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се спроводити на територији Републике Србије, применом упитника коришћеног у претходном истраживању уз одговарајуће модификације у складу са променама на тржишту (дигитализација, развој вештачке интелигенције и слично). Анкета ће бити спроведена на репрезентативном узорку грађана Србије. За истраживање ће бити коришћени софтвери за статистичку анализу и обраду података и платформе за онлајн анкетирање.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања укључује: идентификовање ставова грађана о условима конкуренције у одабраним секторима, препознавање значаја политике заштите конкуренције, слободне конкуренције и улоге Комисије за заштиту конкуренције, и анализу промена у перцепцији политике заштите конкуренције и Комисије за заштиту конкуренције у односу на претходно истраживање. Претходно истраживање из 2021. године показало је да грађани високо вреднују слободну конкуренцију, али да нису довољно информисани о томе ко је надлежан за њену заштиту. Очекивани резултати новог истраживања ће додатно расветлити ова питања и дати основу за препоруке у домену политике заштите конкуренције. У оквиру планираног истраживања очекује се излагање резултата једном годишње на домаћим и међународним научним скуповима, као и објављивање 3 рада у часописима М50 категорије у наредних пет година.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће у почетној фази бити финансирано из сопствених средстава истраживача. Међутим, планирано је припремање предлога пројекта за међународно финансирање у наредном периоду. С обзиром на то да су истраживачи запослени у различитим научно-истраживачким организацијама (НИО), истраживање ће се спроводити у оквиру сарадње између Државног универзитета у Новом Пазару и Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, уз могућност укључивања додатних партнерских институција у будућности.

7. *Опис истраживања*

Циљ истраживања је анализа утицаја политике заштите конкуренције на динамику и структуру тржишта у различитим индустријским секторима, са посебним освртом на сектор информационих и комуникационих технологија (ИКТ) и аутомобилску индустрију у земљама Југоисточне Европе (ЈИЕ). Истраживање ће омогућити дубљи увид у ефекте регулаторних политика на конкурентност предузећа, тржишну концентрацију и иновационе активности у овим секторима. У оквиру истраживања биће прикупљени и анализирани секундарни подаци из релевантних међународних и националних база података. Извори података укључују међународне базе података као што су базе података Светске банке, Међународног

монетарног фонда и националне базе података као што су базе података агенција за електронске комуникације и поштанске услуге, комисија за заштиту конкуренције, народних банака и осталих релевантних институција.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Марија Радуловић (Државни универзитет у Новом Пазару), професори на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу и истраживачи из Иновационог центра Универзитета у Нишу. Сарадња између ових институција доприноси интердисциплинарном приступу и обухвата економске, правне и регулаторне аспекте политике заштите конкуренције.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано у научно-истраживачким организацијама у којима су запослени наставници, сарадници и истраживачи. Истраживање ће се спровести прикупљањем података из различитих извора, а анализа података ће бити извршена применом одговарајућих софтвера као што су SPSS, EViews, и други. Обрада података и економетријске анализе ће се вршити у рачунарским лабораторијама партнерских институција, које су опремљене потребним софтвером и алатима за статистичку и економетријску анализу.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је утврђивање позитивних ефеката политике заштите конкуренције на услове конкуренције. Такође се очекује да истраживање допринесе бољем разумевању утицаја политике заштите конкуренције на тржишне услове и идентификовању мера које могу допринети јачању конкурентности у земљама ЈИЕ. У наредном петогодишњем периоду, планирана је публикација најмање пет научних радова у часописима категорије М20, као и потенцијална сарадња са регулаторним институцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживачи ће самостално финансирати ово истраживање. С обзиром на то да су истраживачи запослени на различитим НИО, сарадња се остварује између Државног универзитета у Новом Пазару, Економског факултета Универзитета у Крагујевцу и Иновационог центра Универзитета у Нишу. С обзиром на институционалну сарадњу ових институција очекује се да овај истраживачки подухват послужи као основа за будуће пројектне пријаве и учешће у међународним и националним програмима финансирања истраживања.

8. *Опис истраживања*

У циљу истраживања утицаја прилива страних директних инвестиција (СДИ) на услове конкуренције у различитим индустријама/секторима као што су финансијски сектор, сектор информационих и комуникационих технологија, аутомобилска и авио-индустрија, првенствено у земљама Југоисточне Европе (ЈИЕ), али и другим земљама биће спроведено истраживање прикупљањем секундарних података из релевантних међународних база података као што су базе података Светске банке, Међународног монетарног фонда и других, и националних база података као што Републичка агенција за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ), Хрватске регулаторне агенције за мрежне дјелатности (ХАКОМ), Комисије за регулацију комуникација Бугарске, Народна банка Србије, Комисија за заштиту конкуренције, и друге.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Марија Радуловић (Државни универзитет у Новом Пазару) и проф. др Милан Костић (Економски факултет Универзитета у Крагујевцу).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити спроведено коришћењем секундарних извора података из међународних база укључујући Светску банку, Међународни монетарни фонд (ММФ), Организацију за економску сарадњу и развој (ОЕЦД). Поред тога, користиће се и релевантне националне базе података као што су Републичка агенција за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ), Народна банка Србије (НБС), Републичка агенција за електронске комуникације и поштанске услуге (РАТЕЛ), Хрватске регулаторне агенције за мрежне дјелатности (ХАКОМ), Комисија за заштиту конкуренције Србије и остале

институционалне и академске базе података. Анализа података ће бити извршена применом одговарајућих софтвера као што су SPSS, EViews, и други. Такође, анализа ће укључивати упоредне студије сектора, као и еволуцију конкурентских услова у контексту утицаја страних инвестиција.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултати истраживања укључују утврђивање позитивних ефеката СДИ на услове конкуренције и препоруке за економске политике у циљу унапређења регулаторног оквира. У наредних пет година, резултати истраживања биће презентовани кроз 5 научних радова у часописима категорије М20, монографију и учешће на домаћим и међународним конференцијама, као и потенцијалну сарадњу са регулаторним институцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживачи ће самостално спроводити ово истраживање. С обзиром на то да су истраживачи запослени на различитим НИО, сарадња се остварује између Државног универзитета у Новом Пазару и Економског факултета Универзитета. У наредном периоду планирано је аплицирање за додатна истраживачка средства кроз националне и међународне пројекте, као и потенцијална интеграција резултата у шири академски и економски дискурс.

9. Опис истраживања

У оквиру овог истраживања испитаће се степен дигиталне трансформације у сектору малих и средњих предузећа (МСП), као и у сектору високог образовања у Републици Србији. Истраживање ће обухватити анализу дигиталне зрелости у наведеним секторима, уз посебан фокус на идентификовање и креирање одговарајућих индикатора за мерење степена дигиталне трансформације. Поред тога, биће извршено поређење добијених резултата са постојећим индикаторима, како би се утврдила позиција Србије у процесу дигиталне трансформације.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће наставници и сарадници са Државног универзитета у Новом Пазару, Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, Економског факултета Универзитета у Нишу, Економског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултета заштите на раду Универзитета у Нишу, Иновационог центра Универзитета у Нишу, и Института економских наука.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се спроводити прикупљањем примарних и секундарних података из различитих извора, а анализа података ће бити извршена применом одговарајућих статистичких метода и коришћењем статистичких софтвера.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је утврђивање тренутног стања дигиталне зрелости у сектору малих и средњих предузећа, али и сектору високог образовања, као и креирање одговарајућих индикатора за мерење степена дигиталне трансформације и стратегије дигиталне трансформације високошколских институција. У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање најмање 10 радова у часописима М20 категорије, учешће на међународним и домаћим научним скуповима и креирање стратегије дигиталне трансформације високошколских институција.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживачи ће из сопствених средстава спроводити ово истраживање за сектор малих и средњих предузећа. Планира се припрема једног предлога пројекта за финансирање од стране Фонда за науку Републике Србије у оквиру програма Идеје. С обзиром на то да су истраживачи запослени на различитим НИО, сарадња се остварује између Државног универзитета у Новом Пазару, Економског факултета Универзитета у Крагујевцу, Економског факултета Универзитета у Нишу, Економског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Факултета заштите на раду Универзитета у Нишу, Иновационог центра Универзитета у Нишу, и Института економских наука.

10. *Опис истраживања*

Циљ овог истраживања је испитивање могућности примене вештачке интелигенције у области пројектног менаџмента, са фокусом на потенцијал GPT модела (нпр. GPT-3.5, GPT-4) у обрнутом инжењерингу матрице логичког оквира и буџетских планова Еразмус+ пројеката. Истраживање ће се ослањати на конверзацијске системе засноване на вештачкој интелигенцији ради анализе, предикције и аутоматизације процеса формулисања и ревизије ових докумената.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Едис Мекић, др Марија Радуловић и асистент Љубивоје Радоњић са Државног универзитета у Новом Пазару.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у оквиру Државног универзитета у Новом Пазару, коришћењем савремених GPT модела (нпр. GPT-3.5, GPT-4) за анализу структуре и садржаја логичких оквира и буџетских планова. Методолошки приступ ће укључивати аутоматизовану обраду текстуалних података, симулацију генерисања матрице логичког оквира, упоредну анализу добијених резултата у односу на традиционалне методе, евалуацију тачности и применљивости AI-генерисаних докумената. Осим рачунарских ресурса потребних за приступ GPT моделима, не предвиђа се коришћење додатне капиталне опреме.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да истраживање допринесе бољем разумевању могућности примене вештачке интелигенције у области пројектног менаџмента, нарочито у процесима аутоматизације и унапређења методологије пројектног планирања. У наредном петогодишњем периоду, резултати истраживања биће представљени кроз једну научну публикацију у категорији M20 и потенцијалне даље студије и експерименте у оквиру сродних истраживачких иницијатива.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити спроведено самостално, из сопствених средстава истраживача, без екстерног финансирања. Уколико резултати укажу на даље могућности примене, у будућности ће се разматрати могућност пријаве за релевантне пројекте или сарадњу са другим научноистраживачким организацијама.

11. *Опис истраживања*

Циљ овог истраживања је испитивања повезаности иновација, предузетништва и квалитета институција у земљама Западног Балкана, са посебним освртом на Републику Србију. Истраживање ће обухватити идентификацију и класификацију различитих типова иновација које се примењују у предузећима, као и анализу њиховог утицаја на развој предузетништва. Посебна пажња биће посвећена улози институционалног окружења, односно томе како квалитет институција доприноси унапређењу пословне климе, подстицању иновација и одрживом развоју предузетништва. У оквиру истраживања, анализираће се подаци из релевантних секундарних извора, укључујући базе података Eurostat-а, Светске банке, националних завода за статистику, као и других доступних извештаја и индикатора економске и иновационе активности.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Марија Радуловић, асистент Љубивоје Радоњић и сарадник у настави Дамјан Јоловић са Државног универзитета у Новом Пазару.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити реализовано у оквиру Државног универзитета у Новом Пазару. Обрада података и економетријске анализе ће се вршити у рачунарским лабораторијама институције, које су опремљене потребним софтвером и алатима за статистичку и економетријску анализу. Осим рачунарских ресурса потребних за анализу података, не предвиђа се коришћење додатне капиталне опреме.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је да резултати ове анализе допринесу бољем разумевању улоге иновација у развоју предузетништва у Републици Србији и региону, идентификацији изазова са којима се суочавају предузетници, као и формулисању препорука за унапређење институционалних оквира у циљу јачања предузетништва и иновација. У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање 1 рада на научном скупу (М60 категорија).

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити спроведено самостално, из сопствених средстава истраживача, без екстерног финансирања.

12. Опис истраживања

Планирано истраживање има за циљ испитивање ефеката примене Рачуноводства фер вредности (ФВА) на висину цена акција (ФВА валуе релеванце) и каматних стопа релевантности (ФВА риск релеванце) на финансијском тржишту Републике Србије. Истраживање је фокусирано на утврђивање инкременталне информационе вредности различитих облика и компоненти периодичног резултата банака, утврђеног применом РФВ, у односу на историјски трошак. У оквиру истраживања биће прикупљени и анализирани јавно доступни подаци, као и секундарни подаци из релевантних националних база података (Агенције за привредне регистре, Београдске берзе, Народне банке Србије, Републичког завода за статистику и осталих релевантних институција). Претходна емпиријска истраживања, посвећена ефектима примене РФВ на квалитет (релевантност и поузданост) финансијских информација, усмерена су на анализе пословања банака и осталих финансијских институција које послују у развијеним земљама (САД и ЕУ), а истим истраживањима нису обухваћени банкарски сектори у земљама у развоју, у које спада и Република Србија, нити су истраживачи посветили озбиљнију пажњу утврђивању релевантности коју фер вредности имају на неразвијеним тржиштима капитала.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Шабан Грачанин (Државни универзитет у Новом Пазару), проф. др Владимир Обрадовић (Економски факултет Универзитета у Крагујевцу) и др Марина Јанковић Перић (Академија струковних студија Западна Србија, Ваљево).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити спроведено прикупљањем јавно доступних података (из редовних годишњих финансијских извештаја и осталих извештаја анализираних банака који су доступни на њиховим званичним интернет страницама), као и секундарних података из релевантних националних база података као што су Народна банка Србије (НБС), Републички завод за статистику (РЗС), Београдска берза, и осталих релевантних институција. Анализа података ће бити извршена применом одговарајућих софтвера као што су СПСС, EVIEWS, и други. Осим рачунарских ресурса не предвиђа се коришћење додатне капиталне опреме.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

С обзиром на разлике између финансијских сектора развијених земаља и земаља у развоју (у погледу билансне структуре банака, развијености финансијског тржишта, обима трговине дериватним финансијским инструментима, развијености активних тржишта свих категорија финансијских инструмената, развијености и учесталости примене метода управљања ризицима базираним на примени фер вредности и степену образованости корисника финансијских извештаја у вези са РФВ) у које спада и Република Србија, истраживање ће обезбедити свеобухватнију основу за боље разумевање ефеката примене РФВ на квалитет финансијског извештавања, као и основу за даљи развој и реформу МСФИ, тј. указати на то а) да ли се обелодањивање и признавање могу посматрати као алтернативне рачуноводствене методе (третмани) у вези са финансијским инструментима, и б) у ком правцу треба усмерити реформу стандарда који тангирају РФВ, посебно посматрано из угла приближавања или удаљавања од концепта пуног РФВ. У оквиру планираног истраживања, у наредних пет година очекује се објављивање најмање 2 рада у часописима М20 категорије, као и учешће на међународним и домаћим научним скуповима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити спроведено самостално, из сопствених средстава истраживача, без екстерног финансирања.

13. *Опис истраживања*

Планирано истраживање има за циљ испитивање предиктивности Рачуноводства фер вредности (РФВ), са фокусом на утврђивање поузданости фер вредности финансијских инструмената као индикатора будућих перформанси финансијских институција које послују на тржишту Републике Србије. Истраживање ће обухватити прикупљање и анализу података о фер вредност имовине и обавеза банака и осигуравајућих компанија које послују у Републици Србији, показатеља профитабилности и ризика, у циљу процене корисности информација заснованих на РФВ за предвиђање будућих пословних перформанси, будућих новчаних токова, као и потенцијалних губитака и банкротстава. У оквиру истраживања биће прикупљени и анализирани јавно доступни подаци, као и секундарни подаци из релевантних националних база података (Агенције за привредне регистре, Београдске берзе, Народне банке Србије, Републичког завода за статистику и осталих релевантних институција).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. Др Шабан Грачанин (Државни универзитет у Новом Пазару), проф. др Владимир Станчић (Економски факултет Универзитета у Крагујевцу) и др Марина Јанковић Перић (Академија струковних студија Западна Србија, Ваљево).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити спроведено прикупљањем јавно доступних података (из редовних годишњих финансијских извештаја и осталих извештаја анализираних банака који су доступни на њиховим званичним интернет страницама), као и секундарних података из релевантних националних база података као што су Народна банка Србије (НБС), Републички завод за статистику (РЗС), Београдска берза, и осталих релевантних институција. Анализа података ће бити извршена применом одговарајућих софтвера као што су СПСС, EViews, и други. Осим рачунарских ресурса не предвиђа се коришћење додатне капиталне опреме.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће показати да ли фер вредност пружа поуздане информације за предвиђање приносне снаге, финансијског положаја, стабилности финансијских институција. Такође, истраживање ће обезбедити свеобухватнију основу за боље разумевање ефеката примене РФВ на квалитет финансијског извештавања, као и основу за даљи развој и реформу МСФИ. У оквиру планираног истраживања, у наредних пет година очекује се објављивање најмање 1 рада у часописима М20 категорије, као и учешће на међународним и домаћим научним скуповима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити спроведено самостално, из сопствених средстава истраживача, без екстерног финансирања.

14. *Опис истраживања*

Планирано истраживање има за циљ да анализира све аспекте актуелне дебате великог дела академске и стручне јавности у вези са проналаском трајног решења једног од фундаменталних проблема финансијског извештавања – мерења. Истраживањем ће бити обухваћена еволуција нормативне основе финансијског извештавања, уз указивање на предности и недостатке свих мерних атрибута (мерних основа) који се примењују у контексту актуелног мешовитог модела финансијског извештавања, почев од њихове повремене примене као мерне основе па све до момента њихове институционалне легитимизације и заузимања места у пракси финансијског извештавања.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. Др Шабан Грачанин (Државни универзитет у Новом Пазару).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити спроведено прикупљањем свих доступних примарних и секундарних извора података. Осим рачунарских ресурса не предвиђа се коришћење додатне капиталне опреме.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће помоћи студентима, састављачима и корисницима финансијских извештаја, као и свима који се у научном раду и пословној пракси суочавају са проблемом разумевања сложеног утицаја који примена различитих мерних атрибута има на квалитет информација које учесници на финансијском тржишту користе за пословно одлучивање. Боље разумевање поменутог проблема је веома значајно због текуће дебате у вези са реформом актуелног мешовитог модела финансијског извештавања и стандарда финансијског извештавања. У оквиру планираног истраживања, у наредних пет година очекује се објављивање монографије, најмање 1 рада у часописима М50 категорије, као и учешће на међународним и домаћим научним скуповима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити спроведено самостално, из сопствених средстава истраживача, без екстерног финансирања.

15. *Опис истраживања*

У оквиру овог истраживања анализираће се и систематизовати достигнута сазнања из области маркетинг комуницирања. Анализираће се: разлози који су допринели промени парадигме из масовног маркетинга у оријентацију ка потрошачима; фактори који су условили промене у систему маркетинг комуницирања; карактеристике, предности и недостаци облика маркетинг комуницирања (масовни и директни); фактори настанка и развоја концепта интегрисаних маркетинг комуникација (ИМК); проблеми који настају у процесу имплементације интегрисаних маркетинг комуникација, као и ефекти примене интегрисаних маркетинг комуникација; улога марке производа/услуга у остваривању супериорних перформанси и диференцирања предузећа на тржишту; улога интегрисаних маркетинг комуникација у креирању вредне марке.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Славица Поповић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у кабинетским условима - Департман за економске науке, Државни Универзитет у Новом Пазару. У истраживању ће се користити методологија која је релевантна за друштвено-хуманистичке науке: историјски метод, метод анализе и синтезе, метод индукције и дедукције, метод класификације, метод компарације.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће резултати истраживања омогућити боље разумевање улоге и доприноса интегрисаних маркетинг комуникација за остваривање пословног успеха предузећа.

У оквиру планираног истраживања, очекује се израда и објављивање монографије категорије М40.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

16. *Опис истраживања*

У циљу сагледавања улоге маркетинг комуницирања у креирању марке осигуравајућих организација у Републици Србији планирано је истраживање предности примене концепта интегрисаних маркетинг комуникација у пословању осигуравајућих организација; утицаја примене концепта интегрисаних маркетинг комуникација на креирање вредне марке осигуравајућих организација; значаја маркетинг активности за развој тржишта осигурања.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Славица Поповић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити усмерено на прикупљање секундарних и примарних података. Реализоваће се у кабинетским условима и на терену. Прикупљање секундарних података се планира у кабинетским условима - Департман за економске науке, Државни Универзитет у Новом Пазару. Секундарни подаци ће бити прикупљени претраживањем релевантних сајтова на интернету. Планира се да примарни подаци буду прикупљени на терену, путем личног интервјуа, и то из два скупа: менаџера осигуравајућих организација и корисника или потенцијалних корисника услуга осигурања. Инструмент за прикупљање примарних података ће бити структурирани анкетни упитник.

У истраживању ће се користити метод анализе и синтезе, метод индукције и дедукције, метод класификације, метод компарације, метод испитивања.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да резултати истраживања покажу да ли примена концепта интегрисаних маркетинг комуникација утиче на остваривање пословног успеха осигуравајућих организација и да ли доприноси креирању вредне марке.

У оквиру планираног истраживања, очекује се израда и објављивање два рада категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

17. *Опис истраживања*

У оквиру овог истраживања систематизоваће се достигнута сазнања која анализирају: концептуални оквир - еколошке, одрживе и одговорне иновације; типологију еко-иновација; однос еко-иновација и зеленог интелектуалног капитала предузећа; улогу еко-иновација у остваривању одрживог пословања предузећа; позитивне ефекте еко-иновација на пословање предузећа; утицај еко-иновација на смањење негативних ефеката пословања на животну средину; начине који ће омогућити усклађивање иновација са очекивањима јавности.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Бојан Крстић, доц. др Славица Поповић, др Милица Јовановић Вујатовић, Бојан Петровић, докторанд.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у кабинетским условима – Економски факултет, Универзитет у Нишу; Департман за економске науке, Државни Универзитет у Новом Пазару. У истраживању ће се користити методологија која је релевантна за друштвено-хуманистичке науке: историјски метод, метод анализе и синтезе, метод индукције и дедукције, метод класификације, метод компарације.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће резултати истраживања омогућити боље разумевање утицаја еко-иновација на пословање предузећа и да ће дефинисати смернице за унапређење одрживог пословања.

У оквиру планираног истраживања, очекује се израда и објављивање рада категорије М50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

18. *Опис истраживања*

У оквиру овог истраживања пажња ће бити усмерена на анализу хуманог, структурног и релационог капитала као сегмената интелектуалног капитала предузећа. Анализираће се: организациони капитал и интелектуална својина, као делови структурног капитала; допринос људских ресурса, кроз увећање знања, компетенција и посвећености, укупном пословном успеху и конкурентској предности предузећа; елементи релационог капитала, пре свега значај успостављања, развијања и унапређења дугорочних односа са

потрошачима и утицају тих односа на финансијске перформансе и конкурентност предузећа; односе са каналима продаје и добављачима; имиџ и репутацију предузећа.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Славица Поповић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у кабинетским условима –Департаман за економске науке, Државни Универзитет у Новом Пазару. У истраживању ће се користити методологија која је релевантна за друштвено-хуманистичке науке: историјски метод, метод анализе и синтезе, метод индукције и дедукције, метод класификације, метод компарације.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће резултати истраживања омогућити боље разумевање улоге интелектуалног капитала у остваривању суперироних перформанси предузећа.

У оквиру овог истраживања планира се израда и објављивање два рада категорије М50, као и учешће на међународној DQM конференцији – Управљање квалитетом и поузданошћу и објављивање два рада у зборницима радова категорије М60.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

19. Опис истраживања

У циљу испитивања ставова корисника према коришћењу интернет банкарства у Србији биће спроведено квантитативно истраживање на територији Републике Србије на узорку млађих корисника који припадају генерацији Z. Као истраживачки инструмент ће бити коришћен структурирани упитник који ће обухватити листу питања углавном представљених у облику затворених питања и петостепене скале. Варијабле истраживања и њима одговарајуће констатације биће формулисане на основу прегледа ранијих истраживања релевантних страних аутора, а полазећи од најчешће коришћених модела као што су ТАМ модел и УТАУТ модел.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће следећи наставници: доц. др Семир Вехапи, доц. др Ахмедин Лекпек и доц. др Зенаида Шаботић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати на територији Републике Србије применом анкетног упитника.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати истраживања добијени коришћењем одговарајућих статистички метода, а који треба да открију најважније детерминанте коришћења услуга интернет банкарства, биће публиковани у најмање једном раду категорије М20, и најмање једном раду категорије М50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити спроведено и финансирано од стране истраживача, а планира се да постане део пројекта испитивања дигиталне писмености у Србији.

20. Опис истраживања

У околностима све већег значаја блокчејн технологија, али и недостатка адекватне валоризације утицаја ових технологија на друштвено-економске аспекте, у плану је израда монографије под оквирним насловом „Социолошки, економски и правни аспекти примене блокчејн технологије у јавном сектору“. Идеја о писању монографије произилази из прегледног научног рада коју су аутори издали током 2024. године у часопису *Economics of Enterprise* (М24). Ова монографија представљала би важан инпут како за академску

заједницу, тако и за доносиоце политика, имајући у виду неспорну потребу ка дигитализацији система јавне администрације и јавних услуга.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализовању израде ове монографије учествују Љубивоје Радоњић, асистент на Департману за економске науке Државног универзитета у Новом Пазару, Љубиша Бојић, истраживач сарадник Института за вештачку интелигенцију и виши научни сарадник Института за филозофију и друштвену теорију и Марко Новаковић, виши научни сарадник Института за међународну политику и привреду.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се спроводити на Департману економских наука Државног универзитета у Новом Пазару, Институту за филозофију и друштвену теорију и Институту за вештачку интелигенцију и у Центру за међународно право и економију у оквиру Института за међународну политику и привреду. Монографија ће представљати преглед ранијих истраживања на тему примене блокчејн технологија у јавном сектору, тако да ће при њеној изради бити коришћене аналитика и дедукција, као и дескриптивна статистика.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Планирана монографија би требало да представља први систематски преглед о значају и утицају блокчејн технологија и њиховој употреби у јавном сектору, што ће послужити другим истраживачима и доносиоцима политика у адекватном основних карактеристика блокчејна, њиховом домету и импликацијама. Потенцијално, у будућности монографија може да послужи у сврху организовања разних видова предавања у оквиру социолошких, економских и правних наука.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Публиковање монографије биће подржано из средстава Института за међународну политику и привреду. У случају немогућности покривања трошкова публиковања монографије из поменутог извора, проналазиће се алтернативни извори финансирања. Рад на изради ове монографије повезује поменуте истраживаче који су ангажовани на Државном универзитету у Новом Пазару, Институту за вештачку интелигенцију и Институту за филозофију и друштвену теорију и Институту за међународну политику и привреду, те тако отвара простор за потенцијалну сарадњу осталих запослених у овим организацијама и даље повезивање академске заједнице са осталим истраживачким организацијама.

21. Опис истраживања

Циљ овог истраживања јесте евалуација досадашњих програма подршке Фонда за иновациону делатност Републике Србије. У светлу раста иновација и предузетничке активности у Србији, овај рад има за циљ да анализира ефективност и утицај подршке коју Фонд за иновациону делатност пружа кроз своје програме од 2011. до 2023. године. Програми подршке су усмерени на унапређење иновационе и предузетничке активности, посебно у раним фазама развоја предузећа, и важно је проценити њихову успешност и дугорочне ефекте на пословне перформансе корисника средстава. Истраживање се спроводи на основу података који су достављени од стране Фонда за иновациону делатност, који обухватају пројекте одобрена у периоду од 2011. до 2023. године, као и података прикупљених из других релевантних секундарних извора. Ови подаци ће бити анализирани како би се добила свеобухватна слика о ефектима које су имали различити програми Фонда на предузетништво, иновације и пословне резултате предузећа.

Посебан акценат биће стављен на мерама подршке новим предузећима (стартапима), које су реализоване путем специфичних програма као што су: (i) Програм раног развоја – који подржава стартапе у првој фази њиховог развоја, када је потребно обезбедити иницијалне ресурсе и подршку за развој иновација и технологија; (ii) Програм Паметног почетка – који се фокусира на подршку младим предузећима која имају иновативне пословне идеје и којима је потребна помоћ у првој фази њиховог раста; (iii) Програм Катапулт – који има за циљ убрзавање раста и развоја стартапа који су већ започели свој рад, али им је потребна додатна подршка како би постигли већу конкурентност на тржишту. Према томе, циљ истраживања је да се: (i) Процене ефекти и ефективност ових програма на успех стартапа и њихов допринос у развоју нових предузећа; (ii) Истакну препоруке за унапређење програма подршке у будућности, како би се боље одговорило на потребе нових предузећа и развој иновација; (iii) Развије стратешки приступ који ће помоћи да се утврде најбоље праксе и области у којима је потребно побољшање ради веће подршке иновацијама и предузетништву у Србији. Уз помоћ економетријских анализа, резултати истраживања ће пружити важне

увиде о томе како програми Фонда за иновациону делатност могу бити унапређени и како се могу боље усмерити на подстицање иновација и одрживог економског раста.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У овом истраживању ће учествовати, Љубивоје Радоњић, асистент на Департману за економске науке Државног универзитета у Новом Пазару, доц. др Марија Радуловић, на Департману за економске науке Државног Универзитета у Новом Пазару и Невена Веселиновић, истраживач сарадник Института за информационе технологије у Крагујевцу.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Наведена истраживања обављаће се у просторијама Департмана за економске науке Државног универзитета у Крагујевцу и Институту за информационе технологије у Крагујевцу. У истраживању ће бити коришћени подаци достављени од стране Фонда, али и остали секундарни подаци (Агенција за привредне регистре). Биће спроведено више статистичких и економетријских анализа, коришћењем статистичког софтвера *STATA*. Различите методе укључују: (i) Дескриптивну статистику, која ће помоћи у опису основних карактеристика података, као што су број подржаних пројеката, врсте индустрија и регионалне дистрибуције; (ii) Регресиону анализу, која ће бити коришћена да се истраже односи између различитих програма Фонда и економских параметара корисника средстава; (iii) Логистичку регресију, која ће се примењивати да би се испитали фактори који утичу на вероватноћу успеха стартапа који су примили подршку од Фонда, као и процена ризика и могућности за будуће инвестиције у иновације. За потребе коришћења наведеног софтвера биће неопходна употреба рачунарске употребе. Такође, с обзиром да истраживачи нису из исте институције, консултације ће се обављати путем електронске поште и кроз онлајн састанке путем *Zoom* платформе.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати истраживања пре свега треба да допринесу бољем разумевању економске ефикасности програма Фонда за иновациону делатност. Очекује се да се на основу добијених истраживања дође до знања о томе како различити програми Фонда доприносе пословној стабилности и развоју нових предузећа (стартапа и малих предузећа). Такви резултати представљали би важан налаз за академску заједницу, али уједно и препорука за креаторе политика у даљем конципирању и развоју програма Фонда. Истраживање би требало да резултира научном публикацијом категорије M20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Наведено истраживање није подржано екстерним изворима финансирања. Кроз истраживање се непосредно остварује сарадња између истраживача Државног универзитета у Новом Пазару и Института за информационе технологије у Крагујевцу. Резултати истраживања ће бити представљени Фонду за иновациону делатност, а постоји и могућност званичне презентације резултата у организацији Фонда (контакт Љубивоје Радоњић). У сарадњи са колегама из Фонда, могуће су даље евалуације и осталих програма Фонда у наредном периоду, чиме се јача колаборација између академске заједнице и институција подршке развоју домаћег иновационог екосистема.

22. Опис истраживања

Циљ овог истраживања, као дела докторске дисертације кандидата Љубивоја Радоњића јесте идентификација и евалуација карактеристика у односима између иновационих и економских перформанси на примеру *NUTS 2* региона у Европској унији. Значајне разлике у економским перформансама европских земаља, нарочито земаља чланица Европске уније, чине предмет великог броја компаративних студија. Неопходност истраживања узрока економских неједнакости и проучавање алтернативних решења која би помогла ублажавању датих диспаритета, уско су повезани са процесима проширења Европске уније. Наиме, увек када је долазило до проширења Европске уније, проблеми неравномерности у степену економског развоја су постајали још уочљивији. Упркос деценијским напорима за што већом интеграцијом и равномерним развојем, реалност указује да економску географију Европске уније одликује значајан степен диспаритета. Бројна истраживања указују на чињеницу да је неравномерност у економским перформансама могуће идентификовати не само између националних држава, већ и између региона унутар националних привреда. Управо је регионална димензија поменуте неравнотеже Европске уније феномен који последњих година добија на значају у домену научно-истраживачког рада, односно током процеса креирања и спровођења друштвено-економских политика. Конкретније, докторска дисертација се бави

истраживањем кључних аспеката повезаности иновација и економских перформанси из перспективе просторних односа између европских региона. Растућа улога иновација у обликовању економских резултата региона и значај просторне димензије иновационих процеса на регионалном нивоу недвосмислено намећу процену односа иновативности и економске успешности у регионалном обухвату као суштински истраживачки проблем. Према томе, основни циљ јесте да се, користећи вредносно-неутралне принципе економске науке и уважавајући фактор просторних односа између региона, утврди и интерпретира повезаност између иновативности и економских перформанси у европским регионима.

У оквиру овог истраживања тестирају се следеће хипотезе: Х1: Иновациони инпути одређеног региона посредно су, путем ефеката преливања, детерминисани иновационим инпутима суседних региона; Х2: Иновациони аутпути одређеног региона посредно су, путем ефеката преливања, детерминисани иновационим аутпутима суседних региона; Х3: Иновациони аутпути одређеног региона детерминисани су иновационим инпутима датог региона; Х4: Иновациони аутпути одређеног региона посредно су, путем ефеката преливања, детерминисани иновационим инпутима суседних региона; Х5: Економске перформансе одређеног региона детерминисане су иновационим аутпутима датог региона; Х6: Економске перформансе одређеног региона посредно су, путем ефеката преливања, детерминисане иновационим аутпутима суседних региона.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествује Љубивоје Радоњић, асистент на Департману за економске науке Државног Универзитета у Крагујевцу, у овом контексту докторанд на Економском факултету Универзитета у Крагујевцу. Ментор кандидату је др Владан Ивановић, редовни професор на Економском факултету у Крагујевцу.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Израда докторске дисертације и економетријско истраживање обавља се у просторијама Департмана за економске науке Државног универзитета у Крагујевцу. Анализа се спроводи на основу значајне базе података коју је кандидат креирао прикупљањем података из различитих секундарних извора, пре свега из база Еуростат, ARDECO и Опсерваторије регионалне конкурентности, Баскијског института за конкурентност. Хипотезе ће бити тестиране кроз статистичку и економетријску анализу коришћењем софтверског алата *STATA* и применом просторних регресионих модела (SAR, SEM, SDM). Рачунарска опрема представља капиталну опрему потребну за израду и писање докторске дисертације.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Сходно дефинисаним хипотезама, од истраживања у оквиру докторске дисертације очекују се следећи резултати: (i) У вези са првом хипотезом, очекује се да, увођењем просторног фактора у економетријски модел, резултати истраживања потврде да су иновациони инпути одређеног региона, путем ефеката преливања, статистички значајно и позитивно, детерминисани иновационим инпутима суседних региона; (ii) У вези са другом хипотезом, очекује се да, увођењем просторног фактора у економетријски модел, резултати истраживања потврде да су иновациони аутпути одређеног региона статистички значајно и позитивно, путем ефеката преливања, детерминисани иновационим аутпутима суседних региона; (iii) У вези са трећом хипотезом, очекује се да, без увођења просторног фактора у модел, резултати истраживања потврде да су иновациони аутпути одређеног региона статистички значајно и позитивно детерминисани иновационим инпутима датог региона; (iv) У вези са четвртом хипотезом, очекује се да, увођењем просторног фактора у модел, резултати истраживања потврде да су иновациони аутпути одређеног региона, статистички значајно и позитивно, путем ефеката преливања, детерминисани иновационим инпутима суседних региона; (v) У вези са петом хипотезом, очекује се да, без увођења просторног фактора у модел, резултати истраживања потврде да су економске перформансе одређеног региона статистички значајно и позитивно детерминисане иновационим аутпутима датог региона; дати резултати би потврдили утицај регионалне иновативности на регионалну економску успешност; (vi) У вези са шестом хипотезом, очекује се да, увођењем просторног фактора у модел, резултати истраживања потврде да су економске перформансе датог региона, статистички значајно и позитивно, путем ефеката преливања, детерминисане иновационим аутпутима суседних региона; дати резултати би потврдили утицај просторних ефеката у релацији између иновативности и економске успешности међу регионима суседима. Од истраживања се, сходно теоријској анализи и емпиријским резултатима, очекују доприноси како у научном, тако и у практичном смислу. Научни допринос дисертације огледаће се у систематском проучавању повезаности иновативности и економске успешности, као односа који све више добија на значају у оквиру савремене

економске теорије и нових модела раста. У том смислу, очекује се да истраживање потврди опште теоријске постулате о позитивним ефектима економије засноване на знању, односно специфично о значају иновација за економску динамику. Такође, теоријски допринос ће се огледати у потврђивању основа Нове економске географије о значају просторних димензија у економској анализи. Коначно, подаци прикупљени за потребе дисертације биће коришћени у будућем истраживачком раду кандидата ради публикавања научних радова у истакнутим националним и међународним часописима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Наведено истраживање се не финансира из екстерних извора финансирања.

23. *Опис истраживања*

Циљ истраживања јесте идентификација и интерпретација односа између иновација и економских перформанси на нивоу *NUTS 2* региона у Пољској. Реч је о истраживању које треба да покаже у којој мери су економских резултати пољских региона (војводства) детерминисани нивоом иновација које се у њима генеришу. Анализа треба да укаже на значајну и позитивну везу између иновација, односно патентне активности и економског раста у Пољској. Такође, резултати би требало да укажу да је овај однос значајно просторно детерминисан, односно да су иновациони резултати региона детерминисани иновационим резултатима региона у окружењу, али исто тако и да су економске перформансе региона, под утицајем иновационих резултата суседних региона.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествују Љубивоје Радоњић, асистент на Департману за економске науке Државног универзитета у Новом Пазару и Лукаш Јаблонски, професор на катедри за Макроекономију Економског универзитета у Кракову, Пољска.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се спроводити на Департману економских наука Државног универзитета у Новом Пазару и Економском универзитету у Кракову у Пољској. Анализа се спроводи на основу базе података прикупљених из различитих секундарних извора, пре свега из база Еуростат, ARDECO и Опсерваторије регионалне конкурентности, Баскијског института за конкурентност. Хипотезе ће бити тестиране кроз статистичку и економетријску анализу коришћењем софтверског алата *STATA* и применом просторних регресионих модела (SAR, SEM, SDM). С обзиром да истраживачи нису из исте институције, консултације ће се обављати путем електронске поште и кроз онлајн састанке путем *Zoom* платформе. Рачунарска опрема представља једину капиталну опрему потребну за спровођење овог истраживања.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да наведено истраживање допринесе бољем разумевању односа иновационих и економских резултата у контексту суб-националних региона и њихових диспаратитета. Конкретно, очекује се да резултати регресионих модела потврде да иновације позитивно и значајно утичу на економске резултате региона у Пољској. Истраживање би требало да резултира научном публикацијом категорије M20. Осим тога, сарадња два истраживача би потенцијално могла да представља односу за даљу сарадњу и укључивање осталих истраживача са Државног универзитета у Новом Пазару и Економског универзитета у Кракову.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање и израда научне публикације се не финансира из екстерних извора финансирања.

24. *Опис истраживања*

Пољопривредно-прехрамбена предузећа обављају пословање са изразито великим улагањима ресурса, како финансијских тако и нефинансијских. Вечита актуелност проблема управљања предузећима налаже да се континуирано трага за адекватном, поузданом и квалитетном информационом основом. Тржиште пољопривредно-прехрамбених производа једно је од најконкурентнијих како на домаћем тако и на иностраном тржишту. Као такво, опстанак у конкурентској борби резервисан је само за најуспешнија предузећа која имају развијене системе обрачуна и управљања трошковима.

Предмет научног истраживања јесте испитати присуство и утврдити значај обрачуна и управљања трошковима у функцији управљања пољопривредно-прехрамбеним предузећима у Републици Србији. Недоволна истраженост корисности обрачуна и управљања трошковима у функцији управљања предузећима у Републици Србији омогућава да се резултати истраживања користе као основа менаџерских управљачких активности наведених предузећа. На основу напред наведеног постављен је општи циљ истраживања - испитивање утицаја који обрачун и управљање трошковима има у функцији управљања пољопривредно-прехрамбеним предузећима у Републици Србији. План је да се обави истраживање са узорком до 100 великих предузећа. Добијени резултати биће упоређени са резултатима сличних истраживања у свету.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања, а у циљу израде докторске дисертације, учествоваће следећи истраживачи: асист. Миленко Тановић – Државни универзитет у Новом Пазару и проф. др. Бојана Новићевић Чечевић – Економски факултет Универзитета у Нишу.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати на Департману за економске науке Државног универзитета у Новом Пазару као и у Центру за економска истраживања Економског факултета Универзитета у Нишу. Основна метода истраживања засниваће се на статистичкој методи. Најпре ће бити креиран анкетни упитник од стране истраживача, а затим ће се анализом (статистичка корелација, регресија и дескриптивна статистика) представити одговори дефинисани циљевима истраживања. Опрема која ће бити коришћена током истраживања састоји се од два рачунара са инсталираним *Microsoft office* пакетом, *SPSS* статистички софтверски пакет и *color* ласерски штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је израда докторске тезе која на почетном истраживачком периоду од стране Наставно-научног већа Економског факултета у Нишу носи потенцијални назив „Обрачун и управљање трошковима у функцији управљања пољопривредно-прехрамбеним предузећима“. Очекује се објављивање најмање 1 рада категорије М20, до 5 радова категорије М50, као и више излагања резултата истраживања на националним и интернационалним научним скуповима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано у оквиру закљученог Уговора о раду на Државном универзитету у Новом Пазару, на радном месту асистента, на Департману за економске, почев од 01.09.2024. године. Планира се подношење једног предлога пројекта за финансирање у оквиру програма ИДЕЈЕ 2024 код Фонда за науку као и подстицање пољопривредно-прехрамбених предузећа у Републици Србији да аплицирају за Иновационе ваучере код Иновационог фонда при чему ће Државни универзитет у Новом Пазару, као научно-истраживачка организација пружати саветодавне услуге и стручне обуке. У оквиру НИО организација, планира се интензивирање сарадње са Економским факултетом Универзитета у Нишу као и успостављање сарадње са Иновационим центром Универзитета у Нишу. За потребе истраживања, договорена је сарадња са Регионалном привредном комором Нишавског, Пиротског и Топличког управног округа као и многобројним привредним субјектима из приватног сектора.

25. Опис истраживања

Предмет научног истраживања јесте утврдити значај и степен дигиталне зрелости компанија, али и сам утицај дигиталне писмености на успешност пословања одређених компанија. Будући да дигитална писменост постаје од све већег значаја за пословање истих, планирано је да истраживање обухвати три нивоа, и то: дигиталну писменост запослених, дигиталну писменост виших руководиоца, као и саме компаније. Само истраживање би обухватило до 100 компанија из Републике Србије, како би се након извршеног истраживања обавила компарација са резултатима сличних истраживања у свету.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања, учествоваће следећи истраживачи: сар. Дамјан Јоловић – Државни универзитет у Новом Пазару

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати на Департману за економске науке Државног универзитета у Новом Пазару. Основна метода истраживања засниваће се на статистичкој методи. Најпре ће бити креиран анкетни упитник од стране истраживача, а затим ће се анализом (статистичка корелација, регресија и дескриптивна статистика) представити одговори дефинисани циљевима истраживања. Опрема која ће бити коришћена током истраживања састоји се од једног рачунара са инсталираним *Microsoft office* пакетом, као и *SPSS*-ом.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је пријава и израда докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 6 радова категорије М50, 1 рада у оквиру категорије М20, као и више излагања резултата истраживања на националним и интернационалним научним скуповима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Сопствено финансирање.

6.2.2. Научноистраживачка јединица – ДЕПАРТМАН ЗА ПРАВНЕ НАУКЕ

Научна грана

Правне науке

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру научноистраживачке јединице Департман за правне науке учествују:

- Др Невена Петрушић, редовни професор, УНО Грађанско-правна
- Др Предраг Димитријевић, редовни професор, УНО Јавно-правна
- Др Сенад Ганић, ванредни професор, УНО Међународно-правна
- Др Ванда Божић, ванредни професор, УНО Кривично-правна
- Др Андријана Максимовић, доцент, УНО Социолошко-политиколошка
- Др Милан Костић, доцент, УНО Јавно-правна
- Др Борислав Галић (50% радног времена), доцент, УНО Јавно-правна
- Асистент Минела Ђерлек, НО Правне науке

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Редовни професор Невена Петрушић је ментор 2 докторске дисертације (једне у завршној фази «Права детета у породичној средини» на Правном факултету у Нишу и једне «Правноснажност пресуде у парничном поступку и њене границе» у фази одобрене израде докторске дисертације на Правном факултету у Крагујевцу)

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања:

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Департман за правне науке планирана следећа истраживања:

1. Приступ правди на подручју Рашког управног округа: могућности и изазови
2. Насиље у породици
3. Пореска кривична дела у кривичном и пореском законодавству
4. Узрока кризе савременог међународног права и међународноправних установа и институција, те могући смерови превазилажења исте; Правци даљег развоја међународног права и његовог прилагођавања променама које су се десиле и које се догађају у међународној заједници
5. Узроци повећања броја развода брака, са аспекта права детета на контакт са родитељом и сродницима са којима не живи у заједници живота
6. Злоупотреба уставом загарантованог права на заштиту свог физичког и психичког здравља, рад који ће бити објављен у Зборнику радова са научног скупа на Палама у 2025. године, под називом "Право између заштите и злоупотребе", који је одржан 26. октобра 2024. године; Накнаде штете из области екологије или повреде неког од Уставом загарантованог права

Детаљи о планираном истраживању

1. *Опис истраживања*

Предмет планираног истраживања „Приступ правди на подручју Рашког управног округа: могућности и изазови“ јесте *de iure* и *de facto* стање у остваривању права на приступ правди грађана са подручја Рашког управног округа, на чијем подручју живи скоро 300.000 људи. Приступ правди је инхерентан аспект владавине права и основни постулат сваког демократског друштва. Право на приступ правди, које укључује право на приступ суду и другим надлежним органима и телима, један је од услова за ефективно уживање и заштиту грађанских, политичких, економских, социјалних и других права и израз је недељивости, међузависности и међусобне повезаности људских права. Право на приступ суду је један од основних елемената права на правично (фер) суђење – посебног људског права заснованог на идејама фундаменталне правде. Савремени концепт приступа правди заснован на људским правима и недискриминацији, што подразумева да свако под једнаким условима може да оствари право на делотворну и ефикасну правну заштиту. Могућност приступа правди зависи од многих фактора, али је од примарне важности постојање делотворног система правне помоћи, који обезбеђује пружање правне помоћи, бесплатно или по смањеним трошковима, свима којима је таква помоћ потребна, а који нису у стању да је плате. У том смислу систем правне помоћи јавља се као „тачка“ повезивања грађана са правосудним системом, који им на тај начин постаје приступачан, а сами грађани су у могућности да доносе информисане одлуке и користе правне механизме за заштиту и остваривање својих права.

Истраживање ће имати неколико сегмената: (i) Декс истраживање – преглед законских прописа о бесплатној правој помоћи и условима под којима се она пружа, локалних одлука о оснивању служби бесплатне правне помоћи у градовима и општинама Рашког управног округа; преглед релевантне литературе; (ii) Прикупљање и анализа података о институционалним капацитетима и пракси служби бесплатне правне помоћи у јединицама локалне самоуправе са подручја Рашког управног округа; (iii) Прикупљање и анализа података о броју тражилаца и корисника бесплатне правне помоћи, врсти предмета у којима је бесплатна правна помоћ тражена, одбијена и одобрена и структури и броју пружалаца бесплатне правне помоћи и правне подршке на које су корисници упућени (период 2023-2024); (iv) Квалитативно истраживање путем фокус група са адвокатима као примарним пружаоцима бесплатне правне помоћи (по једна фокус група у сваком граду, односно општини са подручја Рашког управног округа) у циљу стицања увида у њихова искуства у пружању бесплатне правне помоћи и сарадње са службама бесплатне правне помоћи по чијем упуту пружају бесплатну правну помоћ односно; (v) Квалитативно истраживање путем фокус група са судијама Вишег суда у Новом пазару и основних судова са подручја овог суда (укупно 10), у циљу стицања увида у квалитет рада адвоката који као пружаоци бесплатне правне помоћи заступају странке пред судом; (vi) Квалитативно истраживање путем полуструктурираних интервјуа са корисницима бесплатне правне помоћи у градовима и општинама са подручја Рашког управног округа, посебно са корисницима из маргинализованих и социјално искључених друштвених група (укупно 20), у циљу стицања увида у њихова искуства у вези остваривања права на бесплатну правну помоћ. За спровођење истраживања биће израђени истраживачки инструменти: а) упитник са прикупљање података о институционалним капацитетима локалних служби за бесплатну правну помоћ, б) упитник за прикупљање података о тражиоцима, корисницима и пружаоцима бесплатне правне помоћи и врсти предмета у којима је бесплатна правна помоћ тражена, одбијена и пружена, в) протокол за фокус групе и г) протокол за индивидуални полуструктурирани интервју са корисницима бесплатне правне помоћи. Планирано истраживање усмерено је на откривање капацитета и праксе коланих служби бесплатне правне помоћи са подручја Рашког управног округа и баријера са којима се грађани суочавају у судском остваривању и заштити својих права.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће Проф. др Невена Петрушић, доц. др Андријана Максимовић и доц. др Милан Костић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити спроведено на подручју Рашког управног округа.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања је стицање увида капацитете и праксу служби бесплатне правне помоћи у градовима и општинама са подручја Рашког управног округа, мапирање изазова у њиховом функционисању и препознавање кључних баријера са којима се грађани сусрећу у остваривању права на бесплатну правну помоћ. На основу резултата истраживања биће формулисане препоруке за унапређење

рада локалних служби бесплатне правне помоћи, које ће бити предмет разматрања на округлим столовима у сваком граду, односно општини са подручја Рашког управног округа. У оквиру планираног истраживања, очекује се израда једне две монографије М42, 5 радова из категорије М51, 5 радова из категорије М52 и 5 радова из категорије М53.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Планира се припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова. У реализацији пројекта биће успостављена сарадња са Адвокатском комором Чачка, која делује на територији свих општина које припадају подручју надлежности виших судова у Краљеву и Новом Пазару.

2. *Опис истраживања*

Насиље у породици постоји од давнина, иако се о њему углавном ћутало и прикривало га, јер је било срамота о томе јавно говорити, а тражити помоћ и заштиту једноставно се нико није ни усудио. С обзиром да насиље у породици није везано за одређене типове породице, оно подједнако погађа породице различитих друштвених слојева, различитог пола, вере, година као и породица различитог степена образовања, што ће бити фокус истраживања. Међутим, у неким случајевима, долази до насиља и унутар једне породице управо због наведених разлика које могу бити камен спотицања и повод насиљу, што ће бити део анализе и истраживања. Тек у последње време, насиље у породици постепено престаје бити табу тема и поприма интерес јавности. На националном нивоу, заштита од насиља у породици прописана је одредбама прекршајног права, али и инкриминисањем насиља у породици као кривичног дела у Кривичном закону Републике Србије. Анализа се односи и на примену Закона о спречавању насиља у породици као *lex specialis*-а у кривичним поступцима за кривична дела насиља у породици (члан 194. Кривичног законика). Истраживање ће обухватити и анализу учињених кривичних дела насиља у породици, на темељу којег ћемо добити одговоре на питања ко су најчешћи насилници (учиниоци кривичних дела) у породици, као и који су најчешћи односи учиниоца насиља и жртве насиља у породици. Планирано истраживање треба да обухвати и одговоре на питања до којих граница по људски живот и тело могу досећи последице насиља између блиских лица и жртава насиља.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Ванда Божић

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Република Србија.

3. *Опис истраживања*

Фокус истраживања и анализе су пореска кривична дела у кривичном и пореском законодавству. Процес опорезивања прате различити облици понашања пореских обвезника, који се предузимају са циљем смањења пореза или потпуног избегавања његова плаћања. Сузбијање пореског криминалитета у надлежности је пореских и инспекцијских органа пред којима је врло тешка задаћа у откривању ових кривичних дела која се одликују високом стопом тамне бројке. У пореском криминалитету водеће место заузима пореска утаја која се сматра *de iure* и *de facto* најједноставнијим и најучесталијим обликом пореског кривичног дела, али и најтежим обликом противправних понашања пореских обвезника. Утајом пореза се привидно смањује приход и пореска обавеза, док је фалсификовање пословне документације главни *modus operandi*. Иако је *de facto* реч о превари, ради се о кривичном делу *sui generis* смештеном у групу кривичних дела против привреде. Уз наведено кривично дело предмет истраживања и анализе су и друга кривична дела прописана Кривичним законом Републике Србије, као и кривична дела прописана Законом о пореском поступку и пореској администрацији (*lex specialis*) као бланкетним прописом. Дакле, анализа и истраживање целокупног пореског криминалитета обухвата следећа кривична дела: Пореску утају, Неуплаћивање пореза по одбитку, Пореску превару у вези са порезом на додату вредност, Угрожавање наплате пореза и пореске контроле, Недозвољен промет опреме за фискализацију, Недозвољен промет рачуноводствених и других софтвера, Недозвољен промет акцизних производа и Недозвољено складиштење робе.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Ванда Божић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Република Србија. Истраживање ће бити спроведено уз помоћ више метода, како би се предмет сагледао са више аспеката и проблему приступило на мултидисциплинаран начин. Биће кориштене дедуктивне, правно догматске и статистичке методе анализе. Дедуктивна метода полази од финансијских ставова, док правна догматика укључује разматрање теме са кривично материјалног и кривично процесног аспекта. Статистичка метода обухвата стање и анализу пореског криминалитета, као и њихову анализу пред судовима Републике Србије.

4. *Опис истраживања*

Како је један од узрока кризе општег међународноправног поретка, у доктрини већ уочени, све већи цивилизацијски јаз али и конфликт, као и све већа западна идеолошка обојеност међународног права на коју указују многи писци који феномен међународног права посматрају са „Истока“, том проблему ће у истраживању бити посвећена и адекватна пажња. У том смислу, део фокуса научноистраживачког рада биће и осврт на вишемиленијумску цивилизацијску и културну трансмисију и прожимање, без којих не бисмо имали минимум глобалног консензуса о садржини правила општег међународног права, као и вредности које се њиме штите.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Сенад Ганић

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Идеја је показати да су тезе о немогућности интерцивилизацијског дијалога и глобалног договора око заједничких вредности нетачне, и из угла историјске, али и из угла савремене перцепције, те да опстанак међународног права и међународне заједнице у целини, није могућ уколико се прихвати било који други приступ. Одустајање од међународног права, а то је појава којој сведочимо на различите начине и која се нарочито манифестује у односу великих сила према његовим правилима и институцијама, значио би један скок у мрак са последицама које не можемо на адекватан начин ни сагледати.

5. *Опис истраживања*

У домаћој литератури породичног права није било обимнијих радова (монографија, зборника) и ово право није студиозније проучавано. Посматра се настанак и постојање права на поштовање породичног живота детета у односу на мајку и оца, као и на (ван)брачни статус родитеља детета. Посебно се разматра утицај и однос ЕСЉП према биолошком и социјалном критеријуму за стицање статуса родитеља у праву. У том смислу, део фокуса овог научно-истраживачког рада биће и осврт на позитиван или негативан утицај „не“мешања или ограничавања родитељског права у односу на права детета. Један део истраживања биће и посвећен сурогат материнству, у нашем и упоредном праву.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистент Минела Ђерлек.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Република Србија.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Држава има легитимно право мешања у родитељске односе само онда када нису у складу са најбољим интересом детета. Идеја је истражити да ли толика слобода штети.

6. *Опис истраживања*

Планирана истраживања имају одговарајући значај у односу на критичко сагледавање садржаја и облика примене одређених средстава и метода у досадашњој савременој и будућој пракси у погледу уставног права и политичких институција, еколошког права и остваривања и заштите људских права и слобода. Истраживања којима ће се доц. др Борислав Галић бавити у наредном петогодишњем плану су веома комплексна и мултидисциплинарна, међу којима су првенствено: Уставно право, Еколошко право, Политички систем и област људских права. Такође, циљ наведених научних истраживања, јесте да укаже на значај поделе власти, како на домаћем, тако и на међународном нивоу, као и на могуће негативне друштвене појаве на уставни поредак Републике Србије уколико ово начело није успешно спроведено.

Зато ће доц. др Борислав Галић у својим наредним истраживањима, посебну пажњу усмерити на основне појавне облике непоштовања, неостваривања и неадекватне примене овог начела, као и на могуће начине за његово успешно спровођење, како у свету, тако и у нашој земљи. Поред тога, Универзитет у Новом Пазару би додатно подигао репутацију, уколико би био издавач наставницима са свог универзитета и из таквих издања наведене предмете изучавали студенти нашег универзитета, што би им знатно олакшало изучавање ове материје. Ту мислимо, пре свега, на нови корпус људских права – еколошка права, која су, данас, веома угрожена, а Европска унија и читава међународна заједница су, тек последњих деценија, схватиле значај и њихову угроженост на глобалном нивоу, тако да се улажу огромна средства за очување животне средине, како не би био угрожен опстанак човечанства у блиској будућности. Малобројни су универзитети који су у уџбенике унели последње уставне измене које се тичу области правосуђа, тако да би ове значајне уставне промене на тај начин обухватили и комплетирали изучавање уставног права и са овог аспекта.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Борислав Галић

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Београд, Крагујевац, Нови Пазар, Бања Лука, Копаоник, Брчко Дистрикт, Ваљево

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Планирана истраживања имају одговарајући значај у односу на критичко сагледавање садржаја и облика примене одређених средстава и метода у досадашњој савременој и будућој пракси у доношењу и промени устава. Даље, значај и допринос ових истраживања се испољава и у сагледавању и анализи резултата емпиријског истраживања, која ће указати на практичне аспекте проблематике доношења и ревизије устава, који су данас познати и развијени у уставним порецима других земаља. Неопходно је сагледати добре и лоше стране доношења и промене устава уопште, пратити упоредну уставну праксу, као и ставове теоретичара и практичара о примени начела поделе власти, ради сагледавања типичних решења разних правних система.

6.2.3. Научноистраживачка јединица – ДЕПАРТМАН ЗА ФИЛОЗОФСKE НАУКЕ И УМЕТНОСТ

Научна грана

Педагошке науке; Психолошке науке; Филозофија

Истраживачи

- Др Далиборка Поповић, ванредни професор, УНО Педагогија
- Др Милена Белић, доцент, УНО Општа психологија
- Др Анида Врцић Амар, доцент, УНО Клиничка психологија
- Др Игор Грбић, доцент, УНО Клиничка психологија
- Др Теодора Сафије, доцент, УНО Клиничка психологија
- Др Наташа Лазовић, доцент, УНО Развојно-педагошка психологија
- Др Александар Стевановић, доцент, УНО Филозофија
- Хана Сејфовић, асистент, НО Психологија
- Денис Демировић, асистент, НО Психологија
- Ацлан Куртановић, асистент, НО Психологија
- Ена Бишевац, сарадник у настави, УНО Дидактичко-методичка
- Милица Контић, сарадник у настави, НО Психологија
- Далила Прелевић, сарадник у настави, УНО Педагогија

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

/

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања:

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Департман за филозофске науке и уметност планирана следећа истраживања:

1. Испитивање интеркултуралне осетљивости и израда модела унапређивања интеркултуралних компетенција студената и наставника
2. Ефективност интервенција базираних на пуној свесности у унапређивању добробити адолесцената и одељенске кохезије
3. Веза етничког идентитета и субјективног благостања код бошњачке националне мањине у Србији
4. Разумевање појма инклузије с освртом на различиту примењивост појма инклузије у друштву, али и из угла развојно-педагошког процеса (инклузија у наставном процесу и кроз педагошки рад)
5. Мајчинско сагоревање
6. Испитивање дидактичких особености и модела примене индивидуализоване наставе и инклузије као интегралног дела те наставе у основним и средњим школама
7. Утицај контекста на социоемоционалне исходе у школи мањинских етничких група у Србији
8. Анализа текстуалних садржаја у циљу детекције емоционалних стања, сентимената, и понашајних образаца и стратегија

Детаљи о планираном истраживању

1. Опис истраживања

Циљ истраживања ће бити усмерен на идентификацију фактора који иду у сусрет развијању интеркултуралне осетљивости, са освртом на њен допринос за појединце и заједницу. Подаци добијени помоћу Скале интеркултуралне осетљивости ће бити обрађени, а дисеминација резултата вршена кроз различите медије, посебно научне часописе и конференције. Поред тога, резултати ће бити у функцији иновирања силабуса предмета из ДХ поља (Педагогија, Психологија, Филозофија, Српски језик и књижевност), садржајима који развијају интеркултуралну осетљивост студената.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Далиборка Поповић, доц. др Милена Белић и доц. др Александар Стевановић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Испитивање ће се вршити на ДУНП и универзитетима у европском простору. Примењиваће се метода теоријске анализе и дескриптивна метода.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Претпоставља се да ће резултати истраживања показати статистички значајне резултате у односу на неке социодемографске варијабле, те ће они бити веома корисни у процесу израде силабуса који ће имати директну рефлексију на студенте, односно развијање њихове интеркултуралне компетентности. Резултати ће бити објављени кроз три рада у часописима категорије М20 и презентовани на две међународне конференције.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Планирано је аплицирање по позиву Темпус канцеларије, К2 пројекти сарадње и партнерства у високом образовању. Сарадња је планирана са Педагошким факултетима у Сомбору, Fakultetom za Odgojne znanosti "J.J. Štrosmajer" Осијек, Хрватска, Charles University, Faculty of Humanities Prague, Чешка, CEREZ Центар за едукацију Рома и етничких заједница и Univerzitet Gabriele d'Anunzio (Пескара, Италија).

2. Опис истраживања

Ефективност интервенција базираних на пуној свесности у унапређивању добробити адолесцената и одељенске кохезије

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистент Хана Сејфовић, као део њене докторске дисертације.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Пошто је у питању испитивање ефективности програма намењеног адолесцентима, истраживање ће бити спроведено у три средње школе у Новом Пазару (Средња медицинска школа, „Два Хероја“, Гимназија и

Срења Техничка школа). Ради се о квазиексперименталном нацрту, са контролном групом и биће коришћене и квантитативне (анкете) и квалитативне методе (интервјуи).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће асистент Хана Сејфовић овим истраживањем стећи звање доктора наука и објавити барем 3 публикације М23 категорије.

3. *Опис истраживања*

Веза етничког идентитета и субјективног благостања код бошњачке националне мањине у Србији.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

Ово истраживање реализоваће асистент Ацлан Куртановић, у оквиру своје докторске дисертације.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

У овом истраживању учествоваће укупно 400 испитаника, Бошњака, из Србије. 200 испитаника биће из градова у којима су Бошњаци већина (Нови Пазар, Тутин, Сјеница исл.), а 200 испитаника биће из градова у којима су Бошњаци мањина (Нова Варош, Пријеполје и сл.), а онда ће се проверавати постоји ли разлика у субјективном благостању, односно како утиче на субјективно благостање, те да ли испитаник живи у окружењу у којем је његова етничка група већина, или живи у окружењу у којем је његова етничка група мањина.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Из докторске дисертације асистент Ацлан Куртановић објавиће бар три публикације М23 категорије. Асистент Ацлан Куртановић одавно је и члан међународног пројекта COST, те се очекује да ће у наредне четири године реализовати још истраживања, везаних за психологију помирења.

4. *Опис истраживања*

Разумевање појма инклузије с освртом на различиту примењивост појма инклузије у друштву, али и из угла развојно-педагошког процеса (инклузија у наставном процесу и кроз педагошки рад).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистент Денис Демировић са студијског програма Психологија у односу на област интересовања (развојно-педагошка психологија) на докторским студијама.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће обухватити различите варијабле и испитанике различитих узраста, сходно развоју теме и интересовања за појам инклузивног образовања, а кроз упитнике ће се тицати и тумачења важности теме у друштву.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Кроз научноистраживачки рад и динамику докторских студија планирано је објављивање минимум три научна рада категорије М23 уз дефинисање нацрта докторске дисертације у назначеном периоду, закључно са 2030. годином.

5. *Опис истраживања*

Истраживање обухвата следеће: (i) Валидација Скале мајчинског сагоревања; (ii) Психопатолошка стања и сагоревање мајке; (iii) Презаштићеност детета и мајчинско сагоревање; (iv) Испитивање релација контекстуалних варијабли на мајчинско сагоревање. Концепт сагоревања подржан је трансакционим моделом где је процес изгарања најчешће последица повезаности перципираног стреса, емоционалне исцрпљености што води лошем избору стратегија. Континуирани стрес повезан са свакодневном бригом о детету код мајки са ниским личним постигнућем и емоционалном исцрпљеношћу може проузроковати сагоревање. Мајке су у већем ризику од сагоревања у односу на очеве јер су укљученије и посвећеније улози мајке. Сагоревање мајке је психолошко, емоционално и физиолошко стање које настаје као резултат акумулације различитих стресора које карактеришу умерена, али хронична и понављајућа стања преморености. Разлози који се најчешће наводе као узроци повећане вулнерабилности односе се на психосоматске тегобе (урођене или стечене болести новорођенчета) или значајни акутни или хронични стресори родитељства као што је на пример, тежак темперамент детета. Мајке деце која су преживела рак

мозга, родитељи деце са церебралном парализом као и мајке деце са дијабетесом типа 1 пријављују родитељско/мајчинско сагоревање. Посебно се апострофира културолошки оквир мајчинства, јер западна култура представља мајчинство као испуњавајућу улогу жене које ниједно друго искуство не може надоместити. На жене се, стога, гледа као на особе које могу без напора да се укључе у задатак емоционалног давања те ће се вероватно осећати неадекватно и кривима када не могу да испуне овај идеал или када њихова деца имају проблемске ситуације. С друге стране мајчинство је један од кључних аспеката женског идентитета на индивидуалном и социјалном нивоу односно критеријум друштвене дефиниције праве жене. Уједно је и кључни критеријум полне поделе рада јер управо женина улога мајке снажно утиче на живот жене, идеологију о женама и на репродукцију полне неједнакости. Овим истраживањем желимо утврдити значај и природу везе између мајчинског сагоревања и одабраних индикатора менталног здравља (нивоа депресивности, ниво стреса, нивоа анксиозности, склоности презаштићавања детета). Додатно желимо проверити како социодемографски фактори могу утицати на склоност ка сагоревању у мајчинској улози обзиром на паритет и бригу о детету са посебним потребама. Посебан циљ истраживања јесте потреба да валидирамо Скалу мајчинског сагоревања. За потребе валидације скале добили смо одобрење од аутора путем емајл комуникације.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Наташа Лазовић, доцент на Државном универзитету у Новом Пазару и Никола Гољовић, студент докторских студија на студијском програму Психологија Филозофског факултета у Нишу.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Департаман за Филозофске науке и уметност, Студијски програм Психологија.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекујемо да ће метријске карактеристике Скале за мајчинско сагоревање бити задовољавајуће те да ће инструмент бити валидиран и адаптиран на српском језику. Након валидације скале и прилагођавања за употребу, очекујемо обајваљивање резултата у неком од реномираних часописа. Очекујемо да ће резултати истраживања везана за психопатолошка стања мајчинског сагоревања значајно допринети разумевању етиологије, симптоматизације мајчинског сагоревања те помоћи у опису дијагностиковања психопатолошких феномена у односу на валидирану психопатологију.

Начин финансирања истраживања

Сва истраживања ће бити самостално финансирана.

6. *Опис истраживања*

Циљ овог истраживања је да се испитају ставови наставника о примени индивидуализоване наставе и инклузије, као и да се анализирају дидактичке особености и модели примене ових облика наставе у основним и средњим школама на територији Новог Пазара. Подаци ће бити прикупљени путем упитника и скала процене, након чега ће бити обрађени и анализирани. Резултати истраживања биће дистрибуирани кроз докторску дисертацију и представљени наставничким тимовима у школама у којима су подаци прикупљени, с циљем унапређења примене индивидуализоване наставе и инклузије као иновативних модела у образовању.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће сарадник у настави Ена Бишевац.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Нови Пазар, Метода теоријске анализе, дескриптивна метода.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Претпоставља се да ће резултати истраживања допринети ефикаснијој примени индивидуализоване наставе и инклузије у основним и средњим школама, као и помоћи у превазилажењу изазова са којима се наставници сусрећу приликом имплементације ових облика наставе у Новом Пазару. Такође, излагање

резултата могло би допринети бољем разумевању наставника о значају ових образовних модела, те подстаћи њихово професионално усавршавање у области индивидуализоване наставе и инклузије.

7. *Опис истраживања*

Интересовање за зачетак, развој и формирање етничког идентитета посебно је интензивно у домену развојних и социјалних теорија. Систематизација развојних процеса, узрасни обреди, а тиме и узрасни симболизам културе у којој дете одраста је процес легитимисања узрасних промена и процеса, док супкултура као последица конкретних узајамних односа између узрасних слојева и друштва може помоћи у разумевању и изградњи етничког идентитета. Процес формирања етничког идентитета може имати значајан утицај на социоемоционалне исходе ученика, укључујући самоперцепцију, способност емоционалне регулације, отпорност на стрес, развој емпатије и квалитет социјалних односа. Школа као део супкултуре и значајан социјални агенс, несумњиво доприноси изградњи социјалног идентитета појединца, а само присуство различитих етничких група у оквиру заједнице, усложњава и обогаћује процес самоизградње ученика и њиховог етничког идентитета. Етнички идентитет конституише кључну детерминанту благостања ученика, посредујући у процесима изградње самопоштовања, емоционалне стабилности и социјалне интеграције унутар образовног и ширег друштвеног контекста. Као мултидимензионални конструкт, он обухвата осећај припадности, позитивну процену властите етничке групе и ангажованост у културним праксама, што може допринети психолошкој отпорности и школском успеху. Истовремено, процес формирања етничког идентитета може бити праћен изазовима, посебно у мултиетничким срединама, где друштвене перцепције и искуства дискриминације могу имати значајан утицај на благостање ученика. За илустрацију развоја етничког идентитета користићемо Кросов модел за мањинске групе као један од репререзентативних модела из литературе. Наиме, према овом моделу у првој фази припадници мањинске скупине свој етнички идентитет граде у складу са сликом коју им породица и друштво понуди. Током друге фазе, тзв. фазе сусрета, млади су подложни мењању интерпретације властитог идентитета, док уласком у трећу фазу урањања-израњања, за младе је карактеристично оштро отуђење од већинске групе и повратак својој етничкој групи. У фази интернализације млади схватају важност своје етничке групе чиме се повећава њихово самопоуздање да би у последњој фази обавезивања млади преузели обавезу да преносе позитивна осећања у вези са властитом етничком групом.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Анида Врцић Амар.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Депарتمان за Филозофске науке и уметност, Студијски програм Психологија. У оквиру овог истраживања планирана је употреба програма MAXQODE за који је обезбеђена лиценца средствима пројекта НИДЕА. Путем овог програма могуће је урадити квалитативну анализу интервјуа.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да се путем методе наративизације спознају дубински интрапсихолошки процеси који моделирају етничке идентитете и њихов социоемоционални исказ. Резултати овог истраживања ће се путем анализе интервјуа посебно осврнути на испитивање модела социјалне меморије код младих из мањинске групе. Анализом контекста и проширењем увида у процес стварања етничких идентитета очекују се значајни резултати који могу помоћи развоју и школских курикулума у регији али и на нивоу државе. Резултати истраживања биће приказани у адекватним часописима из области психологије/социологије у категоријама M23, M22 или Q3/Q2.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Етничка социјализација мањинских група је наставак истраживања у оквиру пројекта НИДЕА (Пројекат НИДЕА је финансиран од стране Фонда за науку Републике Србије (#1518) у периоду март 2023 – март 2025).

8. *Опис истраживања*

Ово истраживање ће се фокусирати на анализу текстуалних садржаја добијених кроз кратке, структуриране интервјуе. Основни циљ је да се кроз анализу емоција и дискурса утврди на који начин емоционални

тонови координишу бихевијарни сет у понашању. За потребе овог истраживања користиће се комбинација психолошких модела који обухватају различите аспекте емоционалне и когнитивне структуре личности, као и велики језички модели (LLMs) за анализу текстуалних података. LLM-ови омогућавају детаљну семантичку и емоционалну обраду текста, што пружа дубљи увид у личност појединца.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Улфета Маровац и доц. др Анида Врцић Амар.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати на Државном универзитету у Новом Пазару у оквиру Департмана за техничко-технолошке науке и Департмана за филозофске науке и уметност. Користиће се и расположиви ресурси Платоформе за вештачку интелигенцију у државном дата центру у Крагујевцу.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да резултати овог истраживања допринесу развоју алата за подршку у психодијагностици и психотерапији, омогућавајући анализу емоционалних тонова и бихевијарних образаца. Комбинација великих језичких и психолошких модела пружиће дубљи увид у емоционална стања појединца и његов однос према окружењу. Ови алати могу значајно унапредити психотерапијске процесе, омогућавајући персонализовану приступ и прецизнију дијагностику. Очекује се објављивање најмање 2 рада категорије М30 и један рад категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Тренутно не постоје додатни начини финансирања али се током истраживања могу створити услови за апликацију за пројекте.

6.2.4. Научноистраживачка јединица – ДЕПАРТМАН ЗА БИОМЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Научна грана

Физичко васпитање и спорт

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру научноистраживачке јединице Департман за биомедицинске науке, у оквиру друштвених наука, учествоваће следећи истраживачи:

- Др Бенин Мурић, ванредни професор, УНО Индивидуални спортови
- Др Изет Кахровић, доцент, УНО Индивидуални спортови
- Др Рифат Мујановић, доцент, УНО Индивидуални спортови
- Др Владан Милић, ванредни професор, УНО Колективни спортови
- Др Адем Прелевић, доцент, УНО Колективни спортови
- Др Оливер Раденковић, доцент, УНО Примењена кинезиологија
- Др Омер Шпиртовић, ванредни професор, УНО Примењена кинезиологија
- Др Адмира Коничанин, доцент, УНО Примењена кинезиологија
- Раид Мекић, асистент, НО Физичко васпитање и спорт
- Илма Чапрић, асистент, НО Физичко васпитање и спорт

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Ванредни професор Бенин Мурић био је два пута члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације.

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Департман за биомедицинске науке, у оквиру друштвених наука, планирана су следећа истраживања:

1. Ефекат специфичних тренинга из различитих спортских грана на телесну композицију, моторичке способности и постурални статус код различитих узраста и оба пола

Детаљи о планираном истраживању

1. *Опис истраживања*

Истраживање ће бити усмерено на ефекте специфичних тренинга из различитих спортских грана на телесну композицију, моторичке способности и постурални статус код различитих узраста и оба пола. Акцент ће бити на постуралном статусу и процени његовог побољшања кроз експерименталне третмане. Планирана истраживања представљају систематски и мултидисциплинарни приступ процени и унапређењу постуралног статуса, моторичких способности и телесне композиције код деце и одраслих. Тренутно стање у овој области указује на повећану учесталост неправилног постуралног статуса и гојазности код деце, што се може довести у везу са седентарним начином живота, недовољном физичком активношћу и неправилном исхраном. Поремећаји као што су кифоза, лордоза и сколиоза често су присутни код младих узраста, а у многим случајевима остају неоткривени и нелечени, што може довести до хроничних проблема у зрелом добу. Истовремено, поремећена телесна композиција, посебно гојазност, представља значајан фактор ризика за развој метаболичких обољења као што су дијабетес типа 2, хипертензија и кардиоваскуларна обољења. Планирана истраживања са употребом савремене технологије, попут „Spinal Mouse“ за процену постуралног статуса и „InBody 770“ за анализу телесне композиције, омогућиће прецизну дијагностику и праћење ефеката интервенција. Посебан акценат биће на развоју спортских програма који ће бити прилагођени индивидуалним потребама учесника, чиме ће се подстицати здрав начин живота и редовна физичка активност. Мерења моторичких способности, укључујући снагу, брзину, координацију, флексибилност и равнотежу, обезбедиће јасну слику о физичкој спремности испитаника и омогућити развој протокола за њихово унапређење. Спровођење ових програма посебно је важно у светлу превенције поремећаја постуралног статуса и метаболичких обољења код деце. Унапређење постуралног статуса и телесне композиције, као и развој моторичких способности, кључни су за дугорочно здравље и квалитет живота младих популација. Међутим, изазов остаје у обезбеђивању адекватне едукације, подизању свести и доступности оваквих програма широј заједници. Реализација ових истраживања у наредном периоду може значајно допринети успостављању научно заснованих пракси у превенцији и лечењу поремећаја повезаних са начином живота.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Бенин Мурић, доц. др Изет Кахровић, доц. др Оливер Раденковић, доц. др Адмира Коничанин, доц. др Омер Шпиртовић, доц. др Рифат Мујановић, доц. др Владан Милић, доц. др Адем Прељевић, као и асистенти Илма Чапрић и Раид Мекић,

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Тестирања ће се обављати у физкултурној сали Државног универзитета у Новом Пазару. У истраживању ће се користити следеће методе и опрема: (i) Процена постуралног статуса код деце предшколског и млађег школског узраста помоћу уређаја Spinal Mouse; (ii) Мерење телесне композиције уз помоћ уређаја InBody 770; (iii) Процена моторичких способности као што су снага, брзина, координација, флексибилност, равнотежа, прецизност и издржљивост помоћу уређаја Optojump, Microgate и Physical Ability Test 02 (PAT 02). Истраживање ће се усмерити на ефекте спортских тренинга на телесну композицију, моторичке способности и постурални статус код различитих узраста и оба пола.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултати истраживања укључују: (i) Побољшање постуралног статуса – Очекује се значајно побољшање постуралног статуса код деце предшколског и млађег школског узраста кроз примењене експерименталне тренинг програме. Резултати ће показати ефективност различитих спортских дисциплина у исправљању проблема као што су кифоза, лордоза и сколиоза.; (ii) Промене у телесној композицији – очекује се да ће спортски тренинзи довести до повећања мишићне масе и смањења телесне масти, као и побољшања укупне телесне композиције. Посебан фокус биће на разликама између активних и неактивних учесника, као и ефектима различитих спортских програма; (iii) Побољшање моторичких способности – Очекује се значајно побољшање у моторичким способностима као што су снага, брзина, координација, флексибилност, равнотежа, прецизност и издржљивост код учесника који ће проћи кроз специфичне спортске тренинг програме; (iv) Развој специфицираних спортских протокола – развијање нових протокола за тренинг који су усмерени на унапређење физичких способности и здравља, као и развој специфичних спортских програма који ће бити доступни широј популацији. Публикације у наредном петогодишњем периоду: (i) Радови у научним часописима – очекује се објављивање више радова у реномираним међународним и националним научним часописима; (ii) Презентације на научним конференцијама – истраживачи ће активно учествовати на научним конференцијама, где ће представити резултате

истраживања и разменити искуства са стручњацима из различитих области; (iii) Развој књига и монографија – планирано је издавање монографија које ће обухватити дубљу анализу резултата истраживања и њихову примену у области физичког васпитања и спорта.

6.3. Хуманистичке науке

6.3.1. Научноистраживачка јединица – ДЕПАРТМАН ЗА ФИЛОЛОШКЕ НАУКЕ

Научна грана

Филолошке науке; Филологија и лингвистика; Језик и књижевност; Књижевност и компаратистика

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру научноистраживачке јединице Департман за филолошке науке учествоваће следећи истраживачи:

- Др Александра Попин, ванредни професор, УНО Српска књижевност и јужнословенске књижевности
- Др Драгана Новаков, ванредни професор, УНО Српски језик и лингвистика и Историја српског језика
- Др Адмир Горчевић, доцент, УНО Енглески језик и лингвистика
- Др Лидија Орчић, доцент, УНО Енглески језик и лингвистика
- Др Јелена Грубор Хинић, доцент, УНО Енглески језик и лингвистика
- Др Марија Гемалевић, доцент, УНО Српска и јужнословенске књижевности
- Др Азра Мушовић, доцент, УНО Англо-америчка књижевност
- Др Сабина Зејнелагић, доцент, УНО Енглески језик и лингвистика
- Др Виолета Јањатовић, доцент, УНО Англо-америчка књижевност
- Др Марко Јанићијевић, доцент, УНО Лингвистика
- Др Снежана Пасер Илић, доцент, УНО Српска књижевност и јужнословенске књижевности
- Др Сеад Шемсовић, доцент, УНО Српска књижевност и јужнословенске књижевности
- Др Аднан Бјелак, доцент, УНО Лингвистика
- Др Елма Халиловић, доцент, УНО Српска и јужнословенске књижевности
- Јасмин Халитовић, асистент, УНО Филолошке науке
- Милица Кочовић Пајевић, наставник страног језика, УНО Енглески језик и лингвистика
- Семина Ђукић Пљојовић, сарадник у настави, УНО Филолошке науке
- Армин Гицић, сарадник у настави, УНО Филолошке науке

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Др Александра Вранеш је била ментор и члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације за четири кандидата у периоду од 2020. до 2024. Током своје каријере била је ментор укупно 28 докторских дисертација. Институција у којој су тезе пријављене и одбрањене: Филолошки факултет Универзитета у Београду.

Доц. др Јелена Грубор Хинић је ментор докторске дисертације кандидату Милице Кочовић Пајевић на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, са темом Евалуација универзитетских уџбеника за енглески као језик струке непосредних корисника у образовном процесу, која је у завршној фази израде (трећа година студија).

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Департман за филолошке науке планирана следећа истраживања:

1. Multiculturalism in the Literature-Language Expression of the South-Western Serbia (MULLESS)
2. Истраживање језика Ћамила Сијарића у сегментима у којима није истражен
3. Истраживање језика Енеса Халиловића
4. Санџачки фразеолошки рјечник Абдулаха Мушовића

5. Истраживање језика Мухамеда Абдагића
6. Рад на развоју литературе за функционалну писменост
7. Српска књиженост друге половине XX и прве две деценије XXI века: слика рата у делима за децу и омладину у XX и XXI веку
8. Српска књиженост друге половине XX века: Карневализација смрти у поезији Бранка Ћопића
9. Српска књиженост друге половине XX века: О причи и причању у збирци С1 прича Исмета Реброње
10. Критичка анализа метафора у политичком и медијском дискурсу
11. Еуфемизми у српском информативном програму – носилац истраживања: доц. др Марко Јанићијевић
12. Утицај енглеског и других језика на правни српски језик
13. Еуфемизми и дисфемизми у паролама и транспарентима студентских протеста у Србији (крај 2024–2025. година): лингвистичка анализа јавног дискурса
14. Испитивање концепта жене у друштву у књижевном и некњижевном дискурсу Србије и Словеније у оквиру предлога билатералног пројекта чији се исход очекује (Програм билатералне сарадње Министарства науке, технолошког развоја и иновација)
15. Истраживање наративне позадине појмовних метафора
16. Истраживање представе друштвених актера у јавном дискурсу
17. Елементи мита, фолклора и усмене књижевности у српској писаној књижевности 20. века
18. Балкан из пера српских и англо-америчких путописаца
19. Жена у компаративној српској и англо-америчкој књижевности
20. Испитивање концепта жене у друштву у књижевном и некњижевном дискурсу Србије и Словеније
21. Ћирилске српске рукописне књиге од XIII до XIX века
22. Дијалекатска истраживања на основу разговора са информаторима на простору зетско-сјеничког дијалекта (тутинско-новопазарско-сјеничког говора) Пештер и Голија
23. Ономастичка истраживања на простору Пештера и Голије
24. Фолклористичка истраживања српске и јужнословенских књижевности
25. Истраживања савремене српске књижевности за децу
26. Феминистичка тумачења српске књижевности
27. Књижевно стваралаштво Енеса Халиловића
28. Проширивање корпуса српске књижевности 20. века у жанровском и поетичком смислу, у односу на теме покренуте у докторској дисертацији Меланхолија у српској књижевности 20. века. Проучавање аутора који до сада нису били обухваћени анализама, али и ширење корпуса већ истраживаних аутора: Црњанског, Андрића, Диса, Пекића, Киша и др.
29. Повезивање књижевних тумачења са језичким у стилском, семантичком и синтаксичком домену
30. Опсежна анализа поезије Владислава Петковића Диса, започета у докторској дисертацији
31. Увођење књижевности за децу у корпус истраживања
32. Опстајање романтичарских премиса у модерном/савременом контексту времена и живљења
33. Културолошке спојнице и различитости англо-америчке књижевности у истраживању природе Другог
34. Готско као повезница традиционалног и модерног тумачења социолошког/психолошког фактора у формирању савременог идентитета
35. Критичка анализа језика и његових промена у модерном контексту
36. Утицај енглеског језика на друге језике
37. Мултикултуралност као идеја и стварање
38. Улога жена у процесу стварања и писања
39. Транскултуралност, као саставни део курикулума
40. Прагматичка значења двоструке негације у савременом енглеском језику
41. Морфолошка и синтаксичка негација у енглеском језику и међујезичке варијације
42. Слика Новог Пазара у туристичким водичима – језички аспект
43. Критичка анализа туристичког промотивног дискурса: измена локалног имица у преводима на енглески језик
44. Критичка анализа туристичког промотивног дискурса: анализа превода туристичког материјала са српског на енглески језик
45. Испитивање примене теорије адаптације у контексту англо-америчког романа и филма
46. Истраживање преплитања феминизма и постколонијалних студија у испитивању појма жене у канадској краткој причи
47. Истраживање утицаја империјализма у англо-америчкој књижевности кроз призму постколонијализма

48. Истраживање у оквиру докторске дисертације под називом ”Евалуација уџбеника за Енглески као језик струке непосредних корисника у образовном процесу”
49. Истраживање у области перцепције језичких вештина у уџбеницима за ЕЈС
50. Истраживање у области аутентичних материјала и њихових утицаја на исходе учења у уџбеницима за ЕЈС од стране наставника и студената
51. Испитивање могућности за иновације у области Енглеског као језика струке и насатвних материјала који се користе у оквиру ове области
52. Истраживање које се тиче могућности за објективну евалуацију уџбеника за ЕЈС на факултетима нефилолошког усмерења
53. Испитивање концепта жене у друштву у књижевном и некњижевном дискурсу Србије и Словеније (у оквиру предлога билатералног пројекта чији се исход очекује из Програма билатералне сарадње Министарства науке, технолошког развоја и иновација)
54. Аналитичка библиографија књижевно-језичких прилога и прилога о књижевности и језику у периодици Новог Пазара и југозападне Србије (пројекат пријављен у Едицији Библиографије Матице српске)

Детаљи о планираном истраживању

1. Опис истраживања

Пројекат MULLESS осмишљен је да ојача и оснажи друштвену компоненту југозападне Србије, односно књижевно-језички израз овог подручја. Чињеница да је ово подручје једно од најнеразвијенијих подручја Србије, а аутори чији је књижевнојезички израз био или је представљен, још увек није познат широј јавности, а посебно научној српској јавности. Наш тим је уложио време и труд да осмисли пројекат MULLESS, надајући се да ће допринети повезивању уметности књижевнојезичког изражавања ових простора са научном књижевнојезичком заједницом, где би откривени рукописи могли да буду платформа јединствености и напретка у овом сегменту. друштвеног и уметничког живота овог краја. Имајући у виду да је ово подручје мање развијено, а самим тим и да нема довољно друштвених ресурса за откривање, чување и информисање о књижевнојезичком наслеђу овог веома јединственог подручја, пројекат би имао следећу хипотезу: 1) Истражити јединствене старе рукописе и ауторе; 2) Представити рукописе широј јавности и научној јавности; 3) Повезати мултикултуралне рукописе различитог порекла; 4) Оснажити ауторке ове области; 5) Променити књижевнојезички амбијент овог подручја; 6) Израдити литературно-језичку мапу ових простора за даља истраживања

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће са Департмана за филолошке науке ДУНП: доц. др Сабина Зејнелагић, доц. др Аднан Бјелак, доц. др Елма Халиловић и доц. др Марија Пантовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место истраживања су све библиотеке, институције културе и образовања на простору југозападне Србије. Методе су аналитички, синтетички, историјски, компаративни и библиографски. Опрема: компјутери и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Подручје југозападне Србије је препознатљиво по карактеристикама мултикултуралности. Будући да је формат предложеног пројекта новина у овим сегментима друштвеног повезивања и интеракције више научних/академских и културних институција, циљеви пројекта би се могли сажети у следеће: (i) проучавање утицаја културног наслеђа југозападне Србије на модерну књижевност и уметност; (ii) проучавање преплитања сегмената српске средњовековне архитектуре и фрескосликарства у модерном прозном и песничком изразу; (iii) проучавање књижевног опуса савремених аутора, као модела синтезе више културних традиција и модела мултикултуралног уметничког јединства овог простора; (iv) библиографско истраживање аутора југозападне Србије и њиховог друштвеног утицаја; (v) оснаживање младих ауторки да стварају и буду креативне у погледу свог уметничког књижевно-језичког израза овог подручја. На крају пројекта требало би да буде објављен зборник научних радова и збирка књижевних радова ауторки са овог подручја.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Аплицира се за пројекат Идеје 2025. године.

2. *Опис истраживања*

Истраживање се примарно односи на испитивање стилске вредности употребе интерпункције у прозном стваралаштву Тамила Сијарића: у контексту прича и романа. Ова истраживања треба да допринесу увиду у наративни ток, тематске дубине, ритмичку структуру текста, емотивну и интелектуалну сложеност текста. Истраживања ће се реализовати на следећим раднама: а) квалитативна анализа – анализирати фреквенцију интерпункције и мапирати обрасце у употреби у различитим деловима текста (дијалог, наративни пасуси, интроспекције); б) квалитативна анализа – анализирати како се интерпункција користи за обликовање стила и тона (нпр. како запете утичу на паузе и ритам, како тачка утиче на контраст или крај мисли итд.); в) компаративна анализа – упоредити употребу интерпункције код Сијарића и других књижевника његовог времена и која је специфичност Сијарићеве употребе интерпункције у односу на друге ауторе.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Аднан Бјелак.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Корпус на ком ће се радити подразумева прозно стваралаштво Тамила Сијарића, где ће се анализи материјала приступити квалитативном, квантитативном и компаративном методом. Опрема: компјутери и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

На основу анализе утврдити који се ефекти постижу употребом интерпункције и колико допринеси укупној литерарној вредности његових дела. Дата истраживања могу бити обједињена монографијом о интерпункцији у књижевном стваралаштву Тамила Сијарића.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

3. *Опис истраживања*

Истраживања ће се заснивати на стилским поступцима експресивне синтаксе у контексту прозе овог аутора, примарно парцелације. У овом истраживању примарно ћемо се ослонити на квалитативну анализу, испитујући како парцелација функционише у контексту Халиловићевог стила: да ли ствара напетост, убрзава или успорава радњу, колико допринеси филозофском и медитативном тону текста, како утиче на формирање самих ликова итд.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Аднан Бјелак.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Корпус на ком ће се радити подразумева прозно стваралаштво Енеса Халиловића, где ће се анализи материјала приступити квалитативном, квантитативном методом. Опрема: компјутери и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Анализа ће пружити увид у то како ова стилистичка фигура допринеси специфичном изразу и тематској дубини Халиловићевог стила, а биће приказана кроз неколицину радова категорије М20 и М50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

4. *Опис истраживања*

Истраживање ће се бавити испитивањем соматских фразеолошких јединица и анализом језичког и културног значаја. Циљ је утврдити како фразеологизми везани за делове људског тела функционишу у свакодневној комуникацији, које културне и социјалне нормативе одржавају и како допринесе стилу датог говорног подручја. Истраживање ће подразумевати разврставање датих фразеологизама према врсти

употребе (метафоричка, идиоматска, симболичка), утврђивање емотивне обојености датих фразеологизама (да ли су фреквентнији они са позитивном или негативном обојеношћу). Дакле, анализи материјала приступићемо са семантичког аспекта, кроз контекстуализацију фразеологизама у свакодневном језику, кроз анализу стилских и реторичких функција, те кроз културно-историјску анализу. Допринос датог истраживања може се сагледати и кроз регистровање културних образаца овог поднебља.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања:

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Аднан Бјелак.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се заснивати на ексцерпцији потребне грађе присутне у Рјечнику, којој ће се приступити квалитативном анализом, узимајући у обзир семантички ниво и културно-историјску анализу. Опрема: компјутер и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Неколицина радова из категорије М20 и М50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

5. *Опис истраживања*

Ово истраживање би подразумевало регистровање сакралних лексичких јединица у књижевном опусу Мухамеда Абдагића и његов допринос интеркултурности кроз језичку разину.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Аднан Бјелак.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Корпус на ком ће се радити подразумева књижевно стваралаштво Мухамеда Абдагића, где ће се анализи материјала приступити квалитативном методом. Опрема: компјутери и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се публиковање радова категорије М20 и М50.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

6. *Опис истраживања*

Планира се израда приручника за функционалну писменост, који ће бити намењен студентима Државног универзитета у Новом Пазару као наставни материјал за предмет Функционална писменост, те који се може користити и на нематичним студијским програмима, који у свом курикулуму имају предмете везане за српски језик. Замисао приручника је да корисницима понуди вештине потребе за свакодневну комуникацију (унапређење језичке културе, језичких компетенција итд.).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Аднан Бјелак.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Приручник ће бити конципиран на основу релевантне литературе, а у складу с курикулумом предмета. Опрема: компјутер и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се публиковање приручника.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Издавач публикације био би, уз договор, Државни универзитет у Новом Пазару.

7. *Опис истраживања*

Истраживачки рад се заснива на компаративном истраживању поетског и прозног корпуса дела за децу из 50-их година XX в. и савремене продукције. У првом делу рада проучава се поезија и проза за децу са темом Другог светског рата Десанке Максимовић, Бранка Ћопића, Арсена Диклића и других (романи, песме с темом рата, приповетке). Истражује се однос детета јунака према трауматичним догађајима. Сагледава се начин приказивања његовог присуства у историјским дешавањима, који преовлађујуће подразумева непосредну укљученост – дете јунак је учесник или сведок догађаја. У делима насталим у првим деценијама XI века историјски догађаји с темом сукоба и распада Југославије су знатно другачије посредовани. Дете није у њима директан учесник. Оно сазнаје од других – одраслих који су сведоци догађаја из деведесетих година (реч је о феноменима постмеморије и бола других, које су дефинисале М. Хирш и С. Зонтаг). За ово истраживање одабрани су романи Весне Алексић (Лицитација ветра, Сазвежђе виолина и Карта за летење), приповетка и роман Јасминке Петровић (Гига прави море, Лето када сам научила да летим), проза Игора Коларова, Биљане Петровић и др.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Снежана Пасер Илић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Наведени корпус пружа могућност да се испитивање настави у правцу проучавања слике другог у делима за децу која обрађују тему рата и распада бивше Југославије. Корпус би се проширио на дела аутора за децу из Хрватске. У ту сврху би се морало спровести истраживање грађе у Националној и свеучилишној књижници у Загребу.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати рада били би презентовани на Саветовању Змајевих дечјих игара (2026. и 2027. године). Радови би били објављени у часопису Детињство.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

8. *Опис истраживања*

У раду се полази од Бахтинових теоријских разматрања културе карневала. Термине карневал и карневализација користимо у смислу који им је дао Бахтин у својим студијама. Стваралаштво Франсоа Раблеа и народна култура средњег века и ренесансе, Проблеми поетике Достојевског и О роману. Премда је Бахтин своје ставове о карневализацији утемељио на прози (романи Раблеа, Достојевског), ми их јасно уочавамо у песмама збирке Сеоско гробље Бранка Ћопића. Истражујемо у којој мери песме поседују поетичке црте карневалске слике као и његову смисаоност/семантику. Уочавамо да поетика Ћопићеве збирке има двоструку основу: почива на начелима карневализације као и на фолклорном моделу света.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Снежана Пасер Илић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

За истраживање је потребно користити фонд Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић”.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Сврха рада је да песме збирке проучи у два равнина: равни теорије карневализације као и равни фолклорне матрице. Рад би био објављен у Зборнику Матице српске за књижевност и језик.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

9. *Опис истраживања*

Истраживање полази од претпоставке да приче збирке С1 прича успостављају специфичан дијалог с усменом и писаном традицијом. Тежиште је на испитивању конвенција усмених жанрова (легендарне приче, предања, анегдоте, шаљиве приче), који се налазе у подтексту збирке, начина њихове трансформације и фузије у оквиру новог контекста. Истражују се елементи народног сујеверја и обредно-обичајне праксе, као и природа и порекло јунака чудесних моћи. У погледу форме збирке испитује се њена комуникација са канонским делима светске књижевности (1001 ноћ, Божанствена комедија).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Снежана Пасер Илић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

За истраживање је потребно користити фонд Градске библиотеке „Доситеј Обрадовић” у Новом Пазару и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” у Београду.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Рад је изложен на Конференцији Српска књижевност и српски језик од средњег века до данас у новембру 2024. Планира се његово објављивање у зборнику радова са Конференције.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

10. *Опис истраживања*

Полазећи од теорије појмовне метафоре и критичке анализе метафора, истраживање открива дубља, скривена значења која носи метафорички језик у политичком и медијском дискурсу. Наиме, метафоре структурирају људски појмовни систем, те значајно утичу на то како се перципира свет и, последично, како се дела у том свету. Критичка анализа метафора обухвата три фазе: идентификацију, интерпретацију и експланацију. У овом истраживању, идентификација метафора спроводи се помоћу „процедуре идентификације метафора“ (Metaphor Identification Procedure, MIP) предложене од стране Pragglejaz групе, као и коришћењем речника. Затим се у фази интерпретације установљавају и генерализују односи између језичких метафора, чиме се идентификују појмовне метафоре. У фази експланације употреба метафора се објашњава с обзиром на своју мотивацију и ефекте, а с посебном пажњом на факторе идеологије, погледа на свет и реторичке сврхе.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марко Јанићијевић и доц. др Адмир Горчевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће, применом метода критичке анализе метафоре и корпусне лингвистике.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да се открије зашто се посматране метафоре користе у политичком и медијском дискурсу и како обликују разумевање света и перцепцију друштвених питања, група и догађаја. Очекује се објављивање једног рада категорије М30 и бар два рада категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

11. *Опис истраживања*

Ово истраживање анализира употребу еуфемизама у информативним програмима телевизија и новина у Србији, с посебним нагласком на њихову функцију и утицај на свакодневни дискурс у медијима. Главни циљ истраживања је идентификација и класификација еуфемизама у медијском дискурсу кроз корпусну

анализу, како би се утврдило на који начин еуфемизми обликују перцепцију информација код публике. Анализом ће се обухватити различити медијски извори, укључујући националне и локалне телевизијске програме, као и штампане и дигиталне новине. Анализа подразумева прикупљање и категоризацију еуфемизма из емитованих телевизијских програма и новинских текстова. Ова анализа омогућава утврђивање учесталости, контекста и модела употребе еуфемизма. Истраживање ће допринети бољем разумевању улоге језика у обликовању медијског дискурса, као и идентификацији лингвистичких образаца који утичу на перцепцију информација код публике.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Адмир Горчевић и доц. др Марко Јанићијевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће. У методолошком оквиру овог истраживања користиће се комбинација квантитативних и квалитативних техника како би се добила што потпунија слика употребе еуфемизма у српским медијима. Примарни метод биће корпусна анализа.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати истраживања могу указати на доминантне стратегије коришћења еуфемизма у српским медијима, при чему се очекује да ће најчешће бити коришћени у темама везаним за политику, економију и друштвено осетљиве теме. Такође, истраживање може показати у којој мери еуфемизми служе за ублажавање негативних конотација, манипулацију јавним мњењем или очување политичке коректности. Упоредна анализа различитих медија може пружити увид у разлике у употреби еуфемизма између државних и приватних медијских кућа, као и између традиционалних и дигиталних извора информисања. Очекује се објављивање једног рада категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

12. Опис истраживања

Ово истраживање проучава утицај енглеског и других језика на правни регистар српског језика, с посебним освртом на лексичка позајмљивања, конкретно англицизме. Кроз корпусну анализу, истраживање процењује у којој мери су англицизми присутни у српском правном дискурсу, класификује их у сирове, скривене и очигледне позајмљенице, те испитује њихову двоструку употребу заједно са српским еквивалентима. Наше полазиште је да се англицизми, иако не доминантни у правој терминологији српског језика, користе у значајној мери, а да прилагођене енглеске позајмљенице коегзистирају са српским правним терминима, задржавајући своју семантичку релевантност. Ово истраживање би проучавало утицај енглеског и других језика на правни регистар српског језика, с посебним освртом на лексичка позајмљивања, конкретно англицизме. Корпусна анализа омогућава процену учесталости англицизама у српском правном дискурсу, њихову класификацију на сирове, скривене и очигледне позајмљенице, као и анализу њихове коегзистенције са српским еквивалентима. Основна хипотеза истраживања јесте да англицизми, иако не доминантни у правој терминологији српског језика, заузимају значајно место у правном дискурсу, при чему се прилагођене енглеске позајмљенице често користе уз српске правне термине, задржавајући специфичну семантичку функцију. Основна методолошка стратегија укључује: (а) Корпусну анализу – формирање специјализованог корпуса правних текстова (закони, судске одлуке, правни приручници, академски радови и медијски чланци о правним питањима) у циљу идентификације и класификације англицизама, (б) Лексичко-семантичку анализу – детаљно испитивање семантичких промена код англицизама и њихове употребе у контексту, и (в) Упоредну анализу – поређење присуства англицизама у званичним правним документима у односу на медијске и академске правне текстове. Ово истраживање може допринети бољем разумевању динамике језичких промена у правном дискурсу Србије, као и идентификацији трендова у развоју правне терминологије под утицајем глобализације. Резултати ће бити корисни лингвистима, правницима и преводиоцима у унапређењу термиолошке прецизности правних докумената, као и у анализи језичке политике у домену правног језика. Такође, истраживање може послужити као основа за будућа проучавања контакта језика у специјализованим регистрима, посебно у контексту професионалних и академских дискурса.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Адмир Горчевић и доц. др Марко Јанићијевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће. Коришћене методе су квалитативне и квантитативне, укључујући корпусну, лексикосемантичку и упоредну анализу.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да истраживање укаже на: (а) Заступљеност и дистрибуцију англицизама – у којим сегментима правног дискурса су најчешће заступљени и у којој мери, (б) Доминантне типове англицизама – који су облици англицизама најчешће у употреби и како се они прилагођавају српском језику, (в) Улогу англицизама у правном језику – да ли они уносе прецизност у правну терминологију или отежавају разумевање правног дискурса код шире јавности, и (г) Утицај глобализације и правне хармонизације – како међународни правни стандарди и превођење европских регулатива утичу на интеграцију англицизама у правни српски језик. Очекује се објављивање једног рада категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

13. Опис истраживања

Истраживање ће се бавити анализом језичких стратегија које се користе у студентским протестима који су започели крајем 2024. године и наставили се током 2025. године у Србији, с посебним фокусом на еуфемизме и дисфемизме. Протести су резултат перцепције о широко распрострањеној корупцији, лошем управљању и политичкој ситуацији у земљи. Кроз корпусну анализу говора и медијских извештаја о протестима, истраживање ће идентификовати и анализирати еуфемизме и дисфемизме коришћене од стране студената, медија и политичара путем парола и транспарената. Циљ истраживања је да се разјасни улога ових језичких фигура у обликовању јавног мњења, манипулацији перцепцијом протеста и политичкој комуникацији. Такође, истраживање ће размотрити како ови језички феномени доприносе даљој поларизацији друштва и јачању политичког става. Језичка грађа ће обухватити пароле и транспаренте коришћене од стране студената, политичара, новинара, као и оне пронађене на друштвеним мрежама. Материјал ће бити прикупљен из различитих извора: новинских чланака, телевизијских извештаја, саопштења и друштвених мрежа (Твитер, Фејсбук, Инстаграм). Корпус ће обухватити временски период од краја 2024. године до 2025. године. Анализа ће подразумевати идентификацију еуфемизма (биће анализирани језички облици који служе за ублажавање негативних конотација, с циљем да се избегне директна критика или увредљив језик) и дисфемизма (анализираће се језички облици који користе прекомерну негативну конотацију, с циљем да се осуди или дискредитује политички противник или противници протеста). Квалитативна анализа ће укључивати детаљно испитивање контекста у којем се користе еуфемизми и дисфемизми, као и њихову функцију у говору, док ће се квантитативна анализа користити за мерење учесталости употребе одређених језичких фигура у односу на различите изворе (студенти, медији, политичари). Потенцијално може бити примењена и упоредна анализа за поређење употребе еуфемизма и дисфемизма међу студентима, медијима и политичарима како би се утврдиле разлике у начинима комуникације и перцепцији протеста. Ово истраживање би могло да буде значајно из неколико разлога: актуелност и релевантност, допринос разумевању језичке политике, лингвистички аспекти у социјалном покрету, итд. Истраживање би могло послужити као основа за даља истраживања у области језичких стратегија у политичким и друштвеним покретима, као и за истраживање језичких пракси у контексту других друштвених покрета широм света

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Адмир Горчевић и доц. др Марко Јанићијевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће. Корпусна анализа је основни метод истраживања; користиће се квалитативна и квантитативна анализа.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

(а) Доминантне језичке стратегије: Очекујемо да ће протести и медијски извештаји користити еуфемизме како би ублажили агресивност својих ставова и да би их учинили прихватљивијим широј јавности, док ће дисфемизми бити коришћени, нарочито од стране политичара и противника протеста, како би се дискредитовали протести и оптужили за насиље или нелегитимност; (б) Социјална и политичка поларизација: Употреба еуфемизма и дисфемизма може допринети даљој поларизацији друштва, где се различити политички сегменти користе језичким стратегијама за изградњу својих наратива. Анализом ће бити могуће уочити како се језик користи за поткопавање легитимитета протеста и манипулацију јавним мњењем; (в) Медијска манипулација и стварање наратива: Очекује се да ће еуфемизми бити коришћени од стране студената и медија који подржавају протесте, док ће дисфемизми бити присутни у дискурсима који настоје да делегитимизују покрет; (г) Утицај на перцепцију протеста: Анализа ће показати како се језик користи за обликовање јавног става према протестима и како се кроз еуфемизме и дисфемизме ствара слика о њиховој оправданости или насиљу. Очекује се објављивање једног рада категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

14. Опис истраживања

У циљу испитивања 1) ставова према употреби родно осетљивог језика у српском језику, 2) перципирања и концептуализације жена у књижевном и некњижевном дискурсу, 3) пратећих родно осетљивих језичких политика и идеологија, 4) родног идентитета, поготово у погледу родне динамике и друштвених норми, истраживачи ће у оквиру својих пројектних пакета (лингвистичког и књижевног), спроводити одговарајуће активности. Доц. др Марко Јанићијевић ће истраживати како су жене приказане у новинским чланцима, као производ родних идеологија, и то испитивањем концептуалних метафора и репрезентација жена у оквиру критичких студија метафоре и дискурса. Анализа метафора обухвата три фазе: идентификацију, интерпретацију и експланацију. Идентификација метафора спроводи се помоћу „процедуре идентификације метафора“ (Metaphor Identification Procedure, MIP) предложене од стране Pragglejaz групе, као и коришћењем речника. Затим се у фази интерпретације установљавају и генерализују односи између језичких метафора, чиме се идентификују појмовне метафоре. У фази експланације употреба метафора се објашњава с обзиром на своју мотивацију и ефекте, а с посебном пажњом на факторе идеологије, погледа на свет и реторичке сврхе.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији истраживања у оквиру предлога пројекта „Концепт жене у друштву“, пријављеног у оквиру програма билатералне сарадње између Србије и Словеније за период 2025–2027, а чија је селекција још увек у току, учествоваће следећи истраживачи: доц. др Јелена Грубор Хинић, проф. др Александра Попин, доц. др Виолета Јањатовић, доц. др Марко Јанићијевић, доц. др Адмир Горчевић и докторанткиња Милица Кочовић Пајевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департамента за филолошке науке, делом у раду од куће, коришћењем одговарајућих методологија из области књижевности и лингвистике, и одговарајуће опреме (нпр. статистичког програма за анализу прикупљених података у оквиру лингвистичког пакета).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани практични исход истраживања је подизање свести друштва о типичним репрезентацијама жене у Словенији, као чланице ЕУ, и Србији, као земљи која је у процесу интеграције, са примарним циљем унапређења родне равноправности у нашој земљи. Научни допринос ће укључивати публикавање и дисеминацију резултата спроведених истраживања у оквиру датих пројектних пакета. Од стране доц. др Марка Јанићијевића очекује се објављивање бар једног рада категорије М20 и једног категорије М30.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

У случају прихватања наведеног пројекта, истраживање ће бити финансирано из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације. Планира се интензивирање сарадње са партнером из Словеније.

15. *Опис истраживања*

Иако се тврди да метафоре укључују наративну структуру, мало је урађено да се осветли наративна позадина метафоричког мишљења. Ово истраживање се надовезује на теорију појмовне метафоре и, преваходно когнитивну, теорију наратива, тако да се метафори и наративу приступа као првенствено когнитивним феноменима. Прегледана литература класификује се у зависности од тога да ли посматра: (а) метафору у наративу, односно наратив као метафору/метафоре, (б) паралелни однос наратив–метафора, или (в) наратив у метафори, односно метафору као наратив, при чему је за ово истраживање последња категорија генерално најрелевантнија. У истраживању се полази од хипотезе да структурне појмовне метафоре имају базичне наративне структуре, гледано из дијахронијске/временске перспективе. За проверу хипотезе узима се метафорички систем ум-као-тело, и то метафоре са циљним доменом идеја. Откривају се наративно-метафорске скрипте, које представљају дијахронијски контекст употребе метафора, као комплементарне синхронијски посматраним метафорама.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марко Јанићијевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће, применом методе поређења метафорске структуре и базичне наративне структуре.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да се покаже да, посматране из дијахронијске/временске перспективе, конвенционалне структурне метафоре, самостално или у комбинацији са сродним метафорама, имају базичне наративне структуре. Очекује се објављивање једног рада категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

16. *Опис истраживања*

Истраживање се надовезује на социосемантички критичколингвистички приступ Теа ван Левена, који се заснива на томе како су друштвени актери представљени у дискурсу. Начини представљања друштвених актера и радњи значајно утичу на то како примаоци порука интерпретирају догађаје и какав став заузимају према актерима. У истраживању се анализира више релевантних димензија представљања друштвених актера у јавном дискурсу: укљученост/искљученост, семантичке улоге, номинација/категоризација, (им)персонализација, генерицизација/спецификација, и сл. Анализа друштвених актера комплементирана је анализом, са њима повезаних, друштвених радњи и догађаја. Полази се од тога који су актери укључени у тексту, а који нису или су у другом плану, затим се идентификују језички начини представљања различитих актера, да би се дошло до тога како текст позиционира актере. Циљ је на репрезентативној грађи описати како су различити друштвени идентитети конструисани у језику и објаснити зашто на тај начин с обзиром на друштвени контекст.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марко Јанићијевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће, применом методе социосемантичке анализе друштвених актера.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се откривање корелација између начина представљања различитих људи и група с једне стране и друштвене моћи и неједнакости с друге. Очекује се објављивање бар једног рада категорије М10 или М40.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

17. *Опис истраживања*

Истраживање ће бити усмерено на уочавање неомитологизације и релација усмено – писано у поезији и прози књижевника 20. века, са већим фокусом на ауторе друге половине века. Основни аналитички правац тицаће се уочавања наведених елемената, анализе њихових функција и концепта примене током века.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Александра Попин.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће, као и у репрезентативним библиотекама (Библиотека Матице српске: Читаоница раритета, Читаоница за научни рад) коришћењем одговарајућих методологија из области науке о књижевности.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Употпуњавање досадашњих истраживања који се тичу ове проблематике; уочавање могућег система примене наведених елемената у српској књижевности 20. века, тј. давање могућег одговора на питања како, када и зашто књижевници за њима посежу. Број планираних публикација: 3-4 академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

18. *Опис истраживања*

Истраживање ће се фокусирати на приказ Балкана у путописној литератури српских и англо-америчких аутора. Анализираће се како различити културни и историјски контексти обликују перцепцију Балкана. Истраживање ће се бавити питањем "балканизма" као концепта, као и начином на који путописци обликују и преносе слику Балкана у својим делима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Александра Попин и доц. др Виолета Јањатовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће, као и у репрезентативним библиотекама (Библиотека Матице српске: Читаоница раритета, Читаоница за научни рад), коришћењем одговарајућих методологија из области књижевности: дискурзивна и текстуална анализа путописних наратива, компаративна анализа мотива, описа пејзажа, културних сусрета и односа путописаца према Балкану, истраживање интеркултуралних разлика у перцепцији Балкана.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Разумевање како српски и англо-амерички путописци различито обликују слику Балкана; идентификација доминантних дискурса о Балкану у различитим традицијама; критичка анализа утицаја путописне литературе на културну рецепцију Балкана. Број планираних публикација: 3-4 академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

19. *Опис истраживања*

Ово истраживање бавиће се приказом жене у српској и англо-америчкој књижевности, с нагласком на питања родне улоге, моћи и субјективности. Анализираће се како различити културни, историјски и друштвени фактори утичу на конструисање женског идентитета Посебна пажња биће посвећена

наративним стратегијама и тематским обрасцима који обликују женско искуство у овим књижевним традицијама.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Александра Попин и доц. др Виолета Јањатовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департамента за филолошке науке, делом у раду од куће, као и у репрезентативним библиотекама (Библиотека Матице српске: Читаоница раритета, Читаоница за научни рад), коришћењем одговарајућих методологија из области књижевности: квалитативна анализа текста (нараторски, феминистички и дискурзивни приступ), поређење мотива и концепата женског идентитета у српској и англо-америчкој књижевности.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Дефинисање кључних тематских сличности и разлика у приказу жене у српској и англо-америчкој књижевности; анализа наративних техника које обликују женску субјективност; развој интердисциплинарног приступа у компаративним студијама рода. Број планираних публикација: 3-4 академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

20. Опис истраживања

У циљу испитивања 1) ставова према употреби родно осетљивог језика у српском језику, 2) перципирања и концептуализације жена у књижевном и некњижевном дискурсу, 3) пратећих родно осетљивих језичких политика и идеологија, 4) родног идентитета, поготово у погледу родне динамике и друштвених норми, истраживачи ће у оквиру својих пројектних пакета (лингвистичког и књижевног), спроводити одговарајуће активности.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији истраживања у оквиру предлога пројекта „Концепт жене у друштву“, пријављеног у оквиру програма билатералне сарадње између Србије и Словеније за период 2025–2027, а чија је селекција још увек у току, учествоваће следећи истраживачи: доц. др Јелена Грубор Хинић, проф. др Александра Попин, доц. др Виолета Јањатовић, доц. др Марко Јанићијевић, доц. др Адмир Горчевић и докторанткиња Милица Кочовић Пајевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департамента за филолошке науке, делом у раду од куће, коришћењем одговарајућих методологија из области књижевности и лингвистике, и одговарајуће опреме (нпр. статистичког програма за анализу прикупљених података у оквиру лингвистичког пакета).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани практични исход истраживања је подизање свести друштва о типичним репрезентацијама жене у Словенији, као чланице ЕУ, и Србији, као земљи која је у процесу интеграције, са примарним циљем унапређења родне равноправности у нашој земљи. Научни допринос ће укључивати публикавање и дисеминацију резултата спроведених истраживања у оквиру датих пројектних пакета.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

У случају прихватања наведеног пројекта, истраживање ће бити финансирана из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације. Планира се интензивирање сарадње са партнером из Словеније.

21. Опис истраживања

У области српског језика планирана су истраживања која се односе не ћирилске српске рукописне књиге од XIII до XIX века, а које се чувају у рукописним збиркама у земљи и у иностранству. Посебно ће бити

анализирана палеографија (у став, полуу став, курзив и брзопис) у поменути м споменици м. Пажња ће бити усмерена ка богослужбени м рукописни м књигама, али и свим оним које имају световни карактер (зборници, тефтери, повеље, писма и сл.). Када је реч о језику, једнако ће се проучавати грађа на српскословенском, рускословенском, славеносрпском и српском народном језику. Истраживања ће се заснивати на опису писма и језика ћирилских рукописних књига периода, који смо горе навели. Теренско истраживање биће везано за Народну библиотеку Србије, Патријаршијску библиотеку, Библиотеку МСПЦ, Архив САНУ, као и теренско истраживање поменути х рукописних књига у иностранству: Русија, Хрватска, Бугарска, Македонија, БиХ, Црна Гора; планирана је израда корпуса описа јужнословенских ћирилских рукописа (у различитим фазама – прикупљање грађе, израда каталога, краћих описа, редиговање и припрема за штампу), са предговорима, регистрима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Драгана Новаков, ванредни професор.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у библиотекама у земљи у иностранству. Опрема: лаптоп и диктафон.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планирани х истраживања под ред. бр. 21 – 23 очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије М20, 5 радова категорије М50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планирани х истраживања под ред. бр. 21 – 23 планира се припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова и аплицирање за учешће на једном међународном пројекту.

22. Опис истраживања

Дијалекатска истраживања (теренски рад) на основу разговора са информаторима на простору зетско-сјеничког дијалекта (тугинско-новопазарско-сјеничког говора) Пештер и Голија, као и шумадијско-војвођанског дијалекта (банатског говора), али и других пунктова који буду занимљиви и потребни за одређену тему; класификација прикупљене грађе према областима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Драгана Новаков, ванредни професор.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у библиотекама у земљи у иностранству. Опрема: лаптоп и диктафон.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планирани х истраживања под ред. бр. 21 – 23 очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије М20, 5 радова категорије М50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планирани х истраживања под ред. бр. 21 – 23 планира се припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова и аплицирање за учешће на једном међународном пројекту.

23. Опис истраживања

Ономастичка истраживања (теренска) на простору Пештера и Голије. Овај теренски рад односи се на прикупљање и ексерпировање материјала на основу старих споменика из XVIII, XIX и прве половине XX века; класификација према антропонимима, патронимима и прављење регистра

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће др Драгана Новаков, ванредни професор.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у библиотекама у земљи у иностранству. Опрема: лаптоп и диктафон.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планираних истраживања под ред. бр. 21 – 23 очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорије М20, 5 радова категорије М50, као и излагање резултате једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планираних истраживања под ред. бр. 21 – 23 планира се припрема једног предлога пројекта за финансирање из националних фондова и аплицирање за учешће на једном међународном пројекту.

24. *Опис истраживања*

Наставља се фолклористичко истраживање на територији Србије, али и региона. Ова истраживања се темеље на проналажењима, испитивањима, и анализама фолклорних збирки које су настале с краја 20. и почетка 21. века. Научни допринос овог истраживања односио би се на представљање до сада неистражене или веома мало истражене грађе, која би се анализирала компаративним приступом, што би евентуално допринело и значајном увиду у уочавању сличности и разлика међу различитим културама. У том смислу истраживања би се односила на уочавање заједничких мотива и тема као и дубљих аналитичких увида самога текста. Планирана су истраживања збирки усмене лирике и епике, чији је сакупљач Хусеин Башић: *Може ли бити што бит' не може: лирске народне пјесме из Санџака*, приредио Хусеин Башић, Тузла: Фи-График, 1991; *Земан куле по ћенару гради: муслиманске епске народне пјесме из Санџака*, приредио Хусеин Башић, Тузла: Фи-График, 1991.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Елма Халиловић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Поред текстуалне грађе из библиотечког фонда НБС, планирана су теренска истраживања Западне Србије (Пештерска висораван, Стари Влак) и севера Црне Горе. Аналитичка, синтетичка, компаративна метода. Планирани су интервјуи ради прикупљања научно релевантних чињеница. Опрема: компјутер, штампач, диктафон, фотоапарат, транспортно возило.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Значај истраживања: транспарентност регионалних фолклорних збирки широј научној јавности, уочавање мултикултуралности фолклорног наслеђа са простора који су предмет нашег истраживања (Западна Србија, Црна Гора). Очекивани резултати: у зависности од постигнутих резултата могуће је објављивање монографије.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

25. *Опис истраживања*

Ова истраживања би се фокусирали на истраживању књижевности савремених писаца за децу. У фокусу истраживачког рада био би роман као посебна књижевна врста, а аутори којима бисмо се бавили су: Игор Коларов, Оливера Недељковић, Јасминка Петровић, Урош Петровића. Планирана су истраживања заснована на темељу савременог дечијег романа, чија би се значења проширила кроз социолошке и психолошке методе, са циљем да се укаже на улогу и позицију детета у савременом друштву. У том смислу би оваква истраживања допринела и развоју педагошке функције коју књижевност као уметност поседује. Истраживања би се обављала на примерима романа: Игор Коларов, *Аги и Ема*, Београд: Лагуна, 2024; Игор Коларов, *Кућа хиљаду маски*, Београд: Лагуна, 2021; Игор Коларов, *Дванаесто море*, Београд: Лагуна, 2023.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Елма Халиловић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место истраживања јесте Народна библиотека Србије. Истраживачке методе су: аналитичка, синтетичка, психолошка и социолошка метода. Опрема: рачунар и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављени радови у часописима и зборницима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

26. *Опис истраживања*

Ова истраживања подразумевају тумачење књижевности са аспекта феминистичке књижевне критике. Идеја је да се посебно истражује књижевност чији аутори су жене и у чијем ће епицентру бити синтеза посебних поетика на основу које треба доказати заједничку особеност жене као уметнице и њен специфични доживљај друштвених процеса, света и времена. Осим овог аспекта планирана су и истраживања у којима би фокус био на женским ликовима чиме би се кроз књижевност као сведочанство, анализирао улога жене и положај у оквиру заједнице у којој живи.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Елма Халиловић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место истраживања јесте Народна библиотека Србије. Истраживачке методе су: феминистичка, аналитичка, синтетичка, психолошка и социолошка метода. Опрема: рачунар и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављени радови у часописима и зборницима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

27. *Опис истраживања*

Истраживање књижевног стваралаштва Енеса Халиловића биће базирано првенствено на анализи његове прозе. Идеја је да се научно осветли књижевни опус овог савременог аутора са неколико аспеката и књижевнокритичких метода. У том смислу ће се проза Енеса Халиловића тумачити у контексту фолклористичких, феминистичких и социолошких тумачења.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Елма Халиловић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место истраживања јесте Народна библиотека Србије. Истраживачке методе су: фолклористичка, феминистичка, аналитичка, синтетичка, психолошка и социолошка метода. Опрема: рачунар и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Објављени научни радови у часописима и зборницима или монографија (уколико се створе услови).

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

28. *Опис истраживања*

У оквиру докторске дисертације Марије Гемаљевић Меланхолија у српској књижевности 20. века, обухваћени су неколики аутори српске књижевности у 20. веку, као и њихови жанровски репрезенти. Даље

истраживање подразумева ширење корпуса и повезивање књижевности са другим областима: психологијом и историјом.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марија Гемаљевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Почетна тачка истраживања јесте Државни универзитет у Новом Пазару уз приказивање добијених резултата на националним и међународним скуповима и конференцијама.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Циљ овог истраживања подразумева поетичко-жанровску разноврсност у односу на досадашње истраживање, као и укључивање књижевности у социјалне токове савременог доба.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

29. *Опис истраживања*

Истраживање подразумева компаративне анализе књижевно-језичког израза аутора 19, 20. и 21. века.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марија Гемаљевић и доц. др Аднан Бјелак.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Почетна тачка истраживања јесте Државни универзитет у Новом Пазару уз приказивање добијених резултата на националним и међународним скуповима и конференцијама.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Планирано је да се покаже како језички израз доприноси семантици књижевног израза и обрнуто.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

30. *Опис истраживања*

Истраживање подразумева аналитичко тумачење збирке *Утопљене душе*, проматрање топоса смрти, као и стилску јединственост збирке.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марија Гемаљевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Почетна тачка истраживања јесте Државни универзитет у Новом Пазару уз приказивање добијених резултата на националним и међународним скуповима и конференцијама. Опрема: штампач, рачунар.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

/

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

31. *Опис истраживања*

Истраживање обухвата књижевност 20. века у компарацији са класицима у књижевности за децу, дечији живот као део маргине и друштвени и историјски контекст у књижевности за децу.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марија Гемаљевић и доц. др Елма Халиловић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Почетна тачка истраживања јесте Државни универзитет у Новом Пазару уз приказивање добијених резултата на националним и међународним скуповима и конференцијама. Опрема: штампач, рачунар.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Семантичко ширење појма књижевности за децу и укључивање наведене књижевности у критичко виђење друштва, културе, историје.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

32. *Опис истраживања*

Ово истраживање ће се бавити преплитањем романтизма са савременом књижевном мисли, могућностима и изазовима у склопу нових критичких истраживања, као и односом психологије и књижевности; Енглески романтичарски покрет као књижевноисторијски типолошки појам и нова филозофија перцепције стварности поникао почетком 1800–их као супротност класицизму, који уводи у домен уметности и књижевности свет човекових осећаја, истичући ирационализам, индивидуализам, егзотично у пејзажу и перцепцији посматрача, некохерентан је филозофски феномен који већ у свом настајању није искључиво везан за књижевност и уметност, већ указује на одређени животни став, тип владања и перцепцију различиту од оне која карактерише поетику реализма. Повезаност романтизма за изнијансираном осећајношћу, алијенацијом, бунтом, револтом против устаљених норми и револуционарним аспектом окренутим према спољним и унутрашњим аспектима појединца чини да жанр успоставља дубоку везу не само са социолошким фактором већ и са психолошким истраживањима природе савременог појединца и света који га окружује. Романтизам је изванвременски појам, будући да превазилази кратко време свога формалног трајања, током првих деценија 19. века, и опстаје у виду већих или мањих карактеристика, вредности, норми и конструкција, постаје „либерализам у књижевности“. Ова поставка га снажно везује са надоласећим модернизмом као једним од најважнијих нормативних праваца 20. века, а касније и са савременом књижевном мисли.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др. Азра Мушовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у кабинетима Департамента за филолошке науке, делом у раду од куће, уз коришћење одговарајуће методологије из области науке о књижевности, а у оквиру психоаналитичке теорије и културолошких студија као метода истраживања.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Начини на које модернизам даље развија и проучава карактеристике и специфичности романтизма попут алијенације, инспирације, формалног и тематског експеримента и индивидуалности као основних категорија формирања идентитета, што су теме које остају актуелне и у савременом контексту проучавања књижевности и културе. Број планираних публикација: 2-3 академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

33. *Опис истраживања*

Културолошке спојнице и различитости англо-америчке књижевности у истраживању природе Другог: Ово истраживање се бави културолошким студијама као медијем перцепције стварности, одн. културологијом као анализом савременог духа. Културолошка истраживања књижевности као струја у хуманистици обележавају деведесете године 20. века и постају све усаглашенија са савременим теоријским

и критичким токовима нашег доба; ово је теорија која је обогатила и оснажила проучавање књижевности; она није теорија књижевности, већ теорија „означитељских пракси“, тј. производње и репрезентације искуства и конституисања субјекта, она је дакле култура у ширем смислу те речи. Као таква, културолошка истраживања су савршено интердисциплинарна у разумевању/креирању себе и Другог, у свеколиком пејзажу интертекстуалности као изазова нашег доба. Могли бисмо рећи да су културолошке студије пракса теорије књижевности. Таквом поставком, оне остају валидан и комплексан оквир за даља тумачења теоријских расправа о значењу, идентитету, представљању и деловању савременог појединца, којима се баве савремена критичка истраживања. У најширем смислу, студије културе представљају покушај да се схвати функционисање културе, нарочито у модерном свету; како функционишу културни производи, како се формирају и уређују индивидуални и групни културни идентитети, у свету разноликих и испреплетаних социолошких, индивидуалних, националних и мултинационалних значења.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др. Азра Мушовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у кабинетима Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће, уз коришћење одговарајуће методологије из области науке о књижевности, а у оквиру психоаналитичке теорије, родних студија и феноменолошке критике као метода истраживања.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Истраживања изнијансираних сличности и различитости у контексту корпуса англо-америчке књижевности разоткривају увек актуелан однос између проучавања књижевности и студија културе. У оквиру англо-америчког књижевног контекста, истражујемо како културолошке студије дају проучавању књижевности нову снагу и проицљивост, а у контексту проучавања савременог духа; проучавање књижевности као посебне културне праксе. Број планираних публикација: 2-3 академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

34. *Опис истраживања*

Готско као повезница традиционалног и модерног тумачења социолошког/психолошког фактора у формирању савременог идентитета: Ово истраживање обухвата корпус англо-америчког књижевног канона, кроз културолошке студије као метод истраживања. Сматра се да готика у књижевности потиче из романтизма, у основи се јавља као револт против норми класицизма, развијајући се тако паралелно са настајањем романтизма у Енглеској 18. века; овако гледано, она је поджанр енглеског романтичарског покрета. И романтизам и готика били су паралелни као тенденције. Романтизам се усредредио на спознају лепоте природног, имагинације, интуиције, идеализма, инспирације и индивидуалности у књижевности, док се готика бавила мрачнијим и трагичнијим темама формирања савремене свести. Предмет истраживања су културолошка тумачења готских тема попут привида и стварности, одн. важности перцепције, алијенације и анксиозности, двојности у тумачењу људске природе, изолације, самопромоције, социолошких и психолошких постулата у формирању идентитета појединца растрзаног између традиционалног и савременог контекста живљења и времена. Уколико готику посматрамо као поджанр романтизма, оба деле и бројне сличности. На пример, оба жанра истражују природу узвишеног (*sublime*) насупрот рационалности као фактора, као што деле и афинитет према средњовековном као референци. Из угла савремених истраживања, готска књижевност никада не застарева; заправо, с временом добија све већу популарност. Разлог томе је узнемирујући карактер нарације који води порекло од психолошке потке и преноси дубља значења која разоткривају оно емоционално, интелектуално и духовно, као увек актуелне спознајне категорије.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др. Азра Мушовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у кабинетима Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће, уз коришћење одговарајуће методологије из области науке о књижевности, коришћењем савремених књижевних теорија, а у оквиру културолошких студија као метода истраживања.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Истраживање феноменолошког, психоаналитичког и културолошког фактора у истраживању идентитета савременог појединца, његове перцепције стварности и тумачењу одвојености/повезаности савременог идентитета са прошлим и садашњим/будућим аспирацијама постојања. У том смислу, романтизам и готика опстају као веза са прошлошћу, док културолошка истраживања остају увек актуелан фактор тумачења савременог контекста времена и живљења. Нове категорије перцепције готског у књижевности и култури – могућности и изазови. Број планираних публикација: 2-3 академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

35. *Опис истраживања*

Полазећи горе наведеног наслова, истраживање ће бити структурирано у неколико процеса. Језик који се користи у модерној комуникацији ће бити анализиран у овом делу рада. Како критичка, тако и компаративна изучавања, имају циљ да обухвате перцепције и употребе језика, различитих језичких облика и форми, у говорном и у писаном језику.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Сабина Зејнелагић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати на Департману за филолошке науке, делом у раду од куће, применом метода критичке анализе и корпусне лингвистике.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да се открију сви наведени делови истраживања, као и да се публикују у релевантним часописима различите категоризације, примарно из категорија М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

36. *Опис истраживања*

Полазећи горе наведеног наслова, истраживање ће бити структурирано у неколико процеса. Анализа језика, посебно утицај енглеског језика на друге, ће бити анализиран и емпиријски проверен.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Сабина Зејнелагић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати на Департману за филолошке науке, делом у раду од куће, применом метода критичке анализе и корпусне лингвистике.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да се открију сви наведени делови истраживања, као и да се публикују у релевантним часописима различите категоризације, примарно из категорија М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

37. *Опис истраживања*

Полазећи од идеје мултикултуралности, истраживање ће бити структурирано у неколико процеса.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Сабина Зејнелагић, проф. др Александра Вранеш, доц. др Аднан Бјелак, доц. др Елма Халиловић и доц. др Марија Гемаљевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати на Департману за филолошке науке, а једним делом, уколико пројекат буде одобрен, у Мултикултуралном центру у Новом Пазару.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се публикавање резултата истраживања у релевантним часописима, као и организација научне конференције.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

За финансирање наведеног истраживања конкурисаће се за средства из Фонда за науку Републике Србије.

38. *Опис истраживања*

Ово истраживање ће се посебно бавити женским пером и њиховим утицајем на културу језичког и књижевног изражаја.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Сабина Зејнелагић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати на Департману за филолошке науке, делом у раду од куће, применом метода критичке анализе и корпуса различите рукописне грађе.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се публикавање резултата истраживања у релевантним часописима различите категоризације, примарно из категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

39. *Опис истраживања*

Ово истраживање ће се посебно бавити транскултуралношћу, која би постала тема и део наставног курикулума.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Сабина Зејнелагић, као и потенцијални учесници на планираном пројекту.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати на Департману за филолошке науке или на неком од делова планираног пројекта.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се публикавање резултата истраживања у релевантним часописима, као и организација научне конференције.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Наведено истраживање ће бити финансирано, уколико буде одобрено, из Еразмус плус програма.

40. *Опис истраживања*

Феномен двоструке негације предмет је истраживања још од античког доба, при чему се приступ њему у великој мери заснивао на математичко-логичким системима тумачења значења. Аналогно математичком моделу, значење двоструке негације сводило се само на њену позитивну вредност. Међутим, поред потврдног значења, све више се указује на њена друга, потенцијална, значења која је одвајају од њеног потврдног облика. С обзиром на чињеницу да је неизвесност значења и употребе двоструке негације још увек предмет интересовања, а да се емпиријска литература на ту тему чини недовољном, у овом раду емпиријски проверавамо како говорници којима енглески није матерњи језик перципирају случајеве двоструке негације (нпр. *not impossible*) у односу на њихове потврдне облике (нпр. *possible*), а у погледу степена негативности. Односно, поставља се питање да ли такве облике неизворни говорници енглеског језика заиста виде као једнаке, у складу са логичким приступом, или, насупротив томе, другачије, како то други аутори заступају. При том, катализатор различитог перципирања различитих начина формулисања значења може лежати управо у изнијансираности процене негативности двоструко негираних исказа у односу на њихове потврдне парњаке. Другим речима, уколико двострука негација заиста садржи додатна прагматичка значења и дејства, очекује се да су говорници на њих осетљиви, а што ће као последицу имати различито приписивање степена негативности двострукој негацији у односу на њен потврдни облик. На тај начин, резултати овог истраживања могу потенцијално расветлити питање колико, и у којој мери је двострука негација блиска њеном потврдном облику, а чији одговор може лежати у прагматичком значењу.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистент Јасмин Халитовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у просторијама Универзитета, у оквиру Департмана за филолошке науке. У истраживању ће се користити следећа методологија: Батерија тестова са ординалном Ликертовом скалом са седам модалитета. Коришћена батерија тестова укључивала би исказе са двоструком негацијом. Добијени резултати били би анализирани у IBM SPSS статистичком пакету за друштвене науке.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Уопштено, очекујемо да резултати овог истраживања укажу на то да испитаници/говорници процењују двоструку негацију знатно негативније у односу на њен потврдни парњак, што упућује на закључак да не постоји потпуна синонимија код ова два облика формулације исказа, односно да двострука негација садржи прагматичка значења која се не могу увек исказати њеним потврдним обликом. Такође, у оквиру планираног истраживања, очекује се израда једне докторске тезе. Очекује се објављивање најмање 5 радова категорија M20 и M50, као и излагање резултата на националним или интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

41. *Опис истраживања*

Негација представља један од основних језичких механизма којим се изражава супротност или негирање. Она је присутна у свим људским језицима, али се језици разликују по начину на који изражавају негацију. У овом раду се истражују различите стратегије које језици користе за конструкцију негације, с посебним освртом на енглески језик и поређење са другим индоевропским језицима. Главни фокус рада јесте на морфолошкој и синтаксичкој негацији – два основна и најчешћа облика негирања. Морфолошка негација се односи на употребу негативних афикса (попут *un-* или *-less* у енглеском), док се синтаксичка негација заснива на употреби негативних речца (попут речце *not*). Истражујемо како се ови обрасци изражавања негације разликују или преклапају у различитим језицима и које типолошке карактеристике произлазе из ових разлика. Поред тога, разматрамо утицај различитих облика изражавања негације на превођење и разумевање међујезичких контекста, као и на теорије о језичким породицама и типологији.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистент Јасмин Халитовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у просторијама Универзитета, у оквиру Департмана за филолошке науке. У истраживању ће се користити следећа методологија: квалитативна и квантитативна анализа корпусно потврђених реализација морфолошке и синтаксичке негације у анализираним језицима.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултати овог истраживања фокусираће се на разумевање различитих стратегија негације у језицима и импликацијама на превод истих. Стога, истраживање ће потенцијално осветлити изазове у преводилаштву и међујезичком разумевању, с обзиром на варијације у облицима изражавања негације међу језицима.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

42. *Опис истраживања*

Истраживање се бави анализом приказа града Новог Пазара кроз призму туристичких водича из 20. и 21. века. Фокусирајући се на аспекте културног наслеђа, попут историје, културних споменика и друштвених обичаја, посматраће се на који начин су туристички водичи представили и промовисали Нови Пазар кроз историјски и социокултурни контекст. Посебна пажња посвећује се анализи језика, као и темама и мотивима који се користе у водичима, како би се креирала специфична слика града као места које треба посетити. У анализи се ослањамо на методологију критичке анализе дискурса Нормана Ферклафа, јер она омогућава анализу три, за наше истраживање важна, међусобно повезана нивоа дискурса: текстуални (микро ниво), који се фокусира на језичке и стилистичке карактеристике; дискурзивно-практични (мезо ниво), који разматра сврхе, намере и начине на које се водичи производе и дистрибуирају; те социо-културни (макро ниво), који укључује шири друштвени, културни и економски контекст у којем туристички дискурс делује. Основни циљ овог истраживања јесте анализа два туристичка водича кроз елементе промотивног језика који ови водичи користе, а затим да истражимо како се они уклапају у шири социјално-културни оквир, односно како ови водичи представљају Нови Пазар и формирају његову културну слику кроз различите стратегије језичког изражаја. Такође, указујемо на међуповезаност културе и туризма, наглашавајући улогу туристичких водича као могућих посредника у конструкцији културног идентитета места које описују. Коначно, желимо да укажемо и на сличности и разлике у представљању Новог Пазара у анализираним водичима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће сарадник у настави Армин Гицић и асистент Јасмин Халитовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у просторијама Универзитета, у оквиру Департмана за филолошке науке. У истраживању ће се користити следећа методологија: квалитативна анализа туристичких водича из 20. и 21. века кроз призму теоријског оквира критичке анализе дискурса Нормана Ферклафа.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У овом раду упоређује се представљање града Новог Пазара у туристичким водичима из 20. и 21. века, што, између осталог, има за циљ да прикаже како се кроз време мењао начин и језик којим је Нови Пазар представљен у туристичком дискурсу. Очекујемо да резултати овог истраживања укажу на то да се језик, формат и садржај туристичких водича из 20. и 21. века знатно променио, а што се може се посматрати као одраз шире трансформације туризма, при чему дестинације више нису само места за едукацију, већ и производи који се активно продају кроз туристичку индустрију.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

43. *Опис истраживања*

Истраживање под називом „Критичка анализа туристичког промотивног дискурса: измена локалног имиџа у преводима на енглески језик“ бави се питањем како се туристички дискурс трансформише приликом

превођења са српског на енглески језик. Фокус је на анализи промена у представљању локалног културног идентитета и туристичких дестинација, као и на истраживању начина на који те промене утичу на перцепцију страних туриста. Ово истраживање ће допринети разумевању како језичке и културне адаптације утичу на имиџ туристичких дестинација у глобалном контексту. Истраживачка питања усмерена су на анализу промена у језичком изразу и културним елементима који се јављају у процесу превођења. Посебна пажња биће посвећена идентификацији модела адаптације туристичких текстова, испитивању у којој мери се изгубљени или модификовани културни елементи одражавају на формирање туристичког имиџа, као и анализи утицаја ових промена на перцепцију страних посетилаца.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања:

У реализацији овог истраживања учествоваће сарадник у настави Армин Гицић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у просторијама Универзитета, у оквиру Департмана за филолошке науке. Методолошки оквир обухвата критичку дискурс анализу, теорију превођења и лингвистичку анализу, како би се испитало на који начин туристички промотивни текстови прилагођавају садржај за стране туристе. Корпус ће се састојати од званичних туристичких брошура, веб-сајтова и водича на српском језику и њихових превода на енглески. Упоредном анализом оригиналних текстова и њихових енглеских верзија испитиваће се губитак, додавање или модификација значења, као и употреба различитих преводилачких стратегија као што су доместикација и форинизација. Додатно, уколико буде могуће, биће спроведени интервјуи са преводиоцима како би се добио увид у њихове одлуке и стратегије при адаптацији садржаја.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултати истраживања укључују идентификовање најчешћих преводилачких стратегија које се користе у туристичком дискурсу, као и потенцијалних проблема који настају услед језичких и културних модификација. Истраживање може пружити препоруке за унапређење превођења туристичких промотивних материјала, како би се обезбедило што аутентичније представљање локалних дестинација страним туристима. Практична примена овог истраживања огледаће се у креирању смерница за преводиоце и туристичке организације, које ће им помоћи у побољшању квалитета комуникације са страним туристима. Осим тога, добијени резултати могу допринети ширем академском дискурсу о превођењу и културној адаптацији у оквиру туристичке индустрије, чиме ће ово истраживање имати значај и у теоријском и у практичном контексту. Очекује ово истраживање поставити темељ за најмање 4 научна рада високе категорије.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

44. *Опис истраживања*

Истраживање ”Критичка анализа туристичког промотивног дискурса: анализа превода туристичког материјала са српског на енглески језик” има за циљ да анализира како се локални туристички дискурс мења приликом превођења са српског на енглески језик, с фокусом на културне и лингвистичке адаптације. Туристички промотивни текстови (брошуре, веб-сајтови, туристички водичи) играју кључну улогу у представљању дестинација, али често пролазе кроз значајне модификације у процесу превођења. Ово може утицати на перцепцију страних туриста и њихово разумевање аутентичности одређене дестинације. Истраживање ће се ослањати на критичку дискурс анализу (CDA) и теорије превођења како би се идентификовале преводилачке стратегије које најчешће доводе до измена у представљању локалног туристичког имиџа. Такође ће се испитивати у којој мери се специфични културни елементи задржавају, трансформишу или губе у процесу превођења.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће сарадник у настави Армин Гицић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у просторијама Универзитета, у оквиру Департмана за филолошке науке. Методе истраживања у овом раду обухватају критичку дискурс анализу (CDA), контрастивну анализу, анализу преводилачких стратегија, корпусну анализу и квалитативни приступ путем интервјуа. Критичка дискурс анализа ће се користити за испитивање начина на који се језички избори и структуре примењују у туристичким текстовима како би утицали на публику. Контрастивна анализа ће омогућити поређење изворних српских текстова са њиховим енглеским преводима у циљу утврђивања измена у значењу и форми. Анализа преводилачких стратегија подразумева категоризацију и процену употребе различитих стратегија, као што су доместикација (адаптација текста страном публици), форинизација (задржавање локалних културних елемената), елиминација или редукција културно специфичних референци, као и лексичка и семантичка модификација. Корпусна анализа ће се спровести употребом дигиталних алата за анализу текстова ради идентификације честих лингвистичких образаца у преводима. Коначно, квалитативни приступ кроз интервјуе са професионалним преводиоцима допринеће дубљем разумевању њихових стратегија у превођењу туристичких материјала.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће истраживање дати значајне увиде у преводилачке стратегије и лингвистичке адаптације у туристичким текстовима, посебно у контексту српског и енглеског језика. Резултати би требало да покажу како различите стратегије, попут доместикације и форинизације, утичу на пријем и разумевање туристичких материјала од стране различитих публике. Планирана је публикација најмање 3 научна рада у водећим страним часописима: *Babel*, *Perspectives: Studies in Translation Theory and Practice* и *Journal of Tourism Studies*.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

45. *Опис истраживања*

Испитивање примене теорије адаптације у контексту англо-америчког романа и филма. Формално проучавање теорије адаптације у контексту књижевности и филма добило је на популарности у другој половини 20. века. У средишту тог комплексног и богатог поља лежи проучавање начина на који се прича и текст мењају приликом трансформације из једног медија у други. Ово је посебно релевантно у књижевности, јер је за филмске адаптације књижевност највећи извор материјала. Англо-америчка књижевност богата је делима која се често прилагођавају и трансформишу у филмске адаптације, те се омогућава анализирање начина на који се приче приказују савременој публици, притом рефлектујући променљиве друштвене вредности. Главна дебата заснива се на концепту „верности“, односно у којем степену се адаптација ослања на изворно дело. Дела залазе у истраживање идентитета, мултикултурализма и посколонијализма, као и теме сталежа, пола и расе. У контексту англо-америчког романа, конкретно класичних дела, адаптације се суочавају са проблемом како да пренесу ауторову критику друштва и гореспоменуте елементе, а да оне остављају утисак који је аутор желео да изазове и на гледаоце савремене ере. Међутим, модерније схватање теорије адаптације иде даље од једноставног суђења на основу критеријума верности, препознавајући да је адаптација у суштини чин интерпретације и да режисери често доносе креативне изборе како би поједини елементи имали више смисла када се пренесу у други медиј.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће сарадник у настави Семин Ђукић Пљоковић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у оквиру Департмана за филолошке науке Државног универзитета у Новом Пазару, ослањајући се на теорију адаптације и културолошке студије као методе истраживања.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Јединствена перспектива и уметничка визија режисера доноси нови поглед на кључне концепте у англо-америчком роману попут потраге за идентитетом, расе и мултикултуралности, чиме се подстиче идеја да адаптација није инхерентно инфериорна у односу на изворни материјал. Очекује се ће на основу овог истраживања бити објављена један до два академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

46. *Опис истраживања*

Истраживање преплитања феминизма и постколонијалних студија у испитивању појма жене у канадској краткој причи. Са популарношћу феминистичког покрета расте и преиспитивање традиционалне улоге жене. Свеprisутна тема у делима савремених канадских ауторки јесте суочавање са патријархалним структурама и неједнакостима присутним у руралном друштву које се углавном заснивају на поимању концепције мужевности и женствености. У оквиру овог истраживања бавићемо се и проблематиком суочавања европске и домородачке културе на корпусу канадске кратке приче. Феминистичке домороткиње критикују конвенционални феминизам и тенденцију да се занемарује специфичан утицај колонијализма, расизма и културолошких разлика у погледу домороткиња, као и фокусирање на готово искључиво искуства белкиња средње класе, не узимајући у обзир бројне слојеве опресије са којима се суочавају домороткиње. Истражићемо европску идеју о моралној супериорности кроз освајачко виђење домородаца као сопствених пројеката уобличавања дивљег у отмено, са посебним освртом на усвајање норми „цивилизованог“ понашања које је јасна последица наметања културе освајача. Основно начело феминизма домороткиња јесте наглашавање деколонизације, а за њих је то суштински повезано са борбом за културолошку ревитализацију. Осветлићемо моменте у којима долази до ремећења осећаја надмоћи колонизаторског над колонизованим, те на који начин потчињена култура излази из сукоба као доминантна

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће сарадник у настави Семина Ђукић Пљојовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се обављати у оквиру Департмана за филолошке науке Државног универзитета у Новом Пазару, уз примену постколонијалне теорије, теорије феминизма, родних и културолошких студија као методама истраживања.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће истраживање истакнути напор савремених ауторки да кроз карактеризацију ликова као средства критиковања норми и предрасуда канадског друштва прикажу заједничке проблеме жена, те препознавање њихових перспектива као битних ставки за инклузивно осликавање универзалног женског искуства. Истраживање ће допринети бољем увиду у историјски контекст домородачко-досељеничких односа у Канади, односно друштвену и културолошку динамику времена. Кроз феминистичку перспективу показаћемо напоре домороткиња да очувају свој културни идентитет упркос покушајима да се он избрише или потисне. Очекује се ће на основу овог истраживања бити објављена два до четири академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

47. *Опис истраживања*

Истраживање утицаја империјализма у англо-америчкој књижевности кроз призму постколонијализма. Империјализам као идеологија којом држава, уз одређене праксе, шири своју моћ и утицај на друге земље незаобилазно је оставила трагове у англо-америчкој књижевности. Један од кључних аспеката постколонијалне књижевности јесте разградња романтизованог наратива о узвишеној мисији кроз откривање бруталне реалности експлоатације, насиља и брисања идентитета. Истражује се осетљиви конструкт европске супериорности над Другим, као и психолошке и моралне импликације империјализма за саме колонизаторе и начине на које моћ брише јасне границе људскости. Откривају се империјални наративи који оправдавају потчињавање народа, те се осветљавају начини манифестације зла у делима укључујући манипулацију, физичку бруталност, равнодушност и системско злостављање у оквиру империјализма. Уз то, проучавају се перспективе наратора, односно аутора, и утицај на читаочево схватање догађаја које га обавезује на суочавање са моралним дилемама и комплексностима људске природе, истовремено бришући јасну границу између цивилизованости и дивљаштва.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће сарадник у настави Семин Ђукић Пљојовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се обављати у оквиру Департмана за филолошке науке Државног универзитета у Новом Пазару. У истраживању ће се примењивати постколонијална теорија у комбинацији са психоанализом и марксизмом као методама истраживања.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Анализирањем главних тема у репрезентативним делима откриће се специфичности проучавања империјализма и његових дугорочних ефеката у англо-америчкој књижевности и култури. Очекује се да ће истраживање послужити као материјал за објављивање један до два академска рада.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из сопствених средстава.

48. *Опис истраживања*

Докторска дисертација ”Евалуација уџбеника за Енглески као језик струке непосредних корисника у образовном процесу” је резултат вишегодишњег рада на испитивању одлика уџбеника за ЕЈС на терцијарном нивоу образовања, од стране наставника, студената и непристрасног евалуатора (ауторке). Дисертација пружа увид у перцепцију свих непосредних корисника уџбеника, као и у објективне одлике самих уџбеника, пружајући могућности за њихово унапређивање и усаглашавање са потребама студената када је у питању ЕЈС.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У изради докторске дисертације ”Евалуација уџбеника за Енглески као језик струке непосредних корисника у образовном процесу” учествује наставник страног језика Милица Кочовић Пајевић, као докторанд, и доц. др Јелена Грубор Хинић, као ментор.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место реализације је Универзитет у Крагујевцу, опрема подразумева батерију тестова, одговарајуће лингвистичке методологије и статистичке програме за обраду података.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Поред одбране самог доктората, планирано је објављивање радова који су претходили његовој изради, тачније дисеминација резултата добијених у оквиру пилот студије и предистраживачке фазе докторске дисертације (2 рада: један рад категорије М23 и један рад категорије М51). Пилот студија која је спроведена је показала поузданост инструмената који су осмишљени за потребе поменуте дисертације (1), те је планирано објавити добијене резултате у оквиру исте, а који се тичу перцепције уџбеника за ЕЈС од стране студената психологије и техничких наука.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Финансирање се врши из сопствених средстава Милице Кочовић Пајевић.

49. *Опис истраживања*

Планирани радови ће се бавити искључиво заступљеношћу 4 језичке вештине у уџбеницима за ЕЈС на универзитетима у Србији, идентификујући реалну слику и истовремено предлажући начине како да се језичке вештине што адекватније инкорпорирају у постојеће материјале, уз наглашавање потребе за њиховом међусобном повезаношћу и интерактивним обликом рада.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији истраживања које се тиче перцепције језичких вештина у уџбеницима за Енглески као језик струке учествује наставник страног језика Милица Кочовић Пајевић, заједно са наставником страног језика на Медицинском факултету у Крагујевцу, Душицом Обрадовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место реализације су Државни универзитет у Новом Пазару и Универзитет у Крагујевцу и сви студијски програми на којима студенти слушају енглески језик као страни и где користе уџбенике који подразумевају језик струке и заступљеност језичких вештина. Методе ће укључивати мешовити метод обраде и прикупљања података (анализа уџбеника, анкетирање студената и наставника и квантитативна и квалитативна обрада података у одговарајућим статистичким програмима) уз анализу садржаја као примарну методу.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Планиран је 1 рад М20 категорије и 1 рад М50 категорије.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Финансирање ће се вршити из сопствених средстава истраживача. Сарадња је планирана са Медицинским факултетом у Крагујевцу.

50. *Опис истраживања*

Аутентични материјали су релативно недовољно заступљени у уџбеницима који се користе на факултетима у Србији када је у питању уопште енглески језик, а посебно ЕЈС, па је планирано испитати најпре проценат њихове заступљености, а затим и утицај на исходе учења. Доказано је да аутентичност материјала који се користе у настави доприноси мотивацији полазника, укључености у процес учења, а поједина истраживања указују и на позитивније исходе учења. Након анализе аутентичности материјала у уџбеницима за ЕЈС, планира се и испитивање повезаности између аутентичности коришћених материјала и остварених циљева и исхода учења када је у питању ЕЈС, будући да у Србији није спроведено истраживање које је испитивало поменуте факторе.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће наставник страног језика Милица Кочовић Пајевић и доц. др Нина Манојловић (Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу).

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити спроведено на факултетима Универзитета у Крагујевцу, Универзитета у Нишу и на Државном универзитету у Новом Пазару, на оним департманима где су испуњени услови за учешће у истраживању (енглески као језик струке, наставник није аутор уџбеника). Планирано је спровести интервјуе са наставницима енглеског језика на факултетима у Србији, као и анкетирање студената.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Планирано је публикавање једног рада категорије М50, који би био објављен у методичком часопису.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Финансирање би се вршило из сопствених средстава истраживача, а сарадња би подразумевала укљученост наставника страног језика на нематичним депртманима Универзитета у Крагујевцу, Универзитета у Нишу и Државног универзитета у Новом Пазару.

51. *Опис истраживања*

Испитивање могућности за иновације у уџбеницима за ЕЈС је процес који подразумева вишегодишње праћење примене иновативних дидактичких метода и техника у настави језика. Планиран је рад који се бави могућностима за осавремењивање материјала за ЕЈС и имплементирањем иновативних облика рада и уопште дидактичких средстава и методичких приступа, уз предлог начина за постизање имплементације иновативних материјала и дефинисања појма иновативности у настави језика.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће наставник страног језика Милица Кочовић Пајевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место реализације је Департман за филолошке науке Државног универзитета у Новом Пазару, као и нематични департмани на Универзитету у Крагујевцу. Методе које ће се користити подразумевају најпре анализу садржаја, а затим и квантитавне анализе коришћењем статистичких програма за обраду података, како би се испитао утицај примене иноватвних метода на постигнуће у процесу учења језика.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Планирано је публиковање једног рада категорије М20, као и учествовање на две или три конференције које би претходиле раду, на Филолошком факултету Универзитета у Нишу (2025), као и на конференцији која се организује на Филозофском факултету Универзитета у Скопљу (2026). Планирано је објављивање радова М63, М33 и М14 категорије, који би били увод у главну проблематику истраживања и претходили главном раду (М20).

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Финансирање ће се вршити из сопствених средстава истраживача.

52. *Опис истраживања*

Како у Србији не постоји јединствен систем процене уџбеника за општи енглески или за Енглески као језик струке, планирано је испитивање начина за постизање објективне евалуације, коришћењем мерних средстава попут скале процене и контролне листе. Планирано је упоређивање постизањања објективности коришћењем различитих инструмената и представљањем изазова који су присутни у току тог процеса.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће наставник страног језика Милица Кочовић Пајевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити спроведено на Универзитету у Београду уз примену мешовитог приступа и квантитативно-квалитативног начина обраде података. Осим уџбеника за ЕЈС, није потребна додатна опрема.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати су планирани за објављивање у научним часописима који се баве темама из области методике наставе и примењене лингвистике. Планиран је 1 рад М20 категорије и 2 рада М50 категорије. Радовима би претходило учешће на конференцији АЛТ 8 Филолошког факултета Универзитета у Београду,

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Финансирање ће се вршити из сопствених средстава истраживача.

53. *Опис истраживања*

Пројекат подразумева билатералну сарадњу између Србије и Словеније. У циљу испитивања 1) ставова према употреби родно осетљивог језика у српском језику, 2) перципирања и концептуализације жена у књижевном и некњижевном дискурсу, 3) пратећих родно осетљивих језичких политика и идеологија, 4) родног идентитета, поготово у погледу родне динамике и друштвених норми, истраживачи ће у оквиру својих пројектних пакета (лингвистичког и књижевног), спроводити одговарајуће активности. Доц. др Јелена Грубор Хинић ће конструисати скалу ставова према употреби родно сензитивног језика, спровести интервју са испитаницима, и учествовати у формирању новинске језичке грађе. Планирано је објављивање публикација М20, М51 и М33 категорије (Јелена Грубор Хинић).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији истраживања у оквиру предлога пројекта „Концепт жене у друштву“, пријављеног у оквиру програма билатералне сарадње између Србије и Словеније за период 2025–2027, а чија је селекција још увек у току, учествоваће следећи истраживачи: доц. др Јелена Грубор Хинић, проф. др Александра Попин, доц. др Виолета Јањатовић, доц. др Марко Јанићијевић, доц. др Адмир Горчевић и докторанткиња Милица Кочовић Пајевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се делом реализовати у канцеларијама Департмана за филолошке науке, делом у раду од куће, коришћењем одговарајућих методологија из области књижевности и лингвистике, и одговарајуће опреме (нпр. статистичког програма за анализу прикупљених података у оквиру лингвистичког пакета).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани практични исход истраживања је подизање свести друштва о типичним репрезентацијама жене у Словенији, као чланице ЕУ, и Србији, као земљи која је у процесу интеграције, са примарним циљем унапређења родне равноправности у нашој земљи. Научни допринос ће укључивати публикавање и дисеминацију резултата спроведених истраживања у оквиру датих пројектних пакета.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

У случају прихватања наведеног пројекта, истраживање ће бити финансирано из средстава пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације. Планира се интензивирање сарадње са партнером из Словеније.

54. *Опис истраживања*

Истраживање периодичних публикација обављаће се у доступним националним, високошколским, специјалним и народним библиотекама у Србији са жељом да се комплетира збирка периодике новопазарског краја и југозападне Србије. Детаљан увид у сваку периодичну публикацију пружиће извор информација о прилозима књижевно-језичког карактера. Они ће бити описани по стандарду ISBD(CP). Библиографија ће бити снабдевена одговарајућим регистрима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће са Департмана за филолошке науке ДУНП: доц. др Сабина Зејнелагић, доц. др Аднан Бјелак, доц. др Елма Халиловић и доц. др Марија Пантовић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место истраживања су све библиотеке, институције културе и образовања на простору југозападне Србије. Методе су аналитички, синтетички, историјски, компаративни и библиографски. Опрема: компјутери и штампач.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У наредном петогодишњем периоду требало би да буде објављена монографска публикација са резултатима библиографских истраживања.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Када публикација буде припремљена за објављивање, аплицираће се на конкурс Министарства културе Републике Србије. Издавач публикације треба да буде Матица српска.

6.4. Техничко-технолошке науке

6.4.1. Научноистраживачке јединице – ДЕПАРТМАН ЗА ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ, ЛАБОРАТОРИЈА ЗА НУМЕРИЧКУ АНАЛИЗУ КОНСТРУКЦИЈА И ЛАБОРАТОРИЈА ЗА ИСПИТИВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКИХ МАТЕРИЈАЛА „ПРОФ. ДР ВЕРА НИКОЛИЋ-СТАНОЈЕВИЋ“

Научна грана

Грађевинарство; Архитектура; Урбанизам; Просторно планирање

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру научноистраживачких јединица Департман за техничко-технолошке науке, Лабораторија за нумеричку анализу конструкција и Лабораторија за испитивање грађевинских материјала „проф. др Вера Николић-Станојевић“ учествују:

- Др Драгослав Шумарац, редовни професор, УНО Грађевинарство-конструкције
- Др Есад Мешић, редовни професор, УНО Грађевинске конструкције
- Др Назим Манић, доцент, УНО Грађевинске конструкције
- Др Миливоје Милановић, доцент, УНО Конструкције
- Др Емир Маслак, доцент, УНО Грађевинске конструкције
- Др Марко Милошевић, доцент, УНО Механика и теорија конструкција
- Др Џемила Бегановић, доцент, УНО Урбанизам и просторно планирање
- Др Марина Михаљевић, доцент, УНО Историја и теорија архитектуре и уметности и заштита градитељског наслеђа
- Др Бранко Славковић, доцент, УНО Архитектонске конструкције
- Др Јасмин Суљевић, доцент, УНО Архитектонско пројектовање
- Др Комнен Жижић, асистент са докторатом, УНО Архитектонско пројектовање
- Данило Драговић, асистент, УНО Архитектонске конструкције и Архитектонско пројектовање
- Енис Хасанбеговић, асистент, УНО Архитектонско пројектовање и Урбанистичко и просторно планирање
- Мелиса Алџан, асистент, УНО Графичко и просторно представљање и Урбанистичко и просторно планирање
- Лејла Зеџировић, асистент, УНО Архитектонско пројектовање и Урбанистичко и просторно планирање
- Ема Кршић, асистент, НО Архитектура
- Демир Ватић, асистент, НО Грађевинско инжењерство
- Тимур Цурић, асистент, НО Грађевинско инжењерство
- Исмаил Нурковић, асистент, НО Грађевинско инжењерство
- Алема Машовић, сарадник у настави, НО Грађевинско инжењерство
- Берна Крбузлић, сарадник у настави, НО Грађевинско инжењерство

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Редовни професор Драгослав Шумарац је био ментор 8 одбрањених докторских дисертација (5 на Грађевинском факултету у Београду, 2 на Факултету техничких наука у Новом Саду и 1 на Грађевинском факултету у Суботици). Био је ментор 4 магистарске тезе (2 на матичном универзитету-ДУНП и 2 на Грађевинском факултету у Београду) и члан комисије за одбрану 3 докторске дисертације (1 на Грађевинском факултету у Београду, 1 на Машинском факултету у Београду и 1 на Факултету техничких наука у Новом Саду). Редовни професор Есад Мешић је био ментор 2 одбрањене докторске дисертације (1 на Рударско-Геолошко-Грађевинском Факултет у Тузли, БиХ, 1 на Грађевинском факултету у Сарајеву, БиХ и University of Technology Compiegne, Француска). Био је члан 4 комисије за одбрану докторских дисертација (2 на Грађевинском факултету у Сарајеву, БиХ, 1 на Грађевинском факултету у Сарајеву БиХ и University of Technology Compiegne, Француска, 1 на Архитектонском факултету у Сарајеву, БиХ), ментор 2 магистарска рада (1 на Грађевинском факултету у Сарајеву БиХ, 1 на Рударско-Геолошко-Грађевинском Факултет у Тузли, БиХ).

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030), у оквиру научноистраживачких јединица Департман за техничко-технолошке науке, Лабораторија за нумеричку анализу конструкција и Лабораторија за испитивање грађевинских материјала „проф. др Вера Николић-Станојевић“, планирана следећа истраживања:

1. Истраживање реалне функционалне везе зависности брзине путовања од закривљености трасе пута,
2. Утицај наночестица на побољшање својстава цементних композита,
3. Испитивање карактеристика спрегнутих носача типа дрво-бетон ојачаних вањским преднапрезањем
4. Истраживање утицаја оштећења директно заварених веза елемената решеткастих носача од шупљих челичних профила,

5. Поузданост директно заварених веза од шупљих челичних профила правоугаоног попречног пресека са оштећењем,
6. Испитивање карактеристика различитих типова везе између греде и стуба код индустријских челичних регала,
7. Испитивање утицаја примене челичних хистерезисних дампера за побољшање сеизмичке отпорности неправилних армирано-бетонских конструкција,
8. Циклично напрезање грађевинских конструкција
9. Примена механике оштећења (DAMAGE MECHANICS) у одређивању сигурности и трајности постојећих објеката
10. Компаративна анализа високих насипа у сеизмичким и асеизмичким зонама применом мултикритеријумске оптимизације
11. Истраживање византијске архитектуре и уметности и архитектуре комненског периода на Балкану
12. Истраживање трансформације градова као дуготрајног историјског процеса са посебним освртом на ову појаву у савременим условима укључујући и испитивање трансформације стамбених зграда
13. Формирање концептуалног оквира за разумевање здравих градова и здравих места
14. Испитивање могућности унапређења енергетских својстава архитектонских објеката у Србији, смањења емисије угљен диоксида и употребе обновљивих извора енергије; Истраживање традиционалних и савремених принципа организације насеља са аспектом на одрживост, енергетску ефикасност и борбу против климатских промена
15. Истраживања биоклиматске и еколошки одговорне архитектуре

Детаљи о планираном истраживању

1. Опис истраживања

У току планирања изградње пута оптимизацијом одређених елемената пута циљати смањење цијене изградње и смањења дужине путовања. Наравно безбједност путника мора остати на високом нивоу. Хоризонталне и вертикалне кривине путева од великог су значаја на дужину трасе и на дужину путовања. Разумевање односа између брзине путовања и закривљености трасе пута представља кључни аспект унапређења безбедности и ефикасности саобраћаја. Ово истраживање ће омогућити боље разумевање утицаја геометријских карактеристика пута на брзину кретања возила, што је од суштинског значаја за пројектовање и оптимизацију путне инфраструктуре. Основни циљ истраживања је утврђивање реалне функционалне зависности између брзине путовања и закривљености трасе пута, узимајући у обзир различите врсте путева, категорије возила и услова саобраћаја. Добијени резултати биће коришћени за побољшање методологија пројектовања путева и унапређење система управљања брзином. Истраживање ће се реализовати у неколико фаза: (i) Прикупљање података – Извршиће се мерења брзина кретања возила на неколико регионалних путева, чија је закривљеност претходно одређена; (ii) За анализу података примениће се статистичке методе за утврђивање корелације између брзине путовања и закривљености трасе, уз контролу утицаја других параметара као што су услови на путу, густина саобраћаја и категорија возила; (iii) Развиће се математички модели зависности који ће описати функционалну зависност и омогућити прогнозу брзине путовања у зависности од закривљености пута.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Назим Манић, доц. др Емир Маслак, сарадник у настави Алема Машовић, сарадник у настави Берна Крбузлић и студент докторских студија Изет Цама.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће бити обављено на терену и у Лабораторији за нумеричку анализу конструкција. Опрема: бројачи саобраћаја, теодолит.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Ово истраживање ће обезбедити нова сазнања о односу закривљеност пута и брзине кретања, што ће допринети унапређењу пројектовања и управљања саобраћајном инфраструктуром. Резултати истраживања: (i) одређивање прецизног математичког модела који описују зависност брзине путовања од закривљености пута; (ii) Предлози за оптимизацију пројектовања путне инфраструктуре у циљу побољшања безбедности и ефикасности саобраћаја; (iii) Препоруке за доносиоце одлука у области саобраћајног инжењерства и урбаног планирања. Планирано је да се истраживање реализује у наредних

пет година, уз сарадњу са релевантним институцијама и коришћење савремених технологија за прикупљање и анализу података. Очекује се објављивање најмање једног рада категорије M20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

2. Опис истраживања

Цементни композити, основни грађевински материјали који се користе широм света, могу побољшати своју трајност, механичка својства и отпорност на спољашње утицаје додавањем наночестица попут нано-силицијум-диоксида (SiO_2), нано-алуминијум-оксида (Al_2O_3) и нано-титанијум-диоксида (TiO_2). Ове наночестице имају способност да побољшају микроструктуру бетона, што је предмет овог истраживања. Циљ је анализирати утицај наночестица на повећање чврстоће на притисак и савијање, побољшање густоће и хомогености микроструктуре, смањење порозности и пропустљивости воде, те повећање отпорности на хемијске утицаје и хабање.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Назим Манић, доц. др Миливоје Милановић, доц. др Марко Милошевић, асистент Тимур Цурић и асистент Демир Ватић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се обавити у Лабораторији за испитивање грађевинских материјала „проф. др. Вера Николић-Станојевић“. Опрема: мешалица за бетон, прецизна вага, пећница за сушење материјала, преса за испитивање чврстоће на притисак, елементи за наношење дуготрајног оптерећења, уређаји за мерење деформација (угибометри и мерне траке) са свим апаратима неопходним за регистровање ових величина, машина за мерење хабања, уређаји за мерење водопропустљивости.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани резултати укључују већу почетну и дугорочну чврстоћу захваљујући убрзаном формирању калцијум-силикат-хидрат (C-S-H) гела, смањену пропустљивост због мањих капиларних пора које смањују продор воде и хемикалија, те повећану отпорност на хабање, што је корисно за индустријске подове и путеве изложене интензивном саобраћају. Резултати истраживања: (i) Повећање чврстоће на притисак и савијање услед убрзаног формирања C-S-H гела; (ii) Побољшање густоће и хомогености микроструктуре бетона; (iii) Смањење порозности и пропустљивости воде, повећање отпорности на влагу; (iv) Повећана отпорност на хемијске утицаје и хабање; (v) Повећање трајности бетона у захтевним условима. Очекује се објављивање најмање једног рада категорије M20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

3. Опис истраживања

Спрегнути носачи типа дрво-бетон настали су, превасходно, из потребе ојачања постојећих међуспратних конструкција направљених од дрвета, као последица повећања интензитета оптерећења. Ојачање, где се на постојеће дрвене греде уграђују, најчешће, механичка спојна средства, па се преко тих носача изводи бетонска плоча, показало се као јако добро. На овај начин се, осим повећања носивости, остварују и друге погодности везане за динамичке карактеристике целе конструкције, повећање пожарне отпорности итд. Овим истраживањем би требало испитати могућност ојачања ових спрегнутих носача преднапрезањем. У до сад спроведеном истраживању, утврђено је да се применом вањског преднапрезања могуће постићи побољшање, са аспекта граничне силе, до око 70%, док је побољшање са аспекта крутости носача износило нешто мало мање од 25%. Поменуто истраживање било је ограничено на краткотрајно оптерећење (тренутак $t=0$), са максималном силом преднапрезања. Да би се у потпуности сагледало понашање оваквог носача, потребно је одредити параметре који дефинишу његово понашање у фази експлоатације. Из тога разлога неопходно је извршити испитивање на носачима који су изложени дуготрајном оптерећењу, како би се одредила напонско-деформацијска стања на носачу када се узму у обзир и реолошки параметри конститутивних елемената спрегнутог попречног пресека. Осим тога, будући да је и код АБ конструкција

присутан феномен губитка силе преднапрезања, потребно је испитивањем одредити коначну вредност ове силе након свих губитака (сила у тренутку $t=\infty$).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Емир Маслак, доцент, доц. др Назим Манић, доц. др Марко Милошевић, асистент Тимур Цурић и асистент Демир Ватић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се обавити у Лабораторији за испитивање грађевинских материјала „проф. др. Вера Николић–Станојевић“ и Лабораторији за нумеричку анализу конструкција. Опрема: елементи за наношење дуготрајног оптерећења, уређаји за мерење глобалних и локалних деформација (угибометри и мерне траке) са свим апаратима неопходним за регистровање ових величина, уређаји за мерење температуре и влажности ваздуха на месту испитивања, затворени рам, уређај за унос оптерећења (преса), уређај за мерење интензитета аплициране силе.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Ово истраживање треба да да податке неопходне за поуздано пројектовање наведених носача, будући да они могу наћи примену и приликом ојачања постојећих, као и приликом пројектовања нових објеката. Очекује се објављивање најмање два рада категорије М20.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

4. Опис истраживања

Истраживање утицаја оштећења на механичке и структурне карактеристике директно заварених веза у решеткастим носачима израђеним од шупљих челичних профила. Истраживање ће се фокусирати на анализу ефеката различитих типова оштећења, као што су пукотине настале услед замора материјала, локалне пластичне деформације и корозиона оштећења. Испитивања ће обухватити нумеричке симулације засноване на методи коначних елемената (МКЕ) ради добијања прецизних података о напрегнутом стању у критичним тачкама заварених спојева. Посебна пажња биће посвећена анализи утицаја услова експлоатације на дуготрајност оваквих конструкција, укључујући анализу ефеката поновљених оптерећења и утицаја окружења (температура, влажност).

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марко Милошевић, доц. др Емир Маслак, доц. др Миливоје Милановић и асистент Исмаил Нурковић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у оквиру научноистраживачке јединице Депарتمان за техничко-технолошке науке. Методологије које ће бити коришћене укључују софтверске анализе у програмима као што су ANSYS и Abaqus.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Добијени резултати ће допринети развоју модела понашања оштећених веза и препорука за њихову санацију или замену у складу са важећим техничким прописима и стандардима. Очекује се да ће резултати овог истраживања довести до израде најмање 5 научних радова категорије М20, као и презентација резултата на националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

5. Опис истраживања

Планирано истраживање ће обухватити анализу поузданости директно заварених веза шупљих челичних профила правоугаоног попречног пресека са различитим нивоима оштећења, укључујући иницијалне пукотине, проређивање зида услед корозије и заостале напруге настале услед заваривања. Циљ

истраживања је да се развије модел поузданости који ће омогућити прецизну процену преосталог века трајања конструкција и дефинисање критичних параметара који утичу на стабилност и носивост.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марко Милошевић, доц. др Емир Маслак, доц. др Миливоје Милановић и сарадник у настави Берна Крбузлић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у Лабораторији за нумеричку анализу конструкција. Методологије које ће бити коришћене укључују софтверске анализе у програмима као што су ANSYS и Abaqus. Аналитичко истраживање подразумеваће коришћење методе теорије поузданости, као што су Монте Карло симулације и стохастички модели деградације материјала.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекује се да ће резултати овог истраживања довести до израде најмање 5 научних радова категорије M20, као и презентација резултата на националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

6. *Опис истраживања*

Циљ овог истраживања јесте утврђивање понашања различитих типова веза између греде и стуба код индустријских челичних регала како би се побољшао њихов динамички одговор. Истраживање се састоји из теоријске, нумеричке анализе и експерименталног испитивања. Пуно је различитих система којима се остварује поменута веза. У почетку потребно је дефинисати одређене врсте везе греда-стуб које ће бити предмет истраживања. Вршиће се експериментално испитивање одређеног броја узорака и утврђивање њиховог понашања на дејство монотонног оптерећења. Резултат тога јесте добијање криве М-ф за сваки појединачни тип везе. На основу добијених зависности М-ф за сваки тип везе вршиће се нумеричко моделирање конструкције. Циљ је утврђивање понашања конструкције при сеизмичком дејству за примењене различите типове веза греда-стуб.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистент Демир Ватић, проф. др Есад Мешић и доц. др Емир Маслак.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у оквиру научноистраживачких јединица Департаман за техничко-технолошке науке и Лабораторија за нумеричку анализу конструкција, као и у лабораторији Факултета техничких наука у Новом Саду. Методологије које ће бити коришћене укључују софтверске анализе у програмима као што су SAP2000 и Abaqus.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

На основу резултата овог истраживања пружа се могућност да се адекватно одабере тип везе између греде и стуба код индустријских челичних регала који се налазе у сеизмички активним подручјима. Очекује се да ће резултати овог истраживања довести до израде најмање једног научног рада категорије M20, као и неколико радова на националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

7. *Опис истраживања*

Циљ овог истраживања је развити свеобухватан приступ за анализу и оптимизацију употребе металних дампера у неправилним армирано-бетонским конструкцијама које се налазе у сеизмички активним

подручјима. Истраживање ће се фокусирати на неколико кључних аспеката: теоријску анализу, нумеричку симулацију, и практичну примену. Први корак подразумева детаљан преглед постојећих научних радова, техничких прописа и смерница везаних за металне дампере и сеизмичку отпорност конструкција. Циљ је идентификовати врсте металних дампера (нпр. ADAS, TADAS, U-облика дампера), њихове механизме деловања и карактеристике које их чине погодним за неправилне конструкције. Такође ће се истражити актуелне методе за моделирање неправилних армирано-бетонских конструкција. Планира се спровођење нелинеарних динамичких анализа уз коришћење софтверских пакета као што су SAP2000, ETABS или ANSYS. Модели ће укључивати неправилне армирано-бетонске конструкције са и без металних дампера. Циљ симулација је испитивање утицаја различитих позиција, распореда и конфигурација дампера на смањење међуспратних померања, пластичних деформација и ризика од колапса конструкција. Симулације ће се заснивати на стварним сеизмичким записима како би се осигурала реалистичност резултата. У циљу валидације нумеричких модела користиће се резултати већ испитаних металних дампера, због немогућности финансирања сопствених експеримената.

На основу добијених резултата, планира се развој оптимизационог модела који ће омогућити одређивање оптималних позиција и броја дампера за различите типове неправилности (нпр. торсионалне, вертикалне). Овај модел ће узети у обзир техничке, економске и архитектонске факторе.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће асистент Тимур Цурић, проф. др Есад Мешић и доц. др Назим Манић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у оквиру научноистраживачких јединица Департаман за техничко-технолошке науке и Лабораторија за нумеричку анализу конструкција, као и у лабораторији на Факултету техничких наука у Новом Саду. Методологије које ће бити коришћене укључују софтверске анализе у програмима као што су ANSYS, SAP2000 и ETABS.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

На основу резултата испитивања, пружиће се препоруке за пројектовање и ојачање неправилних армирано-бетонских конструкција. Очекује се да ће истраживање обезбедити смернице за имплементацију металних дампера у неправилне конструкције, повећавајући њихову сеизмичку отпорност. Очекивани доприноси укључују практичне алате за пројектанте, смањење ризика од оштећења у сеизмички активним подручјима и унапређење међународних стандарда у овој области. Очекује се да ће резултати овог истраживања довести до израде најмање једног научног рада категорије М20, као најмање три рада категорије М30.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

8. Опис истраживања

Истраживања би се односила пре свега на напрезање грађевинских објеката услед сеизмичких утицаја. При томе ће се примењивати теорија пластичности и граничних стања пре свега на високе зграде изграђене било од армираног бетона или челика. Поред тога посебна пажња ће се посветити и одређивању оштећења објеката изложених сеизмичким утицајима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Драгослав Шумарац, асистент Исмаил Нурковић, студент докторских студија Изет Цама, асистент Демир Ватић и асистент Титмур Цурић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању:

Истраживање ће се реализовати у оквиру научноистраживачких јединица Департаман за техничко-технолошке науке и Лабораторија за нумеричку анализу конструкција. Методологије које ће бити коришћене укључују софтверске анализе у програмима као што су SAP2000 и Abaqus.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

На основу резултата овог истраживања пружа се могућност да се адекватно одабере тип везе између греде и стуба код индустријских челичних регала који се налазе у сеизмички активним подручјима. Очекује се да ће резултати овог истраживања довести до израде најмање једног научног рада категорије M20, као и неколико радова на националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

9. Опис истраживања

Сведоци смо велике трагедије која се догодила падом надстрешнице у Новом Саду где је живот изгубило 15 особа. Главни узрок, по налазима вештака, је корозија ужади (сајли) које су изведене пре 60 година а од тада готово да нису контролисане нити одржаване. Дакле, корозија, пре свега, челичних конструкција, па и армирано бетонских, може се проучавати применом Механике оштећења. Оштећење конструкција најчешће настаје и услед преоптерећења појединих носећих елемената или пак од замора материјала.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће проф. др Драгослав Шумарац, доц. др Миљивоје Милановић, асистент Исмаил Нурковић, сарадник у настави Алема Машовић и сарадник у настави Берна Крбузлић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у оквиру научноистраживачких јединица Департаман за техничко-технолошке науке и Лабораторија за нумеричку анализу конструкција. Методологије које ће бити коришћене укључују софтверске анализе у програмима као што су SAP2000 и Abaqus.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

На основу резултата овог истраживања пружа се могућност да се адекватно одабере тип везе између греде и стуба код индустријских челичних регала који се налазе у сеизмички активним подручјима. Очекује се да ће резултати овог истраживања довести до израде најмање једног научног рада категорије M20, као и неколико радова на националним и међународним конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

10. Опис истраживања

Стабилност насипа представља кључни фактор у пројектовању и изградњи путне инфраструктуре, посебно у регионима са различитим сеизмичким условима. Поређењем понашања високих насипа у сеизмичким и асезмичким зонама могуће је утврдити оптималне параметре пројектовања како би се побољшала дуготрајност, безбедност и економичност инфраструктурних објеката. Ово истраживање користи мултикритеријумску оптимизацију за анализу и одабир најповољнијих конструктивних решења, узимајући у обзир факторе као што су механичке карактеристике материјала, статичка и динамичка стабилност, утицај подземних вода, трошкови изградње и сл. Основни циљ истраживања је утврђивање оптималних параметара за пројектовање и изградњу високих насипа у различитим сеизмичким условима, уз коришћење савремених метода нумеричке анализе и мултикритеријумског одлучивања. Применом софтвера на бази методе коначних елемената анализираће се понашања насипа под различитим оптерећењима, различитих геометријских величина и међусобних односа величина елемената насипа. Применом метода као што су ANP (Analytic Hierarchy Process), TOPSIS, MOORA, Метода тежинских коефицијената, Promethee и др. извршиће се одабир најповољнијег решења. Извршиће се оптимизација најповољнијег насипа а уједно и компромис између критеријума оптимизације од којих су најбитнији трошкови, безбедности и дуготрајности конструкције.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Назим Манић, проф. др Есад Мешић, доц. др Емир Маслак, асистент Демир Ватић и студент докторских студија Изет Цама.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у оквиру научноистраживачких јединица Департаман за техничко-технолошке науке и Лабораторија за нумеричку анализу конструкција. Методологије које ће бити коришћене укључују софтверске анализе у програмима као што су Plaxis, ANSYS или Abaqus.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Ово истраживање ће допринети развоју напредних метода пројектовања насипа узимајући у обзир специфичности сеизмичких и асезмичких зона. Коришћење лабораторијских испитивања и софтверских симулација омогућиће прецизнију анализу и оптимизацију конструкција насипа, што ће резултирати побољшаном безбедношћу и економичношћу инфраструктурних пројеката. На основу добијених резултата даће се препоруке за пројектовање и управљање насипима у различитим сеизмичким условима, развиће се математички модел који описују стабилност насипа у различитим сеизмичким условима. Објављивање научних радова у реномираним часописима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

11. Опис истраживања

Наставак рада на истраживању хришћанских религиозних објеката у околини Новог Пазара. У руралним пределима на подручју Новог Пазара евидентиран је низ хришћанских објеката из периода XIV – XV века, чији морфолошке и стилске карактеристике говоре о начину живота хришћанских заједница у Османском царству. Реч је о црквама малих димензија које својом локацијом и сведеним архитектонским формама говоре о невеликој финансијској моћи њихових оснивача и градитеља. Без обзира на велики контраст које ови објекти показују у односу на средњовековне споменике рашке архитектуре, евидентни су напори да им се додају архитектонски елементи који сведоче о нарочитој пажњи којом су ове сеоске хришћанске заједнице обелодањивале свој идентитет. Док су веома ретки, мада не и сасвим одсутни, облици који евоцирају старију средњовековну архитектуру, препознају се јасни знаци асимилације типичних османски архитектонских облика. Ово је посебно уочљиво на деловима архитектонске пластике - порталима и прозорима, што уједно говори о промени схватања о значењу архитектонског језика и погледу на исламске религијске грађевине као на модел узорне архитектуре на које су се угледали градитељи ових скромних цркава.

Истраживање ће се ослањати на правце и методолошки модел презентован студијом: J. Bogdanović, Lj. Milanović, M. Mihaljević, “Art and Architecture in the Balkans and the Lower Danube Regions”, M. A. Rossi, A. I. Sullivan (eds.), The Routledge Handbook of Byzantine Visual Culture in the Danube Regions, 1300-1600 (New York, NY: Routledge, 2024), 44–61. DOI:10.4324/9781003121480-5. Наставак истраживања обухватиће рекогносцирање евидентираних споменика и израду фотографске и друге документације у складу са локацијским могућностима.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Марина Михаљевић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Теренско истраживање. Фотографска опрема.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Два научних чланака о појединачним споменицима (М24) и обједињујућа студија која ће осветлити овај феномен са архитектонског и културолошког аспекта (М23).

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

/

12. Опис истраживања

Сведоци смо да се градови у нашем окружењу нагло мењају у данашњем времену. Настали најчешће у неким давним временима, константно се трансформишу прилагођавајући се многим факторима који утичу

на њихов развој и резултирају одређеним статусима у неким временским периодима, који нису замрзнути у времену већ се константно трансформишу на више начина: од трансформације појединих објеката, што је посебан смер истраживања, преко трансформације одређених делова града било кроз мењање постојећих градских структура, било додавањем нових структура где се могу посматрати различити модели градских простора: насеља, улице, блокови, тргови, паркови, макрорбанистички елементи и слично, до трансформација градских структура и система који одређују град као целину. Посебан ток су компаративна истраживања везана за градове у региону који имају сличан развојни пут по неким елементима који су релевантни за истраживање. Методолошки, рад се ослања на методе истраживања из радова Џ. Бегановић: Урбана морфологија и типологија градова Косова и Метохије (магистарски рад) и Процеси урбаних трансформација града Приштине у функцији друштвено историјских токова и поступка планирања урбаног развоја (докторска дисертације) као и на истраживања у оквиру докторских студија у Новом Саду колега Ениса Хасанбеговића, Мелисе Алцан и Лејле Зећировић: Коришћење метода триангулације у арх. и урб. пројектовању НП-а средином XX века; Трансформација урбаног простора на примеру НП-а услед примарне урбанизације; Урбанистички план градског центра НП-а из 1968. год као позорница; Подкуполна архитектура у НП; Развој типологије урбане средине -трансформација Старе чаршије и Трансформација архитектуре и урбанизма услед промене родних улога у друштву. Истраживање ће се базирати првенствено на истраживању градских структура и објеката Новог Пазара на који ће се иницијално применити методологија из поменутих радова, а касније и на остале градове у непосредном окружењу. Поред прикупљања историјске грађе која укључује текстове, картографску документацију, фотографије, сведочења и слично, паралелно ће се документовати рецентна и актуелно стање у предметним градовима, са циљем да се оформи документација о предметној теми и да се она на одговарајући начин проучи са историјских, друштвених, економских, социјалних и осталих аспеката са циљем да се открију превалентни утицаји на конкретне трансформације градских структура што ће у коначници бити основа за формирање препорука за даљи развој посматраних градова са циљем предупређења негативних појава који су наша свакодневница и решавања градских проблема на добробит свих грађана и целе заједнице.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Џемила Бегановић, доц. др Јасмин Суљевић, асистент Енис Хасанбеговић, асистент Мелиса Алцан, асистент Лејла Зећировић, асистент Ема Кршић. По потреби се могу укључити и други истраживачи.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се обавити првенствено у Новом Пазару и околини, а укључиће истраживање архивске грађе, теренско истраживање, фотографску опрему укључујући и дрон за снимање, компјутере, скенер, принтер/плотер, програме за прављење симулација и обраду фотографија, КАД програме.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Два научних чланака о трансформацији градова и трансформацији објеката (М24), више саопштења на научним скуповима о релевантним темама везаним за истраживање. Тема има потенцијал за шира истраживања у оквиру научних мрежа, те организацију научног скупа са резултатом у виду монографије.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Планира се конкурисање на конкурсима Министарства за науку, технолошки развој и иновације, разматрање сарадње са другим НИО и разматрање међународних сарадњи.

13. Опис истраживања

Данас је изазов да се одреди концептуални оквир који може да одговори на савремене потребе за развој здравих градова и места. Постојећи концептуални оквири о здравим градовима и местима не садрже све чиниоце и односе међу њима који се препознају у савременом граду, а потребни су за развој здравих градова и места. Према постојећим концептуалним оквирима, отежано се изводе детаљна деловања/интервенције у градској средини која треба да подрже или унапреде здравље људи. Данас, у домену здравих градова, истиче се потреба да се развију детаљни концептуални оквири који могу значајније да допиринесу да се делује у градској средини. Детаљни и развијени концептуални оквири треба детаљно и свеобухватно да приказују/објашњавају савремене здраве градове и места. Сходно наведеном, општи циљ истраживања је да се одреди концептуални оквир који свеобухватно и детаљно објашњава савремене здраве градове и места. У раду се полази од претпоставке да се, ако се синтетизују савремена

знања о здрављу, планирању и пројектовању градова и места може целовито и свеобухватно да се објасне здрави градови и места, и да се то знање може да се представи концептуалним оквиром. Да би се проверила исправност наведеног става, истраживаће се поступак развоја концептуалног оквира и производ тог поступка – концептуални оквир за разумевање здравих градова и здравих места.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији планираног истраживања учествоваће асистент са докторатом др Комнен Жижих, док ће остали учесници бити накнадно укључени.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Планирано је да се истраживање оствари у оквиру научноистраживачке јединице за техничко-технолошке науке.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање бар 3 рада категорије М20 и 3 рада категорије М50, као и излагање резултата бар једном годишње на једном интернационалном конгресу, симпозијуму или конференцији.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

За планирано истраживање ће да се конкурише на неком од престојећих конкурса Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) или иностраних научних фондова. У зависности за које пројекте се буде конкурисало, а у фази детаљне израде плана истраживања, размотриће се могућности сарадње са другим НИО како у земљи тако и иностранству.

14. Опис истраживања

Планирано истраживање за наредни период ће се односити на друштвене изазове са којима се сви данас као цивилизација сусрећемо, а то су енергетска криза и климатске промене. На ове теме истраживач се осврнуо у досадашњем научно-истраживачком раду и планира даља истраживања у том правцу. Актуелан друштвени изазов у месту у коме живимо и радимо јесте загађење ваздуха, тако да ће даљи допринос истраживача науци и животној средини ићи у смеру указивања на могућности унапређења енергетских својстава стамбених и нестамбених зграда у Новом Пазару и указивања на могућности смањења емисије угљен диоксида и употребе обновљивих извора енергије.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог планираног истраживања учествоваће доц. др Бранко Славковић. Могућност укључивања истраживача са београдског, новосадског, нишког и приштинског универзитета.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Место реализације истраживања јесте на терену (територија града Новог Пазара), у историјском архиву, и у на Универзитету (Департман за техничко-технолошке науке). Методе и опрема: термовизијска камера; уређаји који мере коефицијенте пролаза топлоте омотача зграде и проветреност просторије; рад у напредним софтверима за сумулацију енергетских својстава зграде.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Указивање на могућности унапређења енергетских својстава стамбених и нестамбених зграда у Новом Пазару, затим, указивање на могућности смањења емисије угљен диоксида и употребе обновљивих извора енергије. Очекује се публикавање 2-3 рада категорије М20 и 5-10 радова категорије М33.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Могућност сарадње са истраживачима са београдског, новосадског, нишког и приштинског универзитета.

15. Опис истраживања

Планиран је развој и примена нових технолошких и еколошких приступа у области архитектуре, с посебним фокусом на биоклиматске зграде. Детаљније ће се успоставити сарадња са другим НИО како би се развијали иновативни еколошки материјали и технологије, промовисала и имплементирала

истраживања у вези са смањењем потрошње енергије у зградама коришћењем обновљивих извора енергије и еколошки одрживим технологијама.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији планираног истраживања учествоваће доц. др Јасмин Суљевић, доц. др Џемила Бегановић, доц. др Бранко Славковић, асистент Енис Хасанбеговић, асистент Ема Кршић и асистент Лејла Зећировић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Планирана истраживања се изводе на Департману за техничко-технолошке науке на ДУНП, као и на другим НИО с којим се буде успоставила сарадња. Опрема која ће се користити су рачунари са одговарајућим софтверима за цртање као што су Аутокед, Архикед, 3д студио макс, Ексел, Ворд, програми за симулацију потрошње енергије (Енерги Плус и сл.).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекивани исход истраживања биће нове смернице за биоклиматску архитектуру и прототип за изградњу нискоенергетских зграда за одређена климатска подручја у Србији, као моделима за будуће еколошки одрживе и биоклиматске зграде. Развијање нових еколошки одговорних технологија заснованих на обновљивим изворима енергије, као и материјала који би били рециклабилни, еколошки подобни, који промовишу циркуларну економију. У оквиру планираног истраживања очекује се један докторат у овој области. Очекује се објављивање најмање три рада на категорије М20 и три рада категорије М50 као и излагање резултата на годишњем нивоу на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуално пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Планирано је конкурисање за средства Министарства науке, технолошког развоја и иновација и из националних фондова намењених за истраживања.

6.4.2. Научноистраживачке јединице – ДЕПАРТМАН ЗА ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ И ЛАБОРАТОРИЈА ЗА РАЧУНАРСКУ ТЕХНИКУ

Научна грана

Електроника; Информационе технологије

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру научноистраживачких јединица Департман за техничко-технолошке науке и Лабораторије за рачунарску технику учествују:

- Др Един Долићанин, редовни професор, УНО Рачунарска техника и информатика
- Др Алдина Авдић, доцент, УНО Рачунарска техника и информатика
- Др Вељко Станковић, доцент, УНО Рачунарска техника и информатика
- Др Дејан Вујић, доцент, УНО Рачунарска техника и информатика
- Др Едис Мекић, доцент, УНО Рачунарска техника и информатика
- Др Емир Угљанин, асистент са докторатом, УНО Рачунарска техника и информатика
- Сафет Пурковић, асистент, НО Електротехничко и рачунарско инжењерство
- Џенан Авдић, асистент, УНО Рачунарска техника и информатика
- Хамза Мурић, сарадник у настави, УНО Рачунарска техника и информатика

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Редовни професор Един Долићанин био је ментор једне докторске дисертације на Државном универзитету у Новом Пазару.

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030), у оквиру научноистраживачких јединица Департман за техничко-технолошке науке и Лабораторија за рачунарску технику планирана следећа истраживања:

1. Примена AI у здравству: Развој система за дијагностику, анализу медицинских слика и персонализовану медицину
2. Примена AI у налажењу бољих решења за убрзавање алгоритама
3. Истраживања у области LDPC (Low-Density Parity-Check) кодирања

Детаљи о планираном истраживању

1. Опис истраживања

Истраживање обухвата коришћење *K-Nearest Neighbors* (KNN) алгорита у класификацији медицинских података за дијагностику болести. KNN се често користи за анализу података о пацијентима, као што су резултати лабораторијских тестова, симптоми и демографски подаци, како би се предвидела дијагноза.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији планираног истраживања учествоваће проф. др Един Долићанин, асистент са докторатом др Емир Угљанин и асистенти Сафет Пурковић и Џенан Авдић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Планирана истраживања ће бити реализована у оквиру научноистраживачких јединица Лабораторија за рачунарску технику, Департман за техничко-технолошке науке, као и на другим НИО с којим се буде успоставила сарадња. Опрема која ће се користити су рачунари са одговарајућим софтверима.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање најмање два рада на категорије M20 као и излагање резултата на годишњем нивоу на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуално пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из средстава актуелног пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) бр. 451-03-65/2024-03/200252.

2. Опис истраживања

Истраживање обухвата коришћење конволуционих неуронских алгоритама (CNN) који се често користи у медицинској дијагностици, укључујући предикцију и класификацију болести срца.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији планираног истраживања учествоваће проф. др Улфета Маровац, доц. др Вељко Станковић и сарадник у настави Хамза Мурић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Планирана истраживања ће бити реализована у оквиру научноистраживачких јединица Лабораторија за рачунарску технику, Департман за техничко-технолошке науке, као и на другим НИО с којим се буде успоставила сарадња. Опрема која ће се користити су рачунари са одговарајућим софтверима.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање најмање два рада на категорије M20 као и излагање резултата на годишњем нивоу на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуално пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из средстава актуелног пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) бр. 451-03-65/2024-03/200252.

3. Опис истраживања

LDPC (Low-Density Parity-Check) кодови су врста линеарних блок кодова који се користе за корекцију грешака у преносу података. Они су познати по својој ефикасности и блиском достизању Шенонове границе, што их чини идеалним за примене у телекомуникацијама, сателитским комуникацијама и мрежама. Истраживања и иновације у области LDPC кодирања укључују: (i) „Алгоритме ниске сложености“ – истраживања усмерена на развој алгоритама који смањују сложеност кодирања и декодирања, као што су итеративни алгоритми попут "min-sum" и "belief propagation"; (ii) примену у стандардима (као што су Wi-Fi (IEEE 802.11), 5G мреже и сателитске комуникације – прилагођавање LDPC кодова различитим апликацијама; (iii) хардверска имплементација – развијање у хардверски оптимизовани ЛДПЦ кодовима који омогућавају високе брзине преноса података уз ниску потрошњу енергије.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији планираног истраживања учествоваће доц. др Дејан Вујић и доц. др Вељко Станковић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Планирана истраживања ће бити реализована у оквиру научноистраживачких јединица Лабораторија за рачунарску технику, Департман за техничко-технолошке науке, као и на другим НИО с којим се буде успоставила сарадња. Опрема која ће се користити су рачунари са одговарајућим софтверима.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

У оквиру планираног истраживања очекује се објављивање најмање два рада на категорије M20 као и излагање резултата на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуално пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање ће бити финансирано из средстава актуелног пројекта Министарства за науку, технолошки развој и иновације (МНТРИ) бр. 451-03-65/2024-03/200252.

6.5. Медицинске науке

6.5.1. Научноистраживачка јединица – ДЕПАРТМАН ЗА БИОМЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Научна грана

Медицина

Истраживачи

У реализацији истраживања у оквиру научноистраживачке јединице Департман за биомедицинске науке, у оквиру медицинских наука, учествоваће следећи истраживачи:

- Др Драган Богдановић, редовни професор, УНО Базична медицина - Статистика
- Др Зана Долићанин, редовни професор, УНО Медицина - физиологија и патофизиологија
- Др Констанса Лазаревић, ванредни професор, УНО Јавно здравље

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Ванредни професор Констанса Лазаревић била је члан комисије у одбрани једне докторске дисертације на Медицинском факултету у Нишу, Универзитета у Нишу. Редовни професор Зана Долићанин била је ментор једне докторске дисертације на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу и ментор једне докторске дисертације на Државном универзитету у Новом Пазару. Била је члан у три комисије за одбрану докторске дисертације на Факултету медицинских наука Универзитета у Крагујевцу. Ангажована је у реализацији наставе на докторским студијама на СП Биологија на Државном универзитету у Новом Пазару. Редовни професор Драган Богдановић био је ментор једне докторске дисертације на Медицинском факултету у Нишу. Био је члан две комисије за одбрану докторских дисертација и две комисије за одбрану магистарских теза на на Медицинском факултету у Нишу, Универзитета у Нишу. Ангажован је на извођењу наставе на докторским академским студијама на Медицинском факултету у Нишу.

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Департман за биомедицинске науке планирана следећа истраживања:

1. Испитивање утицаја промене законске регулативе у Србији о начину остваривања исхране деце у предшколској установи на унос соли/ натријума код предшколске деце

Детаљи о планираном истраживању

1. Опис истраживања

Испитивање исхране у десетогодишњем периоду спровешће се у предшколској установи „Пчелица“ у Нишу. Кухињско особље Централне кухиње информисаће нас о дневним количинама хране утрошеним за припрему оброка и броју деце старости од 3-5. година која конзумирају ове оброке. За израчунавање садржаја натријума/соли у предшколском obroку, пре и после промене Правилника из 2018. године користићемо софтверски програм који садржи податке о садржају соли/ натријума преузете из Таблице састава намирница. Будући да су ранија истраживања у Србији утврдила висок садржај соли/натријума у предшколском obroку, добијени резултати послужиће нам да израчунамо колики је унос соли/ натријума путем предшколског obroка код деце у односу на светске препоруке за овај узраст.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања, у оквиру актуелног пројекта Министарства науке, учествоваће следећи истраживачи: проф. др Констанса Лазаревић, проф. др Зана Долићанин и проф. др Драган Богдановић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати на Државном универзитету у Новом Пазару и Институту за јавно здравље Ниш.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекујемо да је садржај соли/ натријума у предшколском obroку висок и након примене Правилника, а узимајући у обзир да је висок унос соли фактор ризика за настанак хроничне незаразне болести, предложићемо усвајање нових прецизних законских смернице о садржају соли и намирница богатих сољу у предшколском obroку. Из овог истраживања очекује се објављивање једног рада из категорије М20.

6.5.2. Научноистраживачка јединица – ЛАБОРАТОРИЈА ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

Научна грана

Медицина

Истраживачи

- Др Елвис Махмутовић, доцент, УНО Медицинска рехабилитација
- Др Теодора Сафије (Teodora Safije), доцент, УНО Клиничка психологија
- Др Емир Бишевац, доцент, УНО Медицинска рехабилитација
- Зерина Салихагић, асистент, УНО Медицинска рехабилитација
- Алдина Ајдиновић, асистент, УНО Медицинска рехабилитација

Учешће истраживача у изради докторских дисертација

Ниједан од наведених истраживача до сада није био ангажован на докторским студијама као ментор у изради докторских дисертација.

Планирана истраживања у следећем петогодишњем периоду

Област(и) истраживања

У наредном петогодишњем периоду (2025-2030) у оквиру научноистраживачке јединице Лабораторија за рехабилитацију планирана су следећа истраживања:

1. Значај и утицај снаге мишића лумбо-абдоминалног корсета на превенцију и настанак лумбалног болног синдрома;
2. Корелација телесне конституције са функционалним статусом студената биомедицинских наука ДУНП;
3. Епидемиологија деформитета коштаног-зглобног система код деце школског узраста.

Детаљи о планираном истраживању

1. *Опис истраживања*

Циљ овог истраживања је да се код студената тестовима за испитивање мишића лумбо абдоминалног корсета процени снага мишића и утврди да ли смањена снага наведених мишићних група може представљати повећани ризик за настанак лумбалног болног синдрома (ЛБС) у блиској будућности. Такође, поређењем две групе – студената Рехабилитације и студената Спорта и физичког васпитања – настојаћемо да утврдимо да ли постоји разлика у јачини мишићне снаге и учесталости лумбалног бола између ових група. Термин ЛБС односи се на низ категорија бола које се често преклапају, као што су ноцицептивни, неуропатски, ноципластични и неспецифични бол (НСЛБС). Свака од компоненти које чине лумбалну кичму – меко ткиво, пршљенови, сакроилијачни и зигапофизни зглобови, интервертебрални дискови и неуроваскуларни системи, на пример – подложна је различитим стресовима. Ови стресори могу деловати сами или заједно да изазову бол у доњем делу леђа. НСЛБП, без препознатљиве патогенезе, пријављен је као главна врста ЛБП са високим уделом од 90–95%. Стабилност мишића трупа је неопходна да би се одржавала адекватна равнотежа оптерећења унутар карлице, кичме и кинетичког ланца.

Очекујемо да добијени резултати истакну практичне импликације када је у питању значај укључивања вежби које побољшавају издржљивост и снагу мишића трупа као кључни део стратегије за смањење тегоба и унапређење квалитета живота студената, имајући у виду да су оваква очекивања подржана бројним претходним истраживањима која су показала да јачање мишића трупа може значајно допринети смањењу болова у доњем делу леђа, побољшању држања и функционалне способности, као и општем здрављу.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Елвис Махмутовић, доц. др Теодора Сафије (Teodora Safije), доц. др Емир Бишевац, асист. Зерина Салихагић и асист. Алдина Ајдиновић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у Лабораторији за рехабилитацију на ДУНП. У истраживању ће се користити следећа методологија: за процену снаге мишића трупа биће употребљени лумбални функционални тестови Биеринг-Соренсенов тест, тест флексије од 60 степени, и бочни планк тест. Након испитивања студенти ће попуњавати упитник за анализу мишићно-коштаног система. Сви прикупљени подаци биће обрађени коришћењем програма СПСС, верзија 21.0.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Очекујемо да резултати истраживања потврде да јачање кључних мишићних група, као што су мишићи трупа, паравертебрални мишићи и мишићи кука, играју значајну улогу у превенцији болова у леђима и очувању општег физичког здравља. У оквиру планираног истраживања, очекује се објављивање најмање 1 рада категорије М20 и 2 рада категорије М50, као и излагање добијених резултата једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање није део ниједног финансираног пројекта. Све трошкове публикација ће сносити сами истраживачи из приватних извора прихода.

2. *Опис истраживања*

Физичка кондиција (ПФИ) кључна је за очување здравља сваког појединца и представља ниво спремности који му омогућава да обавља свакодневне активности, уз довољно енергије. С обзиром на то да се физичка кондиција развија и мења током живота, она је под утицајем многих фактора, укључујући године, раст и зрелост. Коришћење индекса телесне масе (БМИ) се сматра значајним показатељем нивоа физичке спремности особе процењујући њихов ризик за многе болести. Због свега наведеног, веома је битно разумети корелацију између нивоа ПФИ и БМИ, те је планирано да спроведемо ово истраживање са циљем да испитамо физичку кондицију (ПФИ) и њен однос са телесном конституцијом (БМИ). Очекујемо да резултати овог истраживања пруже доказе о томе да је одржавање физичке кондиције од суштинског значаја јер она омогућава свакодневно функционисање, доприноси општем здрављу – како физичком, тако и менталном, смањује ризик од болести и побољшава квалитет живота. Недостатак физичке активности је чест, посебно међу студентима. Зато је развијање свести о значају физичке активности и здравог начина

живота, као и мерење нивоа физичке кондиције код студената од изузетне важности јер им помаже да препознају и усвоје здраве животне навике у раним фазама свог образовања, а то све наглашава потребу за детаљним испитивањем везе између БМИ и ПФИ.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Елвис Махмутовић, доц. др Теодора Сафије (Teodora Safije), доц. др Емир Бишевац, асист. Зерина Салихагић и асист. Алдина Ајдиновић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се реализовати у Лабораторији за рехабилитацију на ДУНП, и биће дизајнирано као студија пресека. У истраживању ће се користити следећа методологија: За процену ПФИ ће се користити Харвард степ тест. При мерењу телесне масе испитаници ће боси, благо растављених стопала стајати на ваги за мерење телесне масе. Након тога, биће мерена висина учесника док стоје усправно, састављених пета и лако размакнутих стопала, од врха главе до врха ножних прстију. На основу добијених мерења, биће израчунат индекс телесне масе (БМИ) користећи стандардну формулу. За унос података биће коришћен Excel програм из Microsoft Office пакета, а статистичка обрада података ће бити одрађена у СПСС-у, верзија 21.0 (SPSS Inc., Chicago, IL USA).

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Слична истраживања спроведена међу адолесцентима и младим студентима показала су да већи проценат телесне масти често корелира са лошијом физичком кондицијом, јер прекомерна телесна тежина доводи до смањења издржљивости и функционалности кардио-респираторног система. На основу тога, претпостављамо да ће наше истраживање такође открити негативну везу између физичке кондиције (ПФИ) и индекса телесне масе (БМИ), а тиме се наглашава потреба за редовним вежбањем и физичком активношћу која је од веома битног значаја за развој и одржавање физичке кондиције, али и за превенцију многобројних обољења. Такође, кључно је мотивисати студенте да дају приоритет редовном вежбању и развоју добрих животних навика које не само да ће утицати на њихово здравље уопште, већ ће повећати и степен њихових академских постигнућа. У оквиру планираног истраживања, очекује се објављивање најмање 1 рад категорије М20 и 2 рада категорије М50, као и излагање добијених резултата једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање је планирано као део самофинансирајућег пројекта, што значи да ће све трошкове публиковања сносити сами истраживачи из приватних извора прихода.

3. *Опис истраживања*

Треће пројектно истраживање усмерено је на утврђивање утицаја социодемографских и здравствених фактора на заступљеност и развој деформитета локомоторног система (ДЛС) код деце школског узраста, као и утицај физичке активности у погледу врсте, учесталости и њеног временског трајања на настанак и прогресију ДЛС код деце у развојном периоду. Досадашња истраживања, углавном, односе се на појединачно деловање етиолошких фактора. ДЛС су патолошка одступања од нормалних – физиолошких, а деле се на функционална (лоше држање, неструктурална) и структурална која подразумевају деформитете настале као последица патолошких промена у структури и морфологији локомоторног система. Рана детекција је од великог значаја, јер у више од 90% случајева заступљени су функционални деформитети, који су, ако се правилно третирају, пролазног карактера, а у супротном прерасту у структурални који захтева стручнији приступ третману. Правилна постава, физичка активност и адекватан третман имају значајан утицај на превенцију ДЛС, њихову корекцију, као и спречавање прогресије већ присутних ДЛС.

Истраживачи који учествују у реализацији планираног истраживања

У реализацији овог истраживања учествоваће доц. др Елвис Махмутовић, доц. др Теодора Сафије, доц. др Емир Бишевац, доц. др Славиша Минић, асист. Зерина Салихагић, асист. Алдина Ајдиновић.

Место реализације, методе и капитална опрема која ће бити коришћена у истраживању

Истраживање ће се спровести кроз два дела, у првом делу реализација ће се одвијати у школама, а у другом у Лабораторији за рехабилитацију. У истраживању ће се користити постојећа опрема Лабораторије за

рехабилитацију, односно њене Постуралне лабораторије. У првом делу истраживања истраживачи и учесници на пројекту ће уз помоћ мобилних инструмената, а по претходно добијеним сагласностима од етичких одбора ДУНП-а и школа у којима ће се испитивање изводити, као и писане сагласности родитеља/старатеља, процењивати заступљеност деформитета локомоторног система. У другом делу, испитивање ће се спроводити у просторијама Лабораторије за рехабилитацију, тј. Постуралне лабораторије, и то код деце код које су у првом делу детектована лоша држања или деформитети локомоторног система. Сви прикупљени подаци биће обрађени коришћењем програма СПСС, верзија 21.0.

Очекивани резултати истраживања и публикације у наредном петогодишњем периоду

Резултати ће указати на епидемиологију деформитета локомоторног система код деце школског узраста, као и детектовати етиолошке факторе за њихов настанак, те на основу њих дати превентивне мере.

У оквиру планираног истраживања, очекује се објављивање најмање 3 рада категорије М20 и 3 рада категорије М50, као и излагање добијених резултата једном до два пута годишње на националним и интернационалним конгресима и конференцијама.

Начин финансирања истраживања, сарадња са другим НИО, евентуални пројекти који се настављају или планирају у наредном петогодишњем периоду

Истраживање није део ниједног финансираног пројекта. Све трошкове публикација ће сносити сами истраживачи, и биће плаћени из приватних извора прихода.

7. Унапређење људских ресурса

Као актери научноистраживачке делатности, људски ресурси представљају кључну компоненту унапређења квалитета и ефикасности научноистраживачког рада. Унапређење броја и квалитета наставника, сарадника и истраживача је од пресудне важности за имплементацију осталих циљева Програма научноистраживачког рада 2025-2030.

Тренутно је у реализацији научноистраживачког рада на Универзитету укључено је 106 наставника и 40 сарадника, који спроводе основна и примењена истраживања у пољу природно-математичких, медицинских, техничко-технолошких, друштвених и хуманистичких наука. Сви истраживачи су стално запослени на Универзитету, са пуним или непуним радним временом, од којих 106 у наставничким звањима (14 редовних професора, 13 ванредних професора, 72 доцента, 4 наставника страног језика и 3 наставника вештина) и 40 у сарадничким звањима (2 асистента са докторатом, 28 асистената и 10 сарадника у настави). Асистенти и сарадници у настави су студенти докторских академских студија, од којих 6 студира на Универзитету, где у области биологије, грађевинарства и рачунарске технике спроводе истраживања у оквиру својих дисертација, под менторством наставника запослених на Универзитету. Иако су образовање и наука две основне делатности Универзитета, у последњој деценији Универзитет је своје људске ресурсе оријентисао ка постизању квалитета у образовању на основним и мастер академским студијама. Такође, у последњој деценији, број и састав наставника је веома флуидан, због раскидања радног односа и запошљавања нових наставника, што у значајној мери ремети фокус научноистраживачког рада. Иако од укупног броја запослених наставника на Универзитету око 65% наставника испуњава услов за ментора на докторским академским студијама, број наставника ангажованих на појединим студијским програмима је ограничавајући фактор за акредитацију докторских академских студија. Оваква оријентисаност људских ресурса ка образовању, непостојање фокуса у научноистраживачком раду, мали број и променљив састав наставника, резултирали су падом квалитета научноистраживачког рада. Поједини наставници и сарадници запослени на Универзитету остварују изврсне научне резултате у погледу броја публикованих радова у научним часописима са високим импакт фактором, цитираности и свеопштег утицаја на глобалну науку.

На основу уговора са Министарством науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (број 451-03-65/2024-03/200252), Универзитет финансира 20 наставника и сарадника за изврсност у научноистраживачком раду. На пројектима Фонда за науку одобрених у оквиру програма Призма, Идентитети, Дијаспора и Зеленог програма сарадње науке и привреде ангажовано је 11 наставника

и сарадника Универзитета, односно 7,5% наставног особља са пуним или непуним радним временом, Наставници ДУНП су руководиоци два научна пројекта финансирана од стране Фонда за науку Републике Србије. Наставници и сарадници Универзитета (укупно 5 наставника, одн. 3,5% укупног наставног особља) укључени су и у реализацију више међународних билатералних пројеката научне сарадње, два пројекта са Словенијом, по један са Аустријом и Словачком, као и једног научног пројекта финансираног из националних фондова из иностранства. Код Фонда за науку, наставници Универзитета су као руководиоци поднели три предлога пројекта у оквиру програма Идеје 2020 и један предлог пројекта у оквиру програма Промис 2023, од којих ниједан није ушао у ужи избор. У оквиру програма Призма 2022 поднета су три предлога пројекта, од којих су 2 ушла у ужи избор, али нису одобрена за финансирање. Поднета је једна пријава Министарству науке, технолошког развоја и иновација за финансирање билатералне научне сарадње са Хрватском за период 2024-2026, као и једна пријава пријава за финансирање пројекта трилатералне научне и технолошке сарадње у дунавском региону, између Србије, Црне Горе и Хрватске, за период 2025-2027. год. У оквиру програма Идеје 2024, наставници Универзитета су као руководиоци поднели три предлога пројекта. У оквиру програма Дијаспора 2024, наставници Универзитета су као руководиоци поднели два предлога пројекта. У време писања овог програма, селекција пројеката за финансирање у оквиру наведених позива није окончана.

На основу свега претходно наведеног, а узимајући у обзир остварени квалитет и недостатке у погледу људских ресурса, примарни задатак Универзитета је да створи услове који ће довести до унапређења броја и квалитета истраживача. Овај циљ Универзитет ће реализовати кроз активности приказане у Табели 2. Реализација наведених активности доведиће до оснаживања појединаца и истраживачких група који ће представљати важан развојни ресурс на путу ка остварењу визије Универзитета. Детаљан план за унапређење броја и квалитета истраживача биће разрађен у оквиру Стратегије развоја људских ресурса у научноистраживачком раду, чија се израда планира. Поред руководства, значајну улогу у реализацији активности које воде унапређењу квалитета људских ресурса има Научноистраживачки центар формиран 2024. године са циљем да допринесе унапређењу научноистраживачког рада на Универзитету.

Табела 2. Преглед одговорности, активности и индикатора постигнућа за унапређење људских ресурса до 2030. године

Одговорност	Активност	Исход	Индикатор постигнутог квалитета и ефикасности научноистраживачког рада
Руководство	Промена кадровске политике у запошљавању и задржавању наставника	Већи број искусних истраживача запослених на Универзитету	<ul style="list-style-type: none"> • Број објављених научноистраживачких резултата по категоријама • Број истраживача укључених у пројекте • Број пројеката чији су руководиоци истраживачи запослени на Универзитету • Број пројеката Фонда за иновациону делатност одобрених за финансирање, број прихваћених патената, техничких решења и јавних политика • Број одбрањених докторских дисертација
Руководство	Смањење обима пословних обавеза наставника и сарадника које се не односе на научноистраживачки рад	Већи број истраживача посвећених научноистраживачком раду као приоритетној пословној обавези	
Руководство	Постављање научноистраживачког рада као приоритетне пословне обавезе		
Научноистраживачки центар	Успостављање интерних програма за мотивацију истраживача у постизању научне изврности	Одобрени и реализовани интерни научноистраживачки пројекти Универзитета	
Руководство Научноистраживачки центар	Развој административних процедура и одређење финансијских средстава за селекцију и реализацију интерних научноистраживачких пројеката Универзитета		

Руководство Научноистраживачки центар	Развој програма континуираног унапређења професионалних компетенција истраживача, нарочито у погледу припреме пројектних предлога	Већи број истраживача са унапређеним компетенцијама	<ul style="list-style-type: none"> • Број младих истраживача укључених у реализацију пројеката • Број компетентних тимова за учешће у различитим компетитивним пројектима за стварање нових знања, технологија и радних места
Студијски програми	Акредитација докторских академских студија у научним гранана које их немају	Већи број акредитованих програма докторских академских студија	
Руководство	Расписивање конкурса и упис студената на акредитоване докторске академске студије	Већи број младих истраживача запослених на Универзитету	
Руководство	Укључивање извршних младих истраживача у научноистраживачки рад на Универзитету учествовањем на годишњем позиву ресорног министарства талентованим младим истраживачима		
Руководство	Израда административних процедура за избор и запошљавање младих истраживача		
Научноистраживачки центар	Умрежавање истраживача из различитих области истраживања, нарочито из области основних и примењених наука	Формирани тимови компетентни за ИМТ истраживања	

8. Унапређење истраживачке инфраструктуре

На Универзитету се у пољу природно-математичких, медицинских и техничко-технолошких наука, научноистраживачки рад спроводи кроз експериментална истраживања у оквиру 6 научноистраживачких лабораторија: Лабораторија за биомедицинска истраживања; Лабораторија за бионеорганску хемију; Лабораторија за биоорганску хемију; Лабораторија за хемоинформатику; Лабораторија за рачунарску технику и Лабораторија за нумеричку анализу конструкција. Научноистраживачке лабораторије су просторно издвојене и опремљене основном истраживачком опремом. Универзитет располаже и истраживачком опремом која није стављена у функцију због непостојања одређеног простора за формирање лабораторија и истраживача компетентних за коришћење дате истраживачке опреме.

На Универзитету су формиране и два стручне лабораторије са оптималним капацитетом за пружање услуга (Лабораторија за рехабилитацију и Лабораторија за испитивање грађевинских материјала „проф. др Вера Николић-Станојевић“), од којих је Лабораторија за испитивање грађевинских материјала „проф. др Вера Николић-Станојевић“ била акредитована за пружање услуга до априла 2021. године када је акредитација истекла и више није обнављана. Планирано је да се ова лабораторија поново акредитује за пружање услуга.

У циљу одржања корака са савременим трендовима у развоју науке и изградње капацитета за повезивање са привредом и друштвом, Универзитет планира да до 2030. године унапреди истраживачку инфраструктуру кроз ревитализацију постојеће и набавку нове истраживачке опреме. Планиране активности у постизању овог циља приказане су у Табели 3. Ревитализацијом постојећих инфраструктурних капацитета и комерцијализацијом стручног рада, Универзитет планира да обезбеди додатне приходе за улагање у развој научноистраживачког рада, као и могућност за привлачење капиталних инвестиција за набавку савремене истраживачке опреме.

План за привлачење капиталних инвестиција односи се на комерцијализацију стручног рада; подношење предлога пројеката код националних и међународних фондова, развојних агенција и других организација; промоцију истраживачких група и научноистраживачких резултата; фокусирање научноистраживачког рада ка развоју патената, нових техничких решења и других комерцијално применљивих резултата заснованих на знању. Реализација овог циља директно зависи од људских ресурса и спремности руководства да препозна значај улагања у људске ресурсе као водеће актере научноистраживачког развоја.

Табела 3. Преглед одговорности, активности и индикатора постигнућа за унапређење истраживачке инфраструктуре до 2030. године

Одговорност	Активност	Исход	Индикатор постигнутог квалитета и ефикасности научноистраживачког рада
Руководство Научноистраживачки центар Наставници и сарадници	Адаптација простора и формирање нових лабораторија	Већи број научноистраживачких и стучних лабораторија	<ul style="list-style-type: none"> • Број објављених научних радова у међународним часописима са високим импакт фактором • Број пројеката чији су руководиоци истраживачи запослени на Универзитету • Број пројеката Фонда за иновациону делатност одобрених за финансирање, број прихваћених патената и техничких решења • Број лабораторија и научноистраживачких тимова са капацитетом за привлачење капиталних инвестиција и за учешће у различитим компетитивним пројектима за стварање нових знања, технологија и радних места
Руководство Научноистраживачки центар Наставници и сарадници	Реорганизација употребе и одржавања постојеће истраживачке инфраструктуре	Већа искористивост постојећих истраживачких инфраструктурних ресурса	
Руководство Научноистраживачки центар	Израда Правилника којим се регулише комерцијализација стручног рада на Универзитету	Већи обим комерцијализације стручног рада	
Руководство Научноистраживачки центар Наставници и сарадници	Акредитација лабораторија и истраживачких група које имају капацитет за комерцијализацију стручног рада	Већи број пружених комерцијалних услуга	
Наставници	Подношење предлога пројеката код националних и међународних фондова, развојних агенција и других организација	Већи буџет Универзитета за улагање у развој науке	
Научноистраживачки центар	Презентовање лабораторија и истраживачких група на сајту Универзитета на српском и енглеском језику	Већи број поднетих предлога пројеката код националних и међународних фондова	
Научноистраживачки центар	Фокусирање научноистраживачког рада ка развоју нових технологија и ка потребама савременог друштва	Већа видљивост лабораторија и истраживачких група	
Руководство	Издавање финансијских средства и њихово усмеравање ка експерименталним истраживањима и ка набавци истраживачке опреме	Поднети предлози пројеката код Фонда за иновациону делатност; поднети патенти, техничка решења, јавне политике	
		Већи обим експерименталних истраживања	

9. Унапређење међународне сарадње и мобилности истраживача

У циљу постизања изврности у научноистраживачкој и образовној делатности кроз укључивање у савремене светске трендове развоја науке и образовања, Државни универзитет у Новом Пазару перманентно одржава постојећу и настоји да успостави нову међународну сарадњу. Универзитет остварује сарадњу са академским институцијама у иностранству кроз дисеминацију резултата истраживања, припрему и реализацију пројеката, мобилност студената и наставног кадра.

Универзитет планира остварење међународне сарадње кроз учешће у билатералним, регионалним и мултилатералним програмима, кроз публикацију научноистраживачких радова са истраживачима из иностранства, кроз мобилност и образовање.

Наставници и сарадници Универзитета тренутно су укључени у реализацију пројекта програма међународне билатералне сарадње са Словенијом 2023-2025. У току 2023. године, Универзитету су одобрена средства за финансирање мобилности студената и особља запосленог на Универзитету у оквиру Еразмус+ програма (2023-1-RS01-KA131-HED-000117144), као и за финансирање пројекта акредитације новог заједничког програма мастер академских студија „*Cooperative International Master Study Program Applied Chemistry*“ - GeSeMAC (MSc), у оквиру DAAD програма, који Универзитет реализује у сарадњи са Универзитетом у Крагујевцу и Универзитетом примењених наука у Мерзебургу (*Hochschule Merseburg - University of Applied Sciences*). Израда елабората за акредитацију овог студијског програма је у току.

Универзитет је у 2024. години успоставио сарадњу са око 30 медитеранских високошколских установа у оквиру MediCoRe (Mediterranean Community Resilience) асоцијације, чији је циљ успостављање паметног и одрживог развоја у свим научним областима како би медитерански регион континуирано напредовао и развијао се у складу са принципима циркуларне економије.

Током 2023. године, Универзитет је поднео предлог пројеката у оквиру програма мултилатералне сарадње *Horizon Europe (Coordination and support action - CSA)*, који је одбијен за финансирање. Како је већ напоменуто у делу 7. Унапређење људских ресурса, поднета је једна пријава Министарству науке, технолошког развоја и иновација за финансирање билатералне научне сарадње са Хрватском за период 2024-2026, једна пријава за финансирање пројекта трилатералне научне и технолошке сарадње у дунавском региону, између Србије, Црне Горе и Хрватске, за период 2025-2027. год. као и два предлога пројекта у оквиру програма Дијаспора 2024, који су тренутно у процесу евалуације.

У наредном петогодишњем периоду Универзитет планира да кроз учвршћивање постојеће и успостављање нове сарадње са међународним истраживачима и научноистраживачким институцијама оснажи сопствене научноистраживачке капацитете за равноправно учешће са партнерима из иностранства у различитим компетитивним међународним пројектима за стварање нових знања, технологија и радних места. Са том циљем, планиране активности Универзитета за народни петогодишњи период, приказане у Табели 4, углавном су усмерене на повезивање са иностраним истраживачима ради размене знања, као и на оснаживању истраживача и на унапређењу њихових компетенција за подношење предлога пројеката који омогућавају мобилност и сарадњу са српском научном дијаспором и другим иностраним истраживачима.

Табела 4. Преглед одговорности, активности и индикатора постигнућа за унапређење међународне сарадње до 2030. године

Одговорност	Активност	Исход	Индикатор постигнутог квалитета и ефикасности научноистраживачког рада
Научноистраживачки центар Наставници и сарадници	Обнављање и учвршћивање постојеће сарадње са истраживачима из иностранства кроз	Интензивнија међународна сарадња и размена знања	• Број научних радова објављених у коауторству са истраживачима из иностранства

	публикацију заједничких радова		<ul style="list-style-type: none"> • Број пројеката одобрених за финансирање из програма сарадње са српском научном дијаспором • Број пројеката одобрених за финансирање из програма билатералне, мултилатералне и регионалне међународне сарадње • Број гостујућих професора из иностранства • Број повратника из иностранства запослених на Универзитету
Руководство	Израда административних процедура за ангажовање иностраних истраживача као гостујућих професора		
Руководство Научноистраживачки центар	Издавање финансијских средстава за организовање радионица, семинара и других догађаја са иностраним истраживачима експертима у својој области		
Руководство Научноистраживачки центар	Организовање тренинга за наставнике Универзитета за писање предлога пројеката	Унапређени капацитети наставника Универзитета за подношење предлога пројекта различитим фондовима	
Наставници	Подношење предлога пројеката Фонду за науку у оквиру Програма сарадње са српском научном дијаспором	Већи број поднетих предлога пројеката код националних и међународних фондова	
Наставници	Подношење предлога пројеката у оквиру програма билатералне, регионалне и мултилатералне међународне сарадње или у оквиру других програма којима се финансира мобилност истраживача		

Међународна сарадња би требало да се у предстојећем периоду реализује на следећи начин: учешћем на међународним конгресима, симпозијумима и радионицама (workshop-овима) ради презентације постигнутих резултата, повезивања са стручњацима и ширења круга потенцијалних сарадника; усавршавањем наставника и сарадника запослених на ДУНП у реномираним научним, универзитетским и привредно-развојним институцијама у земљи и свету. Финансијска средства за те сврхе биће обезбеђена активним учествовањем на ERASMUS+ пројектима; заједничко учешће са партнерским организацијама из земље и иностранства на пројектима: HORIZON 2020, IPA, EUREKA, ERA.NET, WUS, COST, WUS, Jean Monnet, Erasmus+; повезивањем наставника и сарадника са колегама у земљи и иностранству реализацијом COST (*Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research*) и CARDS (*Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation*) пројеката и успостављање сарадње ради заједничког конкурса за пројекте у оквиру програма HORIZON 2020. Руководство ДУНП ће у складу са финансијским, људским и другим ресурсима којима Универзитет располаже подржавати и стимулирати учешће запослених у наведеним пројектима.

10. Унапређење система управљања квалитетом научноистраживачког рада

Систематско праћење и периодична провера квалитета научноистраживачког рада су обавезне активности које Универзитет обавља у оквиру самовредновања и унапређења квалитета. Ове активности се остварују и унапређују кроз рад Центра за обезбеђење и унапређење квалитета Државног универзитета у Новом Пазару и одговарајуће комисије у оквиру Центра, Комисије за праћење, унапређење и контролу квалитета научноистраживачког рада, као сталних помоћних стручних органа Сената.

Комисија за праћење, унапређење и контролу квалитета научноистраживачког рада континуирано прати, оцењује и предлаже мере за унапређење научноистраживачког рада на Универзитету.

Комисија прати и анализира научноистраживачки рад наставника, сарадника и студената на индивидуалном нивоу, на нивоу студијског програма и на нивоу Универзитета. Праћење и анализу научноистраживачког рада Комисија остварује периодичним (једном годишње или једном у три године) прикупљањем и обрадом података, који се односе на:

- публикавање научноистраживачких и уметничких резултата;
- руковођење и учешће у реализацији националних и међународних научноистраживачких пројеката, као и пројеката који обезбеђују трансфер технологије;
- одбрањене докторске дисертације и уметничке пројекте;
- издавачку делатност.

На основу анализе прикупљених података, Комисија предлаже мере за унапређење научноистраживачког рада:

- стимулативне мере за унапређење научноистраживачке делатности наставника и сарадника;
- едукативне радионице за наставнике и сараднике, као и научно-информативне трибине и радионице за студенте;
- програмске мере подршке научноистраживачког рада младих истраживача;
- програмске мере развоја кадра (академско, техничко и административно особље).

Контрола и осигурање квалитета научноистраживачког рада коју, такође, спроводи наведена Комисија укључује:

- проверу усклађености критеријума за избор у звање наставника са препоруком Националног савета за високо образовање;
- проверу усклађености избора и именовања наставника и ментора на студијским програмима докторских академских студија са другим високошколским установама и тренутно важећим стандардима за акредитацију;
- проверу усклађености истраживачких стратегија и циљева са стратешком оријентацијом установе и националном стратегијом;
- проверу интегрисаности истраживачких метода и резултата истраживања у наставне програме основних, мастер и докторских академских студија;
- проверу подстицања наставника и сарадника на публикавање резултата истраживања;
- проверу бриге о научноистраживачком подмлатку.

Општи принципи управљања квалитетом научноистраживачког рада на ДУНП су:

- академски интегритет;
- јединство наставе, научноистраживачког, односно уметничког рада и иновативне делатности;
- заштита интелектуалне својине у процесима трансфера знања;
- развој система управљања квалитетом научноистраживачког рада који је заснован на проактивном методу, односно на укључивању запослених и студената;
- продубљивање и ширење научне сарадње, обезбеђење одговарајуће информатичке и техничке инфраструктуре, библиотечких ресурса, просторних и свих других објективних услова, и подршке систему управљања квалитетом.

С обзиром да је за ефикасно функционисање и управљање научноистраживачким радом нужна континуирана доступност релевантним информацијама. Државни универзитет у Новом Пазару има приступ истраживачким платформама, попут платформе е-Наука, која садржи податке о истраживачима у установи као и податке о објављеним радовима истраживача који се редовно ажурирају. У наредном петогодишњем периоду биће неопходно увођење система који ће прикупљати и садржати релевантне информације о научноистраживачком раду, и то:

- регистра истраживача са биографијом и библиографијом;

- регистра поднетих пријава научноистраживачких и стручних пројеката;
- регистра научноистраживачке инфраструктуре.

11. Унапређење дисеминације, промоције и популаризације научноистраживачких резултата

Унапређење дисеминације научноистраживачких резултата представља значајан корак у постизању повећане видљивости и утицаја на глобалну науку, како истраживача и њихових научноистраживачких резултата, тако и самог Универзитета.

Универзитет остварује дисеминацију научноистраживачких резултата кроз публикување радова у националним и међународним научним часописима, кроз презентацију радова на националним и међународним научним скуповима, кроз организовање научних конференција, као и кроз издавачку делатност. Традиционално, сваке друге године на Универзитету се организује научна конференција у области математике, механике и информатике са међународним учешћем, под називом „*Contemporary problems of mathematics, mechanics and informatics*“. Од 2009. године Универзитет континуирано, два пута годишње издаје научни часопис *Scientific publications of the State university of Novi Pazar series A: Applied mathematics, informatics & mechanics*. У оквиру истог часописа, Универзитет је два пута годишње, од 2018. до 2021. године, издавао и серију В: *Social Sciences & Humanities*. У складу са Правилником о издавачкој делатности (бр. 1491/24 од 14. 05. 2024. године), Универзитет издаје зборнике радова, монографије и различите врсте уџбеничке литературе чији су аутори наставници и сарадници запослени на Универзитету. Научноистраживачки резултати наставника и сарадника Универзитета архивирани су у дигиталном репозиторијуму са отвореним приступом (*Phaidra*) и доступни су јавности посредством портала Е-наука.

Промоцију и популаризацију науке, Универзитет остварује организацијом различитих промотивних активности, као што су Фестивал науке и културе; Мај, месец математике; такмичења из математике и хемије; промоција Универзитета у средњим школама градова југозападне Србије. У 2024. години, Универзитет је поднео предлог пројекта Центру за промоцију науке, који није одобрен за финансирање.

У циљу повећана утицајности и цитираности објављених научних радова планира се успостављање система за повећање видљивости научноистраживачких резултата. У том циљу успоставиће се систем за финансијску подршку у објављивању радова у научним часописима са високим импакт фактором и отвореним приступом (*Open Access*). С обзиром да објављивање радова у научним часописима са отвореним приступом захтева издвајање значајних материјалних средстава, истраживачи који објављују радове у часописима који омогућавају отворени приступ препринтима научних радова, биће подстицани на овај начин објављивања.

Планиране активности у циљу унапређења дисеминације научноистраживачких резултата подразумевају успостављање система финансијске подршке младим истраживачима за учешће на научним скуповима, организовање научних скупова у области друштвено-хуманистичких и биомедицинских наука, обнављање издавања серије В (*Social Sciences & Humanities*) и покретање издавања нове серије Ц (*ChemBioMed*) у оквиру часописа *Scientific publications of the State University of Novi Pazar*, као и кроз успостављање подршке мобилности наставника и сарадника ради усавршавања у националним научноистраживачким институцијама. Дигитални репозиторијум отвореног приступа (*Phaidra*) са научноистраживачким резултатима наставника и сарадника Универзитета биће редовно ажуриран са приступом на насловној страни сајта Универзитета.

Промоција и популаризација научноистраживачких резултата истраживача Универзитета, као и науке уопште, планира се успостављањем континуираног система промоције и популаризације путем дигиталних медија, различитих манифестација и догађаја. У том циљу планира се подношење предлога пројеката Центру за промоцију науке. На сајту Универзитета биће објављене биографије наставника и сарадника са интересовањима и постигнутим резултатима у области истраживања на

енглеском језику. На насловној страни универзитета биће објављен списак најутицајнијих научних радова и истраживача Универзитета, који ће се редовно ажурирати и који ће бити доступан јавности на српском и енглеском језику. Планира се и повећање видљивости докторских академских студија објављивањем курикулума, циљева и исхода студијских програма на енглеском језику на сајту Универзитета.

Реализација дисеминационих и промотивних активности (Табела 5) допринеће повећању цитираности научноистраживачких резултата, али и повећаном интересовању младих за научну каријеру, као и повећаном интересовању наставника и сарадника за запошљавање на Универзитету, што је од изузетног значаја за унапређење људских ресурса.

Табела 5. Преглед одговорности, активности и индикатора постигнућа за унапређење дисеминационих и промотивних активности до 2030. године

Одговорност	Активност	Исход	Индикатор постигнутог квалитета и ефикасности научноистраживачког рада
Руководство Научноистраживачки центар	Успостављање система финансијске подршке за публикацију научноистраживачких резултата у часописима са високим импакт фактором и отвореним приступом (<i>Open Access</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Већа могућност за објављивање научних радова у часописима са високим импакт фактором Већа видљивост научноистраживачких резултата 	<ul style="list-style-type: none"> Број публикованих научних радова у часописима са високим импакт фактором Број цитата публикованих научних радова Број младих истраживача који су учествовали на научним скуповима Број позива за сарадњу од националних и међународних истраживачких институција Број остварених сарадњи кроз публикацију научних радова и писање пројеката са националним и међународним истраживачким институцијама Број пленарних предавања и предавања по позиву која су одржали наставници Универзитета Број наставника и сарадника који су учествовали у студијским боравцима и на усавршавању Број студената уписаних на докторске академске студије
Научноистраживачки центар	Подстицање публикавања препринта научних радова у међународним репозиторијумима у складу са издавачком политиком часописа		
Руководство	Финансирање младих истраживача за учешће у научним скуповима	Већа видљивост младих истраживача	
Руководство Научноистраживачки центар Наставници	Организовање научних скупова у области друштвено-хуманистичких и биомедицинских наука	<ul style="list-style-type: none"> Већа видљивост и популарност Универзитета Већа видљивост наставника и сарадника 	
Руководство Научноистраживачки центар Комисија за издавачку делатност Наставници	Обнављање издавања серије Б (<i>Social Sciences & Humanities</i>) и покретање новог издања серије Ц (<i>ChemBioMed</i>) часописа у оквиру часописа <i>Scientific publications of the State university of Novi Pazar</i>		
Руководство Научноистраживачки центар	Успостављање подршке мобилности наставника и сарадника ради усавршавања у националним научноистраживачким институцијама		
	Успостављање приступа дигиталном репозиторијум (<i>Phaidra</i>) на насловној страни сајта Универзитета		
Наставници и сарадници	Подношење предлога пројеката Центру за промоцију науке		
Руководство Научноистраживачки центар	Објављивање биографија наставника и сарадника са интересовањима и		

	постигнутим резултатима у области истраживања на енглеском језику		
Комисија за праћење, унапређење и контролу квалитета научноистраживачког рада	Објављивање и редовно ажурирање списка најутицајнијих научних радова и истраживача на насловној страни сајта Универзитета		
Руководство Научноистраживачки центар	Објављивање курикулума, циљева и исхода студијских програма докторских академских студија на енглеском језику на сајту Универзитета.		
Научноистраживачки центар	Успостављање континуираног система промоције и популаризације науке	Повећан број младих заинтересованих за упис на докторске академске студије	

12. Закључак

Значајан циљ научноистраживачког рада ДУНП у наредном периоду је постизање међународне препознатљивости, афирмације и конкурентности наставно-научног кадра Универзитета, уз значајну подршку истраживачком подмлатку. Адекватна компетентност истраживача и релевантна верификација резултата омогућиће препознатљивост у европском простору високог образовања и савременим научноистраживачким програмима.

У предстојећем петогодишњем периоду, научноистраживачки рад ће се реализовати кроз следеће активности:

- Успешна реализација текућих пројеката финансираних од стране Фонда за науку и ресорног министарства као и подношење предлога за реализацију нових пројеката
- Реализација започетих и покретање нових међународних пројеката (ИРА, Erasmus+, и др.)
- Покретање докторских студија на акредитованим студијским програмима и акредитовање нових студијских програма
- Чвршће повезивање са европским универзитетима ради унапређења сарадње и заједничког конкурсисања за пројекте финансиране из средстава ЕУ фондова намењених истраживању (Erasmus+, ИРА, Horizon 2020, и др.)
- Повећање квалитета и квантитета објављених научних монографија и научних радова у реномираним часописима
- Проширење информатичке делатности на студенски сервис и библиотеку
- Формирање нових лабораторија, како за наставни тако и за научни рад
- Повећање обима сарадње са локалном заједницом и малим и средњим предузећима, како кроз обуке тако и кроз заједничке пројекте.

Извори финансирања наведених активности су Фонд за науку, Фонд за иновациону делатност, ресорно министарство, европски фондови преко међународних пројеката, европски претприступни фондови, те пројекти са привредним субјектима и локалном самоуправом.

13. Прилози

Према специфичним захтевима за акредитацију научноистраживачке делатности, у оквиру прилога наведени су:

- Прилог 13.1. Подаци о истраживачима који су ангажовани у израдама докторских дисертација као ментори
- Прилог 13.2. Подаци о истраживачима који су ангажовани у израдама докторских дисертација као чланови комисија
- Прилог 13.3. Подаци о истраживачима који су студенти докторских студија и који су ангажовани као сарадници Универзитета
- Прилог 13.4. Списак истраживача (лица запослена са пуним радним временом изабрана у наставна, научна или истраживачка звања) и област науке којом се баве

Прилог 13.1. Подаци о истраживачима који су ангажовани у израдама докторских дисертација као ментори у периоду 2020-2025. год.

Р.б.	Име и презиме наставника	Подаци о докторанду/ментору	
1.	Драган Богдановић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Медицинске науке/Медицинска статистика и информатика
		Име и презиме докторанда	Марија Анђелковић Апостоловић
		Школска година уписа на докторске студије	2018/2019. год.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Датум одбране 18.12.2024. године
		Наставник је:	(Ко)ментор докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Унапређење процене квалитета података о смртном исходу у Србији одређивањем индекса перформанси виталне статистике.
		План истраживања и методологија	Истраживање је спроведено у две етапе. Први део истраживања представља ретроспективно дескриптивна студија база података преминулих становника Републике Србије у периоду од 2005. до 2019. године које су преузете из Статистичког завода Републике Србије. Узорак чине подаци 1540615 преминулих становника Републике Србије у испитиваном петнаестогодишњем периоду. Од података су коришћени пол, старост, и основни узрок смрти шифриран према МКБ коду. Истраживање је одобрено од стране Етичког комитета Института за јавно здравље Ниш (број 07/1-153) од 05.04.2022. године. Други део истраживања је конципиран у виду проспективне студије знања и ставова лекара приликом попуњавања образаца Потврда о смрти. Истраживање је спроведено у периоду од јуна до децембра 2022. године путем онлине анкетног упитника креираног путем Google Forms апликације. Кликом на линк сваки испитаник је био усмерен на онлине упитник, у оквиру кога је добио обавештење везано за сврху истраживања, као и упутство за попуњавање упитника. Истраживање је одобрено од стране Етичког комитета Медицинског факултета у Нишу (број 12-6647-2/2) од 21.06.2022. године. Анкетним истраживањем је обухваћено је 220 лекара специјалиста, субспецијалиста и специјализанта запослених у примарним, секундарним и терцијарним државним здравственим установама у Републици Србији.
		Назив институције у којој је запослен наставник (ко)ментор докторске дисертације/ментор студија	Државни универзитет у Новом Пазару
Публиковани резултати докторанда (из докторске дисертације) у периоду 2020-2025. год.	1. Andjelkovic-Apostolovic M. , Stojanovic M., Bogdanovic D., et al. Assessment of the Quality of Cause-of-Death Data in Serbia for 2005-2019 Vital Statistics Performance Index Estimation. Iranian journal of public health, 2024, 53(7):1528-36 2. Andjelkovic-Apostolovic M. , Stojanovic M., Bogdanovic D., et al. The trend of the quality of cause-of-death data and its association with socio-economic indicators in Serbia in the period 2005-19. Longitudinal and life course studies, 2024, 15(3):394-406		
Планови за период 2025-2030. год.	Даља дисеминација резултата.		
2.	Јелена Грубор Хинић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Филолошке науке/Енглески језик и лингвистика
		Име и презиме докторанда	Милица Кочовић Пајевић
		Школска година уписа на докторске студије	2022/2023. год. (година реуписа и обнове статуса студента на докторским студијама)
		Фаза израде доктората	Завршна фаза израде (трећа година студија)

		(год. студија или датум одбране)	
		Наставник је:	(Ко)ментор докторске дисертације
		Назив докторске дисертације*	Евалуација универзитетских уџбеника за енглески као језик струке непосредних корисника у образовном процесу
		План истраживања и методологија*	Израђена је листа критеријума за евалуацију универзитетских уџбеника за ЕЈС (проверена екстерном евалуацијом), затим батерија тестова за евалуацију полазника (проверена у пилот истраживању) и евалуацију наставника, полуструктурирани интервју за наставнике. Истраживање је спроведено, подаци убачени у базу података, анализирани.
		Назив институције у којој је запослен наставник (ко)ментор докторске дисертације/ментор студија	Државни универзитет у Новом Пазару
		Публиковани резултати докторанда (из докторске дисертације) у периоду 2020-2025. год.	Коџовић Рајевић, М. (2024). Students' Evaluation of ESP Textbook in the IT Field – A Pilot Study. In <i>10th International Scientific Conference Technics, Informatics and Education – TIE 2024</i> (pp. 473-479). Коџовић Рајевић, М., Josijević, J. (2022). Students' perspective of ESP in IT classroom: challenges and opinions. In <i>Proceedings TIE 2022</i> . (pp. 420-425).
		Планови за период 2025-2030. год.	Одбрана докторске дисертације; дисеминација резултата
3.	Невена Петрушић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Правне науке/Грађанско-правна област
		Име и презиме докторанда	Љубица Михајловић
		Школска година уписа на докторске студије	2021/2022. год.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	3. година докторских студија, <ul style="list-style-type: none"> • Пријављена тема докторске дисертације • Формирана Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и подобности кандидата и дат предлог за именовања ментора • Усвојен извештај комисије • Одбрањен пројекат докторске дисертације • Кандидату одобрена израда докторске дисертације • Завршено теоријско и емпиријско истраживање • Израђена прва верзија докторске дисертације • Дати коментари ментора на први верзију докторске дисертације
		Наставник је:	Ментор за СИР (ментор студија)
		Назив докторске дисертације*	Права детета у породичној средини
		План истраживања и методологија*	
		Назив институције у којој је запослен наставник (ко)ментор докторске дисертације/ментор студија	Државни универзитет у Новом Пазару
		Публиковани резултати докторанда (из докторске дисертације) у периоду 2020-2025. год.	Љубица Михајловић , The Third Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications Procedure – A New Method of Legal Protection of Children's Rights, <i>Facta Universitatis, series Law and Politics</i> , University of Niš, Niš, 2022, Vol. 20, No. 2, 161-174, M52 Љубица Михајловић , Права детета у дигиталном окружењу – изазови и стандарди заштите, <i>Правни хоризонти</i> , 2022, Vol. 5, No. 5, 161-181, M 53 Љубица Јанић , „Право детета на слободно изражавање мишљења у поступку за лишење родитељског права“, <i>Зборник радова студената докторских студија, Правни факултет у Нишу</i> , 2016; 177-191; M53 Љубица Јанић , „Истополне заједнице – један поглед на праксу Европског суда за људска права“, <i>Зборник радова студената мастер и докторских студија права, Правни факултет у Нишу</i> , Vol. 4, 2016, 401-414. M53

		Планови за период 2025-2030. год.	Кандидат припрема финалну верзију докторске дисертације у складу са коментарима ментора. Одбрана докторске дисертације планирана је у 2025. години
4.	Невена Петрушић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Правне науке/Грађанско-правна област
		Име и презиме докторанда	Јелена Чановић Спасојевић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	<ul style="list-style-type: none"> • 3. година докторских студија • Пријављена тема докторске дисертације • Формирана Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и подобности кандидата и дат предлог за именовања ментора • Усвојен извештај комисије • Кандидату одобрена израда докторске дисертације
		Наставник је:	Ментор за СИР (ментор студија)
		Назив докторске дисертације* План истраживања и методологија*	<p>Правноснажност пресуде у парничном поступку и њене границе</p> <p>Кандидат спроводи теоријско и емпиријско истраживање, према утврђеном плану, у складу са утврђеним циљевима истраживања:</p> <p>Свеобухватна анализа свих сегмената института правоснажности, али и свих парничних института посредством којих се одређују границе правоснажности пресуде (посебно након доношења Закона о парничном поступку из 2011. године и његових каснијих измена и допуна којима су на нов начин регулисани неки од тих института). Анализа ће омогућити потпуније разумевање пројектованих института, њихово, унапређење и правилно позиционирање како у нашем правном систему, тако и у односу на друге правне системе. Детерминисање интереса и циљева који се реализују применом института који су предмет анализе на начин како су сада законом одређени, али и интереси и циљеви који би требало да буду остварени изменама и допунама постојећих решења.</p> <p>Пројекција праваца даљег развоја, побољшања и приближавања решења савременим правним системима када је парнична процедура у питању, а посебно када су у питању границе правоснажности које су иманентне свим процесним системима.</p> <p>У 2025. години кандидат ће припремити радну верзију текста докторске дисертације, у оквиру којег ће презентовати резултате истраживања, систематизоване у неколико глава и одељака:</p> <p>ДЕО I - Правноснажност грађанске пресуде. Глава 1. Појам и суштина правоснажности; Глава 2. Историјски и упоредно-правни преглед развоја института правоснажности; Глава 3. Дејства правоснажне пресуде; Глава 4. Границе правоснажности пресуде. ДЕО II - Објективне границе правоснажности пресуде. Глава 1. Основи за утврђивање објективних граница правоснажности; Глава 2. Врсте одлука садржаних у изреци правоснажне пресуде; Глава 3. Правноснажност различитих врста пресуда; Глава 4. Правноснажност пресуда донетих на основу специфичних тужби. ДЕО III - Субјективне границе правоснажности пресуде: Глава 1. Основи за утврђивање субјективних граница правоснажности; Глава 2. Проширење субјективних граница правоснажности; Глава 3. Субјективне границе правоснажности у случајевима страначке сукцесије. Закључак. Извори и литература.</p>
		Назив институције у којој је запослен наставник (ко)ментор докторске дисертације/ментор студија	Државни универзитет у Новом Пазару
Публиковани резултати докторанда (из докторске дисертације) у периоду 2020-2025. год.	<p>Jelena Čanović, Specificnosti pravnog položaja običnog umešača u parničnom postupku, Pravni život, God. 67, knj. 609, br. 11, 2018, str. 735-753., ISSN 0350-0500, M51</p> <p>Јелена Чановић, Интервенцијско дејство правоснажне пресуде, Гласник права, Година XI, бр. 2, 2020, стр. 37-50, ISSN 1821-4630 (Online), ISSN 1450-8176 (Print), DOI: 10.46793/GP.1102.37C, M52</p>		

		<p>Јелена Чановић, Карактеристике правних лекова, посебно у парничном поступку и кроз положај умешача, Гласник права, Година X, бр. 2, 2019, стр. 91-115, ISSN 1821-4630 (Online), ISSN 1450-8176 (Print), DOI: 10.46793/GP.1002.091C, M53</p> <p>Dušica Palačković, Sanda Ćorac, Jelena Čanović, Eventualna kumulacija tužbenih zahteva : neke procesnopravne dileme, Unifikacija prava i pravna sigurnost, Zbornik radova 33. Susreta Kopaoničke škole prirodnog prava Slobodan Perović, Beograd, 2020., Tom III, str. 217-232, ISBN-978-86-903009-7-6 (serija) / ISBN-978-86-81956-00-7, M61</p> <p>Душица Палачковић, Јелена Чановић, Бесплатна правна помоћ у контексту права на приступ суду, Зборник радова Правног факултета у Нишу, Год. 59, бр. 89, 2020, стр. 65-82, ISSN - 0350-8501, M51</p> <p>Јелена Чановић, Спасојевић, Спорна примена законских одредби о трошковима парничног поступка по питању накнаде трошкова за пуномоћника адвоката у пракси домаћих судова и из перспективе уставних и конвенцијских гаранција, Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније [Књ. 11], Крагујевац, 2023., стр. 607-632., ISBN 978-86-7623-126-3, M44.</p> <p>Велько Турањанин, Јелена Чановић, Бесплатна правна помоћ за жртве родно заснованог насиља из перспективе адвоката, Безбедност : часопис Државног секретаријата за унутрашње послове НР Србије, Год. 64, бр. 2, 2022, стр. 44-60, DOI: 10.5937/bezbednost2202044T, M52</p> <p>Dušica Palačković, Jelena Čanović, Izvršenje odluka u vezi sa porodičnim odnosima : najnovija zakonska rešenja, Pravni život, God. 68, knj. 618, br. 12, 2019, str. 195-212, ISSN 0350-0500, M52</p> <p>Јелена Чановић, Право на поштовање дома у пракси Уставног суда Републике Србије (утицај праксе Европског Суда за људска права), Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније, [Књ. 9] Крагујевац, 2021, стр. 511-531, DOI: 10.46793/UPSSIX.511C, M44</p> <p>Јелена Чановић, Сразмерност и право на поштовање дома - анализа праксе Европског Суда за људска права, Усклађивање правног система Србије са стандардима Европске уније. [Књ. 10] Крагујевац, 2022, стр. 595-612, DOI: 10.46793/UPSSX.595C, M44</p>	
		Планови за период 2025-2030. год.	Очекује се да дисертација буде одрбањена почетком 2026. године
5.	Тања Солдатовић	<p>Научна област/УНО научноистраживачког рада</p> <p>Име и презиме докторанда</p> <p>Школска година уписа на докторске студије</p> <p>Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)</p> <p>Наставник је:</p> <p>Назив докторске дисертације* План истраживања и методологија*</p>	<p>Медицинске науке</p> <p>Самир Вучељ</p> <p>2011/2012. год.</p> <p>Формирана Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „Нови хетеронуклеарни Pt(II)-L-Zn(II) комплекси: испитивање антитуморске активности на ћелијама колоректалног карцинома, <i>in vitro</i>“, кандидата Самира Вучеља на Наставно-научном већу Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу (бр. 01-11102/13-22 од 30.11.2024. год.) и предлог је упућен Већу за медицинске науке Универзитета у Крагујевцу да именује да именује председника и чланове Комисије</p> <p>(Ко)ментор докторске дисертације</p> <p>Нови хетеронуклеарни Pt(II)-L-Zn(II) комплекси: испитивање антитуморске активности на ћелијама колоректалног карцинома, <i>in vitro</i></p> <p>У оквиру прихваћене теме докторске дисертације „Нови хетеронуклеарни Pt(II)-L-Zn(II) комплекси: испитивање антитуморске активности на ћелијама колоректалног карцинома, <i>in vitro</i> ” прилаже се План истраживања и методологија. Планирана експериментална студија се бави синтезом хетеронуклеарних комплекса опште формуле Pt(II)-L-Zn(II), испитивањем интеракције синтетисаних комплекса са ДНК и ХСА различитим методама и цитотоксичности и селективности на различитим ћелијским линијама колоректалног карцинома и здравим ћелијама, као и апоптозе ћелијског циклуса и пролиферације у ћелијама мишјег колоректалног карцинома СТ26. Истраживања ће бити спроведена у истраживачким лабораторијама</p>

			<p>Департмана за природно-математичке науке Државног универзитета у Новом Пазару, на Институту за хемију Природно-математичком факултету у Крагујевцу, на Хемијском факултету у Београду, као и у лабораторијама Центра за молекулску медицину и истраживања матичних ћелија, Факултета медицинских наука у Крагујевцу. Комплекси цинка(II) опште формуле $[ZnCl_2(terpy-X)]$, ($terpy-X$ је 4,4',4'-три-<i>tert</i>-бутил-2,2':6',2''-терпиридин) се синтетизује једноставним поступком мешањем $ZnCl_2$ и $terpy-X$ лиганда, у моларном односу 1:1, у етанолу. Синтеза хетеронуклеарних комплекса опште формуле $Pt(II)-L-Zn(II)$ започиње од аква аналога полазних мононуклеарних комплекса платине(II) и цинка(II). У водени раствор $Pt(II)$ комплекса, водени раствор мостног лиганда (пиразин или 4,4'-бипиридил), додаје се у порцијама на собној температури. После 1 h раствор комплекса цинка(II) се додаје у порцијама. Вредност рН је подешена на 4,5 са 0,1 M $HClO_4$, а реакциона смеша се оставља да се меша преко ноћи. Добијени обојени раствор се филтрира и оставља по страни да споро упарава на собној температури. Пречишћавање комплекса се обавља додавањем у малим количинама диметилформамида (ДМФ), поновним таложењем и уклањањем растварача помоћу ротационог упаривача. У случају мање растворљивих мононуклеарних комплекса користи се ДМФ као растварач. Добијени комплекси ће бити окарактерисани елементарном анализом, 1H NMR спектроскопијом и ESI-MS спектрометријом. Елементарна микроанализа добијених комплексних једињења се спроводи на апарату Vario III C, H, N, S Elemental Analyzer у CHS модоу. Снимање IR спектра ће се обавити помоћу спектрофотометра Perkin-Elmer FTIR 31725X. Снимање 1H NMR спектра комплекса извршиће се помоћу спектрофотометра Varian Gemini-200 NMR коришћењем деутерисане воде или диметил-сулфоксид као растварача. Структура и чистоћа комплекса се потврђује снимањем ESI-MS спектра на уређају LTQ Orbitrap XL директним ињектовањем комплекса раствореног у метанолу. Интеракције комплекса са ДНК се проучава помоћу Uv-Vis спектрофотометрије у циљу одређивања константе везивања (K_b), као и помоћу флуоресцентне спектроскопије, да би се утврдио афинитет и могући начин везивања комплекса за ДНК. Интеракције комплекса са хуманим серум албумином изучавају се применом флуоресцентне спектроскопије одржавањем константне концентрације протеина, а варирањем концентрације комплекса. Таласна дужина ексцитације се подешава на 285 nm, док се емисиони спектри снимају у опсегу од 300 - 500 nm. Симулације молекулског докинга се спроведе у циљу одређивања начина везивања испитиваних комплекса за макромолекуле, ДНК и ХСА. Структурне координате фрагмената канонског ДНК (PBD код 1BNA) и интеркалационог ДНК (PBD код 1Z3F), као и ХСА (PBD код 4F5S) узимају се из „Protein Data Bank” (PDB; http://www.rcsb.org). 1BNA представља кристалну структуру синтетичког ДНК. За симулацију се користи програм Autodock 4.2.18 а процена интеракција испитиваних комплекса са ДНК /ХСА молекулима врши се на основу MVD функција: MolDock, Docking, Rerank и Hbond. Резултати ће се визуализовати коришћењем CHIMERA (http://www.cgl.ucsf.edu/chimera/) молекулско графичког програма. Вијабилност малигних ћелија третираних новосинтетисаним комплексима биће испитана МТТ (3-(4,5-диметилтиазол-2-ил)-2,5-дифенилтертазолијум бромид) тестом по већ утврђеном протоколу. Ћелијске линије мишјег колоректалног карцинома (СТ26), хуманог колоректалног карцинома (HCT116 и SW480) и неканцерозне мишје мезенхималне матичне ћелије (mMSC) биће изложене новосинтетисаним комплексима током 48 часова у различитим концентрацијама. Вијабилност ћелија се рачуна помоћу формуле: % вијабилних ћелија = $(E-B)/(K-B) \times 100$. Е-ћелије третиране испитиваним комплексом (апсорбанца); Б-контрола (апсорбанца); К-нетретиране ћелије (апсорбанца). У свим даљим експериментима испитиваће се биолошка активност комплекса који показује најбољи индекс селективности МТТ тестом. Цитотоксични потенцијал новосинтетисаних комплекса анализираће се проточном цитометријом, на туморским ћелијама линије СТ26 третираних Annexin-ом V и пропиридијум-јодид-ом (PI) по већ утврђеном протоколу. Проточном цитометријом испитиваће се експресија про-апоптотског протеина <i>Bax</i>, анти-апоптотског протеина <i>Bcl-2</i> и проценат ћелија које садрже активну <i>каспазу-3</i> на туморским ћелијама линије СТ26, као и експресија <i>Ki67</i> на туморским ћелијама линије СТ26.</p>
		<p>Назив институције у којој је запослен наставник (ко)ментор докторске дисертације/ментор студија</p>	<p>Државни универзитет у Новом Пазару</p>

		<p>Публиковани резултати докторанда (из докторске дисертације) у периоду 2020-2025. год.</p>	<p>Vučelj S, Hasić R, Ašanin DP, Šmit B, Čaković A, Bogojeski J, Čendić Serafinović M, Simović Marković B, Stojanović B, Pavlović S, Stanisavljević I, Čorović I, Dimitrijević Stojanović M, Jovanović I, Soldatović TV, Stojanović B, Modes of interactions with DNA/HSA biomolecules and comparative cytotoxic studies of newly synthesized mononuclear zinc(II) and heteronuclear platinum(II)/zinc(II) complexes toward colorectal cancer cells, Int. J. Mol. Sci. 2024;25, 3027:1-27. ИФ 4.9 (2023).</p>
		<p>Планови за период 2025-2030. год.</p>	<p>Одбрана докторске дисертације до краја 2025. год.</p>

Прилог 13.2. Подаци о истраживачима који су ангажовани у израдама докторских дисертација као чланови комисија у периоду 2020-2025. год.

Р.б.	Име и презиме наставника	Подаци о докторанду	
1.	Проф. др Далиборка Поповић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Педагошке и андрагошке науке /Педагогија
		Име и презиме докторанда	Тамара Радовановић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одбрањена 2022. год.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Социјално понашање и вршњачки статус ученика на раном основношколском узрасту
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Филозофски факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду
2.	Проф. др Далиборка Поповић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Педагошке и андрагошке науке/Педагогија
		Име и презиме докторанда	Кристина Крстић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одбрањена 2020. год
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Улога родитеља током преласка детета из предшколске установе у школу
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Филозофски факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду
3.	Проф. др Далиборка Поповић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Педагошке и андрагошке науке/Педагогија
		Име и презиме докторанда	Душица Стојадиновић
		Школска година уписа на докторске студије	2018/19. год.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Формирана Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и подобности кандидата и дат предлог за именовања ментора, Одлука ННВ бр.03-6/28, од 6.12.2021.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Породична резилентност и васпитни поступци родитеља као корелати школске прилагођености средњошколаца

		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Филозофски факултет у Новом Саду, Универзитет у Новом Саду
4.	Доц. др Виолета Јаковљевић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Биологија
		Име и презиме докторанда	Катарина Ћирковић
		Школска година уписа на докторске студије	2021/22. год.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Пријављена тема (IV година докторских студија)
		Наставник је:	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације (одлука Већа за природно-математичке науке Универзитета у Крагујевцу IV-01-815/13 од 20.11.2024)
		Назив докторске дисертације	„Процена ефикасности различитих биофилмова изолата бактерија и гљива из отпадних вода у уклањању одабраних тешких метала“
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Институт за биологију и екологију, Природно-математички факултет у Крагујевцу
5.	Доц. др Дејан Мирчић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Биологија
		Име и презиме докторанда	Анђелина Татовић
		Школска година уписа на докторске студије	2014/15. год.
		Фаза израде доктората (датум одбране)	Одбрањена, 21.05.2024.
		Наставник је:	Ментор/члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације Одлука бр. 33/23 од 25. 01. 2019. године
		Назив докторске дисертације	"Утицај пастрмског рибака на антиоксидативни статус одабраних врста акватичних бескичмењака"
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације	Биолошки факултет, Универзитет у Београду
6.	Проф. др Наташа Борђевић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Биологија/Физиологија животиња и човека и молекуларна биологија
		Име и презиме докторанда	Невена Планојевић
		Школска година уписа на докторске студије	2017/18.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	-
		Наставник је:	Председник комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације Одлука бр. IV-01-920/11 од 09. 12. 2020. године
		Назив докторске дисертације	Полиморфизми и експресија CYP1 и GSTP гена као молекуларни маркери малигне трансформације хуманих тумора јажника и механизма биотрансформације нових терапеутика у примарним културама ћелија
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Институт за биологију и екологију, Природно-математички факултет, Универзитет у Крагујевцу
7.	Проф. др Наташа Борђевић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Биологија/Физиологија животиња и човека и молекуларна биологија
		Име и презиме докторанда	Стефан Благојевић
		Школска година уписа на докторске студије	2017/18.
		Фаза израде доктората	-

		(год. студија или датум одбране)	
		Наставник је:	Председник комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације Одлука бр. IV-01-18/7 од 20. 01. 2021. године
		Назив докторске дисертације	Молекуларни механизми метастазе, експресија и биоинформатичка анализа микро РНК у бенигним и малигним туморима хуманих јајника
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Институт за биологију и екологију, Природно-математички факултет, Универзитет у Крагујевцу
8.	Проф. др Наташа Борђевић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Биологија/Физиологија животиња и човека и молекуларна биологија
		Име и презиме докторанда	Дејан Арсенијевић
		Школска година уписа на докторске студије	2019/20.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	-
		Наставник је:	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације Одлука бр. IV-01-270/15 од 17. 04. 2024. године
		Назив докторске дисертације	Антиканцерски ефекти екстракта гљиве <i>Laetiporus sulphureus</i> (Bull.) Murrill на хелијским линијама колоректалног карцинома у ко-културама са пробиотиком <i>Bifidobacterium animalis subsp. lactis</i>
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Институт за информационе технологије, Универзитет у Крагујевцу
9.	Проф. др Изет Еминовић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Генетика
		Име и презиме докторанда	Теа Бећировић
		Школска година уписа на докторске студије	2017/2018
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одбрањена 25.09.2024. године
		Наставник је:	Један од два ментора
		Назив докторске дисертације	„Неутрофилна еластаза као биомаркер у дијагнози инфламаторних обољења код старијих и гериајатријских пацијената”
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Универзитет у Сарајеву, Природно-математички факултет, Одсек за биологију, Рјешење Декана Природно-математичког факултета у Сарајеву број 01/06-3238/27-2017 од 11.09.2024.
10.	Проф. др Изет Еминовић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Биохемија и физиологија
		Име и презиме докторанда	Емина Субашић
		Школска година уписа на докторске студије	2020/2021
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одбрањена, 19.12.2023. године
		Наставник је:	Један од два ментора
		Назив докторске дисертације	„Неутрофилна еластаза као биомаркер у дијагнози инфламаторних обољења и њен утицај на развој микробних инфекција и тотални антиоксидативни капацитет код старијих и гериајатријских пацијената “
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Универзитет у Сарајеву, Природно-математички факултет, Одсек за биологију, Рјешење Декана Природно-математичког факултета у Сарајеву број 01/06-2666/9-2020 од 31.05.2022.

11.	Проф. др Невена Петрушић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Правне науке, ужа грађанско-правна научна област
		Име и презиме докторанда	Љубица Михајловић
		Школска година уписа на докторске студије	2021.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одобрена израда докторске дисертације на предложеној тему; за менора кандидату одређена проф. др Невена Петрушић. Одлука о Научно-стручног већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Нишу бр. 8/18-01-001/23-034 од 02.03.2023.године о одобрењу теме докторске дисертације кандидату. Одлука Научно-стручног већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Нишу бр. 8/18-01-001/23-035 од 02.03.2023.године о именовану ментора кандидату. Израда докторске дисертације је у завршној фази и очекује се одбрана дисертације у току 2025.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и ментор кандидату
		Назив докторске дисертације	Права детета у породичној средини
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Правни факултет Универзитета у Нишу
12.	Проф. др Невена Петрушић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Правне науке, ужа грађанско-правна научна област
		Име и презиме докторанда	Јелена Чановић Спасојевић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одобрена израда докторске дисертације на предложеној тему и за менора кандидату одређена проф. др Невена Петрушић. Одлука Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу бр. 1550/8 од 28.06..2024. о одобрењу теме докторске дисертације и именовану ментора кандидату. У току је израда докторске дисертације.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и мантор кандидату
		Назив докторске дисертације	Правноснажност пресуде у парничном поступку и њене границе
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
13.	Проф. др Ванда Божић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Правне науке/грађанскоправне науке
		Име и презиме докторанда	Зимоњић, Стефан
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одбрањена 19.05.2023.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Економско-правни аспекти приватизације прехранбене индустрије и утицај на привредни развој Србије : докторска дисертација
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Универзитет УНИОН Никола Тесла, Факултет за пословне студије и право, Београд

14.	Проф. др Весна Јевремовић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Математика/Математика
		Име и презиме докторанда	Атиф Авдовић
		Школска година уписа на докторске студије	2020/2021.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Мировање – Дисертација је на увиду у јавности. (3. година студија)
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Функције зоне и квантил-зоне и примена у контроли квалитета и тестирању нормалности
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Државни универзитет у Новом Пазару
15.	Проф. др Тања Солдатовић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Природно-математичке науке/Хемија
		Име и презиме докторанда	Игњат Филиповић
		Школска година уписа на докторске студије	2018/2019.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Усвојен Извештај Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације (Одлука Већа за природно-математичке науке, Универзитета у Крагујевцу бр. IV-01-276/9 од 13.04. 2022. год.).
		Наставник је:	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Синтеза, <i>in silico</i> моделирање и симулација деривата диамида оксалне и малонске киселине и одговарјућих комплекса бакра(II) и паладијума(II) као потенцијалних инхибитора SARS-CoV-2 цистеин протеазе
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Природно-математички факултет, Универзитет у Крагујевцу
16.	Проф. др Тања Солдатовић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Медицинске науке/Медицинске науке
		Име и презиме докторанда	Данијела Нићифоровић
		Школска година уписа на докторске студије	2022/2023.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Формирана Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и подобности кандидата и дат предлог за именовања ментора (Одлука Већа за медицинске науке, Универзитета у Крагујевцу бр. IV-03-812/25 од 14.11.2024. год)
		Наставник је:	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Синтеза, карактеризација и испитивање антитуморске активности комплекса платине(II) са пиридински дериватима дикарбоксиамида
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Факултете медицинскоих наука, Универзитет у Крагујевцу
17.	Проф. др Мишлан Декић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Хемија/Органска хемија и биохемија
		Име и презиме докторанда	Милица Стевановић
		Школска година уписа на докторске студије	школска 2016/2017. година

		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Усвојен Извештај Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације
		Наставник је:	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације Председник комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Секундарни метаболити одабраних врста рода <i>Vupleurum</i> L. (Ariaceae): изоловање, идентификација и биолошка активност
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Природно-математички факултет у Нишу
18.	Проф. др Милан Декић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Хемија/Органска хемија и биохемија
		Име и презиме докторанда	Дијана Јовановић
		Школска година уписа на докторске студије	школска 2021/2022. година
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Усвојен Извештај Комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације
		Наставник је:	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Фитохемијска анализа биљних врста <i>Acorus calamus</i> L. (Acoraceae), <i>Galanthus nivalis</i> L. (Amaryllidaceae) и <i>Eriobotrya japonica</i> (Thunb.) Lindl. (Rosaceae)
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Природно-математички факултет у Нишу
19.	Проф. др Милан Декић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Хемија/Органска хемија и биохемија
		Име и презиме докторанда	Милена Живковић Стошић
		Школска година уписа на докторске студије	школска 2012/2013. година
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Датум одбране: 26.08.2022.
		Наставник је:	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	„Идентификација и синтеза одабраних састојка воскова биљних врста <i>Primula veris</i> L., <i>Primula acaulis</i> (L.) L. (Primulaceae) и <i>Liriodendron tulipifera</i> L. (Magnoliaceae)“
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Природно-математички факултет у Нишу
20.	Проф. др Милан Декић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Хемија/Органска хемија и биохемија
		Име и презиме докторанда	Соња И. Филиповић
		Школска година уписа на докторске студије	школска 2013/2014. година
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Датум одбране: 2.7.2025.
		Наставник је:	Председник комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Секундарни метаболити одабраних врста јетрењача родова <i>Porella</i> L. (Porellaceae) и <i>Conocephalum</i> Hill. (Conocephalaceae)
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Природно-математички факултет у Нишу

21.	Проф. др Бенин Мурић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Спорт и физичко васпитање
		Име и презиме докторанда	Никола Утвић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	21. септембар 2023. године
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације (8/1801002/23-041) у Нишу 22.05.2023
		Назив докторске дисертације	ЕФЕКТИ ПРИМЕНЕ ЕЛЕМЕНАТА СПОРТОВА ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ У НАСТАВИ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Нишу
22.	Доц. др Владан Милић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Спорт и физичко васпитање
		Име и презиме докторанда	Владимир С. Банковић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одбрањена 29. септембра 2023. године
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	РЕЛАЦИЈЕ ЕФИКАСНОСТИ ИГРЕ, ТЕЛЕСНЕ СТРУКТУРЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ФИЗИЧКЕ ПРИПРЕМЉЕНОСТИ КОД ЕЛИТНИХ ОДБОЈКАШИЦА: ЧЕТВОРОГОДИШЊА ЛОНГИТУДИНАЛНА СТУДИЈА
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду
23.	Проф. др Драгослав Шумарац	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Грађевинарство
		Име и презиме докторанда	Др Петар Кнежевић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Датум одбране: 16.07.2020.г.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Ментор и члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Preisach-ов модел хистерезиса за понашање конструкција од челика са израженим платоом течења при цикличном оптерећењу
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Грађевински факултет, Универзитет у Београду
24.	Проф. др Драгослав Шумарац	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Грађевинарство
		Име и презиме докторанда	Др Слободан Радовановић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората	Датум одбране: 30.09.2020.г.

		(год. студија или датум одбране)	
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Утицај ефекта размере на параметре модела механичког понашања стенске масе
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Грађевински факултет, Универзитет у Београду
25.	Проф. др Драгослав Шумарац	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Грађевинарство
		Име и презиме докторанда	Др Саша Ковачевић
		Школска година уписа на докторске студије	
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Датум одбране: 16.12.2021.г.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Ментор и члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Stability and ultimate capacity of thin-walled steel plate girders subjected to patch loading
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Грађевински факултет, Универзитет у Београду
26.	Проф. др Драгана Новаков	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Филолошке науке/Српски језик
		Име и презиме докторанда	Сергеј Аврамов
		Школска година уписа на докторске студије	2020.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Завршна фаза израде дисертације
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Божић из текстолошке и етнолингвистичке перспективе у српском језику
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Филолошки факултет Универзитета у Београду – Одлука о одобрењу Комисије 22.11.2022. бр. 4129/1
27.	Проф. др Александра Попин	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Филолошке науке
		Име и презиме докторанда	Марија Пантовић
		Школска година уписа на докторске студије	2015/16.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Одбрањена докторска дисертација 10. 4. 2022.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Меланхолија у српској књижевности 20. века
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и	Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу

		одбрану докторске дисертације	
28.	Проф. др Александра Вранеш	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Библиотекарство
		Име и презиме докторанда	Татјана Савић
		Школска година уписа на докторске студије	2014/2015.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Дисертација одбрањена 23. 12. 2020.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Комуникативно развојни ток америчког екслибриса од библиотечког "малог" књижног листића до "мале" ликовне графике (XVIII – XX век)
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Филолошки факултет Универзитета у Београду
29.	Проф. др Александра Вранеш	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Библиотекарство
		Име и презиме докторанда	Бранка Пражић
		Школска година уписа на докторске студије	2016/2017.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Дисертација одбрањена 13. 7. 2023.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Завичајна библиографија пожаревачког краја: 1844-2017
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Филолошки факултет Универзитета у Београду
30.	Проф. др Александра Вранеш	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Библиотекарство
		Име и презиме докторанда	Милица Кривокапић
		Школска година уписа на докторске студије	2015/2016.
		Фаза израде доктората (год. студија или датум одбране)	Дисертација одбрањена 9.09.2024.
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Медији, интернет и библиотека – улога и место у савременим наставним методама
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Филолошки факултет Универзитета у Београду
31.	Проф. др Александра Вранеш	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Библиотекарство
		Име и презиме докторанда	Дејана Оцић
		Школска година уписа на докторске студије	2015/2016.
		Фаза израде доктората	Дисертација одбрањена 6. 9. 2024.

		(год. студија или датум одбране)	
		Наставник је: (одабрати једно од наведеног)	Члан комисије за оцену научне заснованости предложене теме докторске дисертације и Члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације
		Назив докторске дисертације	Рукописна заоставштина Жарка Видовића
		Назив институције у којој је наставник члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације	Филолошки факултет Универзитета у Београду

Прилог 13.3. Подаци о истраживачима који су студенти докторских студија и који су ангажовани као сарадници Универзитета

Р.б.	Име и презиме докторанда	Подаци о докторанду	
1.	Атиф Авдовић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Математика/Математика
		Школска година уписа на докторске студије	2020/2021. год.
		Фаза израде доктората (год. студија)	Мировање – Дисертација је на увиду у јавности (3. година студија)
		1. Ментор за СИР - ментор студија (име и презиме, институција) 2. Ментор докторске дисертације (име и презиме, институција)	1. Проф. др Весна Јевремовић, Државни универзитет у Новом Пазару; 2. Проф. др Весна Јевремовић, Државни универзитет у Новом Пазару.
		Назив докторске дисертације* План истраживања и методологија*	<p>Функције зоне и квантил-зоне и примена у контроли квалитета и тестирању нормалности</p> <p>Овај рад (дисертација) је резултат досадашњег истраживања аутора на теме генератора псеудослучајних бројева, моделирања случајних величина (посебно нормалне расподеле), контроле квалитета и тестирања нормалности. Текст је покушај да се кроз детаљан преглед литературе, приказ постојеће теорије и њене допуне и емпиријске верификације резултата да допринос споменутим областима. Иако резултати из области генератора псеудослучајних бројева и моделирања случајних величина нису занемарљиви главни резултат овог истраживања су предлози нових контролних карата и тестова сагласности. Функције зоне и квантил-зоне представљају основу истраживања, а њихова примена је у дефинисању значајних елемената контролних карата и тестова нормалности и средство је за њихово адекватно тумачење.</p> <p>Рад се састоји од шест поглавља.</p> <p>Прво поглавље даје увод у материју кроз детаљан преглед литературе из сваке области обрађене у раду.</p> <p>Друго поглавље се бави псеудослучајним бројевима, генераторима псеудослучајних бројева и тестирањем случајности низова генерисаних бројева. Овде је предложено проширење линеарног конгруентног генератора, анализиране његове особине и извршена симулациона анализа поређења предложеног генератора са најчешће коришћеним генератором. Резултати показују да предложени генератор задржава све особине случајности линеарног конгруентног генератора, али период бива вишеструко повећан, што га чини конкурентним са већим бројем генератора који се срећу у пракси.</p> <p>У наставку, тј. у трећем поглављу, обрађене су методе моделирања случајних величина и изложене посебно за дискретне и посебно за непрекидне случајне величине. Треће поглавље садржи и кратак преглед дефиниција и особина за сваку расподелу од важности за истраживање, са илустрацијама метода моделирања алгоритмима прилагођеним тим расподелама. Нормална расподела је као најзначајнија за ово истраживање највише обрађена, приказано је највише алгоритма њеног моделирања, а уведен је и један нови добијен као резултат истраживања, чији је поступак заснован на функцији зоне.</p> <p>У четвртном поглављу дати су теоријски прикази о емпиријској функцији расподеле и најчешће коришћеним контролним картама као што су Шухартова контролна карта, R и S карте, CUSUM карта и EWMA карта. Приказане су и нове контролне карте уведене овим истраживањем, EFR картом, картом квантил-зона, Q-Q картом и картом п-вредности. Тумачење контролних карата је обogaњено коришћењем функција зоне и квантил-зоне, а неке од њих су и засноване на тим функцијама. Додатно у овом поглављу дата је анализа поређења перформанси коришћењем просечног броја узорака пре детекције првог дефекта (ARL – average run</p>

			<p>length) и добијене контролне карте су се показале конкурентним, а у неким случајевима и бољим од постојећих.</p> <p>Конечно, у петом поглављу, дат је кратак приказ тест-статистика и процедура тестирања постојећим, најчешће коришћеним тестовима сагласности, приказ теоријске заснованости за два теста нормалности уведена овим истраживањем, тј. тестова зона и квантил-зона чије су тест-статистике засноване на функцијама зоне и квантил-зоне, анализа моћи та два нова теста за разне алтернативне расподеле и анализа поређења моћи са приказаним постојећим тестовима. Тестови уведени у овом раду су показали боље перформансе од иначе коришћених тестова или перформансе које их чине конкурентним осталим тестовима.</p> <p>Цео рад је пропраћен детаљним табелирањем свих емпиријски добијених резултата и графичким илустрација свих погодних елемената истраживања.</p> <p>На крају је дат закључак, приказане су референце које су коришћене у истраживању и MATLAB кодови свих програма (алгоритама) којим је вршена емпиријска верификација резултата.</p>
		<p>Публиковани резултати докторанда у периоду 2020-2025. год. (наведени по категоризацији Министарства)</p>	<p>Avdović, A., & Jevremović, V. (2022). Quantile-Zone Based Approach to Normality Testing. <i>Mathematics</i>, 10(11):1828. https://doi.org/10.3390/math10111828. M21a</p> <p>Avdović, A., & Jevremović, V. (2023). Discrete Parameter-Free Zone Distribution and Its Application in Normality Testing. <i>Axioms</i>, 12(12): 1087. https://doi.org/10.3390/axioms12121087. M21</p> <p>Avdović, A. (2023). Extension of Linear Congruential Generator. <i>Scientific Publications of the State University of Novi Pazar, Series A, Applied Mathematics, Informatics and Mechanics</i>, 15, 2, 87-95. https://doi.org/10.46793/SPSUNP2302.087A. M52</p> <p>Jevremović, V. & Avdović, A. (2020). Control Charts Based on Quantiles – New Approaches. <i>Scientific Publications of the State University of Novi Pazar, Series A, Applied Mathematics, Informatics and Mechanics</i>, 12, 2, 99-104. https://doi.org/10.5937/SPSUNP2002099J. M52</p> <p>Jevremović, V. & Avdović, A. (2020). Empirical Distribution Function as a Tool in Quality Control. <i>Scientific Publications of the State University of Novi Pazar, Series A, Applied Mathematics, Informatics and Mechanics</i>, 12, 1, 37-46. https://doi.org/10.5937/SPSUNP2001037J. M52</p> <p>Sejfović, H., Vrcić Amar, A., & Avdović, A. (2023). Fantasy Proneness in One's Psychological Life and Health: Observational Study with Impact Analysis. <i>SCIENCE International Journal</i>. 2, 4. 101-106. https://doi.org/10.35120%2Fsciencej0204101s. M23</p> <p>Kahrović, E., & Avdović, A. (2023). Impact of Digital Technologies on Business Performance in Serbia. <i>Management: Journal of Sustainable Business and Management Solutions in Emerging Economies</i>. 28, 2. 37-53. https://doi.org/10.7595%2Fmanagement.fon.2021.0039. M23</p> <p>Kurtanović, A., & Avdović, A. (2024). Cultural Intelligence and Ethnocultural Empathy Among Psychology Students in Serbia: Insights and Perspectives. <i>Futurity Education</i>, 4(2), 148–162. https://doi.org/10.57125/FED.2024.06.25.08. M23</p> <p>Vrcić Amar A, Avdović A, Belić M, Demirović D. (2024). Potential Factors That Can Model the Attitude Towards Psychotherapy Among Students – An Analysis of a University in Serbia. <i>Journal of Research in Higher Education</i>. 8(2):55–73. http://dx.doi.org/10.24193/JRHE.2024.2.4. M23</p>
		<p>Планови за период 2025-2030. год.</p>	<p>Прегледни рад о р-вредности и интерпретацији резултата статистичких тестова. Примена статистике у радovima друштвено хуманистичких наука.</p> <p>Припрема рада на тему параметра поузданости код Накагамијеве расподеле. Припрема за објављивање делова дисертације који нису објављени. Побољшање тестова зона и квантил-зона и испитивање могућности примена код хипотеза сагласности са не-нормалним расподелама и код цензурисаних података.</p>
2.	Нејла Жупић	<p>Научна област/УНО научноистраживачког рада</p>	Биолошке науке/Анимална и хумана физиологија
		<p>Школска година уписа на докторске студије</p>	2023/2024. год.
		<p>Фаза израде доктората (год. студија)</p>	Експериментална истраживања

		<p>1. Ментор за СИР - ментор студија (име и презиме, институција)</p> <p>2. Ментор докторске дисертације (име и презиме, институција)</p>	1. Проф. др Наташа Ђорђевић, Државни универзитет у Новом Пазару
		<p>Назив докторске дисертације*</p> <p>План истраживања и методологија*</p>	-
		<p>Публиковани резултати докторанда у периоду 2020-2025. год. (наведени по категоризацији Министарства)</p>	<p>Župić N, Dolicanin Z, Veljković B, Đorđević N. Antikancerogena aktivnost <i>Ornithogalum umbellatum</i> u ćelijama kolorektalnog karcinoma posredovana promenama redoks statusa ćelije. I konferencija srpskog biološkog društva „Stevan Jakovljević“, Kragujevac. Septembar 20-22, 2023. Abstract Book p. 100. (M64)</p> <p>Zupic HN, Dolicanin CZ, Djordjevic ZN. Neuropeptide Y disrupts redox balance in human extravillous trophoblasts. 5th International congress of Serbian society for mitochondrial and free radical physiology "Redox biology: a paradigm of the foundation of life". Belgrade, Serbia. September 27-29, 2024. Abstract Book (ISSN 3042-1772) p. 58. (M34)</p>
		<p>Планови за период 2025-2030. год.</p>	<p>II година студија, школска 2024/25.</p> <p>У току школске 2024/25. године, планира се да докторанд Нејла Жупић:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Положи све испите предвиђене планом и програмом за другу годину докторских академских студија Биологија (укупно 4 испита укључујући и Одбрану пројекта докторске дисертације). • Публикује обрађене резултате досадашњих истраживања везаних за докторску дисертацију у часопис са СЦИ листе. • На Институту за информационе технологије, Универзитета у Крагујевцу заврши обуку за примену имунофлуоросцентних и qPCR метода у експерименталним истраживањима. • Заврши експериментални део истраживања у оквиру докторске дисертације, који је започела у току школске 2023/24. године. • Да руководи експерименталним истраживањем у оквиру једног мастер рада. • Да се као члан истраживачког тима укључи у реализацију пројекта, чије је подношење предлога планирано за јануар 2025. године Фонду за науку, у оквиру програма Идеје 2024. • Образи добијене резултате експерименталног истраживања у оквиру докторске дисертације и одбрани пројекат докторске дисертације. • Да након одбране пројекта докторске дисертације пријави тему докторске дисертације. <p>III година студија, школска 2025/26.</p> <p>У току школске 2025/26. године, планира се да докторанд Нејла Жупић:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Публикује обрађене резултате истраживања везане за докторску дисертацију у часопис са СЦИ листе. • Презентује добијене резултате истраживања везане за докторску дисертацију на међународном научном скупу. • Учествује у реализацији пројекта Фонда за науку у оквиру програма Идеје 2024, уколико се предлог пројекта одобри за финансирање. <p>Напише и одбрани докторску дисертацију.</p>
3.	Брахо Личина	<p>Научна област/УНО научноистраживачког рада</p>	Биолошке науке/Функционална биологија
		<p>Школска година уписа на докторске студије</p>	2023/2024. год.
		<p>Фаза израде доктората (год. студија)</p>	<p>Усвојен предлог за одређивање ментора за СИР (ментора студија) на Већу департмана и упућен на усвајање од стране Научног већа докторских студија (Предлог одлуке Већа Департмана бр 1785/24 од 05.06.2024. год.)</p> <p>Именован ментор за СИР (ментор студија) на Научном већу докторских студија (Одлука Научног већа докторских студија бр 2305/24 од 01.07.2024. год.)</p> <p>У фази обраде прикупљених узорака и израда експерименталног рада.</p> <p>Трећа година</p>

		<p>1. Ментор за СИР - ментор студија (име и презиме, институција)</p> <p>2. Ментор докторске дисертације (име и презиме, институција)</p>	<p>1. Доц. др Виолета Јаковљевић, Државни Универзитет у Новом Пазару (Предлог одлуке Већа Департамана бр 1785/24 од 05.06.2024. год.; Одлука Научног већа докторских студија бр 2305/24 од 01.07.2024. год.)</p>
		<p>Назив докторске дисертације*</p> <p>План истраживања и методологија*</p>	-
		<p>Публиковани резултати докторанда у периоду 2020-2025. год. (наведени по категоризацији Министарства)</p>	<p>Dekic M, Radulovic N, Antonijevic M, Dekic D, Licina B. The essential oil of the condiment species <i>Clinopodiumthymifolium</i> (Scop.) Kuntze: new natural products and seasonal variation. Journal of the science of food and agriculture. 2022; 102(6): 2437-2444.</p>
		<p>Планови за период 2025-2030. год.</p>	<p>Наставак експерименталног рада у јануару 2025. и полагање свих испита са треће године ДАС до краја 2025. год.</p> <p>Саопштавање оригиналних научних резултата на међународним или домаћим конференцијама (минимум 1).</p> <p>Наставак започетог истраживања и пријава идејног пројекта докторске дисертације до краја 2026. год.</p> <p>Публиковање најмање 1 оригиналног научноистраживачког рада из докторске дисертације до краја 2026.</p> <p>Пријава теме докторске дисертације до краја 2026.</p> <p>Одбрана докторске дисертације до 2027.</p>
4.	Исмаил Нурковић	<p>Научна област/УНО научноистраживачког рада</p>	Техничко-технолошке науке/Грађевинско инжењерство
		<p>Школска година уписа на докторске студије</p>	2022/2023. год.
		<p>Фаза израде доктората (год. студија)</p>	1. година
		<p>1. Ментор за СИР - ментор студија (име и презиме, институција)</p> <p>2. Ментор докторске дисертације (име и презиме, институција)</p>	1. Проф. др Драгослав Шумарац, Државни Универзитет у Новом Пазару
		<p>Назив докторске дисертације*</p> <p>План истраживања и методологија*</p>	-
		<p>Публиковани резултати докторанда у периоду 2020-2025. год. (наведени по категоризацији Министарства)</p>	<p>1. Šumarac D, Perović Z, Vatić D, Curić T, Nurković I, Cao M. Preisach mathematical model of hysteresis. SCIENTIFIC PUBLICATIONS OF THE STATE UNIVERSITY OF NOVI PAZAR, 61-72, Srbija, 2023.</p> <p>2. Šumarac D, Perović Z, Vatić D, Curić T, Nurković I, Cao M. Modeling of physical problems of hysteresis. Second International Conference on Mathematical Modelling in Mechanics and Engineering, Mathematical Institute SANU, 12-14, Srbija, 2024.</p> <p>3. Perović Z, Šumarac D, Ćorić S, Knežević P, Cao M, Nurković I. Energy based damage model for low-cycle fatigue of ductile materials. International Journal of Damage Mechanics , 0(0) 1–22 The Author(s) 2024 Article reuse guidelines: sagepub.com/journals-permissions DOI: 10.1177/10567895241282416 journals.sagepub.com/home/ijd</p> <p>4. Manić N, Radaković A, Vatić D, Curić T, Nurković I. Application of cork as an ecological material in thermal insulation of buildings. Deutsche Lebensmittel-Rundschau, 34 – 50, Nemačka, 2024.</p>

			<p>5. Curić T, Vatić D, Manić N, Nurković I. Pomeranje gravitacionih potpornih zidova pod dejstvom seizmičkog opterećenja. III Međunarodna konferencija o savremenim dostignućima u nauci i tehnologiji (COAST), Herceg Novi, Republika Crna Gora. Maj-Jun 29-01, 2024. Knjiga sažetaka s.24</p> <p>6. Manić N, Maslak E, Curić T, Vatić D, Nurković I. Historical development of solar road panels in pavement structures. https://doi.org/10.59879/T4hj0</p>
		Планови за период 2025-2030. год.	Наставак започетог истраживања и пријава докторске дисертације у току 2026. год.
5.	Изет Цама	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Техничко-технолошке науке / Грађевинско инжењерство
		Школска година уписа на докторске студије	2024/25.
		Фаза израде доктората (год. студија)	1. година
		1. Ментор за СИР - ментор студија (име и презиме, институција) 2. Ментор докторске дисертације (име и презиме, институција)	1. Проф. др Драгослав Шумарац, Државни Универзитет у Новом Пазару
		Назив докторске дисертације* План истраживања и методологија*	-
		Публиковани резултати докторанда у периоду 2020-2025. год. (наведени по категоризацији Министарства)	-
		Планови за период 2025-2030. год.	Пријава докторске дисертације до краја 2026. год. Започета истраживања: <ol style="list-style-type: none"> Истраживање реалне функционалне везе зависности брзине путовања од закивљености трасе пута, Циклично напрезање грађевинских конструкција Компаративна анализа високих насипа у сеизмичким и асеизмичким зонама применом мултикритеријумске оптимизације
6.	Сафет Пурковић	Научна област/УНО научноистраживачког рада	Рачунарска техника
		Школска година уписа на докторске студије	2017/2018. год.
		Фаза израде доктората (год. студија)	Мировање (3. година)
		1. Ментор за СИР - ментор студија (име и презиме, институција) 2. Ментор докторске дисертације (име и презиме, институција)	1. Није одређен 2. Није одређен
		Назив докторске дисертације* План истраживања и методологија*	/
		Публиковани резултати докторанда у периоду 2020-2025. год. (наведени	/

		по категоризацији Министарства)	
		Планови за период 2025- 2030. год.	У фокусу експерименталног рада налази се унапређење тачности и робусности модела за рану дијагнозу Паркинсонове болести и других болести применом савремених техника машинског учења, дубоког учења и вештачке интелигенције. Наставак започетог истраживања и пријава теме докторске дисертације у току 2026. год.

Прилог 13.4. Списак истраживача (лица запослена са пуним и непуним радним временом изабрана у наставна, научна или истраживачка звања) и област науке којом се баве

а) Природно-математичке науке

Р.б.	Име и презиме	Звање	УНО	Шифра истраживача
1.	Весна С. Јевремовић	Редовни професор	Математика	AY369
2.	Зоран С. Марковић	Редовни професор	Органска хемија	AX239
3.	Изет И. Еминовић	Редовни професор	Генетика и еволуција	BE217
4.	Владимир В. Панић (20% радног времена)	Редовни професор	Примењена хемија	AP869
5.	Тања В. Солдатовић	Ванредни професор	Неорганска хемија	AK917
6.	Наташа З. Ђорђевић	Ванредни професор	Функционална биологија	BA024
7.	Милан С. Декић	Ванредни професор	Органска хемија и биохемија	AM265
8.	Миланка Ђ. Радуловић	Доцент	Функционална биологија	BF019
9.	Дејан Љ. Мирчић	Доцент	Генетика и еволуција	AP791
10.	Светлана Р. Јермић	Доцент	Органска хемија	AO159
11.	Ениса С. Селимовић	Доцент	Неорганска хемија	AE709
12.	Александар М. Шебековић	Доцент	Математика	AF450
13.	Виолета Д. Јаковљевић	Доцент	Функционална биологија	AV434
14.	Емир Х. Зогић	Доцент	Алгебра	AT234
15.	Един Р. Глогоић	Доцент	Примењена математика	BB211
16.	Бојана П. Вељковић	Доцент	Ботаника	AL857
17.	Енес Х. Качапор	Доцент	Математика	AW111
18.	Милица Б. Анђелић	Доцент	Математика	AI751
19.	Изудин Х. Реџеповић	Доцент	Физичка хемија	BB119
20.	Зоран М. Јовановић	Доцент	Физика	BA028
21.	Ерсин Ф. Гилић	Доцент	Математика	AE843
22.	Маја Б. Ђукић*	Доцент	Неорганска хемија	AW621
23.	Марко З. Младеновић (50% радног времена)	Доцент	Органска хемија	BF216
24.	Бојана Ј. Ђендић (10% радног времена)	Доцент	Математика	MA372
25.	Наста Б. Танић (10% радног времена)	Доцент	Биохемија, молекуларна биологија и микробиологија	BA817
26.	Нејла Х. Жупић	Асистент	Биологија	AU962
27.	Брахо З. Личина	Асистент	Биолошке науке	VB050
28.	Мелиха А. Хасановић Ашћерић	Асистент	Биологија	AJ623
29.	Моника Д. Дудић	Асистент	Биологија	BC155
30.	Атиф С. Авдовић	Асистент	Математика	AO266
31.	Мајда Ф. Коленовић Серезлић	Асистент	Хемија	AA573
32.	Самира А. Плојовић	Асистент	Хемијске науке	SR391
33.	Мелека Ф. Папић	сарадник у настави	Математика	UA907
34.	Сара М. Николић	сарадник у настави	Хемија	KN628

*Процедура избора у току

б) Техничко-технолошке науке

Р.б.	Име и презиме	Звање	УНО	Шифра истраживача
1.	Драгослав М. Шумарац	Редовни професор	Грађевинарство-конструкције	AZ723
2.	Есад Х. Мешиић	Редовни професор	Грађевинске конструкције	BB246
3.	Един Ђ. Долићанин	Редовни професор	Рачунарска техника и информатика	AI062
4.	Милан Р. Тривунић*	Редовни професор	Грађевинске конструкције и грађење	AQ581
5.	Даница Б. Станковић*	Редовни професор	Архитектонско пројектовање	AG022
6.	Улфета А. Маровац	Ванредни професор	Рачунарска техника и информатика	AX369
7.	Марина В. Михаљевић	Доцент	Историја и теорија архитектуре и уметности и заштита грађитељског наслеђа	AS880
8.	Миливоје М. Милановић	Доцент	Конструкције	AS878
9.	Едис Х. Мекић	Доцент	Рачунарска техника и информатика	BC865
10.	Назим У. Манић	Доцент	Грађевинске конструкција	AM145

11.	Цемила Х. Бегановић	Доцент	Урбанизам и просторно планирање	AF611
12.	Бранко П. Славковић	Доцент	Архитектонске конструкције	AH535
13.	Алдина Р. Авдић	Доцент	Рачунарска техника и информатика	AK527
14.	Јасмин Ц. Суљевић	Доцент	Архитектонско пројектовање	BC984
15.	Вељко Љ. Станковић	Доцент	Рачунарска техника и информатика	A1672
16.	Дејан С. Вујић	Доцент	Рачунарска техника и информатика	AQ794
17.	Емир Ш. Маслак	Доцент	Грађевинске конструкције	LE401
18.	Марко В. Милошевић	Доцент	Механика и теорија конструкција	TS899
19.	Ирфан С. Фетаховић*	Доцент	Рачунарска техника и информатика	AM513
20.	Емир С. Угљанин	Асистент са докторатом	Рачунарска техника и информатика	AH834
21.	Комнен М. Жижић	Асистент са докторатом	Архитектонско пројектовање	PU325
22.	Данило З. Драговић	Асистент	Архитектонске конструкције и Архитектонско пројектовање	AQ056
23.	Демир Р. Ватић	Асистент	Грађевинарство	AP833
24.	Ценан Ф. Авдић	Асистент	Рачунарска техника и информатика	AD004
25.	Енис М. Хасанбеговић	Асистент	Архитектонско пројектовање и Урбанистичко и просторно планирање	A1252
26.	Исмаил А. Нурковић	Асистент	Грађевинарство	CJ037
27.	Ема К. Кршић	Асистент	Архитектура	NL756
28.	Лејлија М. Мамић	Асистент	Рачунарска техника	AT990
29.	Мелиса К. Алџан	Асистент	Графичко и просторно представљање и Урбанистичко и просторно планирање	BB481
30.	Тимур А. Џурић	Асистент	Грађевинарство	SH420
31.	Сафет А. Пурковић	Асистент	Рачунарска техника	BE662
32.	Лејла И. Зефировић	Асистент	Архитектонско пројектовање и Урбанистичко и просторно планирање	AU353
33.	Хамза Н. Мурић	Сарадник у настави	Рачунарска техника и информатика	NU599
34.	Алема Ф. Машовић	Сарадник у настави	Грађевинско инжењерство	JG578
35.	Берна А. Крбузлић	Сарадник у настави	Грађевинско инжењерство	VR619

*Процедура избора у току

в) Друштвене науке

Р.б.	Име и презиме	Звање	УНО	Шифра Истраживача
1.	Милован В. Братић	Редовни професор	Индивидуални спортови	AL893
2.	Невена Н. Петрушић	Редовни професор	Грађанско-правна	BF508
3.	Предраг М. Димитријевић	Редовни професор	Јавно-правна	A1804
4.	Бенин Б. Мурић	Ванредни професор	Индивидуални спортови	BA328
5.	Сенад Ф. Ганић	Ванредни професор	Међународно-правна	AQ287
6.	Ванда Б. Божић	Ванредни професор	Кривично-правна	AG805
7.	Далиборка Р. Поповић	Ванредни професор	Педагогија	AM413
8.	Ернад И. Кахровић	Ванредни професор	Пословна економија у менаџмент	AV380
9.	Владан В. Милић	Ванредни професор	Колективни спортови	AD717
10.	Омер Р. Шпирговић	Ванредни професор	Примењена кинезиологија	AJ741
11.	Изет Х. Кахровић	Доцент	Индивидуални спортови	AB444
12.	Адем А. Прелевић	Доцент	Колективни спортови	BB976
13.	Оливер М. Раденковић	Доцент	Примењена кинезиологија	AF000
14.	Адира Ц. Кониџанин	Доцент	Примењена кинезиологија	AS356
15.	Ахмедин С. Лекпек	Доцент	Банкарство и финансијско управљање	AX205
16.	Зенаида Р. Шаботић	Доцент	Финансије и квантитативна економија	A1693
17.	Семир З. Вехап	Доцент	Маркетинг и савремено предузетништво	AJ013
18.	Милена Д. Белић	Доцент	Општа психологија	AT743
19.	Анида Р. Врић Амар	Доцент	Клиничка психологија	AT549
20.	Алма А. Добарџић	Доцент	Општа економија и привредни развој	AL162
21.	Андрејана Р. Максимовић	Доцент	Социолошко-политиколошка	AH835
22.	Рифат А. Мујановић	Доцент	Индивидуални спортови	AA915
23.	Милан М. Костић	Доцент	Јавно-правна	BE827
24.	Теодора С. Сафије (Safiye)	Доцент	Клиничка психологија	KR422
25.	Игор Б. Грбић	Доцент	Клиничка психологија	BB283
26.	Славица Ј. Поповић	Доцент	Маркетинг и савремено предузетништво	NN246
27.	Адмир К. Хамзагић	Доцент	Банкарство и финансијско управљање	BN091
28.	Марија Р. Радуловић	Доцент	Општа економија и привредни развој	BA205
29.	Шабан И. Грачанин	Доцент	Рачуноводство	DC729
30.	Александар З. Стевановић	Доцент	Филозофија	ZH022
31.	Маја Љ. Врачар*	Доцент	Педагогија	/
32.	Бојан Р. Лалић	Доцент	Општа психологија	CL047

	(50% радног времена)			
33.	Борислав М. Галић (50% радног времена)	Доцент	Јавно-правна	ZM529
34.	Илма М. Чапрић	Асистент	Спорт и физичко васпитање	AV656
35.	Раид Џ. Мекић	Асистент	Спорт и физичко васпитање	BD617
36.	Денис Х. Демировић	Асистент	Психологија	KZ607
37.	Хана Е. Сејфовић	Асистент	Психологија	AP077
38.	Љубивоје Г. Радовић	Асистент	Економске науке	AA646
39.	Миленко М. Тановић	Асистент	Економске науке	AO181
40.	Минела Ш. Ђерлек	Асистент	Право	FC979
41.	Аплан Х. Кургановић	Асистент	Психологија	SJ688
42.	Дамјан Д. Јоловић	Сарадник у настави	Економија	LC683
43.	Ела М. Бишевац	Сарадник у настави	Дидаткичко-методичка	HF360
44.	Далила А. Прељевић	Сарадник у настави	Педагогија	JP62
45.	Милица М. Контић (50% радног времена)	Сарадник у настави	Психологија	US110

*Процедура избора у току

г) Хуманистичке науке

Р.б.	Име и презиме	Звање	УНО	Шифра Истраживача
1.	Александра Р. Попин	Ванредни преофесор	Српска књижевност и јужнословенске књижевности	AB016
2.	Драгана С. Новаков	Ванредни преофесор	Српски језик и лингвистика и Историја српског језика	AL989
3.	Виолета М. Јањатовић	Доцент	Англо-америчка књижевност	AN993
4.	Снежана Д. Пасер Илић	Доцент	Српска књижевност и јужнословенске књижевности	AV613
5.	Сеад Ђ. Шемовић	Доцент	Српска књижевност и јужнословенске књижевности	AD345
6.	Сабина Н. Зејнелагић	Доцент	Енглески језик и лингвистика	AN733
7.	Тања Ж. Илић	Доцент	Српски језик	MG451
8.	Марко М. Јанићијевић	Доцент	Лингвистика	AY597
9.	Марија С. Гемаљевић	Доцент	Српска и јужнословенске књижевности	AP300
10.	Лидија С. Орчић	Доцент	Енглески језик и лингвистика	BE866
11.	Јелена В. Грубор Хинић	Доцент	Енглески језик и лингвистика	AS365
12.	Елма И. Халиловић	Доцент	Српска и јужнословенске књижевности	SK224
13.	Азра А. Мушовић	Доцент	Англо-америчка књижевност	AI998
14.	Адиан Х. Бјелак	Доцент	Лингвистика	AG154
15.	Адмир Р. Горчевић	Доцент	Енглески језик и лингвистика	AX186
16.	Милица М. Кочовић Пајовић	Наставник страног језика	Енглески језик на нематичним СП	/
17.	Сибела Р. Еминовић	Наставник страног језика	Енглески језик на нематичним СП	/
18.	Нејра М. Жупљанин (50% радног времена)	Наставник страног језика	Турски језик	/
19.	Амила Џ. Џафо Личина (20% радног времена)	Наставник страног језика	Турски језик	/
20.	Марија А. Јовановић	Наставник вештина	Науке о ликовним и примењеним уметностима	/
21.	Филип Б. Миленковић	Наставник вештина	Наука о музици	/
22.	Страхиња М. Савић*	Наставник вештина	Драмске и аудиовизуелне уметности	/
23.	Јасмин Е. Халитовић	Асистент	Енглески језик и књижевност	LV696
24.	Семина И. Ђукић Пљојовић	Сарадник у настави	Енглески језик и књижевност	AN779
25.	Армин С. Гицић (80% радног времена)	Сарадник у настави	Енглески језик и књижевност	VT886

*Процедура избора у звање доцента у току

д) Медицинске науке

Р.б.	Име и презиме	Звање	УНО	Шифра Истраживача
1.	Зана Ђ. Долићанин	Редовни професор	Медицина- физиологија и патофизиологија	AT541
2.	Раде Б. Грбић	Редовни професор	Клиничка медицина- Хирушке гране (Ортопедија са трауматологијом)	AX891

3.	Милица П. Лазовић	Редовни професор	Физикална медицина и рехабилитација	АТ861
4.	Драган Ч. Богдановић	Редовни професор	Базична медицина - статистика	АН869
5.	Констанса К. Лазаревић	Ванредни професор	Јавно здравље	АУ300
6.	Зоран С. Бајин	Ванредни професор	Физикална медицина и рехабилитација	АА598
7.	Душица Ј. Поповић	Доцент	Фармација	ВС797
8.	Весна С. Зељковић	Доцент	Фармација	АД100
9.	Елвис Х. Махмутовић	Доцент	Медицинска рехабилитација	АТ832
10.	Митхат Х. Асотић	Доцент	Базична медицина	ФС950
11.	Наташа Р. Радосљевић	Доцент	Физикална медицина и рехабилитација	АН115
12.	Славиша Г. Минић	Доцент	Медицинска рехабилитација	АЗ338
13.	Емир М. Бишевац	Доцент	Медицинска рехабилитација	АВ048
14.	Санела М. Савић*	Доцент	Фармација	АМ095
15.	Алдина С. Ајдиновић	Асистент	Медицинска рехабилитација	УН878
16.	Зерина И. Салихагић	Асистент	Медицинска рехабилитација	ЕЈ000
17.	Елма М. Шаћировић	Сарадник у настави	Фармација	НР152
18.	Медина М. Гусинац Бошњак*	Сарадник у настави	Фармација	/

*Процедура избора у току

ђ) Биотехничке науке

Р.б.	Име и презиме	Звање	УНО	Шифра Истраживача
1.	Изета И. Омеровић	Доцент	Агрономија	ВВ021